

NÄMNDERNAS UNDERLAG TILL MÅL- OCH BUDGETSKRIVELSE 2026-2028

Arbetsmaterial till nämndernas dialogmöten.

Innehållsförteckning

Nämndernas mål- och budgetskrivelser

- **Regionstyrelsen**
- **Tekniska nämnden**
- **Miljö- och byggnämnden**
- **Barn- och utbildningsnämnden**
- **Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden**
- **Socialnämnden**
- **Hälso- och sjukvårdsnämnden**

Protokoll

Regionstyrelse- förvaltningen

Mål och budget 2026-2028

Fastställt av regionstyrelsen

Framtagen av regionstyrelseförvaltningen

Datum 2025-04-01

Gäller 2026-2028

Ärendenr RS2025/20

Version [1.0]

Mål och budget 2026-2028

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	2
1.1 Nämndens grunduppdrag	2
1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026-2028.....	2
2 Mål	3
2.1 Beslutade mål för 2025.....	3
2.2 Revidering av mål beslutade för 2025	4
2.3 Förslag till nya mål.....	4
3 Behov och prioriteringar av resurser 2026-2028.....	4
3.1 Driftbudget 2026-2028	4
3.1.1 Styrning och stöd	5
3.1.2 Regional utveckling.....	6
3.1.3 Beredskap och säkerhet	6
3.1.4 Kultur och fritid	7
3.1.5 Samordnad måltidsverksamhet	8
3.2 Kompensation för externa avtal.....	8
3.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter	9
4 Investeringsförslag med motiveringar 2026-2030.....	10
4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet	10
5 Politikerorganisationen	12
6 Bilaga.....	13
6.1 Driftäskanden	13

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Nämndens grunduppdrag

Regionstyrelseförvaltningen (RSF) stödjer regionstyrelsen i arbetet med att ha uppsikt och helhetsansvar för regionens verksamheter. RSF ska vidare vara en drivande, sammanhållande och samordnande kraft, som skapar värde och nytta för hela Region Gotland och för platsen Gotland, och samtidigt ge goda förutsättningar för kvalitetssäkrade och hållbara politiska beslut.

Förvaltningens verksamhet omfattar fem huvudområden:

- Styrning, uppföljning och samordnat stöd (HR, ekonomi, upphandling, IT, digitalisering, kommunikation, informationsförvaltning, kansli och kvalitet)
- Regional utveckling
- Beredskap och säkerhet
- Kultur- och fritidsverksamhet
- Måltidsverksamhet

1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026-2028

RSF har genomgått stora besparingar under flera år. En effekt av detta är att förvaltningen i dagsläget inte på ett tillfredsställande sätt klarar av förvaltningens egna utveckling och inte heller den utveckling, samordning och stöd Region Gotland och de övriga förvaltningarna behöver och efterfrågar. Detta omfattar även ansvaret för koncerngemensamma IT-system där det finns en stor underhållsskuld och behov av nysatsningar.

Omvärldsläget har inneburit att cyberhoten har ökat över hela världen. För att säkerställa en stabil IT-drift finns det områden som behöver stärkas. I detta sammanhang bör också nämnas det viktiga förebyggande arbetet med beredskaps- och säkerhetsfrågor där utvecklingen behöver fortsätta.

Avdelningen för regional utveckling har i stort sett balans mellan resurser och grunduppdrag. Framöver kan det dock bli aktuellt med omprioriteringar inom befintliga uppdrag. En resurskartläggning som genomförts pekar på en låg grad av resurssättning i relation till andra regioner och till likartade kommuner. Detta avser framför allt områdena klimat, miljö, energi och hälsofrämjande frågor.

För kultur- och fritidsverksamheten råder resursbrist i förhållande till dagens prioritering och målbild. Fritidsplanen prioriterar fler målgrupper och äldre och funktionsnedsatta hanteras nu som prioriterade målgrupper jämte barn och unga. För verksamheten innebär detta krav på nytänkande för att möta de äldres behov.

På Gotland ökar ohälsotalen, särskilt bland barn och unga. En stor del av Gotlands befolkning uppger i undersökningar att de aldrig deltar i någon form av aktiviteter, varken på idrotts- eller kulturområdet eller socialt. Behovet av sammanhangskapande och delaktighet är därför större än någonsin. Här spelar kultur- och fritidsverksamheten en viktig roll genom att tillhandahålla ett utbud som uppmuntrar till möten, fysiska eller digitala, mellan olika människor.

Måltidsverksamheten är för närvarande i närheten av att ha en ekonomi balans men har utmaningar i budgeten för 2025. Dessutom råder osäkerhet kring livsmedelsprisernas fortsatta utveckling. Produktionskapaciteten är maximerad och behovet av att fortsätta underhålla lokaler är stort. Problem med kompetensförsörjningen kvarstår, vilket framför allt gäller kockar. Verksamhetsförändringar i bland annat skola och omsorg innebär att måltidsorganisationen behöver vara flexibel för att enkelt kunna ställas om.

Ett område som kräver mer resurser är den fortsatta utvecklingen av beredskapsarbetet. För att uppnå det uppsatta målet kring andel ekologiska livsmedelsinköp krävs resursförstärkning. Alternativet är att skjuta det långsiktiga målet framåt tiden för att på så sätt minska kostnadsökningarna.

I avdelningen beredskap och säkerhets uppdrag ingår flera områden där lagstiftningen nu skärps och kraven ökar till följd av omvärldsutvecklingen. Det innebär att det kommer att krävas ökade resurser både för kompetensutveckling och för materialanskaffning och att arbetsvolymen ökar. Delar av detta kommer att täckas av bidrag från staten. Räddningstjänstdelen inom avdelningen har under flera år redovisat underskott för verksamheten. Detta underskott har emellertid minskat de senaste åren. Med en ny samlad avdelning för beredskap och säkerhet kommer möjligheterna till fortsatta effektiviseringar att öka.

2 Mål

2.1 Beslutade mål för 2025

Mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

Region Gotland har en myndighetsutövning, i förhållande till företag, där nöjdhetsindex ökar årligen per myndighetsområde och är högre än rikssnittet år 2027

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

Öka andelen barn och unga (0-18 år) som upplever kultur årligen och med totalt 10 procent under perioden 2024-2027

Andelen barn och unga, personer med funktionsnedsättning samt personer 65 år och äldre som rör sig minst 1 timme/dag ska öka årligen och med totalt 10 procent under perioden 2024-2027

Öka andelen mat som äts upp i skolrestaurangerna genom att minska svinnet årligen och med totalt 25 procent under perioden 2024-2027

Under perioden 2024-2027 ska andelen ekologiska livsmedelsinköp öka årligen. Målet är att andelen år 2027 ska vara 40 procent. Målet för 2025 är att ligga kvar på samma nivå som 2024.

Andelen nya beslut om regionala utvecklingsmedel (anslag 1:1) som är hållbarhetssäkrade ska öka årligen och uppgå till 100 procent år 2025

Samtliga individer i akut behov av hjälp ska nås av räddningstjänsten inom 30 minuter

Andelen individer i akut behov av hjälp som nås av räddningstjänsten inom 15 minuter ska årligen uppgå till 60 procent

Räddningstjänstens tillsynstillfällen av publika lokaler och övriga verksamheter uppgår till 200/år, under perioden 2024-2027

2.2 Revidering av mål beslutade för 2025

Målet: Andelen nya beslut om regionala utvecklingsmedel (anslag 1:1) som är hållbarhetssäkrade ska öka årligen och uppgå till 100 procent år 2025

Tas bort: Då det förutsätts vara uppnått till 2025.

Målet: Under perioden 2024-2027 ska andelen ekologiska livsmedelsinköp öka årligen. Målet är att andelen år 2027 ska vara 40 procent. Målet för 2025 är att ligga kvar på samma nivå som 2024.

Förslag till revidering utifrån att inga medel begärs 2026 för att öka andelen ekologiska livsmedel. Detta mot bakgrund av det ekonomiska läget. Mellan åren 2023 till 2024 ökade andelen från 21% till 23%. För att uppnå målet om 40% 2027 krävs en ramförstärkning om 2 mnkr.

Ny lydelse: Under perioden 2024-2027 ska andelen ekologiska livsmedelsinköp öka. Målet är att andelen år 2027 ska vara 40 procent. Målet för 2026 är att ligga kvar på samma nivå som 2025.

2.3 Förslag till nya mål

Förvaltningen har identifierat ett behov av ett förvaltningsövergripande mål rörande kundnöjdhet och effektiva processer.

Målet har formulerats enligt följande: Regionstyrelseförvaltningen erbjuder effektiva tjänster som ger nöjda kunder.

Utöver ovan föreslaget nämndmål finns tankar om att samordna det eller de *mål som idag finns i styrmodellen som rör ungas psykiska hälsa* med framtagandet av en ny handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention. Frågan återkommer lite längre fram i processen.

En utveckling av styrmodellen har initierats där även en eventuell koppling mellan prioriteringar och övergripande mål ingår.

3 Behov och prioriteringar av resurser 2026-2028

3.1 Driftbudget 2026-2028

Med utgångspunkt i dagens balans mellan uppdrag, mål och resurser och med sikte på prioriteringar, mål och utmaningar görs bedömningen att förvaltningen är i behov av resursförstärkningar inom ett flertal områden. Detta för att upprätthålla utveckling, stöd och samordning och samtidigt ge medarbetare förutsättningar för att ha en god arbetsmiljö. Flertalet av de behov som beskrivs var aktuella redan förra åren men sköts då framåt i tiden.

Förvaltningen är medveten om den ekonomiska situationen och att restriktivitet i äskanden ska råda även i år. Trots detta är det mycket som talar för att RSF kommer att behöva lyfta

fram ett antal områden, efter genomförd prioritering, för bedömning om ramtillskott. Dessa är:

- Ökade kapital- och underhållskostnader kopplat till pågående säkerhetsatsning IT
- Fortsatt digitaliseringsutveckling (AI)
- Förstudie byte ekonomisystem
- Kapitalkostnader kopplat till räddningstjänstens uppdrag
- Konsekvenser av minskat statsbidrag Energicentrum
- Merkostnader anläggningar fritid

Nedan redovisas förvaltningens samlade behov av förstärkning och vad som bedömts som extra prioriterat 2026. I bilaga framgår behov och prioriterade äskanden.

3.1.1 Styrning och stöd

Förvaltningen har ansvar för ett flertal regiongemensamma system som blir allt mer resurskrävande både ekonomiskt och personellt. Utvecklingen av dessa system är en förutsättning för att lyckas effektivisera, ge chefer bättre förutsättningar, skapa högre kvalitet och bättre uppföljning. Förvaltningen har under ett par år bland annat gjort satsningar inom HR i syfte att effektivisera och förenkla hantering för chefer inom HR-området där kostnaderna hamnat på förvaltningen och effekterna uppstått i hela regionen. Inom perioden behöver en upphandling av nytt ekonomisystem ske, vilket innebär stora merkostnader initialt under projektiden men även i form av tillkommande licenskostnader. Vidare kommer den pågående satsningen på IT-säkerhet, uppgående till 35 mkr i investeringsanslag, ge ökade kapitalkostnader och underhållskostnader som inte kompenseras för. Den gemensamma utvecklingen behöver fortsätta blanda annat inom AI.

Efterfrågan på förvaltningens stöd och service är inom flera områden större än tillgängliga resurser. I budgetarbetet blir detta tydligt då avdelningarnas identifierade behov av utökade resurser uppgår till 15,4 mkr, och dessa medel är till övervägande del endast för att täcka och utveckla befintlig service, inte för en utökning. Utifrån den diskrepans som föreligger kommer en utökning av medel att krävas framgent för att säkra en leverans med god kvalitet.

Regiondirektören har fått i uppdrag att, till budgetberedningen, se över hur samordning av stöd- och servicefunktioner, som exempelvis HR, kommunikation och IT, skulle kunna bidra till en mer resurseffektiv, standardiserad och resiliert verksamhet. Utöver detta pågår en utredning kring inköpsorganisationen som kommer slutredovisas under första kvartalet 2026.

Redovisat behov av resursförstärkning inom styrning och stöd uppgår till 15 435 tkr, varav följande har prioriterats:

- Ökade kapital- och underhållskostnader kopplat till pågående säkerhetsatsning IT, 5 000 tkr
- Fortsatt digitaliseringsutveckling (AI), 500 tkr
- Förstudie byte ekonomisystem, 1 000 tkr

De prioriterade posterna utgår i huvudsak från de kapital- och underhållskostnader som uppstår utifrån nu pågående satsning på IT-säkerhet och att Region Gotlands behöver ta kliv i AI-utvecklingen. Vidare behöver ekonomisystemet bytas ut inom en snar framtid. Konsekvenserna som ses för de poster som inte prioriteras innebär att diskrepansen som

föreligger mellan verksamheternas behov och vad förvaltningen kan erbjuda kvarstår. Inom IT, som ser en kraftig kostnadsutveckling, kan det behövas överföras kostnader på verksamheterna men också minskningar av personella resurser.

Övriga särskilda ärenden/uppdrag som kan ge driftpåverkan:

- Samordning av stöd och servicefunktioner, inklusive utredning kring inköpsorganisationen

3.1.2 Regional utveckling

En del av det statsbidrag som finansierar energi och klimatrådgivning minskar och statsbidraget för bredbandssamordning upphör vid årsskiftet 2025. För att kunna fortsätta i oförändrad omfattning behövs ramtillskott. Avdelningen ser också ökade kostnader för juridiskt bistånd (kalk, vind och vatten) som inte varit täckt av anslag.

Utifrån den förhandling som nu pågår med CMP finns förhoppning att kunna förstärka arbetet kring samordning, marknadsföring och analys av kryssningsturismen. Där en del av eventuellt positivt utfall skulle kunna tillföras avdelningen.

Redovisat behov av resursförstärkning inom regional utveckling uppgår till 1 555 tkr, varav följande har prioriterats:

- Minskat statsbidrag Energicentrum, 155 tkr

Den prioriterade posten upptas för att kunna behålla befintlig bemanning. De poster som inte prioriterats innebär att Region Gotlands bredbandssamordning upphör då bidraget från Post- och telestyrelsen upphör vid årsskiftet. Kostnaderna för juridiktjänster kopplat till kalk, vind och vatten fortsätter vara ofinansierat och får hanteras med tillfälliga lösningar.

Övriga särskilda ärenden/uppdrag som kan ge driftpåverkan

- Klimatanpassningsplan
- Evenemang och stärkt samordning
- Upplägg kring arbetsmarknadsinsatser
- Science Park Gotland
- Utveckling gotland.com

3.1.3 Beredskap och säkerhet

Detta är en ny avdelning inom regionstyrelseförvaltningen. Räddningstjänstdelen har sedan flera år tillbaka haft obalans i ekonomin. Underskottet har bland annat hänförs till svårigheter att rekrytera till deltidsstationer och att budgeten för övriga kostnader inte följt kostnadsutvecklingen. Vid en genomlysning av budgeten för 2025 konstateras att kapitalkostnaderna till följd av genomförda investeringar ligger högt över tilldelad ram för kapitalkostnader. Investeringspotten/behovet harmoniserad således inte med driftbudgeten. Här ses ett behov av tillskott för att inte urholka verksamheten än mer.

Redovisat behov av resursförstärkning inom beredskap oh säkerhet uppgår till 3 000 tkr, varav följande har prioriterats:

- Kapitalkostnader kopplat till räddningstjänstens uppdrag, 3 000 tkr

När kapitalkostnadsbudgeten fördelades till nämnderna uppgick räddningstjänstens del till 4,3 mnkr justerat med dagens internränta. Utifrån kostnadsutvecklingen och de investeringar som genomförts och kommer ske beräknas behovet 2026 för kapitalkostnaderna till 7,3 mnkr och beräknas öka med cirka 1,5 mnkr totalt de närmsta åren. Detta enbart för att täcka effekterna av beslutad investeringspott om 8 mnkr.

3.1.4 Kultur och fritid

Inom verksamheten ses behov inom samtliga verksamhetsområden. Om resursförstärkning uteblir ses svårighet i att uppnå målbilden.

Inom kulturområdet ses behov av utökade medel för stödgivning, barnkulturgaranti och hantering av den offentliga konsten. Syftet med ökad stödgivning är att skapa bättre möjligheter både för kulturskapare och övriga medborgare att bo, leva och verka på Gotland. Den bidragsöversyn som genomförts visar bland annat behov av produktionsmedel och stipendier till yrkesverksamma men och till arrangemangs- och verksamhetsstöd till kulturorganisationer. Barnkulturgarantin, som är kopplat till ett mål, är svår att upp då det saknas medel för personella resurser och inköp av verksamhet. Den offentliga konsten hanteras idag inom en snäv budget som inte uppräknats på flera år. För att bevara och vidmakthålla värdet behöver medel tillskjutas.

För fritidsverksamheten handlar behoven om merkostnader för vissa anläggningar. Detta avser såväl hyresökningar till följd av investeringar (Hemse ishall, omklädningsrum Rävåhlen och på Visborg) och köp av verksamhet för drift av Hemse ishall. Framöver behövs även kompensation för ökade driftkostnader till följd av beslutade investeringar i ridanläggning och badhus. Det samma gäller vid beslut om ny ishall.

Biblioteksverksamheten ser behov av förstärkning för digitalhandledning. Syftet med handledningen är att motverka digitalt utanförskap. Vidare behövs verksamhetsmedel för samverkan inom bokstart, ett samarbete över förvaltningsgränser.

Redovisat behov av resursförstärkning inom kultur och fritid uppgår till 4 000 tkr, varav följande har prioriterats:

- Merkostnader anläggningar fritid, 750 tkr

De poster som prioriterats är för ökade hyreskostnader som redan uppstått i verksamheten efter genomförda investeringar och ökad kostnad för en extern verksamhetsdrift av en anläggning. Konsekvenserna av att inte tillföra medel till hyresökningar innebär att besparingar måste tas på annat håll vilket i detta fall blir på personal och då i form av vikarier som ersätter vid sjukdom alternativt minskade öppettider eller minskad service.

Konsekvenserna av att inte tillföra medel till övriga poster innebär att kulturområdet inte utvecklas i enlighet med beslutad kulturplan och därmed att inte mål uppnås. Utebliven resursförstärkning inom biblioteksverksamhetens ger också svårighet att uppnå verksamhetens mål.

Övriga särskilda ärenden/uppdrag som kan ge driftpåverkan

- Införande av kultur och fritidsnämnd
- Verksamhetsanpassning Rävåhlen
- Projektet badhus
- Konstöversyn

- Framtida användning av Solbergabadet
- Nytt funktionsprogram för Slite teater
- Tillsättande av friluftssamordnare
- Bidragsöversyn fritid
- Visbygymnasterna

3.1.5 Samordnad måltidsverksamhet

Måltidsverksamhetens behov redovisas under prisjustering för interna tjänster.

3.2 Kompensation för externa avtal

Förvaltningen ansvarar för ett antal externa avtal som behöver kompenseras för kostnadsökningar till följd av indexuppräknings. Förutom dessa indexuppräknings kan påtalas att den generella kostnadsökningen (inflationen) även slår mot andra kostnadsposter.

Partistöd

Anslag för partistöd beräknas enligt följande, antal mandat i fullmäktige*2*prisbasbeloppet året före budgetåret. Till detta tillkommer en avsättning motsvarande 10 procent av partistödet till ungdomsförbunden. Då prisbasbeloppet höjts med 1 500 kronor jmf med föregående år innebär det att budgeten för 2026 behöver ökas med 235 tkr.

Medlemsavgifter och div avtal

Medlemsavgiften till Sveriges kommuner och regioner beräknas öka 25 tkr. Försäkringsavtal beräknas öka med 3 procent vilket innebär cirka 35 tkr. För diverse nationella och internationella medlemskap beräknas kostnadsökningen till 100 tkr och för studentkår Rindi till 20 tkr. För avgift till Stim region- och kommunavtal och bonus copyright access behövs uppräknings med 25 tkr. Avtal med Storstockholms brandförsvarsförbund, 50 tkr.

Licenser Centrala IT-system

Avtalen för central system inom ekonomi ger ett behov av indexuppräknings på 395 tkr, HR 205 tkr, administrativa avdelningen 100 tkr, kommunikation 35 tkr, säkerhet och beredskap 20 tkr och digitalisering 1 000 tkr.

Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen bygger på finansiering dels från staten dels från regionen. Den statliga uppräknings har varit mycket låg, för 2025 sker en besparing på statlig nivå på 0,61%. Enligt prognosen uppgår löner och arvoden till cirka 70-80% av institutionernas totala budget och utrymmet för verksamhetsmedel minskar. Risken är att utbud, utveckling, kvalitet och samarbete med fria aktörer minskar. Uppräknings av de regionala medlen inom KSM äskas för att från regionen sida ta höjd för löne- och kostnadsökning. Dock bör påtalas att modellen urholkas över tid då statens uppräknings inte varit i motsvarande nivå. För 2026 äskas uppräknings på 3 %. Regionbidraget 2025 uppgår till 26 617 tkr och äskandet uppgår till 799 tkr.

Övriga avtal inom kultur- och fritidsområdet

För avtal med övriga externa utförare inom kultur- fritidsområdet begärs en uppräknings med i huvudsak 3 %, vilket innebär 704 tkr. Detta avser RF Sisu Gotland, Kustparksbadet, föreningsdrivna anläggningar, köp av verksamhet idrottsanläggningar, konstanterare,

verksamhetsbidrag till kulturaktörer och resestöd till idrottsföreningar och andra ungdomsföreningar.

Tabell: Kompensation externa avtal 2026 (tkr)

	2026
Partistöd	235
Medlemskap och div avtal	255
Licenser centrala IT-system	1 755
Kultursamverkansmodellen	799
Övriga avtal inom kultur- och fritidsområdet	704
TOTALT behov av kompensation	3 748

3.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter

Måltid

För resultatenheten måltid föreslås prisjusteringar enligt tabell nedan. Efter fastställd uppräknig återkommer förvaltningen med förslag på hur prishöjningen fördelas på olika tjänster och hur kompensation ska fördelas till respektive köpande förvaltning.

En löneökning på 3 procent innebär för måltidsverksamheten en kostnadsökning på cirka 2,0 mnkr. Den totala personalbudgeten uppgår till 67,1 mnkr.

En hyresförändring på 1 procent innebär för måltid en justering på 0,21 mnkr. Den totala budgeten för lokalhyror uppgår till 21,0 mnkr.

Som en följd av planerad anpassning samt om- och tillbyggnad av lokaler ökar kostnaderna för lokalhyror under planeringsperioden. Bedömd kostnadsökning 2026 uppgår till 600 tkr, vilket baseras på en beräknad investeringsvolym på 10 mnkr.

Livsmedelspriserna påverkas av flertalet faktorer vilket gör det svårt att bedöma framtida prisutveckling. De senaste tre åren har livsmedelspriserna enligt KPI ökat mellan 1,1 till 12,6%. I budgetförslaget för 2026 har upptagits en kostnadsökning på 4%. Vilket motsvarar 2,3 mnkr.

För övriga kostnader som transporter, städ och tvätt beräknas en prisutveckling om 3%. Måltidsorganisationen köper transporter för 7,3 mnkr, städ för 1,4 mnkr och tvätteritjänster för 0,3 mnkr. Sammantaget ger detta ett behov av prisökningskompensation med 270 tkr.

Enligt fastställt mål ska andelen ekologiska livsmedelsinköp öka årligen. Målet är att andelen år 2027 ska vara 40 %. Nivån ligger för närvarande på 23 %. Ekologiska livsmedel är cirka 25% dyrare än konventionella livsmedel. Förflyttningen till 40 % innebär en årlig merkostnad om 2,0 mnkr. Med hänvisning till det ekonomiska läget föreslås att medel tillförs först från och med 2027 för att möjliggöra uppfyllelse av målet. Detta kräver en revidering av målet vilket föreslås i avsnitt 2.2.

Under kommande år träder flera nya lagstiftningar i kraft, såsom "*Kommuner och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig*" (SOU 2024:65), "*Livsmedelsberedskap för en ny tid*" (SOU 2024:8), NIS2 och CER. I takt med att måltids beredskapsarbete fortskrider, ökar kraven på att både bibehålla och förstärka nuvarande nivåer. Robustheten måste fortsatt

stärkas om avdelning ska kunna upprätthålla funktioner i en krissituation eller vid krig. Från och med 2027 förväntas merkostnaden att täckas av statsbidrag. Eventuella förberedande beredskapsinsatser kommer att kräva resursförstärkning.

Produktionsvolymerna i köken ligger redan i dag på en volym som medför att åtgärder måste vidtas. I avvaktan på det nya produktionsköket planeras för att eventuellt öppna det tidigare stängda köket på Hemse vårdcentrum. En åtgärd som innebär kostnader.

Tabell: Justeringsbelopp internpriser måltid 2026-2028 (tkr)

	2026	2027	2028
Löneökningar måltid (3%)	2 000	4 000	6 000
<i>Hyresförändring (1%) = 210 tkr</i>			
Indexuppr övr kostnader (trsp, mm)	270	540	810
Ökad hyra efter ombyggnader	600	1 200	1 800
Livsmedel	2 300	4 000	5 700
Livsmedel (ekologiskt mot mål)		2 000	2 000
Beredskap			
Eventuell uppstart nytt kök			
TOTALT internpriser	5 170	11 740	16 310

4 Investeringsförslag med motiveringar 2026-2030

4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet

Nedan följer en sammanställning av investeringsbehovet för planperioden.

Tabell: Förslag till investeringsutgifter 2026-2030 (tkr)

	2026 enligt budget	2026 nytt förslag	2027	2028	2029	2030
Nytt badhus*	147 000	147 000	56 000			
Lokalinvesteringar kök (pott)	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Mindre ombyggn. KFA (pott)		3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Ridanläggning Rävåsen*	10 000	10 000	57 500			
Ombyggnationer, RT				15 000	15 000	15 000
IT-investeringar (pott)	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000
IT-investering (reduktans)	10 000	10 000			10 000	15 000
IT-inv (licenser office)					4 000	
Maskiner, inventarier, (pott)	6 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Maskiner och inv, (nytt badhus)			6 000			
Maskiner och inv. RT (pott)	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Inköp av fordon, RT			7 000	7 000	5 000	12 000
TOTALT	213 000	215 000	174 500	70 000	82 000	90 000

* Särskilt ärende till BUB

Investeringsprojekt per område redovisas nedan:

Lokaler, byggnads- och anläggningsexponeringar

Nytt badhus Visby

Totalt för byggprojektet nytt badhus i Visby har det avsatts 364 mnkr inklusive 6 mnkr för inventarier. Projektet startade 2022 och beräknas vara klart 2027. Projektet kommer att redovisas i särskilt ärende till budgetberedningen. Ökade driftkostnader är upptagna i plan.

Lokalinvesteringar kök

Den avsatta potten om 10 mnkr årligen bedöms räcka till mindre anpassningar. Ett inriktningsbeslut är taget om att bygga ett större centralkök som kan leverera både kall och varm mat. En nybyggnad i den här storleken är omfattande och beräknas kunna stå klart först om 8-10 år. Måltidspriserna behöver ökas till följd av ombyggnationer.

Ridanläggning Rävången

I budget för 2026-2027 avsattes 67,5 mnkr för ridanläggning (steg 1 utomhusyta). Projektet kommer att redovisas i särskilt ärende till budgetberedningen. Projektet kommer kräva drifttillskott.

Ombyggnationer, räddningstjänst

Räddningstjänsten har 10 stationer fördelade över ön som alla används dygnet runt året om. Inom stationerna finns arbetsplatser, utbildningslokaler, omklädningsrum och garage. För närvarande har det identifierats att stationerna i Dalhem och Klintehamn har problem som påverkar utryckningstiderna och personalens arbetsmiljö. Verksamhetsanalys har genomförts för att klarlägga dessa brister och de framtida behoven. Nästa steg är förstudier med lösnings- och kostnadsförslag för nybyggnation eller renovering. Behoven för dessa stationer börjar bli akuta. Efter genomförda investeringar behöver driftbudgeten förstärkas för den ökade hyreskostnaden.

IT-investeringar

IT-pott

22 mnkr är upptaget som pott per år för IT-investering för utbyten av datorer och reinvesteringar i infrastruktur. Den tekniska utvecklingen är omfattande och går fortsatt mycket fort samtidigt ökar förvaltningarnas behov av digitalisering för sin verksamhetsutveckling vilket ställer ökade krav på investeringar i infrastruktur och systemlösningar. Specifikt gäller detta kommunikationsinfrastrukturen där det finns behov av omfattande förnyelse. Kapitalkostnaderna ryms inom förvaltningens ram.

Redundant server och lagring

För att öka tillgänglighet och säkerhet behöver Region Gotland fortsätta förstärka redundansen. Senare i planperioden kommer reinvesteringar behöva ske. Satsningen innebär en ökad kapitalkostnad som inte ryms inom befintlig driftram.

Licenser office

Det kommer fortsatt finnas ett behov av att investera i en begränsad mängd Microsoft officeprodukter framöver trots införandet av M365.

Maskiner, inventarier, mindre ombyggnationer

Pott

Förvaltningen har en beslutad årlig investeringspott om 6,0 mnkr för att klara investeringar beträffande maskiner, inventarier och mindre ombyggnationer. Potten behöver utökas med 2 mnkr för att hantera investeringar i kultur och fritidsanläggningar. I tabellen redovisas potten fördelat i två poster Mindre ombyggnationer KFA (pott) och Maskiner och inventarier (pott).

Pott för maskiner och inventarier för räddningstjänsten uppgår till 8 mnkr. Inom denna ram hanteras de flesta reinvesteringar men ramen rymmer dock inte alla fordonsinvesteringar. Större räddningsfordon äskas separat under posten inköp fordon räddningstjänst. Inköpen innebär en ökad kapitalkostnad som inte ryms inom befintlig driftram.

5 Politikerorganisationen

Under begreppet politikerorganisationen redovisas anslagen för regionfullmäktige, regionstyrelse, revision, valnämnd, överförmyndarnämnd samt patientnämnd. I detta underlag framgår endast den indexkompensation för arvoden nämnderna behöver enligt gällande regelverk. Detta hanteras i kommande ärende kring fördelning av löneutrymme. Uppräkningen baseras på olika faktorer för olika delar såsom riksdagsmannaarvodet, förändring i prisbasbelopp och regelverk för politiska sekreterare.

Budgetfördelning per nämnd enligt följande:

Nämnd (tkr)	Budget 2025*	Varav arvoden	Uppräkning arvoden/lön 2025
Regionfullmäktige	4 717	3 600	76
Regionstyrelsen inkl politiska sekreterare	15 659	13 035	295
Revision	4 348	658	14
Valnämnd exkl engångsanslag EU-val	118	50	1
Överförmyndarnämnd inkl gode män o kansli	9 783	9 193	253
Patientnämnd inkl stödpersoner och kansli	2 083	1 663	49
Totalt	36 708	28 199	688

*Beslutad budget RF november 2024

Budgetposterna handlar i huvudsak om arvoden för politiska möten, ersättningar till godemän, politiska sekreterare, revisionstjänster samt köp av kanslitjänster.

Övriga särskilda ärenden/uppdrag som kan ge driftpåverkan

- Tjänstgöringsgrad för politiska sekreterare
- Införande av en kultur och fritidsnämnd

6 Bilaga

6.1 Driftäskanden

Behov (tkr)	Behov 2026	Prioriterat 2026	Belopp 2027	Belopp 2028
Ledning och stöd				
Utbildningsbehov M365	600		600	300
Organisationsutveckling digitalisering	320		320	320
IT-kommunikation	500		500	500
AI-lösning central	500	500	500	500
Ökade kapitalkostnader IT-säkerhet	4 000	4 000	7 000	8 000
Ökade underhållskostnader IT-säkerh	1 000	1 000	1 000	1 000
Ärendesupportsystem	765		765	765
Merkostnad införda system (fler avd)	1 400		1 400	1 400
Utökat HR-stöd (system/personal)	800		800	800
Lönehantering (volymökning)	800		800	800
Utökat kommunikationsstöd	2 100		2 100	2 100
Nytt ekonomisystem projekt	1 000	1 000	3 500	3 500
Nytt ekonomisystem, driftkostnad			2 000	4 000
Upphandling	800		1 600	2 400
Kategoriledare (upphandling)	850		1 700	1 700
Delsumma	15 435	6 500	24 585	28 085
Kultur och fritid				
Stödgivning kultur	2 000		5 700	5 700
Barnkulturgaranti	500		500	500
Offentlig konst	200		200	200
Drift Hemse ishall	250	250	250	250
Hyror fritidsanläggningar	500	500	500	500
Digital handledning bibliotek	400		400	400
Verksamhetsmedel bokstart	150		150	150
Delsumma	4 000	750	7 700	7 700
Beredskap och säkerhet				
Kapitalkostnader - räddningstjänst	3 000	3 000	3 000	3 000
Delsumma	3 000	3 000	3 000	3 000
Regional utveckling				
Energicentrum (rådgivning)	155	155	155	155
Jurist tillståndsärenden	400		400	400
Bredbandsstrateg	1 000		1 000	1 000
Delsumma	1 555	155	1 555	1 555
Totalt	23 990	10 405	36 840	40 340

Tekniska nämnden

Mål och budget 2026-2028

Fastställt av tekniska nämnden
Framtagen av teknikförvaltningen
Datum 2025-03-26
Gäller 2026-2028
Ärendenr TN 2025/423
Version 1.1

Mål och budget 2026-2028

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	1
1.1 Nämndens grunduppdrag	1
1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026-2028.....	2
2 Mål	5
2.1 Beslutade mål för 2025.....	5
2.2 Revidering av mål beslutade för 2025	5
2.3 Förslag till nya mål.....	5
3 Behov och prioriteringar av resurser 2026-2028	5
3.1 Driftbudget 2026-2028	5
3.1.1 Förslag till ramjusteringar	7
3.2 Kompensation för externa avtal.....	12
3.3 Kompensation för driftkostnadskonsekvenser av ny infrastruktur i exploateringsområden	13
3.4 Interna priser samt externa taxor och avgifter	13
3.4.1 Interna priser försörjningsverksamhet	13
3.4.2 Interna hyror	15
3.4.3 Taxor och prislistor	15
4 Investeringsförslag med motiveringar 2026-2030	17
4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet	18
4.1.1 Investeringsspott	18
4.1.2 Investeringar i stadsmiljö, gator och vägar.....	20
4.1.3 Investeringar i fastigheter	26
4.1.4 Investeringar i hamnar.....	30
4.2 Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet	31
4.2.1 Investeringar VA.....	31
4.2.2 Investeringar avfall	42
4.2.3 Investeringar linjehamn	43
4.3 Investeringar för exploatering	46

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Nämndens grunduppdrag

Med medborgare och näringsliv i centrum förvaltar och utvecklar teknikförvaltningen infrastruktur med hög driftsäkerhet med inriktning mot ett hållbart samhälle. Tillsammans med regionstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen arbetar teknikförvaltningen med att skapa en effektiv, kvalitetssäkrad och hållbar samhällsbyggnadsprocess på Gotland som möter våra boende, besökares och företagens behov idag och i framtiden.

På uppdrag från tekniska nämnden svarar förvaltningen för drift, underhåll och utveckling av verksamheter inom områdena fastigheter, vatten- och avlopp, avfall, gata- väg och stadsmiljö samt hamnar och kollektivtrafik. Förvaltningen tillhandahåller försörjningstjänster för Region Gotlands verksamheter och ansvarar för hjälpmedelscentralen.

Förvaltningen har cirka 540 medarbetare som medverkar till att yttre och inre miljöer och viktiga samhällsfunktioner inom en mängd områden sköts på bästa möjliga sätt inom ramen för de resurser som finns tillgängliga. Verksamheterna ska drivas kostnadseffektivt

utifrån beslutade mål och med målsättningen att skattebetalarnas pengar används på bästa sätt.

Teknikförvaltningens verksamheter finansieras genom avgifter, hyresintäkter och skattemedel med en beräknad totalomsättning på drygt 1,6 miljarder kronor för 2025 med målsättning om ett nettoresultat i balans.

Med avstamp i Region Gotlands värderingar; delaktighet, förtroende och omtanke utvecklar teknikförvaltningen löpande verksamheten i ett kontinuerligt förbättringsarbete. Detta görs med fokus på våra kunder, effektivitet i våra uppdrag samt genom proaktivitet och tydlighet. Förvaltningen arbetar strukturerat med att utveckla och förbättra kontakten med medborgare och näringsliv bland annat genom dialoger, enkäter och workshops samt samverkar och hittar nya samarbetsytor över förvaltningsgränsen. Förvaltningens kunder är boende och besökare på ön samt Region Gotlands övriga förvaltningar, näringslivet och andra aktörer i det gotländska samhället.

1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026-2028

De effektiviseringskrav som ställts genom åren har inneburit ett allt snävare utrymme, främst för de anslagsfinansierade verksamheterna. Samtidigt finns stor och ökande efterfrågan på de tjänster som förvaltningen levererar. Teknikförvaltningen svarar för en betydande del av Region Gotlands klimatavtryck och att minska det är centralt. Att lyckas med det inom nuvarande ekonomiska ramar innebär stora utmaningar. Vissa satsningar innebär också initiala merkostnader för att kunna uppnå en effektivare verksamhet, vilket är särskilt tydligt när det kommer till digitalisering. Inom VA- och avfallsverksamheterna krävs investeringar och satsningar för att leva upp till ställda krav inom VA- respektive avfallsplanen samt det utökade uppdraget inom avfallsverksamheten. Stor investeringsverksamhet inom de avgiftsfinansierade verksamheterna innebär högre drift- och kapitalkostnader som kräver kostnadstäckning inom ramen för en godtagbar taxa. Ett stort tryck på nyutveckling får inte ske på bekostnad av att förvalta, bibehålla och vidareutveckla sådant som investerats i sedan tidigare.

Det högre kostnadsläget påverkar alla verksamheter inom teknikförvaltningen. Dels i den dagliga driften och dels när investeringar blir allt dyrare, vilket i sin tur ger högre kapital-kostnader för lång tid framöver. Investeringsbehovet är väldigt stort inom teknikförvaltningen och inom Region Gotland totalt sett. När det ekonomiska läget påtagligt har förändrats behöver prioriteringar göras, då det inte är möjligt att genomföra alla planerade investeringar inom ramen för de ekonomiska förutsättningarna de kommande åren. Nytt för i år är att de investeringsäskanden som görs ska klassificeras för att underlätta prioritering inför beslut om investeringsbudget.

Drygt hälften av anslaget inom förvaltningens anslagsfinansierade del avser kollektivtrafiken. Verksamheten har under en rad år tidigare varit underfinansierad och föreslagna åtgärder på utbudsminskning har inte accepterats och intentionerna i trafikförsörjningsprogrammet har inte kunnat uppfyllas. Att utveckla den allmänna kollektivtrafiken är ett viktigt uppdrag om det kollektiva åkandet på ön ska öka och miljöbelastningen som biltrafiken innebär ska minska. Den allmänna kollektivtrafikens ekonomi fick förstärkning till 2024 i syfte att vara i ekonomisk balans med dagens trafikutbud. Indexuppräkningsindexet 2024 var inte så hög som befarades och verksamheten redovisade plusresultat. För att uppnå målet om att öka kollektivtrafikens marknadsandel årligen för att nå 10 procent år 2027 krävs att den föreslagna förändringen av nytt stadslinjenät genomförs inom planperioden. Det förändrade stadslinjenätet innebär en

utökning av trafiken och den merkostnaden kan, efter 2024 års ramförstärkning, rymmas inom dagens anslagsram. Den ekonomiska obalansen avseende samhällsbetalda resor har blivit större och uppgår till närmare 10 miljoner kronor. Kostnaderna har ökat till följd av högre priser i det nya taxiavtalet samtidigt som efterfrågan ökat. Intäkterna har inte ökat i motsvarande utsträckning.

Enligt budgetbeslutet för 2025 ska förvaltningen effektivisera verksamheten motsvarande 1 procent av anslagsramen samt 1 procent av försörjningsavdelningens kostnader vilket motsvarar totalt 4,9 miljoner kronor. Förslag till hur besparingen ska effektueras kommer i separat ärende till tekniska nämnden. Ytterligare besparingar föreslås för 2026 och 2027¹. Förvaltningens anslag finansierar endast 14 procent av den totala kostnadsmassan. Anslaget används i huvudsak till park- och trafikverksamheten där kollektivtrafiken nyttjar mer än hälften av det totala anslaget. Besparingar kommer sannolikt att behöva göras i parkförvaltningen och underhållet av gator och vägar måste då minskas. Dessa verksamheter är redan i dagsläget underfinansierade då utebliven kompensation för ökade kapitalkostnader har gjort att det ekonomiska utrymmet redan är starkt begränsat. Den gotländska kollektivtrafiken är i behov av utveckling avseende såväl stadstrafiken som landsbygdstrafiken. Ett viktigt mål är att öka nyttjandet av den allmänna kollektivtrafiken och besparingar kommer att påverka möjligheten till förändrat trafikutbud. Besparingskrav riktat mot resultatenheter, såsom försörjningsverksamheten, påverkar direkt förvaltningens leveransförmåga och därmed andra förvaltningar.

En central fråga för Region Gotland är hur den framtida vattenförsörjningen långsiktigt ska säkras. Inom VA-området är konflikten tydlig mellan behovet av att reinvestera och ta om hand befintlig struktur samtidigt som kommunalt vatten- och avlopp ska kunna erbjudas nya abonnenter på nya platser. Utmaningen med bland annat gamla ledningsnät är inte unik för Gotland men förhållandevis unik är Gotlands berggrund och hur grundvatten skapas och behöver skyddas. Exploateringsverksamhetens behov och behovet av ökat bostadsbyggande konkurrerar om samma resurser inom VA som den ordinarie VA-verksamheten. Att prioritera hur VA-verksamhetens finansiella och personella resurser ska disponeras är av högsta vikt för att i möjligaste mån parera för målkonflikter.

Exploateringsverksamheten och målsättningarna om ökat bostadsbyggande kräver resurser och deltagande från teknikförvaltningen. För att möta dessa behov behövs fastställda planer och upparbetade gränssnitt hur resurser ska avropas, när och i vilken omfattning. De resurser som efterfrågas är i många fall svårrekryterade och framförhållning och god planering krävs. Omfattningen av stadsutvecklingsprojektet Visborg gör att satsningen kommer att vara mycket resurskrävande under lång tid framöver. Finansieringsfrågan om hur de stora investeringskostnaderna inom VA och dagvattenhantering för att exploateringen ska kunna genomföras kvarstår. En viktig fråga att ta hänsyn till är en långsiktigt hållbar utveckling av VA-taxan.

Resultaten för avfallsverksamheten har varit positiva sen 2023 och i och med beslutet att skriva av det ackumulerade underskottet som funnit i många år har nu verksamheten en stabil ekonomi. Ett flertal åtgärder har vidtagits för att kartlägga kostnadsdrivande faktorer och genomföra åtgärder för att uppnå det ekonomiska målet om full kostnadstäckning. Det kommunala avfallsansvaret utökades 2024 till att omfatta även förpackningar. Tidigare har Förpackning och tidningsinsamlingen (FTI) haft ansvaret för insamling av förpackningsavfall. Det första steget innebar att alla återvinningsstationer kom i Region

---

¹ Beslut Regionfullmäktige 2025-02-17, § 4.

Gotlands regi från 1 januari 2024. En stor förändring från 2026 är införandet av fastighetsnära insamling. Det här innebär en stor investering inledningsvis av de fyrfackskärl som kommer ersätta dagens lösning. Kapitalkostnaderna för kärnen kommer till del ersättas från Naturvårdsverket men en del kommer att finansieras genom höjning av avfallstaxan.

Inom teknikförvaltningen finns de verksamheter som har allra störst miljö- och klimatpåverkan inom Region Gotland. För att förvaltningen ska ha möjlighet att nå de beslutade miljömålen som finns beskrivna i både Vårt Gotland 2040, Genomförandeprogrammet för miljö, klimat och energi samt Tekniska nämndens egna mål i verksamhetsplanen, måste investeringar i mer miljövänliga alternativ rymmas i investeringsplaneringen. Alternativ som är mer miljövänliga och vars användande innebär lägre utsläpp för Region Gotland innebär inte sällan en högre kostnad i inköp och drift men kan även innebära minskade driftkostnader såsom exempelvis investeringar i solceller. Den ökade kostnaden måste förstås i ljuset av värdet som motsvarande utsläppsminskningar ger, och i relation till måluppfyllnaden av de miljömål som Region Gotland som helhet har beslutat och är ansvariga för. Om inte högre kostnader för miljömässiga alternativ ryms i investeringsplanen kommer teknikförvaltningen, och därmed Region Gotland, få mycket svårt att leverera på de klimat- och miljömål som politiken beslutat.

Förutom investeringar för att sänka utsläppen från verksamheten kommer också investeringar för anpassningar till ett förändrat klimat krävas kommande år. Den globala upp-värmningen kommer på Gotland innebära bland annat fler värmeböljor och mer intensiv torka, oftare återkommande och kraftigare skyfall, havsnivåhöjningar och efterföljande erosion. I klimatanpassningsplanen pekas många av teknikförvaltningens verksamheter ut med stort behov av anpassningar för att säkerställa ett robust och motståndskraftigt Gotland även i framtiden. Planen visar på att bland annat regionens hamnar, vägar, grönområden, VA-system och fastigheter behöver anpassas. Klimatanpassning väntas bli mycket kostnadsdrivande, då det för förvaltningen handlar om stora infrastrukturanpassningar av samhällsbärande verksamhet. Konkret kommer klimatanpassningen som behövs för att säkerställa hållbar drift av teknikförvaltningens verksamheter kommande år att generera fler och större investeringsbehov framöver. Förvaltningen kommer löpande presentera äskanden för respektive klimatanpassningsbehov, och arbetar tillsammans med de andra förvaltningarna i samhällsbyggnadsprocessen för att säkerställa kostnadseffektivitet i de aktiviteter som planeras. De investeringar som direkt kan kopplas till klimatanpassningar i de behov som redovisas för planperioden uppgår till 112 miljoner kronor. Därtill kommer fördyringar i VA-projekt när exempelvis reningssteg i vattenverk måste utökas, ledningar och verk flyttas till följd av havsnivåhöjning.

Oroligheter i omvärlden kräver ett ökat fokus på kris, beredskap och säkerhet. Ökade krav i regelverk gör att förvaltningen måste se över hur man planerar och resursätter för att på bästa sätt kunna möta upp de ökade kraven. Teknikförvaltningen ser att det behöver ligga ett ökat fokus på förvaltningens förmåga att klara kriser och verksamhetsstörningar då förvaltningen bidrar till att stärka Region Gotlands förmåga att hantera olika samhällsstörningar genom att fullgöra våra uppdrag för medborgarna inom hela samhällssektorn; vägar, vatten, avfall, fastigheter, miljö, transporter, och försörjning. Flera av teknikförvaltningens verksamheter har riktlinjer och lagkrav från nationella myndigheter att upprätta och kunna tillämpa olika typer av kris- och beredskapsplaner. Resurser behövs

för att hålla samman arbetet och skapa struktur för de olika verksamheternas arbete inom området.

2 Mål

Nämndens mål utgörs både av koncerngemensamma mål och av nämndmål och gäller för hela mandatperioden 2024-2027.

Samtliga mål som beslutats för Tekniska nämnden är modiga och högt satta och det krävs hårt arbete och tålamod för att se resultat då målen handlar om beteendeförändrande insatser.

2.1 Beslutade mål för 2025

Mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

---

Region Gotland har en myndighetsutövning, i förhållande till företag, där nöjdhetsindex ökar årligen per myndighetsområde och är högre än rikssnittet år 2027

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

---

Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

---

Minska mängden tidningar och förpackningar i hushållens restavfall årligen och med totalt 25 kilo per hushåll under perioden 2024-2027

Minska vattenförbrukningen per person årligen och med totalt 20 procent per person under perioden 2024-2027

Öka kollektivtrafikens marknadsandel årligen för att nå 10 procent år 2027

2.2 Revidering av mål beslutade för 2025

Tekniska nämnden föreslås ingen revidering av befintliga mål. Däremot föreslås förändrade indikatorer för målen om minskad vattenförbrukning och ökad marknadsandel för kollektivtrafiken. Indikatorerna framgår av förvaltningens verksamhetsplan och förändringar kommer föreslås Tekniska nämnden i särskild ordning.

2.3 Förslag till nya mål

Region Gotlands nya styrmodell med tillhörande mål började gälla i januari 2024 och en första årlig rapportering mot målen har gjorts i 2024 års verksamhetsberättelse. I samband med rapporteringen uppdagades att vissa indikatorer som kopplats till målen är utmanande att ta fram enligt den tidplan som satts för rapporteringen.

För Tekniska nämnden föreslås inga nya nämndspecifika mål för perioden.

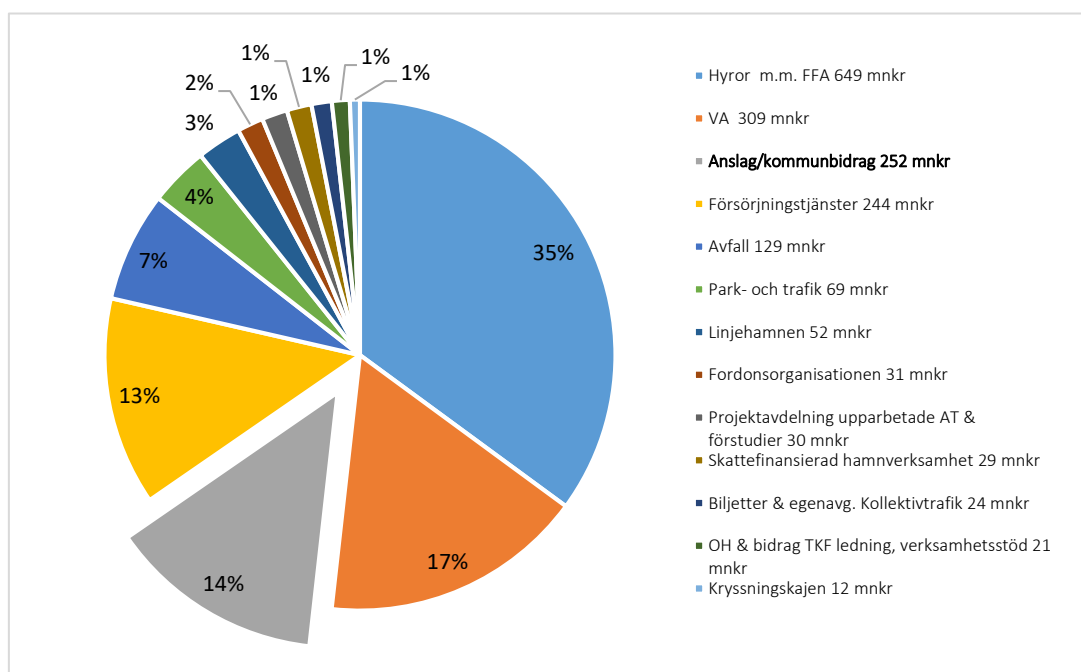
3 Behov och prioriteringar av resurser 2026-2028

3.1 Driftbudget 2026-2028

Teknikförvaltningens verksamhet är bred och omfattande. Dagens driftåtagande samsas med en stor investerings- och utvecklingsverksamhet. Högt ställda krav såväl internt som externt ställer stora krav på prioriteringsförmåga och ekonomistyrning. Detta till trots lämnas nedan en rad förslag till ramjusteringar från 2026 för att möjliggöra leverans i enlighet med inriktning och planer.

Teknikförvaltningens ekonomi består av anslagsenheter, resultatenheter och avgiftsfinansierade verksamheter. Det innebär att endast en mindre del av ekonomin finansieras direkt med skattemedel. Av 2025 års budgeterade kostnader om 1 856 miljoner kronor finansieras 252 miljoner kronor direkt av skattemedel vilket motsvarar 14 procent. 27 procent finansieras med intäkter i den avgiftsfinansierade verksamheten som är verksamheter som direkt finansieras med, i huvudsak, externa taxor och avgifter. Resultatenheterna finansieras med intäkter från Region Gotlands övriga verksamheter och intäkterna där finansierar 50 procent av 2025 års kostnader. Resterande 9 procent är övriga intäkter i den anslagsfinansierade verksamheten och utgörs bland annat av externa intäkter såsom exempelvis markupplåtelse, biljettintäkter i kollektivtrafiken, egenavgifter för färdtjänst och sjukresor, hamnavgifter med mera.

Diagram 1: Teknikförvaltningens finansiering enligt budget 2025 (mnkr)

En effekt av det oroliga omvärldsläget har varit att priserna på byggmaterial, bränsle, energi med mera ökat påtagligt. Detta påverkar dels teknikförvaltningens verksamhet direkt men också regionens verksamhet framöver då materialpriserna innebär högre investeringsutgifter och därmed högre hyreskostnader för fastighetsförvaltningens hyresgäster. Även de ökade bränsle- och elkostnaderna innebär att det ekonomiska handlingsutrymmet minskat. Säkerhetsläget i Europa kommer med all säkerhet fortsatt ha stor påverkan på ekonomin på en rad olika sätt och kommer att innebära att prioriteringar måste göras utifrån nya förutsättningar.

Tabell 1: Budget och utfall (drift) 2023-2025 (tkr)

	Budget 2024	Utfall 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023	Budget 2025
Intäkter	1 539 055	1 613 026	73 970	1 536 833	1 599 171
Kostnader	-1 787 637	-1 860 612	-72 974	-1 731 739	-1 856 224
Årets resultat	-248 582	-247 585	997	-194 905	-257 053

Huvuddelen av teknikförvaltningens anslagsram disponeras av park- och trafikavdelningen som inrymmer kollektivtrafik-, park-, trafik/gata- samt fordons- och anläggningsenheterna. Avdelningens totala ram uppgår 2025 till 233,7 miljoner kronor varav 135,3 miljoner kronor avser kollektivtrafiken. Underhållsbehovet av hållplatser inom den allmänna kollektivtrafiken är stort efter många år av uteblivet underhåll. Detsamma gäller för infrastruktur inom trafikområdet. Att komma tillrätta med eftersatt underhåll kräver utökade resurser för att klara de utökade kapitalkostnaderna som investeringarna för med sig.

3.1.1 Förslag till ramjusteringar

De förslag till ramjusteringar som bidrar till måluppfyllelse av Region Gotlands och Tekniska nämndens miljö- och klimatmål har märkts ut med denna symbol.

De förslag som avser åtgärder för klimatanpassning har märkts ut med denna symbol.

Samordningsresurs för kris- och beredskapsfrågor

Kraven på strukturerat arbete kopplat till kris- och beredskapsfrågor har ökat högst väsentligt till följd av det förändrade omvärldsläget och därmed tillkommande krav från nationella myndigheter. Teknikförvaltningen har en stor spännvidd i sina verksamheter som till huvuddelen utgör Region Gotland infrastruktur och förrådsverksamhet. Det ställer omfattande krav på samordning för att nå önskad framdrift på såväl förvaltningsnivå som att aktivt även stödja och driva dessa frågor samordnat i respektive verksamhet. Det behöver skapas struktur och arbetssätt för att säkerställa att frågan löpande hanteras i enlighet med gällande regelverk. Regionen har ett antal olika nätverk och arbetsgrupper inom området som även behöver koordineras på ett strukturerat sätt inom teknikförvaltningen. Ett omfattande arbete har startat inom förvaltningen och det framgår nu tydligt att för att säkerställa framdriften behövs samordning. Samtliga av teknikförvaltningens verksamheter behöver ta fram risk- och sårbarhetsanalyser (förvaltningsnivå), kontinuitetsplaner, samt skydds- och säkerhetsanalyser. Slutligen behöver teknikförvaltningen också arbeta med samordnade anpassade utbildningsinsatser och övningar för alla nivåer och verksamheter. För att stödja verksamheterna behövs en samordnande resurs och ramförstärkning om 800 000 kronor.

Särskild kollektivtrafik

Den särskilda kollektivtrafiken är underfinansierad främst med anledning av att nyttjandet har ökat. De som nyttjar färdtjänst och sjukresor åker oftare och längre sträckor än tidigare. För att möta resursbristen behöver särskild kollektivtrafik tillskjutas ytterligare medel. För att täcka dagens kostnader krävs ramtillskott om 7,3 miljoner kronor. Tillförs inte medel krävs andra åtgärder för att minska kostnaderna alternativt höja intäkterna. Vissa av nedan redovisade exempel har redan varit uppe hos politiken för beslut. Några har mötts negativt, andra positivt, men för att komma till rätta med den ekonomiska obalansen behöver åtgärder vidtas.

Exempel på åtgärder är:

- Begränsa öppettider för färdtjänsten till att motsvara den för allmänna kollektivtrafiken.
- Göra det möjligt för individer med färdtjänsttillstånd att åka gratis i allmänna kollektivtrafiken.
- Ta bort omvägstiden för färdtjänst (ökar möjligheten till samplanering av resor).
- Avskaffa arbetsresekortet.

- Avskaffa möjlighet till resor i annan kommun/län.
- Höja egenavgiften till att motsvara 20-25 procent av resans kostnad.

Ökat resursbehov på grund av ökad exploateringstakt och mål om ökat bostadsbyggande

De förslag som exploateringsplanen för med sig innebär ökade behov av resurser inom trafik- och parkplanering som har som uppdrag att fungera rådgivningsfunktioner i exploateringsprojekt. Av samma anledning krävs resurser för att möta planerhetens markant större behov av stöd i trafik- och parkfrågor för att genomföra detaljplanarbetet enligt planering. För detta tillfördes tillfälliga medel till park- och trafikavdelningen till 2025 års budget. För att kunna möta samhällsbyggnadsförvaltningens behov av råd och stöd krävs dock permanenta ramtillskott eftersom kompetenserna trafikingenjör och landskapsarkitekt inte kan bemannas tillfälligt och det är heller inte värt insatsen att lära upp någon för en så kort insats. Indikationer har getts för att ramtillskottet kommer att permanentas varför rekrytering av en trafikingenjör och en landskapsarkitekt har påbörjats, vilket kommer att innebära ökade kostnader med 1,6 miljoner kronor.

Saneringskostnader

Flera nyinvesteringar i stadsmiljö, gator och vägar innebär saneringskostnader som belastar driftbudgeten. Även återställande av mark innebär ofta saneringskostnader. Hur stora dessa kostnader blir är beroende av omfattning och typ av föroreningar i marken och även storleken på pågående investeringar. Detta innebär ett behov av utökad budgetram. En budget motsvarande 1,5 miljoner kronor per år kan ge ett handlingsutrymme att planera och prioritera investeringar och återställande av mark, denna kostnad motsvarar utfallet för 2024. I framtida planering av investeringar och återställande av mark ska alltid markförhållanden kontrolleras för att kunna planera kostnaderna för eventuella saneringsåtgärder.

Offentlig toalett Tallunden

Under våren 2025 färdigställs en offentlig toalett i Tallunden. Denna toalett ägs efter färdigställande av parkenheten. Enheten kommer att behöva anlita fastighetsförvaltningsavdelningen för att genomföra planerad förvaltning, besiktningar och reparationer på fastigheten samt anlita entreprenad för städning. Detta kommer att öka enhetens driftskostnader med uppskattningsvis 150 000 kronor per år.

Klintkanten Visby innerstad

En utredning har gjorts gällande skicket på klintkanten i Visby innerstad. Utredningen visar på en betydande risk för fallande stenar. För att trygga de ca 900-1000 meter av bergsklint från rasrisk och annat mot de nedanför angränsande privata fastigheterna. Denna säkerhetsåtgärd måste göras i närtid innan en större incident inträffar. Detta kommer att kräva investeringar, som lyfts under posten reinvestering stadsmiljö, parker och gator. Investeringen kommer att innebära ökade kapitalkostnader, men när aktuella investeringar så som nätning, är gjorda återstår årlig drift och underhåll motsvarande en årlig kostnad, tillsammans med kapitalkostnaderna för gjorda investeringar på 300 tkr per år. Detta för att den specialistkompetens som krävs för att genomföra löpande underhåll med dessa speciella fysiska förutsättningar, höga höjder bland annat inte finns på park- och trafikavdelningen och tjänsten måste därför upphandlas.

Drift av offentliga toaletter

Inför 2022 gjordes ny upphandling för skötsel av de offentliga toaletterna. En viktig ingång var att städning behövdes mer frekvent för att standarden skulle vara godtagbar för de som nyttjar toaletterna. Även nya rutiner för rondering med kontroll av toaletterna av vaktbolag infördes. Satsningen har slagit väl ut och antalet synpunkter på bristande städning har minskat påtagligt. Det här har medfört högre kostnader och den anslagsram som disponeras för ändamålet är inte tillräcklig. Förvaltningen räknar med att kostnaderna, avseende städ och reparationer, försätter att stiga till 2026. Därför behöver anslaget utökas med 400 000 kronor, från 1,8 miljoner kronor till 2,2 miljoner kronor.

Ökade kapitalkostnader park- och trafikavdelningen

Avdelningens kontinuerliga investeringar motsvarar upp till 30 miljoner kronor per år, vilket resulterar i kapitalkostnader som belastar driftsbudgeten. Över tid har budgeten för investeringar inte nyttjats fullt ut vilket innebär att senaste års investeringar, bland annat i ett planerat och systematiskt beläggningsprogram, lett till ökade kapitalkostnader som verksamheten inte fått kompensation för. Utökad budgetram begärdes inför 2025, men eftersom äskandet inte beviljades lyfts denna post även i årets budget samt utökas med kapitalkostnader som aktiveras 2026, vilket ger totalt ökade kapitalkostnader med 4,6 miljoner kronor. Utöver det tillkommer kapitalkostnader för särskilda projekt som inte heller kompenseras för i driftsbudget, vilka listas nedan.

Anslutning till flygplatsen

För att förbättra tillgängligheten till Visby flygplats genomförs ett investeringsprojekt med gång- och cykelväg från Lummelundsväg till flygplatsen samt uppförande av en cirkulationsplats på Lummelundsväg mot flygplatsen. Från 2026 motsvarar kapitalkostnaderna 1 miljoner kronor per år.

Cirkulationsplats Östra Hansegatan

Under 2024 färdigställdes en cirkulationsplats på Östra Hansegatan. Investeringen är finansierad men innebär kapitalkostnader från 2025 motsvarande 200 tkr per år, vilka inte har kompensats i driftsbudget.

Kopparsviksbron

Från 2026 kommer kapitalkostnaderna uppgå till 2,7 miljoner, samt en driftskostnad motsvarande 250 tkr per år.

Säkerhetsåtgärder i offentliga miljöer

Kapitalkostnaderna för säkerhetsåtgärder i den offentliga miljön i Visby kommer att uppgå till 150 000 kronor år 2028. Investeringen är treårig från 2027-2029 så fortsatt ökning av kapitalkostnaderna kommer att bli aktuellt efter budgetperioden.

Brygga kallbadhuset

Investeringsmedel för brygga vid kallbadhuset är beviljade sedan tidigare, men kapitalkostnader kommer att falla ut från 2026 motsvarande 825 tkr per år under planperioden.

Offentlig toalett Tallunden

Utöver tidigare redovisade driftskostnader så innebär färdigställandet av toaletten i Tallunden 150 000 kronor per år i kapitalkostnader per år som faller ut från och med 2025.

Gutevägen åtgärder

Åtgärder för att justera Gutevägens korsning sedan nedmontering av trafikljus, samt åtgärder på cykelöverfarten i Gutevägens nedre ända förväntas uppgå till 3 miljoner kronor. Kapitalkostnader i storleksordningen 200 000 kr om året förväntas.

Åtgärder Strandpromenaden ☁

Norderstrand och strandpromenaden i Visby stormskadas återkommande under vinterhalvåret. De ytliga skadorna lagas kontinuerligt. En förstudie kommer att genomföras under 2025 och när den är klar kommer beslut fattas om genomförande och val av lösning. Uppskattad investeringsbudget under en tvåårsperiod är 22,4 miljoner kronor. Ramtillskott behövs för de kapitalkostnader som blir resultatet av investeringen vilka beräknas uppgå till cirka 700 000 kronor året efter påbörjad investering och därefter cirka 1,2 miljoner kronor årligen. Uppskattningsvis kan projektet påbörjas 2026, vilket ger kapitalkostnadsökning från 2027.

Belysning innerstaden

Att byta ut all gatubelysning i Visby innerstad är ett stort projekt som kommer att sträcka sig över ett tiotal år. Eftersom projektet måste samplaneras med VA-avdelningen och GEAB som också bedömer ett behov av reinvesteringar i ledningar och anläggningar kommer uppstarten att dra ut på tiden ytterligare några år. Under 2025 planerar GEAB och VA att genomföra förstudier för byte av el- och VA-ledningar. Därefter upphandlas gemensam projektledning, sannolikt under 2026. Med tanke på storleken på projekten och den omfattande planering som krävs för att få till logistik men också ta hänsyn till världsarvets specifika förutsättningar kommer den faktiska starten av projektet inte att påbörjas förrän tidigast 2027 men mer sannolikt 2028, vilket innebär att utfall i form av kapitalkostnader blir aktuellt först i slutet av planperioden. Park- och trafikavdelningen ser att det vore gynnsamt om detta projekt skulle kunna påbörjas så snart som möjligt eftersom belysningspunkterna i innerstaden är utdaterade och inte uppfyller säkerhetskraven. Den genomförda förstudien visar att den säkerhetsrisk som anläggningarna innebär kommer att kräva nedstängning av vissa belysningspunkter för att inte riskera allmänhetens säkerhet. När kapitalkostnader utfaller kommer dock kostnaderna att bli omfattande och utökade driftsmedel kommer att krävas.

Parkeringshuset Dovhjorten

En förstudie har genomförts som visar på ett flertal strukturella, fastighetstekniska och trafikmässiga avvikelser för parkeringshuset Dovhjorten ("Åhlensgaraget") på Östercentrum i Visby. Teknisk lösning och därmed storleken på investeringen är inte vald då det är tätt sammankopplad med utvecklingen av Östercentrum. Kapitalkostnaderna kommer att vara försumbara under planperioden, men därefter kommer ett behov av utökad driftsram att krävas för att täcka kostnaderna.

Landsbygdsutveckling

Investeringsmedel för landsbygdsutveckling har, utan föregående äskande från teknikförvaltningen, tilldelats om 2 miljoner kronor årligen under perioden 2026-2029. Dessa investeringsmedel kommer inte ianspråkta om kompensation för tillkommande drift- och kapitalkostnader inte först beviljas.

VA-rådgivare

Både teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen ser ett behov av att kunna erbjuda en oberoende rådgivningsfunktion inom VA för att vägleda fastighetsägare och exploatörer i att välja den VA-lösning som passar dem och utifrån de förutsättningar som gäller för det geografiska läget, det vill säga kommunal VA-anlutning eller någon form av enskild lösning. Inom samhällsbyggnadsförvaltningen är denna typ av rådgivning skattefinansierad vilket medför ett äskande om 500 000 kronor för halva tjänsten samtidigt som den inom teknikförvaltningen kan finansiera resterande 50 procent inom VA-kollektivet. Detta medför att endast samhällsbyggnadsförvaltningen behöver en ökad ram för detta uppdrag. Att kunna erbjuda rådgivning inom VA-området skulle till exempel kunna öka effektiviteten inom detaljplaneprocessen och tillskapa mer miljöriktiga VA-lösningar.

Tabell 2: Begäran om ramtillskott (tkr)

Ändamål	2026	2027	2028
Driftskostnader			
Samordningsresurs för säkerhets- och beredskapsfrågor	800	800	800
Särskild kollektivtrafik	7 300	7 300	7 300
Utökade resurser exploatering och ökat bostadsbyggande ²	1 600	1 600	1 600
Saneringskostnader 	1 500	1 500	1 500
Offentlig toalett, Tallunden	150	150	150
Skötsel av klintkanten Visby innerstad 	300	300	300
Skötsel av offentliga toaletter	400	400	400
Kopparsviksbron	250	250	250
Kapitalkostnader			
Anslutning till flygplatsen	1 000	1 000	1 000
Cirkulationsplats Östra Hansegatan	200	200	200
Kopparsviksbron	2 700	2 700	2 700
Säkerhetsåtgärder i offentliga miljöer		150	300
Brygga Kallbadhuset	825	825	825
Offentlig toalett Tallunden	150	150	150
Gutevägen	200	200	200
Åtgärder Strandpromenaden 		1 700	1 700
Tidigare ej kompenserade kapitalkostnader, park och trafik	4 600	4 600	4 600
Landsbygdsutveckling	90	300	700
Summa	22 065	24 125	24 675

3.2 Kompensation för externa avtal

Teknikförvaltningen har flera externa avtal med årlig prisuppräknning. Enligt anvisningarna medges kompensation för externa avtal om indexregleringar innebär kostnadsökningar i anslagsfinansierad verksamhet. I tabell 3 nedan redovisas beräknade effekter av de externa avtal som indexuppräknas.

Park- och trafikavdelningen har flera externa avtal som avser inhyrning av maskiner och fordon samt transporter för att utföra gata-, väg-, parkuppdragen enligt avtal. Bland dessa tjänster ingår också den vinterväghållning som inte utförs i egen regi. Flera avtal har indexklausuler. De ökade kostnaderna till följd av indexuppräknningar beräknas till 350 000 kronor för år 2026.

Gällande särskild och allmän kollektivtrafik beräknas priserna öka med 3 procent med anledning av ökade bränslepriser och höjda löner. Detta motsvarar 1 100 000 kronor för särskild kollektivtrafik och 3 100 000 kronor för allmän kollektivtrafik.

² Tillfällig ramförstärkning har beviljats för 2025.

Tabell 3: Kompensation för externa avtal (tkr)

Avtal	2026
Gata-, väg- och parkuppdrag inkl. vinterväghållning	350
Avtal allmän kollektivtrafik	3 100
Avtal särskild kollektivtrafik	1 100
Summa	4 550

3.3 Kompensation för driftkostnadskonsekvenser av ny infrastruktur i exploateringsområden

Flera pågående investeringsprojekt kommer att innebära ökade kapital- och driftskostnader för park- och trafikavdelningen. Driftskostnader kan vara svåra att förutse innan exploateringsområdena är färdigplanerade, och för samtliga områden görs därför en uppskattning baserad på tillgänglig information om respektive exploateringsområde. Åskade belopp i tabell 4 utgår från exploateringskalkyl för respektive projekt som redovisas i exploateringsplan och budget 2026-2030.

Tabell 4: Kompensation för driftkostnadskonsekvenser exploateringsverksamhet (tkr)

	2026	2027	2028
Järnvägen			
Kapitalkostnader	904	904	904
Driftskostnader	36	37	38
Gråbo			
Kapitalkostnader			1 738
Driftskostnader	200	380	450
Torslunden			
Kapitalkostnader			1 849
Driftskostnader		75	312
Industrimark Visby			
Kapitalkostnader	1 418	1 418	1 418
Driftskostnader	80	80	80
Stadsutveckling Visborg			
Kapitalkostnader	3 226	6 615	9 084
Driftskostnader	31	142	142
Summa	5 895	9 651	16 015

3.4 Interna priser samt externa taxor och avgifter

3.4.1 Interna priser försörjningsverksamhet

Försörjningsavdelningen har idag en ekonomi där tidigare underskott inom områdena vaktmästeri och transport samt städ åtgärdats i 2025 års budget. Överskott finns även inom hjälpmedelscentralen och varuförsörjningen vilket ska användas till att finansiera en ny lagerlokal samt ett nytt affärssystem. Detta i syfte att möta förvaltningarnas önskemål om ökad förmåga till lagerhållning för att bättre kunna hantera störningar i försörjningskedjor

av beredskapsskäl. Lokalkostnaden kommer samtidigt öka för hjälpmedelscentralen som framöver kommer nyttja den lokal som idag delas med varuförsörjningen själva.

Avdelningens ekonomi är i balans och förväntas så vara även när nya utökade lokalkostnader blir en realitet. Behov kvarstår av kostnadskompensation för underskott för portoverksamheten och den underfinansiering som råder. Detta område har tidigare inte erhållit full kompensation för sin kostnadsutveckling med hänvisning till avdelningens övergripande positiva resultat. Det är av vikt att portokostnaderna finansieras så att detta inte hindrar planerade investeringar i affärssystem. Det är även viktigt att försörjningsverksamhetens kunder betalar för de varor och tjänster som köps enligt självkostnadsprincipen för just den varan/tjänsten vilket inte är fallet fullt ut med dagens prissättning.

Portokostnaderna finansieras med ett fast anslag från regionstyrelseförvaltningen. Anslaget har inte uppräknats sedan 2018 vilket har resulterat i utebliven kostnadstäckning enligt nedan.

Tabell 5: Intäkter och kostnader porto (tkr)

År	Intäkt	Kostnad	Nettoutfall
2017	3 400	4 044	-644
2018	3 700	4 080	-380
2019	3 700	4 514	-814
2020	3 700	4 685	-985
2021	3 700	5 207	-1 507
2022	3 700	6 108	-2 408
2023	3 700	6 273	-2 573
2024	3 700	6 641	-2 941

Utöver korrekt finansiering av portot är avdelningen endast i behov av sedvanliga uppräknningar:

- Löneökning - avser ökade lönekostnader som resultat av årlig lönerrevision.
- Hyresförändring - Ökad internhyra enligt beslut.
- OH-kostnader - Samtliga verksamheter inom teknikförvaltningen belastas med kostnader för förvaltningsledning och gemensam centrala funktioner. Kompensation äskas för årlig ökning av dessa OH-kostnader.

Tabell 6: Kostnadsökningar försörjningsverksamheten (tkr)

Kostnad	2026
Löneökning (3 %)	3 200
Hyresförändring (1 %, justeras med beslutad internhyresförändring)	80
Ökade kostnader förbrukningsmaterial (KPI 0,8 % december -24)	60
Indexuppräknning OH-kostnader (2,5 %)	25
Kapitalkostnader utökad lager	600
Nytt affärssystem varuförsörjningen	1 000
Justering av priser för underfinansierade verksamheter	
Porto	3 000
Summa	7 965

3.4.2 Interna hyror

Fastighetsförvaltningsavdelningens bedömning av den framtida kostnadsutvecklingen för drift av fastigheter visar på en nettokostnadsökning om 16,2 miljoner kronor inför 2026 vilket motsvarar behov av att höja internhyrorna med 3,6 procent. Efter avstämning med VA-avdelningen har bedömningen gjorts att kostnaderna för VA ökar med 12%. Vidare har antaganden avseende högre kostnader för fjärrvärme gjorts med 20% och el-nätavgifterna med 10%. Efter dialog med avfallsverksamheten görs antagandet att avfallstaxan höjs med 2%. Ytterligare en osäkerhet är EU:s energieffektiviseringsdirektiv, EED, där offentliga aktörer och verksamheter ska minska sin energianvändning med 1,9 procent per år och energieffektiviserande renoveringar utföras med 3 procent av arean varje år. Energimyndigheten kommer att ta fram förtydliganden kring hur dessa krav får effekt hos den offentliga fastighetsförvaltningen.

Följande poster påverkar behovet av att höja internhyran:

- Kostnaderna för reparationer har ökat till följd av högre priser på material och köpta tjänster.
- Kostnaderna för media ökar enligt följande; VA-taxan 12%, fjärrvärme 20%, el-nätavgifter 10% och avfallstaxan 2 %.
- Kostnaderna för personal ökar till följd av uppräknings av löner i lönerörelsen.
- Kapitalkostnaderna ökar då stora investering har genomförts för periodiskt underhåll, ventilationsåtgärder o dyl.

Tabell 7: Förändrade kostnader fastighetsförvaltning (tkr)

Kostnad	2026
Kapitalkostnader	3 300
Elkostnader	3 000
Reparationer	900
Uppvärmning samt försäkring/larm/brandskydd	7 600
Övrigt (personal m.m.)	1 400
Summa förändrade kostnader	16 200

3.4.3 Taxor och prislistor

- Avgifter för vissa transportdispenser, så kallat transporttillstånd- årlig indexuppräknings görs.
- Taxa för grävtillstånd - årlig indexuppräknings görs.
- Nyttoparkeringstillstånd (taxa för kommunala dispenser) - årlig indexuppräknings görs.
- Taxa för upplåtelse av offentlig plats – Årlig indexuppräknings görs. Ny taxa gäller från 2025. Då taxan i stor del är helt ny är det ekonomiska utfallet svårt att beräkna. Det kommer troligtvis även bli aktuellt med revision av taxan under 2025 då avgiftsnivåer kan komma att behöva justeras för enstaka kategorier. Målet är att genomföra revisionen så att justerad taxa kan börja gälla för 2026 och framåt. Vi avvaktar utfallet av delår 1 och 2 under 2025 för att bättre kunna avgöra behovet av avgiftsjusteringar för 2026 och framåt.
- Taxa för all kollektivtrafik inklusive färdtjänst och sjukresor - årlig indexuppräknings görs av egenavgifter för färdtjänst och sjukresor. Nytt taxesystem för den allmänna

kollektivtrafiken införs 1 mars 2025 efter beslut av regionfullmäktige. Den nya taxeförslaget innehåller även en årlig indexuppräknning. Det nya taxeförslaget kan det innebära att biljettintäkterna kommer att öka (baserat på faktiska biljettintäkter första kvartalet 2023 omräknat till nya biljettpriser) med 4-5 miljoner kronor per år. Denna prognos baseras även på en initial resandeminskning vid en prishöjning. Resandeminskningen tros däremot bromsas genom att även kostnader för resor med egen bil har ökat kraftigt på senare tid.

- Felparkeringsavgifter och avgifter för parkering på offentlig plats - indexparagraf saknas, då det leder till ojämna avgifter. Taxan för felparkeringsavgifter höjdes 2019. I dagsläget bedöms inget behov av att höja avgiften för parkering på offentlig plats.
- VA-taxa för Region Gotlands allmänna vatten- och avloppsanläggning – revideras årligen med index (KPI). För 2025 höjdes VA-taxan per 1 november 2024 för bruksavgifter med 15 procent inklusive KPI samtidigt som anläggningsavgiften höjdes med 10 procent. En simulering av intäkter och kostnader för 2026-2030 visar att taxan fortsatt behöver höjas varje år för att täcka de ökade kostnaderna. Höjningen gäller såväl för anläggningsavgiften som för bruksavgiften och bedöms uppgå till cirka 5-10 procent per år. En faktor som driver kostnader är underhållsskulden, tillsammans med säsongvariationer och klimatpåverkan. Dessutom medför nya lagkrav inom kvalitet, miljö och arbetsmiljö inte enbart ett behov av anläggningsanpassningar utan också behov av kompetens och bemanning. Att Gotland ska växa kräver etablering av nya, teknisk komplexa anläggningar, vilket i sin tur skapar ett behov av ingenjörer och tekniker för uppstart och drift av dessa anläggningar. Alla investeringar för att minska underhållsskulden samt för att bygga nya anläggningar leder till ökade kapitalkostnader. Redan 2025 beräknas dessa kostnader (inklusive internräntan) utgöra ca 30 procent av omsättningen. Vatten- och avloppsverksamheten är samhällsviktig verksamhet och inom vår verksamhet hanteras uppgifter, som i orätta händer, kan skada VA-försörjningen och även ge upphov till stor skada i samhället i övrigt. Säkerhetsarbetet har blivit en del av verksamhetens ordinarie kvalitetsarbete och ska ses som en investering. Det är inte lämpligt att synliggöra vilka investeringar som görs för att säkra upp verksamheten, men kostnaden ska finansieras av VA-taxan.
- Hamntaxan - gällande Gotlands hamnar. Revideras årligen med index (KPI). Planen är att indexuppräknas avtalet för linjehamnen från 2026 och framåt. Möjligheten till indexhöjning utvärderas årligen i särskild ordning.
- Avfallstaxan - Ingen indexhöjning av avfallstaxan gjordes inför 2025. Orsaken var det positiva resultat som avfallsavdelningen redovisade under 2024. Under de kommande åren när Fastighetsnära insamling ska införas kommer avfallstaxan att behöva göras om. Bland annat kommer viktbaserad taxa att göras om till en generell avgift som baseras på behandlingskostnaden. Samtidigt som förenklingar av avfallstaxan är att eftersträva då den i dagsläget upplevs vara svårtydd. På grund av personalomsättning har inte avfallstaxan kunnat revideras som tidigare utlovat under 2024. Under kommande år kommer flera investeringar behöva att göras både på grund av införandet av fastighetsnära insamling, men även på grund av eftersatta reinvesteringar. Dessa kostnader kommer att fördelas på respektive taxa för slamtömning samt insamlingen av kommunalt avfall (tidigare hushållsavfall).

4 Investeringsförslag med motiveringar 2026-2030

Teknikförvaltningens totala investeringsbehov, exklusive infrastrukturinvesteringar i exploateringsverksamhet, för planperioden uppgår till 2 893 miljoner kronor. 1 123 miljoner kronor avser den skattefinansierade verksamheten och 1 770 miljoner kronor den avgiftsfinansierade.

Beslutad investeringsbudget för 2026 uppgår till totalt 498 miljoner kronor för teknikförvaltningens verksamheter. Nedan redovisas investeringsbehov för 2026 om totalt 572 miljoner kronor. De största avvikelserna avser investeringar i fastigheter, avfallsverksamheten och linjehamnen.

De förslag till investeringar som bidrar till måluppfyllelse av Region Gotlands och Tekniska nämndens miljö- och klimatmål har märkts ut med denna symbol . De investeringsäskanden som avser åtgärder för klimatanpassning har märkts ut med denna symbol. .

Tabell 8: Sammanställning förslag investeringar 2026-2030 (tkr)

	2026 enl. budget	2026 nytt förslag budget	2027 Budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Skattefinansierad verksamhet						
Investeringspott	10 000	10 000	10 000	15 900	15 600	14 900
Kollektivtrafik, nytt stadlinjenät	8 700	12 000	18 600			
Landsbygdsutveckling	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	
Stadsmiljö, gator & vägar	38 000	46 200	45 700	46 500	46 500	46 500
Fastigheter	136 000	148 500	132 500	157 500	157 500	147 500
Hamnar	13 000	12 000	8 000	5 000	5 000	13 000
Summa skattefinansierad verksamhet	207 700	230 700	216 800	226 900	226 600	211 900
Avgiftsfinansierad verksamhet						
VA	200 000	206 300	284 500	270 500	211 000	269 100
Avfall	85 000	109 650	27 650	150	150	10 150
Linjehamnen	5 000	25 000	47 000	88 500	115 000	105 000
Summa avgiftsfinansierad verksamhet	290 000	340 950	359 150	359 150	326 150	384 250
Totalt teknikförvaltningen	497 700	571 650	575 950	586 050	552 750	606 150

Kriterier för prioritering

Nytt för i år är att investeringsbehoven ska prioriteras enligt nedanstående prioriteringsordning. Kriterierna anges i riktlinje för regiongemensam prioritering och beredning av investeringar (RS 2023/1381).

- Att nyinvesteringen eller reinvesteringen bidrar till att lag- och myndighetskrav gällande fastigheter, byggnader eller anläggningar uppfylls. Avser även verksamheters myndighetskrav som påverkar utformning av byggnader och anläggningar.**

Här avses exempelvis reinvesteringar som kan bidra till att en fastighet möter förändringar i Boverkets byggregler (BBR) eller att en anläggning klarar förändrade miljökrav för verksamheten.

2. Att investeringen utgör en reinvestering som bibehåller funktion, kapacitet och värde på en befintlig fysisk tillgång.

Här avses även reinvesteringar som innebär att bibehålla kapacitet eller kvalitet genom att ersätta en anläggning med en nyproduktion med samma funktionalitet. Här ingår även investeringar i medicinteknisk utrustning.

3. Att investeringen bidrar till hållbar samhällsutveckling och möter demografiskt betingade behov.

Här avses behovsstyrda investeringar kopplade till utbyggnad utifrån demografisk utveckling, såsom volymökning av bostäder, skolor, förskolor, sjukhus, vårdcentraler, äldreboenden, kultur, idrottsanläggningar och infrastruktur såsom gator, parker, avfallshantering samt vatten och avlopp (VA). En stor del av dessa investeringar hör ihop med exploatering av nya områden för bostäder och verksamheter och kan också vara en del i att möta fastställda mål avseende miljö- och klimatomställning eller krisberedskap.

4. Att investeringen bidrar till hållbar samhällsutveckling och möter behov på längre sikt.

Här avses större, framtidsinriktade strategiska investeringar, inklusive strategiska markförvärv, för att möta en ökande befolkning där behovet ligger längre fram i tiden såsom tidiga övergripande infrastruktursatsningar eller systemmässiga omställningar utifrån hållbarhetsmål.

5. Att investeringen är affärsmässigt motiverad.

Här avses investeringar som i huvudsak görs av kommersiella motiv och har direkt positiv ekonomisk påverkan på såväl nämnden som regionen i sin helhet.

6. Att investeringen ökar Gotlands attraktivitet

Här avses ambitionsinriktade strategiska investeringar som stärker Gotlands attraktivitet på ett övergripande plan såsom utveckling av besöksmål och större idrotts- och fritidsanläggningar för elitverksamhet inom olika idrotter. Här avses ambitionsinriktade strategiska investeringar som stärker Gotlands attraktivitet på ett övergripande plan såsom utveckling av besöksmål och större idrotts- och fritidsanläggningar för elitverksamhet inom olika idrotter.

En investering som träffas av flera av prioriteringskriterierna ska klassificeras utifrån den prioriteringsgrund som utgör största delen av investeringens totala utgift.

4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet

4.1.1 Investeringsspott

Investeringsspotten inom den skattefinansierade verksamheten används för anskaffning av fordon och maskiner, investeringar inom kollektivtrafiken samt inventarier.

Investeringsutrymmet enligt plan rymmer inte de faktiska investeringsbehoven och därför begärs utökad ram enligt nedan redovisade behov. När investeringsspotten sänktes för ett antal år sen var överenskommelsen med dåvarande ekonomidirektör att när förvaltningen stod inför större anskaffningar av fordon eller maskiner fick ansökan om tilläggsanslag göras. Priserna för fordon och maskiner har ökat påtagligt under de senaste åren och för att undvika frekventa ansökningar om tilläggsanslag behöver potten utökas.

Kollektivtrafikens investeringsbehov avser tillgänglighetsanpassningar, förbättring av hållplatser, pendlarparkeringar samt övriga investeringar som redovisas i trafikförsörjningsprogrammet. Gotlands kollektivtrafik har under många år lidit av att anslaget inte varit tillräckligt för att möjliggöra underhåll och förbättringar i infrastrukturen.

Det har saknats en långsiktig plan hur infrastrukturen, med cirka 450 hållplatser och cirka 900 hållplatslägen, ska förnyas och underhållas. Nu finns en framtagna och beslutad hållplatshandbok som är ett strategiskt dokument som utgör stöd och vägledning för de åtgärder som krävs. Gotlands kollektivtrafik har nu framför sig ett omfattande arbete med att komma ikapp med det som inte gjorts tidigare och lyfta infrastrukturen till den nivå som resenärer kan förvänta sig. Förhoppningen är att dessa åtgärder höjer kundnöjdheten och tillsammans med åtgärder inom linjenätet även bidrar till att fler gotlänningar hittar till bussen och börjar nyttja den i vardagen. Länsplanen gör det möjligt för Region Gotland att ansöka om statlig medfinansiering upp till 50 procent av totalkostnaden. Kapitalkostnaderna behöver finansieras med ramtillskott.

Investeringspotten för fordon och maskiner ska täcka investeringsbehoven från hamnverksamhet, väghållning, parkförvaltning och försörjningsverksamhet. Det finns behov av ny- och reinvesteringar med i många fall mer miljömässigt hållbara alternativ som innebär minskade utsläpp och som bidrar till uppsatta miljömål. Behovet har ökat till följd av att försörjningsavdelningens behov av fordon och maskiner nu har lagts in i potten samtidigt som priserna ökat påtagligt till följd av det oroliga omvärldsläget. Teknikförvaltningens maskinanskaffning är ett viktigt verktyg för att nå målen satta av regionfullmäktige kring skyndsamt klimatställning och sänkta utsläpp, genom att investera i moderna och miljövänliga maskiner som minskar klimatpåverkan. Endast ett fåtal fordon och maskiner som planeras köpas in under kommande år kräver fossila bränslen, så som diesel. Det handlar då om maskiner som ska användas i beredskapssituationer samt vissa fordonstyper som inte finns som fossilfria alternativ. Alla övriga maskiner och fordon kan ersättas med fossilfria alternativ. Miljösmarta och moderna maskiner är ofta dyrare än de fossila alternativen.

Med anledning av finns behov av utökning av investeringspottens del för maskinanskaffning från tidigare 5,3 miljoner kronor, till 9,5 miljoner kronor årligen.

Investeringsmedel för landsbygdsutveckling har, utan föregående äskande från teknikförvaltningen, tilldelats om 2 miljoner kronor årligen under perioden 2026-2029. Dessa investeringsmedel kommer inte ianspråkta om kompensation för tillkommande drift- och kapitalkostnader inte först beviljas.

Tabell 9: Förslag investeringspott, investeringar i kollektivtrafik och landsbygdsutveckling (tkr)

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Fordon och maskiner 	9 800	9 800	9 500	9 500	9 500
Möbler Visborg	200	200	200	200	200
Kollektivtrafik, investeringar enl. hållplatshandbok 			6 200	5 900	5 200
TOTALT investeringspott	10 000	10 000	15 900	15 600	14 900
Fastställd budget/plan	10 000	10 000	10 000	10 000	-
Kollektivtrafik, nytt stadslinjenät 	12 000	18 600			
Fastställd budget/plan	8 700	5 000	5 000	5 000	5 000
Landsbygdsutveckling	2 000	2 000	2 000	2 000	0
Fastställd budget/plan	2 000	2 000	2 000	2 000	-

4.1.2 Investeringar i stadsmiljö, gator och vägar

Investeringsbehoven inom området stadsmiljö, gator och vägar är stort. Ett flertal av nedan beskrivna investeringar behöver, förutom investeringsanslag, efter färdigställande ramtillskott för att finansiera kapital- och driftskostnader. De investeringar vars drift- och kapitalkostnader som kräver ramtillskott är:

- Kopparsviksbron
- Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer
- Anslutning flygplatsen
- Cirkulationsplats Östra Hansegatan
- Brygga Kallis
- Åtgärder vid korsningen Gutevägen/Söderväg
- Offentlig toalett Tallunden

Dessa punkter lyfts särskilt under rubriken *Förslag till ramjusteringar*.

Reinvesteringar i stadsmiljö, parker och vägar

Park- och trafikavdelningen investerar årligen 30 miljoner kronor i befintlig infrastruktur. Kapitalkostnaderna för dessa investeringar ska finansieras inom ramen för befintlig driftsbudget. Dessa investeringsmedel fördelas under perioden enligt nedan.

Beläggningsprogram

Beläggningsprogrammet innebär att enligt plan belägga gator, vägar samt gång- och cykelvägar med ny ytbeläggning. Syftet med investeringarna är att standarden inte ska sänkas ytterligare på våra gator och vägar och för att säkerställa trafiksäkerheten. Det räcker inte enbart med felavhjälpande underhåll (lagning) utan behovet är stort att helt byta beläggning på flera vägsträckor. Om inte beläggningsprogrammet, som pågått sen 2020, fortsätter enligt plan ökar underhållsskulden och därmed även driftskostnaderna. Årlig investering inom ramen för beläggningsprogrammet har uppgått till 10 miljoner kronor årligen de senaste åren. Materialet som används i beläggningsprogrammet ökar stadigt i pris, men med tanke på det ekonomiska läget bedöms ändå en fortsatt investeringsnivå motsvarande 10 miljoner under kommande två år, för att därefter behöva öka till 12 miljoner kronor per år.

Enskilda vägar

Investeringarna syftar till att bibehålla standarden på belagda enskilda vägar med statsbidrag. De enskilda vägarna ägs av privata fastighetsägare samt, i vissa fall, delvis av regionen. Att utföra förbättringar på enskilda vägar med statsbidrag är ett frivilligt åtagande för regionen där drift- och underhållsåtgärder utförs på vägar där bidrag från Trafikverket står för en del av finansieringen. Investeringsbehovet uppgår till 1,5 miljoner kronor årligen och syftar till att bibehålla en godtagbar standard.

Trafikinvesteringar

Trafikinvesteringarna syftar till att förbättra trafiksäkerheten, tillgänglighet och miljö. Investeringarna omfattar både investeringar och reinvesteringar i befintlig infrastruktur och de planerade åtgärderna innebär sammanlagda investeringskostnader med 8,5 miljoner kronor per år de kommande åren. Under de kommande åren krävs en stor mängd reinvesteringar i tillgångar som har hög livslängd för att säkerställa trafiksystemets funktion. Detta innefattar parkeringsautomater, belysning, parkeringshus och trafiksignaler. Investeringar gällande trafiksäkerhet så som trafiksignaler eller korsningar med dålig sikt

prioriteras högst. Utöver dessa finns sedan behov gällande fler och säkrare cykelvägar. I sista hand används investeringarna till att modernisera gator och trafikplatser för att förenkla flödet och skapa en mer attraktiv stadsbild.

Behov av reinvestering finns för att säkra god belysning, där 2 miljoner kronor per år är planerat för en löpande reinvestering i att installera LED i belysningen. Belysningens funktion är att skapa god sikt för trafiksäkerhet.

Samtliga trafiksignalsanläggningar i Visby (Peder Hardings väg, Östra Hansegatan, Skolportsgatan, Sundströms hörna, Allégatan) är föråldrade och har hög risk för långvariga driftstörande haverier. Tidigare har trafiksignaler i samma ålder havererat på Gutevägen, med total förlust av funktionen. Investeringarna beräknas uppgå till ca 12 miljoner kronor över 3 år.

Investeringar i lekplatser och utegym

Under några år har investeringar gjorts i lekplatser utifrån framtagna tioåriga handlingsplaner för att komma ikapp med en underhållsskuld vilken medfört bristande säkerhet. Framöver minskar behovet av större investeringar för lekplatser och arbete sker med mindre investeringar för att upprätthålla en kontinuerlig kvalitet. Satsningar har istället gjorts på att anlägga fler utegym. Under den kommande investeringsperioden satsas enbart underhållsinsatser prioriteras på lekplatser främst för att efterleva säkerhetskrav.

Trädinvesteringar

Plantering av träd pågår enligt femårig Trädvårdsplan för Visby. Planen är att färdigställa trädvårdsplan för samtliga tätorterna och fortsätta plantering i enlighet med den. Planen fortsätter under 2026 och 2027.

Parkinvesteringar

En parkplan tas fram under 2025, vilket kan innebära vissa investeringsbehov under planperioden. Parkplanen utgår från användande, besöksantal, utformning av parker och har fokus på folkhälsa, klimat- och barnperspektiv.

Flertalet av de parker som behöver ses över under budgetperioden ligger i tätorterna till exemplen Sliteparken, Kronhagsparken i Fårösund, Donnersparken och centumparken i Klintehamn.

Badplatsinvesteringar

Utifrån antagen riktlinje för bad- och besöksplatser med tillhörande tioåriga handlingsplan kommer investeringar att göras under planperioden med fokus på tillgänglighetsanpassningar.

Visby innerstads klintkant

En utredning har gjorts gällande skicket på klintkanten i Visby innerstad. Utredningen visar på en betydande risk för fallande stenar. För att trygga de ca 900-1000 meter av bergsklint från rasrisk och annat mot de nedanför angränsande privata fastigheter. Denna säkerhetsåtgärd måste göras i närtid innan en större incident inträffar. Med en investering motsvarande ca 500-1000 tkr/år för att upphandla den speciella kompetens som behövs vid nätning av berget.

När alla åtgärder är gjorda återstår årlig drift vilken torde kunna bedömas i ett ramtillskott om 300 tkr/år då vi inte har den specialistkompetens som krävs på park och trafikavdelningen och därför måste upphandla detta.

Belysning innerstaden

Vid en kartläggning av belysningen i Visby innerstad har konstaterats att anläggningen (kablar och stolpar) har passerat den tekniska livslängden. Den belysningsanläggning som idag finns i Visby innerstad är från början av 1900-talet och utgör en viktig del i den kulturmiljö som återfinns inom Visbys världsarv. Sedan anläggningen togs i bruk har flertalet förändringar och reparationer gjorts som nu har lett till belysningsanläggningen idag består av olika material och stolpar. Totalt finns det cirka 850 ljuspunkter placerade i eller i närheten av innerstaden som nu skulle behövas bytas ut. Därför pågår framtagande av ett belysningsprogram som syftar till att säkerställa en god och enhetlig belysning som bidrar till att skapa en hållbar och attraktiv innerstad utan att förvanska kulturmiljön. Om dagens anläggning inte förnyas finns det risk att delar av anläggningen kommer att behöva släckas ner eller tas ur bruk då normala felavhjälpande drift- och underhållsåtgärder inte längre räcker till. Den nya belysningen är en energibesparande åtgärd.

Samtidigt uppger både GEAB och VA-avdelningen att även de har behov av att reinvestera i ledningar och anläggningar i innerstaden. Detta behöver därför samplaneras för att inte riskera att onödiga grävarbeten genomförs. Detta innebär att projektet inte kommer att kunna påbörjas under 2025 som från början var planerat. Det innebär sannolikt också att felavhjälpande drift- och underhållsåtgärder kommer att bli mer kostsamma följande tio till 12 år. Både VA och GEAB planerar att genomföra förstudier under 2025. Under 2026 upphandlas projektledarkompetens för att planera detta omfattande projekt. Därefter ska planering av åtgärderna genomföras.

Ett program, med namnet ”Sivert”, har startats som är ett övergripande och sammanhållande program som syftar till att minimera störningarna i Visby innerstad under projekttiden. Det syftar även till att minimera de kostnader som uppstår i samband med ett omfattande grävarbete genom en samordning av insatserna och delning av kostnaderna. De verksamheter som primärt omfattas är VA, park och trafik samt av GEAB elnät samt eventuellt även delar av GEAB:s fjärrvärmebolag.

Investeringar kan bli aktuellt först tidigast 2027. Park- och trafikavdelningen är dock måna om att projektet påbörjas så snart som det bara är möjligt och äskar därför medel redan från 2026 för att visa på vikten av att projektet påbörjas omgående.

Efter projektstart bedöms belysningsprojektet totalt ta tio år att genomföra och för perioden 2027-2030 äskas om totalt 71 miljoner kronor. För de kapitalkostnader som projektet kommer generera behövs ramtillskott från tidigast 2027 eller mer sannolikt 2028 och framåt om 1-3 miljoner kronor. Efter genomförd investering kommer anläggningen att generera lägre drifts- och underhållskostnader.

Nyinvesteringar stadsmiljö, parker och vägar

Ett flertal större infrastrukturprojekt pågår eller är planerade de kommande åren. Dessa projekt kräver investeringsmedel, likväl som justerad driftsbudget på grund av kommande kapitalkostnader.

Åtgärder Norderstrand och strandpromenaden

Norderstrand och strandpromenaden i Visby stormskadas återkommande under vinterhalvåret. De ytliga skadorna lagas kontinuerligt. En genomlysning av konstruktionerna har gjorts för att identifiera hur framtida stormar skulle kunna påverka platserna framöver. Genomlysningen konstaterade att omfattande åtgärder behövs, för att säkerställa att platserna fortsatt är säkra och attraktiva för en längre period framöver. En

förstudie kommer att genomföras under 2025 när den är klar kommer beslut fattas om genomförande, dock ger tidplanen gällande att det mer sannolikt kommer att bli tal om investeringar under 2027-2028, alltså ett år senare än tidigare plan. Uppskattad investeringsbudget under en tvåårsperiod är 22,4 miljoner kronor. Ramtillskott behövs för de kapitalkostnader som blir resultatet av investeringen vilka beräknas uppgå till cirka 700 000 kronor året efter påbörjad investering och därefter cirka 1,2 miljoner kronor årligen. Investeringen kan inte kategoriseras enligt givna investeringskriterier men är nödvändig för allmänhetens säkerhet på platsen.

Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer

Med anledning av höjning av terrorhotnivån, Gotlands strategiska läge och inträdet i NATO finns ett samarbete med polisen gällande säkerhet på offentlig plats. Ett antal platser har tillsammans med polisens nationella terrorskydd identifierats och prioriterats för utökade säkerhetsåtgärder vad avser HVM (hostile vehicle mitigation). Fokus ligger i huvudsak på att minimera skadeutfall på platser med hög koncentration av så kallade mjuka mål. De flesta platser har ett säsongsbetonat skyddsbehov men av kostnadsskäl kan permanenta lösningar vara att föredra. På platserna kommer att antal olika fordonshinder behöva implementeras i form av exempelvis pollare, kraschblock och liknande, såväl fasta som mobila anordningar. I ett första steg är det nödvändigt med inköp av material för beredskapslager då regionen behöver ett lager med avspärrningsmaterial för planerade och akuta behov av tillfälliga avspärrningar. Detta lager ska nyttjas i ett första steg för att säkra platser i väntan på utredningar och inköp av material för permanenta lösningar. Åtgärderna bedöms innebära investeringar motsvarande totalt 7,5 miljoner under åren 2027-2029, vilket innebär årligen ökande kapitalkostnader från 150 000 kronor från 2028 till 900 000 kronor år 2029. Investeringarna kan inte kategoriseras enligt givna investeringskriterier men är nödvändiga för att säkerställa en trygg offentlig miljö i Visby och är en konsekvens av det förändrade omvärldsläget.

Avfallssortering välbesökta platser

Från och med den 1 januari 2026 ska alla kommuner ansvara för att ge förutsättningar för avfallssortering vid välbesökta platser. Det här innebär att investering behövs i nya sorteringskärl samt ny lösning för insamling och hantering av avfallet, vilket även skulle kunna innebära behov av inköp av nya fordon. Frågan är under utredning, men kommer att innebära investeringsbehov och sannolikt även ett behov av ökade resurser i driftorganisationen. Kommunerna kommer att ersättas av förpackningsproducenterna för kostnaderna kopplat till sorteringen, men bedömningen är att ersättningen inte kommer att täcka de kostnader som uppstår för kapitalkostnader och övrig drift. Investeringen tillhör investeringskategori 1 och syftar till att uppnå nya lagkrav. Dessa investeringar beräknas kunna täckas av den ordinarie budget för parkinvesteringar.

Åtgärder Gutevägen/Kopparsvik/Skeppsbron

Området kring Gutevägen/Kopparsvik/Skeppsbron är aktuellt för förändringar under de kommande tio åren. Förändringarna samplaneras med Trafikverket som är väghållare för delar av de vägar som projektet avser. Projektet omfattar gång- och cykelväg längs Gutevägen, från Färjeleden till korsningen Kopparsviksvägen, hastighetssäkrat övergångsställe och cykelpassage Färjeleden/Gutevägen, anpassning av ytan utanför Hamnterminalen till ”torgyta” samt gång- och cykelväg från Hamnterminalen till Gutevägen. Först ut är det hastighetssäkrat övergångsställe och cykelpassage, vilket kommer att genomföras under 2026. Investeringen är finansierad inom ramen för befintlig

trafikinvesteringsbudget (8,5 miljoner) och tillhör investeringskategori 6 och bidrar till att öka Gotlands attraktivitet.

Almedalsscenen

Tekniska nämnden har gett teknikförvaltningen i uppdrag att göra en översyn av Almedalsscenen. Den har många år på nacken och skulle behöva en renovering. Dock har kraven förändrats drastiskt på en offentlig scen sedan den byggdes och flera intressenter har också förväntningar på användning som inte var aktuella när scenen färdigställdes. Kraven härrör främst till tillgänglighet, men också teknik och säkerhet på offentlig plats, med anledning av det förändrade omvärldsläget. Förväntningar på annan typ av användning av scenen ställer dessutom krav på elkapacitet, teknik i form av ljud och ljus samt möjlighet till transporter till platsen. Detta i kontexten av att scenen ligger i en park med känslig terräng och samtidigt mitt i världsarvet. Sammantaget är detta en fråga som kräver noggrann utredning och delaktighet av många intressenter vilket kommer att ta tid. Detta, tillsammans med regionens ekonomiska läge, gör att investeringen kan bli aktuell först i slutet av planperioden och omfattningen av investeringarna är inte klarlagda. Investeringen tillhör investeringskategori 6 och bidrar till att öka Gotlands attraktivitet, eftersom omfattningen av investeringen sannolikt kommer att bli så omfattande att den inte kan klassas som en reinvestering (klass 2).

Stora torget och Södertorg

Tekniska nämnden gav den 17 april förvaltningen i uppdrag att flytta torghandeln från Stora torget till Södertorg samt ge förslag på gestaltning av Stora torget samt Södertorg, där allmänhetens tillgång till torget särskilt ska beaktas för Stora torget. Detta uppdrag kommer att ges till nya stadsträdgårdsmästaren. I uppdraget krävs särskilda hänsyn både med tanke på näringsidkare i anslutning till platsen men också främst med tanke på torgets särart och vikt för världsarvet, vilket kommer att kräva betydande utredningar. När förslaget är klart kommer det att innebära investeringar. Något som kommer att bli aktuellt först i slutet av planperioden. Omfattningen av dessa investeringar är inte klarlagt. Investeringen tillhör investeringskategori 6 och bidrar till att öka Gotlands attraktivitet.

Investeringsmedel för iordningställande av allmänna anläggningar kopplat till ej fullgjorda exploateringsavtal

Alla allmänna platser ska ha en huvudman som är ansvarig för att ställa i ordning och förvalta de allmänna platserna, däribland utbyggnad och skötsel av gator. Huvudregeln i plan- och bygglagen, PBL, anger att kommunen är huvudman för de allmänna platserna i en detaljplan. Om det finns särskilda skäl för att kommunen inte ska vara huvudman (även kallat enskilt huvudmannaskap) kan kommunen bestämma detta i detaljplanen. För genomförandet av en detaljplan där en exploatör är inblandad ska Region Gotland teckna exploaterings- eller markgenomförandeavtal med exploatören. Avtalen syftar bland annat till att reglera parternas rättigheter och skyldigheter samt hur kostnaden för iordningställandet av allmän plats ska fördelas. Om exploatören ska bekosta delar av iordningställandet av allmän plats med kommunalt huvudmannaskap ska Region Gotland ändå svara för utförandet. Detta säkerställer att de allmänna anläggningar som ska förvaltas av huvudmannen Region Gotland håller den standard som regionen kräver.

Region Gotland har i vissa äldre exploateringsavtal ålagt exploatören med ansvaret för iordningställandet av allmän plats med kommunalt huvudmannaskap. Detta har medfört att de anläggningar som har byggts ut har gjorts så till en undermålig standard vilket medfört att regionen, så som huvudman, inte fullgjort sin lagstadgade skyldighet avseende iordningställande och förvaltning. Det finns aktuella fall på Gotland som är under utredning av mark- och exploateringsavdelningen vid samhällsbyggnadsförvaltningen, vilka kan komma att föranleda behov av investeringsmedel till park- och trafikavdelningen för iordningställande av de allmänna anläggningar som exploatören inte byggt ut på ett fullgott sätt. Risker är identifierades till mål och budget 2025-2027 och om behovet av investeringsmedel uppstår under perioden 2025-2028 föreslås att detta äskas separat genom tilläggsanslag. Därefter kommer kapitalkostnader samt ökade kostnader för drift och underhåll av anläggningarna vilka behöver kompenseras med motsvarande ramtillskott.

Tabell 10: Förslag investeringar stadsmiljö, gator och vägar (tkr)

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Belägningsprogram	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Enskilda vägar	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Reinvesteringar trafik	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500
Parkinvesteringar 	8 000	5 000	10 000	10 000	10 000
Summa reinvestering stadsmiljö, gator & vägar	28 000	25 000	30 000	30 000	30 000
Fastställd budget/plan	30 000	30 000	30 000	30 000	-
Belysning Visby innerstad 	7 000	7 000	14 000	14 000	14 000

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Fastställd budget/plan	8 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Upprustning och åtgärd Norderstrand/Kruttornet ☁	11 200	11 200			
Fastställd budget/plan		11 200			
Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer		2 500	2 500	2 500	2 500
Fastställd budget/plan		2 500			
Summa nyinvestering stadsmiljö, gator & vägar	26 200	20 700	16 500	16 500	16 500
TOTALT investeringar stadsmiljö, gator & vägar	46 200	45 700	46 500	46 500	46 500

Exploateringsbudget infrastrukturinvesteringar i gator/vägar/park etc.

Budget för infrastrukturinvesteringar inom ramen för exploateringsverksamheten redovisas i exploateringsplan och budget och äskas inte av teknikförvaltningen. Det är av stor vikt för teknikförvaltningen att ha kännedom om investeringarna eftersom ansvaret för tillgångarna överlämnas till förvaltningen när exploateringsprojektet är genomfört. Investeringar enligt föreslagen exploateringsbudget uppgår under planperioden till 224 miljoner kronor. Eventuella äskanden av ramtillskott för tillkommande drift- och kapitalkostnader till följd av ny infrastruktur i exploateringsområden redovisas under avsnitt 3.3. Föreslagen investeringsbudget för infrastrukturinvesteringar i gator, vägar, parker med mera redovisas i tabellen nedan i syfte att samtliga investeringar inom området ska presenteras i sin helhet i denna skrivelse.

Tabell 11: Investeringar gator/vägar/parker enligt exploateringsplan och budget 2026-2030 (tkr)

Exploateringsområde	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Visborg	8 000	58 000	42 000	23 000	43 000
Gråbo	15 300	4 500			
Torslunden	10 600	20 000			
TOTALT gator/vägar/ park, exploatering	33 900	82 500	42 000	23 000	43 000

4.1.3 Investeringar i fastigheter

Region Gotlands fastighetsbestånd består av cirka 170 fastigheter med cirka 500 byggnader vilka i huvudsak är byggda under 50- till 70-talen. Det totala investeringsbehovet inom fastighetsförvaltningen uppgår till 743 miljoner kronor under planperioden.

Investeringsutgifter Fastighetsägaransvar och planerat underhåll

Rollen som fastighetsägare medför ansvar för att fastigheterna uppfyller myndighets- och lagkrav. Ett årligt investeringsanslag behövs för att säkerställa att regionens fastighetsbestånd förvaltas i enlighet med ställda krav. Investeringsanslaget omfattar även investeringar för planerat underhåll. Planerat underhåll utförs med periodicitet längre än ett år och syftar till att återställa en byggdels funktion. Åtgärderna avser såväl inre- som yttre underhåll. Under planperioden finns behov av ett flertal större underhållsåtgärder i form av bland annat takomläggning och reoveringar av fasader där även tekniska system behöver ersättas. Ökade krav avseende driftsäkerhet innebär att tekniska system måste bytas ut då

nuvarande lösningar har uppnått eller börjar uppnå slutet av sin tekniska livslängd. Vissa av underhållsåtgärderna innebär att verksamheter tillfälligtvis måste evakueras till andra lokaler. Exempel på åtgärder som måste genomföras är utbyte av ett antal låg- och högspännings ställverk, renoveringar av fasader, fönster och tak, utbyte av avloppsstammar, dräneringar av husgrunder samt utbyte av brandlarm, passersystem, hissar, pellets pannor, värmeanläggningar och kylanläggningar med mera. Investeringarna tillhör prioriteringskategori 2 och bibehåller funktion, kapacitet och värde på en befintlig fysisk tillgång.

De senaste årens prisökningar för byggnadsarbeten samt teknikutvecklingen har lett till att behoven är högre för att upprätthålla en godtagbar underhållsnivå av fastighetsbeståndet. Investeringsramen föreslås därför öka successivt under planperioden från 75 mkr år 2026, 90 mkr år 2027, 100 mkr år 2028 och 2029 och 110 mkr år 2030. Det totala investeringsbehovet under planperioden beräknas till 475 miljoner kronor.

Investeringarna innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras genom generella påslag på internhyran för regionens verksamheter. Investeringarna innebär inget ökat behov av personal men kommer kräva ökad kompetens hos avdelningens befintliga personal.

Utbyte av befintlig ventilation 🌱

Det finns idag lagkrav i Plan- och bygglagen som reglerar hur lokalers ventilationssystem ska utformas för att uppfylla ett tillfredställande inomhusklimat. Ventilationsanläggningar kontrolleras regelbundet i enlighet med bestämmelserna för obligatorisk ventilationskontroll. Det finns ett ökat behov av att verksamhetsanpassa och förändra lokalerna vilket ofta innebär att ventilationen behöver anpassas för de nya förutsättningarna. Det handlar ofta om att byta ut kanalisation och fläktar med tillhörande styr- och reglerutrustning. De åtgärder som utförs medför generellt att energi- och miljöbesparingar görs vilket bidrar till måluppfyllelse gentemot regionens mål för ekologisk hållbarhet. För perioden 2026-2030 bedöms ett årligt behov om 15 miljoner kronor för utbyte av ventilation. Det totala investeringsbehovet under planperioden beräknas till 75 miljoner kronor. Investeringarna tillhör kategori 1 och syftar till att möta ökade krav enligt plan- och bygglagen.

Investeringarna innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras genom generella påslag på internhyran för regionens verksamheter.

Uppförande av solceller på befintliga fastigheter 🌱

Regionfullmäktige har antagit ”Riktlinjer för Region Gotlands utbyggnad av solceller” vilka kommer vara styrande för installation av solceller vid underhållsprojekt av tak. För perioden 2026-2030 bedöms behov av en årlig pott om 2 miljoner kronor för införande av solceller på befintliga byggnader vilket innebär totalt investeringsbehov om 10 miljoner kronor under perioden. Ökade kapitalkostnader för investeringar i solceller på befintliga byggnader finansieras genom generella påslag på internhyran för regionens verksamheter. Investering i solceller tillhör prioriteringskategori 3 då den bidrar till att nå satta hållbarhetsmål.

Investeringsmedel för klimatanpassning och ökad robusthet ☁️

Fastighetsförvaltningsavdelningen ser ett investeringsbehov med anledning av klimatförändringar. Åtgärder som behöver vidtas för att skydda och minska påverkan av klimatförändringar behöver identifieras för Region Gotlands bebyggda fastigheter. Det gäller åtgärder för skyfall och översvämningar men även åtgärder för att minska påverkan

av varmare klimat. En konsekvens av klimatförändringar och högre ställda krav på inomhusklimatet och för att klara krav på inomhustemperaturer behöver ventilationen anpassas och utökas med någon form av kyla/solavskärmning. Främst avses lokaler för särskilt boende, vårdcentraler och sjukhuset. Ett förändrat säkerhetspolitiskt läge ställer ökade krav på kontinuitetshantering och robusthet för våra fastigheter, vilka krav som gäller behöver fortsatt identifieras och åtgärdas. Investeringsbehovet för perioden 2026-2030 bedöms, med reservation för att utredningar fortsatt ska göras, uppgå till totalt 25 miljoner kronor.

Investeringarna innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras genom generella påslag på internhyran för regionens verksamheter. Investeringarna tillhör kategori 3 då de bidrar till klimatomställning och höjd krisberedskap.

Reservkraft och ställverk Korpen 5

På fastigheten Korpen 5 bedrivs verksamheter som vårdcentraler, tandvård, m.m. Verksamheterna är beroende av fungerande och säker leverans av el-kraft. För att säkerställa behovet av el-kraft vid bortfall så finns det reservkraft som skall starta upp och leverera el-kraft. Reservkraftaggregatet och ställverk är ifrån 1983, det år när man byggde hus 01, det innebär att utrustningen är mer än 40 år gammalt och har passerat sin tekniska livslängd. Det finns idag ingen tillgång på reservdelar för reservkraftaggregatet och ställverken och behöver därför bytas ut. Ett ställverk för elkraft fyller många funktioner för att en verksamhet ska kunna vara driftsäker. Den huvudsakliga uppgiften för ett ställverk är att, på ett säkert sätt, dirigera den ingående kraften till olika utgående ledningar

Fastighetsförvaltningsavdelningen har enligt tidigare fastställd budget 19 miljoner kronor för genomförande av projektet att byta ut reservkraften och ställverk på fastigheten Korpen 5 för år 2024 och enligt plan 31 miljoner kronor för år 2025. På grund av personell resursbrist har projektet skjutits fram ett år och påbörjas 2025. Detta innebär att de 31 miljoner kronor ska tilldelas 2026. Investeringen är en reinvestering och tillhör prioriteringskategori 2.

Ökade kapitalkostnader för investeringar finansieras solidariskt av regionens verksamheter genom ett generellt påslag på internhyran.

Utbyte av lysrör och armaturer till LED

Ett led i att få bort skadliga ämnen, exempelvis kvicksilver, har resulterat i en ny lag inom EU som innebär att vissa lysrör inte kommer att få produceras efter augusti 2023. Utfasningen berör inte bara traditionella lysrör utan även kompaktlysror, typ lysrörslampor (lågenergilampor). Fastighetsförvaltningsavdelningen har kontinuerligt bytt ut lysrör till LED-belysning i underhållsprojekt men nu behöver takten ökas för att kunna ha fungerande belysning i lokalerna. Att byta till LED innebär en energibesparing mellan 30 till 70 procent. I samband med byten kan man planera för styrning som sparar än mer energi, samtidigt som kostnaden för service och underhåll minskar.

Investeringsbehovet för perioden 2026-2030 bedöms uppgå 85 miljoner kronor för utbyte av lysrör till LED i befintliga byggnader. Investeringen tillhör kategori 1 och syftar till att möta lag- och myndighetskrav.

Ökade kapitalkostnader för investeringar finansieras solidariskt av regionens verksamheter genom ett generellt påslag på internhyran.

Investeringar för utveckling av fastigheter

Hyresgäster i regionens fastigheter har ofta önskemål om att utveckla de fastigheter där verksamheten bedrivs. Exempel på föreslagna åtgärder är nya eller fler parkeringsplatser, asfalterade ytor, cykelgarage/cykelställ, sopbodas/förråd och infrastruktur för laddning av elfordon. För perioden 2026-2030 bedöms ett årligt behov på 0,5 miljoner kronor för införande på befintliga byggnader. Totalt investeringsbehov under perioden bedöms till 2,5 miljoner kronor. Eftersom sådana investeringar har karaktären av verksamhetsanpassning så bör investeringen finansieras med respektive objekts internhyra. Investeringarna tillhör kategori 4 eftersom de möter behov på längre sikt.

Reservvatten Visby lasarett

Reservvattentäkt till sjukhuset Sjukhuset står idag utan en fungerande reservvattentäkt som kan leverera godkänt dricksvatten. Den befintliga reserven uppfyller inte kraven, då vattnet innehåller ämnet bor och därmed inte är lämpligt för konsumtion. Vid ett avbrott i det kommunala vatten nätet tvingas sjukhuset istället att förlita sig på transporter av vatten i mobila tankar via lastbilar, vilket är en kortsiktig och resurskrävande lösning. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har i vägledningen "Den robusta sjukhusbyggnaden" betonat vikten av att alla sjukhus har tillgång till en reservvattentäkt. Detta är avgörande för att säkerställa tillgången till godkänt dricksvatten vid en eventuell krissituation där den ordinarie vattenförsörjningen inte fungerar. För både verksamheten och patienternas säkerhet är tillgången på vatten helt avgörande.

För att möta dessa behov krävs en ny investering som inkluderar anläggningsarbete, avancerad utrustning och uppförandet av en ny byggnad för ändamålet. Planen är att år 2028 påbörja för att slutföra det 2029. Investeringsbehovet är 15 miljoner kronor för år 2028 och 15 miljoner kronor för år 2029. Totalt investeringsbehov under perioden bedöms till ca 30 miljoner kronor. För att få en mer exakt budget krävs dock en förstudie och detaljerad projektering.

Att säkra sjukhusets vattenförsörjning i alla lägen är en investering i både trygghet och långsiktig hållbarhet. En modern och pålitlig reservvattentäkt skulle eliminera beroendet av akuta lösningar och stärka sjukhusets förmåga att hantera krissituationer effektivt. Investeringen är en reinvestering och tillhör prioriteringskategori 2.

Förrådet 3, tillbyggnad hus 01, kontor till avfallsverksamheten

På Fastigheten Förrådet 3, teknikförvaltningens kontor på Skarphäll, sitter delar av avfallsavdelningen i en fristående modulbyggnad(paviljong) som innehåller nio kontorsrum. Verksamheten upplever stora problem gällande inomhusklimat och ventilation både under vinter- och sommartid, akustik och lukt från toaletterna. Personalen upplever att de är avskurna från resten av verksamheterna på området i och med att byggnaden saknar inomhuskoppling till övriga byggnader. Byggnaden är i undermåligt skick och behöver ersättas av en nybyggnad som är ansluten till huvudbyggnaden. För år 2026 äskas 10 miljoner kronor till att göra en tillbyggnad på hus 01 med ca 250 m² för avfallsavdelningens behov. Behovsanalys är gjord som visar att avfallsavdelningen har behov av sex en-personerskontor. 1-2 personers kontor och ett kontorslandskap för 5-8 personer. Till detta kommer mötesrum, toaletter och personalrum. Investeringen är en reinvestering och tillhör prioriteringskategori 2.

Tabell 12: Förslag investeringar i fastigheter (tkr)

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Utbyte av ventilation 	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Fastställd budget/plan	15 000	15 000	15 000	15 000	-
Fastighetsägaransvar	75 000	90 000	100 000	100 000	110 000
Fastställd budget/plan	75 000	100 000	100 000	100 000	-
Uppförande av solceller 	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Fastställd budget/plan	5 000	5 000	5 000	5 000	-
Utveckling av fastigheter	500	500	500	500	500
Fastställd budget/plan		500	500	500	-
Utbyte av lysrör och armaturer till LED 	10 000	20 000	20 000	20 000	15 000
Fastställd budget/plan	10 000	20 000	20 000	20 000	-
Reservkraft och ställverk Korpen 	31 000				
Fastställd budget/plan	31 000				
Åtgärder klimatanpassning/robusthet 	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Fastställd budget/plan		5 000	5 000	5 000	
Reservvatten Visby lasarett			15 000	15 000	
Förrådet 3, tillbyggnad kontor	10 000		0	0	
TOTALT fastighetsförvaltning	148 500	132 500	157 500	157 500	147 500

4.1.4 Investeringar i hamnar

De kapitalkostnader som blir resultatet av de investeringar som genomförs inom ramen för den skattefinansierade hamnverksamheten finansieras via det investeringsutrymme som uppstår i och med de årliga avskrivningarna samt genom ett positivt driftresultat.

Rensmuddring Klintehamn

Syftet med investeringarna är att kunna utföra rensmuddring av främst vändzonen för lastfartyg samt farleden till och längs med kajerna vid Karlsöpiren. Vid egenkontroll av vattendjupet kan det konstateras att det finns en betydande sandvandring i området. För 2026 äskas om 3 miljoner kronor samt 2030 om 5 miljoner för ändamålet. Reinvesteringen genomförs för att upprätthålla myndighetskrav således prioriteringskategori 1.

Logistikyor Klintehamn

Klintehamns hamn har utvecklats och är Region Gotlands största godshamn främst för de gröna näringarna med jordbruks- och skogsprodukter. Det krävs ett kontinuerligt iordningställande av mer och bättre logistikyor för att möta kundernas behov. Det kommer även krävas att logistikflöden ses över i sin helhet och effektiviseras inom hamnområdet. Åtgärderna innebär en investering om 5 miljoner kronor under planperioden fördelat på 2026, 2027 samt 2030. Investeringen syftar till att möta volymökning i hamnverksamheten och tillhör prioriteringskategori 3.

Hantering av dagvatten logistikyor Klintehamn

Klintehamns hamn med sina logistikområden behöver en funktionell, robust och klimat-anpassad dagvattenhantering som lever upp till regionens dagvattenstrategi. Region Gotlands översiktsplan, som planerar att antas i slutet av 2024, förordar naturbaserade klimatanpassningslösningar på Gotland, exempelvis förgröning av hårdgjorda ytor, öppna dagvattenlösningar och att främja etableringen av multifunktionella ytor.

Tillsynsmyndigheten har förelagt hamnen att senast 2027 06-01 inkomma med rapport om vilken teknisk lösning som uppfyller riktvärdena samt fungerar praktiskt för hamnen. Under planperioden äskas om totalt 8 miljoner kronor jämt fördelat 2026-2029. Investeringen är ett myndighetskrav och tillhör prioriteringskategori 1.

Rensmuddring övriga hamnar

Erfarenheter utifrån tidigare utförda egenkontroller av hamnarnas vattendjup visar på att rensuddring är nödvändigt i flertalet av våra hamnar över tid för att upprätthålla av myndigheterna fastställt djup. 3 miljoner kronor behövs för rensuddring av övriga hamnar under 2030. Reinvesteringen genomförs för att upprätthålla myndighetskrav således prioriteringskategori 1.

Utveckling Visby Gästhamn

Investering- och reinvestering om totalt 4 miljoner kronor äskas för utveckling av Visby gästhamn. Främst behöver flytbryggorna ersättas med nya. Det behövs även fler flytbryggor för att möta kundernas behov när båtarna blir allt större. Flytbryggorna ska även utrustas för att vara vågbrytande. Projektets syfte är att bibehålla funktion, kapacitet och värde på befintliga tillgångar och tillhör således prioriteringskategori 2.

Förbättringsåtgärder övriga hamnar

Syftet med investeringarna är att kunna utföra löpande förbättringar och reinvesteringar i övriga hamnar. 15 miljoner kronor äskas för planperioden, fördelat med 3 miljoner per år. Projektets syfte är att bibehålla funktion, kapacitet och värde på befintliga tillgångar och tillhör således prioriteringskategori 2.

Tabell 13: Förslag investeringar i hamnar (tkr)

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Rensmuddring Klintehamn	3 000				5 000
Logistiktor Klintehamn	2 000	1 000			2 000
Dagvattenhantering logistiktor Klintehamn ☁	2 000	2 000	2 000	2 000	
Rensmuddring övriga hamnar					3 000
Utveckling Visby gästhamn	2 000	2 000			
Förbättringsåtgärder övriga hamnar	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
TOTALT hamnverksamhet	12 000	8 000	5 000	5 000	13 000
Fastställd budget/plan	13 000	10 000	5 000	5 000	-

4.2 Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet

4.2.1 Investeringar VA

Det totala investeringsbehovet inom VA uppgår till 1 268 miljoner kronor under planperioden. Därutöver kommer VA-investeringar inom exploateringsverksamheten 228,3 miljoner kronor.

Investeringsprojekt VA 2025

Behovet av VA-investeringar är stort idag och framöver. I dagsläget pågår investeringsprojekt med budgeterade investeringsutgifter om totalt 200 miljoner kr. Flera

projekt löper över flera år. Projektavdelningen leder de flesta av VA-verksamhetens projekt. Tidigare har praxis varit att föra över hela projektbudgeten till projektavdelningen inför projektstart vilket har lett till stora budgetöverföringar mellan åren (kompletteringsbudget) under projektens löptid. Strävan är nu att ändra arbetssätt och istället tilldela årliga belopp under projektets löptid vilket förväntas leda till en mindre kompletteringsbudget. För att möjliggöra en mer heltäckande bild av VA-verksamhetens investeringsverksamhet redovisas här de investeringar som finns budgeterade för 2025. Planerade investeringar för planperioden inklusive lokalinvesteringar redovisas därefter.

Reinvestering i befintliga VA-verk

Grundbudgeten för 2025 uppgår till 7,0 miljoner kronor och kompletteringsbudget 2,5 miljoner kronor. Dessa medel omdisponeras till intag vattenverk och intag avloppsreningsverk samt ombyggnad av pumpstation för att färdigställa sträckningen Klintehamn - Tofta. Därutöver pågår arbete att förnya avloppsdammar i Stånga och tillfälliga omklädningsrum Visby avloppsreningsverk för att ge förutsättningar till flera kön på arbetsplatsen och att hela personalen kan utgå från ett ställe. När utredningar är klara behövs vattenverket nord/väst Gotland förbättras med en annan process efter sommarens försämrade/förändrad råvatten. Slutningen behövs medel för att förbättra skyddet av flera anläggningar på grund av det försämrade säkerhetsläget. Flertal av dessa investeringar görs för att uppnå en driftsäker och robust produktion men innebär ingen kapacitetshöjning.

Ombyggnad vattenverk, avloppsreningsverk och förnyelse VA-ledningsnät

Grundbudget för 2025 plus omdisponerade medel kommer att förbrukas under året.

Digitalisering

Grundbudget 2025 är 4 miljoner kronor och kompletteringsbudget om 4,3 miljoner kronor. Syftet med anslaget är att reinvestera i utrustning så att Region Gotlands IT-avdelning kan ansvara för VA-avdelningens IT-infrastruktur. Det är IT-avdelningen som har rätt kompetens för att ansvara för infrastrukturen och därmed uppnås även rätt säkerhetsnivå enligt gällande lagstiftning.

Fårösund avloppsreningsverk

2025 finns kompletteringsbudget som uppgår till 1,4 miljoner kr. Projektet beräknas kosta 65 miljoner kronor totalt. Investeringssmedel om 30 miljoner kronor 2026 äskas. Tillstånd för utökad kapacitet finns och ett krav är utbyggnad av det biologiska reningssteget. Reningsmetoden är komplex så både projekteringstid, byggtid och budget har ökat. Planerad färdigställande är kvartal 2 2028.

Färdigställande bräckvattenverket södra Gotland

Bräckvattenverket på södra Gotland är ett stort och komplicerat verk som kräver en del justeringar för att nå den produktion som planerats. Investering behövs för slutlig injustering/driftoptimeringar. Grundbudget 2025 uppgår till 10 miljoner kronor.

Ombyggnad Visby avloppsreningsverk

Projektering av ställverk, reservkraft samt personalutrymmen i befintligt verk visade på en lösning vars kalkylerade kostnad blev högre än vad som kan anses acceptabelt. Omtag av projekteringen har gjorts där ställverk och reservkraft inryms i befintligt byggnad. Personalutrymmen läggs i en paviljonglösning för att kringgå en omfattande reovering. Det är för tillfället två olika projekt som tillsammans har grundbudget för 2025 om 5 miljoner kronor samt kompletteringsbudget om 5 miljoner kronor.

Visby dricksvattenförsörjning

Satsningen innebär flera stora investeringar och kommer att pågå i många år. Budget 2025 uppgår till 50 miljoner kronor och kompletteringsbudget uppgår till 10,2 miljoner kronor.

Ledningsutbyggnad ospecificerat/serviser

Grundbudget 2025 uppgår till 5 miljoner kr och kompletteringsbudget 0,2 miljoner kr. Prognosen är att använda 5,2 miljoner kr under 2025, men utbyggnad till nya detaljplaner

och tidigare upprättade exploateringsavtal är svåra att förutse, då utbyggnad sker utifrån när exploatören ansöker om VA-anslutning.

VA-utbyggnad enligt utbyggnadsplan (befintlig bebyggelse)

Nytt verksamhetsområde planeras och projekteras vid Ardre Vitvär (Ljugarn) och utbyggnaden planeras under 2025-2026 i enlighet med VA-utbyggnadsplanen. 5 miljoner kr är avsatt för detta projekt under 2025 som kommer att pågå in under våren 2026.

Bunge och Ardre verksamhetsområde

Ingen ny grundbudget för dessa verksamhetsområden 2025 utan endast kompletteringsbudget på respektive 1,3 och 5 miljoner kronor.

Ledning Sanda – Västergarn

Ingen ny budget för 2025, men kompletteringsbudget om 3,8 miljoner kronor. Driftsättning av ledning för dricksvatten är klar, men spillvatten kvarstår. Projektet är beroende av sträckningen Västergarn - Tofta innan det kan avslutas.

Ledning Västergarn – Tofta

Grundbudget för 2025 uppgår till 33,0 miljoner kronor och kompletteringsbudget - 19,9 miljoner kronor. Ledningen färdigbyggd och slutbesiktning planeras under kvartal 1 2025 och driftsätts tillsammans med sträckningen Sanda - Västergarn.

Ledning P5- Klintehamn ARV

När ledningsnät till Tofta är färdigutbyggt så krävs kapacitetshöjande åtgärder på ledningsnätet genom Klintehamn. I samband med detta har även dagvattennät byggts ut för att minska mängden tillskottsvatten. Projektet har en budget på totalt 27,5 miljoner kronor och 10 miljoner kronor är avsatta under 2025 plus kompletteringsbudget om 9,1 miljoner kronor.

Ledning Alva – Stånga

Budget 2025 är 20 miljoner kronor och kompletteringsbudgeten uppgår till 0,6 miljoner kronor. Medel avsatt 2025 och 2026 med 20 plus 20 miljoner kr. Projektet planeras att vara färdigutbyggt under våren 2026.

Dagvatten och tillkommande kostnader för klimatanpassning

2025 års budget uppgår till 1,5 miljoner kronor och kompletteringsbudgeten uppgår till 0,5 miljoner kronor. Projektering pågår för lösning av dagvattendammar i Torslunden i Visby i samband med byggande av nya bostäder. Genomförande sker i samverkan med exploateringsprojektet för Torslunden.

DV Palissaderna, dammar

Kompletteringsbudget finns om 0,7 miljoner kronor. Utredningar pågår för lösning av fördröjning före vattenfallet i Visby hamn. Projektet genomförs under 2025 och 2026.

Uppgradering råvattenkontroll för Visbys vattentäkter

Uppgradera erforderlig hårdvara i grundvattentäkterna för att kunna styra uttag från respektive vattentäkt kopplat till drifttid, kvalitet och kvantitet.

Vattenskydd VA-plan

Grundbudget finns om 2 miljoner kronor. Arbete pågår i bland annat Akeback, Tofta, Stånga och Kappelshamn.

Fordon och maskiner VA

Grundbudget finns om 2,5 miljoner och kompletteringsbudget om 2,7 miljoner kronor. Upphandling för ny filmbil pågår.

Tabell 14: Investeringsbudget och prognos VA 2025 (tkr)

	Grundbudget 2025	Kompletterings- budget 2025	Total budget 2025	Prognos 2025
Reinvestering i befintlig anläggning				
Reinvestering i VA-verk	7 000	2 540	9 540	9 540
Förnyelse vattenverk	4 000	664	4 664	4 664
Förnyelse avloppsreningsverk	3 000	5 652	8 652	8 652
Förnyelse VA-ledningsnät	33 000	5 398	38 398	38 398
Fårösund avloppsreningsverk		1 433	1 433	1 433
Färdigställande bräckvattenverket södra Gotland	15 000		15 000	10 000
Ombyggnad lokal Visby södra vattenverk		678	678	678
Lokalanpassning Visby avloppsreningsverk	5 000	4 994	9 994	9 994
Visby vattenförsörjning	50 000	10 210	60 210	40 000
Nyinvesteringar ledningar				
Ledningsutbyggnad/serviser	5 000	182	5 182	5 182
VA-utbyggnad enl. VA-plan	5 000		5 000	5 000
Bunge verksamhetsområde		1 288	1 288	1 288
Vitvär Ardre verksamhetsområde		4 998	4 998	4 998
Ledningsutbyggnad norra linan (Martebo-Stenkyrka)		684	684	684
Ledning Sanda-Västergarn		3 760	3 760	3 760
Ledning Västergarn-Tofta	33 000	-19 937	13 063	13 063
Ledning från P5 till Klintehamns avloppsreningsverk	10 000	9 076	19 076	19 076
Ledning Alva-Stånga	20 000	567	20 567	10 567
Dagvatten och tillkommande kostnader för klimatanpassning	1 500	540	2 040	2 040
Dagvattendammar Palissaderna		685	685	685
Övriga investeringar				
Tillfälliga vattenverket		245	245	245
Uppgr råvattenkontroll Visby södra vattenverk		2 955	2 955	2 955
Klintehamn avloppsreningsverk nytt intag till ledning fr norr		861	861	861
Tofta vattenverk anslutning från söder		1 079	1 079	1 079
Vattenskydd VA-plan	2 000	26	2 026	2 026
Testbädd Storsudret		897	897	

	Grundbudget 2025	Kompletterings- budget 2025	Total budget 2025	Prognos 2025
Maskiner och fordon VA	2 500	2 701	5 201	5 201
Digitalisering	4 000	4 329	8 329	4 000
Summa	200 000	46 504	246 504	206 068

4.2.1.2 Investeringsprojekt VA 2025-2030

Reinvestering VA-anläggningar

De gotländska kommunala vatten- och avloppsanläggningarna börjar till stora delar nå slutet av sin tekniska livslängd och tidigare besparingar på underhållssidan har resulterat i större investeringsbehov. Både vatten- och avloppsverk behöver moderniseras, men framförallt är ledningsnäten i behov av förnyelse. Därtill behöver både vatten- och avloppsverk uppdateras till gällande krav med om- och tillbyggnader samt olika anpassningar. Alla reinvesteringar påverkar nivå på VA-taxan. Reinvesteringar tillhör främst kategori 2 då de syftar till att bibehålla funktion, kapacitet och värde på en befintlig fysisk tillgång.

Förnyelse VA-ledningsnät

Syftet med anslaget är att kunna åtgärda läckande vatten- och avloppsledningsnät genom ett fortlöpande arbete med att ersätta uttjänta ledningar med nya. Region Gotland behöver förnya mellan 0,6-0,7 procent av ledningsnätet årligen för att uppnå en hållbar förnyelsetakt. Vi har även ett stort behov av att bygga ut dagvattenledningsnät i samband med förnyelse av drick och spillvattenledningsnätet, för att minska mängden tillskottsvatten i våra pumpstationer och reningsverk. Investeringen avser reinvestering och tillhör således kategori 2.

Omräknat först till ledningssträcka och sen till pengar, behövs 35-40 miljoner kr årligen. Totalt tas 205 miljoner kr upp för planperioden.

Det pågår dialog att starta upp ett samverkansprojekt mellan GEAB, park- och trafikavdelningen och VA-avdelningen angående förnyelse av el, gatubelysning och VA i Visbys innerstad. Projekt kommer troligen pågå minst 10 år, och kommer kräva resurser både i form av personal och pengar. Uppskattningsvis blir det en investeringsutgift om cirka 30-35 miljoner kronor årligen. Något sådant äskande finns inte med i årets mål- och budgetskrivelse då ytterligare planering och beräkning behövs. Siffror kommer presenteras i nästa mål och budgetskrivelse där det också ska framgå vilka projekt som ska prioriteras bort till förmån för ledningsförnyelsen i Visby innerstad.

Reinvesteringsprojekt i befintlig VA-verk

Enligt VA-planen behövs årligen 50 miljoner kronor till reinvestering i VA-verk för att uppfylla nya lagkrav och inte fortsätta att öka underhållsskulden. Nyinvesteringar och exploateringar ianspråktar stor del av tillgängliga resurser avseende såväl personal som investeringsmedel. Utrymmet för reinvesteringar varierar beroende på hur övriga investeringar planeras. Under planperioden 2026-2030 upptas endast 75 miljoner kr totalt, mot behovet av 250 miljoner kr. Investeringen avser i huvudsak reinvestering och tillhör således kategori 2.

Förnyelse av vattenverk

Syftet med anslaget är löpande förnyelse av vattenverk. Totalt 16 miljoner kronor tas upp under planperioden.

Förnyelse av avloppsreningsverk

Syftet med anslaget är löpande förnyelse av anläggningstillgången i avloppsreningsverk. Totalt 16 miljoner kronor tas upp under planperioden.

Digitalisering VA

Syftet med anslaget är att reinvestera i utrustning så att Region Gotlands IT-avdelning kan ansvara för VA-avdelningens IT-infrastruktur. Det är IT-avdelningen som har rätt kompetens för att ansvara för infrastrukturen och därmed uppnås även rätt säkerhetsnivå enligt gällande lagstiftning. Denna process är beräknad att pågå till och med 2028 och totalt äskas om 12 miljoner kronor under perioden. I denna process ingår även utökningar av kommunikation och styrningen i VA-verk för att skapa robust och effektiv drift av VA-verk. Investeringen bedöms tillhöra kategori 3 då den till del förstärker VA-verksamhetens krisberedskap.

Fårösund avloppsreningsverk

2018 byggdes ett nytt kemiskt reningssteg och det planerades att göra en ombyggnad för det biologiska reningssteget när nytt tillstånd vann laga kraft. Tillståndet villkorar avancerad teknik. Nu behöver det biologiska reningssteget byggas ut för att klara den höjda kapaciteten. För att klara krav enligt tillstånd behövs det en komplex reningsmetod. Det befintliga reningsverket ligger i havsnära läge, så nära att det kan översvämmas, därav behöver även byggnad flyttas för att framtidssäkra verket. Komplexiteten innebär längre projekteringstid, byggtid samt högre kostnader. Ny prognos för planperioden 2025-2029 är 65 miljoner kronor, mot tidigare kalkyl på 11 miljoner kronor. Investeringen tillhör kategori 1 då den möter myndighetskrav.

Driftoptimering bräckvattenverket på södra Gotland

Bräckvattenverket på södra Gotland är ett stort och komplicerat verk som kräver en del justeringar för att nå den produktion som planerats. Budget om 60 miljoner kronor behövs för slutlig injustering/driftoptimeringar. Investeringen tillhör kategori 2 då den syftar till att verket ska ha den funktion och kapacitet som planerats.

Visby framtida avloppshantering och reinvestering av Visby avloppsreningsverk

För att säkerställa hantering av spillvatten och tillräcklig kapacitet krävs reinvestering i Visby avloppsreningsverk och slamhantering. För att säkra en effektiv lösning tillsätts initialt en utredningsgrupp. Investeringsbehovet under planperioden uppskattas till 120 miljoner kr. Investeringen tillhör kategori 2.

Nyinvestering VA-anläggningar

Ledningsutbyte ospecificerat

Syftet med anslaget är att möjliggöra förtätning av VA-nätet. Under planperioden äskas om totalt 25 miljoner kr. Investeringen möter krav på ökad volym och tillhör kategori 3.

Nya anslutningar (verksamhetsområden enligt utbyggnadsplan)

Syftet med anslaget är bygga ut verksamhetsområden inom befintlig bebyggelse enligt VA-utbyggnadsplanen. För planperioden tas 25 miljoner kr upp. Investeringen är behovsstyrd och möter ökad efterfrågan och tillhör således kategori 3.

Ledning Alva – Stånga

Projektet är påbörjat och upprättande av markavtal pågår. Upphandling ska göras under våren 2025 och genomförande beräknas till 2027. Total budget är 42,3 miljoner kronor. Investeringsmedel äskas för 2025 och 2026-2027 med 10 plus 30 miljoner kronor. Investeringen är behovsstyrd och möter ökad efterfrågan och tillhör således kategori 3.

Ledning Slite - Hideviken och utbyggnad Hideviken

Syftet är att säkra medel till överföringsledning mellan Othem och Valleviken för att bygga ut verksamhetsområde till Hideviken i enlighet med föreläggande från Länsstyrelsen (§6 LAV). I första etapp byggs endast ut till Hideviken. För planperioden 2026-2030 tas totalt 50 miljoner kronor upp. Färdigställande beräknas bli under 2027-2029. Investeringen möter lagkrav och tillhör kategori 1.

Råvattenledning och pumpstation Ava/Fårö

Syftet med anslaget är att bygga råvattenledning från Ava grundvattentäkt till nytt vattenverk. För perioden 2029-2030 tas 10 miljoner kronor upp. Investeringen tillhör kategori 3 då den möter ökade behov på Fårö.

Ledning i norra Visbys ledningsnät

Syftet med investeringen är att öka flödet i norra Visbys spillvattennät så att exploatering kan möjliggöras i norra Visby och Väskinde. En förstudie planeras att utföras under 2025. För planperioden 2026-2028 tas 45 miljoner kronor upp. Investeringen möter behov på längre sikt och tillhör kategori 4.

Dagvatten och tillkommande kostnader för klimatanpassning

Syftet med anslaget är att göra fördröjningslösningar för dagvatten i befintligt bebyggelse och klimatanpassningar av VA-anläggningar. Under planperioden tas investeringsanslag om 12,5 miljoner kronor upp. Investeringen avser åtgärd kopplat till klimatomställningen och tillhör kategori 3.

Fårö vattenverk

Syftet med anslaget är att bygga ett permanent vattenverk på Fårö som ska rena vatten från två råvattentäkter. Verket ska förse norra Fårö med dricksvatten till samlad bebyggelse som har ett behov med hänsyn till människors hälsa och miljö. För planperioden 2030 tas 50 miljoner kronor upp. Tillstånd och utredning pågår för de två råvattentäkterna. Investeringen tillhör kategori 3 då den möter ökade behov på Fårö.

Vattenskydd VA-plan

Investeringsmedel äskas för planperioden om totalt 6 miljoner kronor. Syftet med investeringen är att ta ett samlat grepp kring hur Region Gotland ska arbeta för att säkerställa skyddet för sina allmänna vattentäkter, både kvantitativt och kvalitativt. Flertal vattentäkter saknar rådighet, tillstånd och/eller vattenskyddsområde. Vattenskydd är lagstadgat och investeringen tillhör således kategori 1.

Fordons- och maskinanskaffning VA

Syftet med anslaget är att kunna göra reinvesteringar enligt maskinanskaffningsplan. Teknikförvaltningen köper in de fordon som bäst svarar mot verksamheternas behov. Fordonsanskaffningarna ska också leda mot klimatmålen, och teknikförvaltningens fordon ska tankas med antingen biogas eller HVO100 i enlighet med drivmedelspolicyn.

För planperioden tas investeringslag om 20 miljoner kronor upp. Investeringen avser reinvesteringar och tillhör kategori 2.

Visby framtida vattenförsörjning och reinvestering i Visby och Tingstäde vattenverk

Försörjningen av det allmänna dricksvatten på Gotland är en komplicerad process där många delar måste samverka för att allt ska fungera. För att kunna säkerställa

dricksvattentillgången i Visby inför kommande utbyggnader måste vattenfrågan snarast lösas. Det behövs reinvestering i Visbys södra vattenverk och reservoar. Reningen av råvattnet behöver förbättras för såväl Visby söder som norr samt reinvestering alternativt nybyggnation av vattenverk i Tingstäde. Vidare behövs förnyelse av råvattenledning från grundvattentäkt till Visbys södra vattenverk och slutligen också ett nytt verk med ny råvattenkälla. Det behövs även nyutbyggnad av vattenledning från Västerhejde till Visby södra vattenverk för att kunna transportera mer dricksvatten söderifrån till Visby och säkra redundansen i Visby framtida vattenförsörjning. För 2026 tas 50 miljoner kronor upp och för 2027 75 miljoner kronor. Under planperioden 2028-2030 tas investeringsanslag om totalt 225 miljoner kronor upp. När lösning finns för ett eller två nya vattenverk, behövs investeringsanslag i storleken som bräckvattenverket på södra Gotland och färdigställande beräknas bli under perioden 2028 till 2031. Om ovan beskrivna åtgärder inte kan genomföras blir konsekvensen att inga nya detaljplaner för Visby, Väskinde och Västerhejde kan antas. Investeringarna är i huvudsak reinvesteringar och tillhör kategori 1.

Tabell 15: Förslag investeringar VA (tkr)

	2026 Budget förslag	2027 Budget förslag	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Reinvesteringar					
Förnyelse VA-ledningsnät	35 000	40 000	40 000	40 000	50 000
Reinvestering i befintlig VA-anläggning	14 000	10 000	16 000	15 000	20 000
Förnyelse vattenverk	3 000	3 000	3 000	3 500	3 500
Förnyelse avloppsreningsverk	3 000	3 000	3 000	3 500	3 500
Digitalisering VA	4 000	4 000	4 000		
Avloppsreningsverk Fårösund	15 000	25 000	10 000	15 000	
Driftoptimering bräckvattenverket södra Gotland	15 000	15 000	15 000	15 000	
Förstärkning avloppsreningsverk Visby	10 000	10 000	25 000	25 000	50 000
Nyinvesteringar ledningar					
Ledningsutbyggnad/serviser	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Nya anslutningar (verksamhetsområden enligt plan)	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Ledning Alva - Stånga	20 000	10 000			
Ledning Slite - Hideviken och utbyggnad Hideviken	5 000	30 000	15 000		
Råvattenledning och pumpstation Ava, Fårö					5 000
Norra Visbys ledningsnät	7 000	20 000	18 000		
Dagvatten och klimatanpassning 	2 000	2 000	2 000	1 500	5 000
Nyinvesteringar verk					
Förstärkning avloppsreningsverk Visby					50 000
Vattenskydd VA-plan	2 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Fordon och maskiner VA 	5 000	2 500	5 000	2 500	5 000
Totalt VA-verksamhet exkl. Visby vattenförsörjning	150 000	185 500	167 000	132 000	203 000
Fastställd budget/plan	150 000	202 500	181 000	206 500	-
Visby vattenförsörjning	50 000	75 000	100 000	75 000	50 000
Fastställd budget/plan	50 000	50 000	100 000	75 000	

	2026 Budget förslag	2027 Budget förslag	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Totalt VA-verksamhet inkl. Visby vattenförsörjning	200 000	260 500	267 000	207 000	253 000

Investeringar i fastigheter för VA-verksamhet

Eftersom vattenverk och avloppsreningsverk behöver förnyelse och byggas ut med nya reningssteg, så finns inte längre plats för VA-personalen att utgå ifrån t.ex. vattenverket i södra Visby. För tillfället hyrs paviljonger för personalutrymmen.

Det är en av orsakerna till att teknikförvaltningen vill utveckla fastigheten på Skarphäll och att möjliggöra samverkan inom fastigheten och potentiella synergier gentemot verksamheter utanför fastigheten (t.ex. VA-avdelningen) tas tillvara. Utöver det går områdets utveckling hand i hand med resten av Visby. Med hjälp av färdigställd fastighetsutvecklingsplan finns numera en investeringsplan så området kan utvecklas och synergieffekter uppnås.

De olika avdelningar är beroende av varandra, för att optimeringen ska lyckas ska åtgärd 1 genomförs först och därefter nummer 2 osv. Nedan tabell visar endast VA-avdelningens behov av investeringar i fastigheter för den egna verksamhetens behov.

Tabell 16: Förslag investeringar lokaler VA (tkr)

	2026 Budget förslag	2027 Budget förslag	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Verkstad	6 300				
Kontor/omklädning (två etapper)		20 000			12 500
Garage		4 000	3 500		
Skärmtak				4 000	3 600
Totalt lokalinvesteringar VA Skarphäll	6 300	24 000	3 500	4 000	16 100

VA-investeringar efter 2030

Det finns större investeringsbehov än de som är redovisade i investeringsplanen. Samhällsbyggnadsprocessens arbete med detaljplaner och exploateringsanspråk resurser och prioriteras ofta före utbyggnad av befintlig VA-infrastruktur. Det har gjorts många utredningar och arbeten avseende Fårö som är i ett behov av både vatten och avlopp till befintlig bebyggelse, det finns endast resurser avsatta under denna planperiod för vatten. De allmänna avloppsreningsverken tar även emot slam från enskilda anläggningar och det finns en risk att investeringar för utökad kapacitet måste göras på alla tre stora avloppsreningsverk eller bygga ett verk för mottagning av slam från enskilda anläggningar. Denna investering ryms heller inte under planperioden. Nytt verksamhetssystem som delas mellan avfalls- och VA-avdelningen behöver sannolikt ersättas i framtiden och eventuell investering för det har ännu inte redovisats.

Det finns inte resurser till att genomföra nedanstående projekt under planperioden eftersom det även finns en stor exploateringsbudget som ska genomföras.

- Förstärkning Visby avloppsreningsverk
- Nytt avloppsreningsverk södra/östra Gotland
- Nytt avloppsreningsverk Fårösund

- Färdigställa ledningsutbyggnad norra linan
- Ledningar från Heidelbergs brott till Othem vattenverk i fall dom för fortsatt brytning inte ges
- Vattenverk Lärbro (i fall att inget vattenverk byggs av Heidelberg Materials)
- Förstärkning Roma vattenverk
- Förstärkning Tofta vattenverk
- Förstärkning Kappelshamn vattenverk
- Förstärkning Hangvar pumpstation för att få mera vatten till Lickershamn

Exploateringsbudget infrastrukturinvesteringar VA

Budget för VA-investeringar inom ramen för exploateringsverksamheten redovisas i exploateringsplan och budget och äskas inte av teknikförvaltningen. Det är av stor vikt för VA-kollektivet att ha kännedom om investeringarna, eftersom det är VA-kollektivet som belastas med kapitalkostnaderna och ansvaret för driften efter färdigställande är VA-verksamhetens. Investeringar enligt föreslagen exploateringsbudget uppgår under planperioden till 290 miljoner kronor. Föreslagen investeringsbudget för VA-investeringar inom ramen för exploateringsverksamheten redovisas i tabellen nedan i syfte att samtliga investeringar inom området ska presenteras i sin helhet i denna skrivelse.

Tabell 17: VA-investeringar enligt exploateringsplan och budget 2026-2030 (tkr)

Exploateringsområde	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Visborg		18 000	53 000	93 000	116 000
Gråbo	7 000	800			
Torslunden	900	1 700			
Totalt VA-investeringar exploatering	7 900	20 500	53 000	93 000	116 000

4.2.2 Investeringar avfall

Investeringsanslag inom avfallsverksamheten behövs för fortsatta satsningar i syfte att upprätthålla fastställd servicenivå och en tillfredsställande trafik- och arbetsmiljösäkerhet.

Investeringar i ÅVC-anläggningar och fordon ÅVC

Om ÅVC verksamheten ska fortsätta drivas i regionens egen regi, kommer en hjullastare att behöva handlas upp till ÅVC i Hemse. Dessutom finns en förhoppning om att bygga om ÅVC Visby och ÅVC Hemse för att få en säker arbetsmiljö för våra medarbetare och för våra besökare.

Investeringar av containrar har minskats ner, då verksamheten gjort en översyn av containrar varför investeringstakten minskas från 600 000 kronor per år till 150 000 kronor per år.

Förpackningsinsamling

Dels är det två större investeringar i avfallskärl som behöver göras för den fastighetsnära insamlingen, den ena är investeringen av fyrfackskärl till villor och fritidshus, samt att ta över ägarskapet av avfallskärl i flerbostadshusen på Gotland. Investering kommer att behöva göras av speciella insamlingskärl som är anpassade till den medeltida bebyggelsen i Visby innerstad. En mindre omlastningsplats behöver även byggas på Karby mottagningsanläggning vid gamla deponin i Roma för två de två förpackningsfraktioner

som samlas in samtidigt som mat- och restavfallet när den fastighetsnära insamlingen börjat, sommaren 2026. Producenternas ansvarsorganisation (PRO) kommer årligen att ersätta Regionen för fem åttondelar (5/8) av investeringen för insamlingskärl.

Slamverksamheten

2025 planeras för fortsatt reinvestering i slamfordon. 2026 kommer flera investeringar att behöva göras. Dels behöver de göras flera investeringar i slamverksamheten som för att säkra arbetsmiljön genom att investera i en mindre, terränggående slamfordon, två nya slamfordon då reparationskostnaderna överstiger de årliga kapitalkostnaderna för slamfordon samt ett avgrusningsverk för att kunna tömma slam på avloppsledningar och minska behovet av att köra till ett avloppsreningsverk i Klintehamn, Slite eller Visby. Under 2027 planeras reinvesteringen av slamfordon att fortsätta.

Tabell 18: Förslag investeringar avfall (tkr)

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Utbyte containers	150	150	150	150	150
Slambil/slamläp 	10 000	5 000			
Terrängfordon slam, avgrusningsanläggning	4 000				
Hjullastare ÅVC		2 500			
Visby återvinningscentral, ombyggnad 		20 000			
Hemse återvinningscentral, ombyggnad 					10 000
Kärl för fastighetsnära insamling 	95 000				
Omlastningsplats fastighetsnära insamling av förpackningar 	500				
TOTALT avfallsverksamhet	109 650	27 650	150	150	10 150
Fastställd budget/plan	85 000	23 000	5 600	600	-

4.2.3 Investeringar linjehamn

Den affärsdrivande linjehamnsverksamheten är fullt ut finansierad med externa taxor och avgifter. Samtliga investeringsbehov som presenteras för perioden innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras inom ramen för affärsverksamheten. Det totala investeringsbehovet inom linjehamnens verksamhet under planperioden beräknas till totalt 380,5 miljoner kronor varav 230 miljoner kronor kräver statliga bidrag eller tilläggsavtal för verksamhetsanpassning.

Förbättringsåtgärder Visby hamn

Syftet med investeringarna är att kunna utföra löpande förbättringar och reinvesteringar. Investeringsanslag tas upp med totalt 25 miljoner kronor för förbättringsåtgärder i Visby hamn. Projektets syfte är att bibehålla funktion, kapacitet och värde på befintliga tillgångar och tillhör således prioriteringskategori 2.

Rensmuddring Visby hamn

Reinvesteringsmedel upptas med 8 miljoner kronor för rensmuddring av Visby hamn år 2027. Efter genomförd djupmätning kan konstateras att det finns ett ackumulerat behov av rensmuddring i Visby hamn för att erhålla hamnens avsedda djup. För att säkerställa linjetrafiken vid lågvattenförhållanden är det av yttersta vikt att hålla djupen enligt

sjökorten. Reinvesteringen genomförs för att upprätthålla myndighetskrav således prioriteringskategori 1.

Ytbeläggning terminalområde

Mot slutet av perioden är bedömningen att stora delar terminalområdet i Visby hamn behöver ny asfalt, kostnaden beräknas till 5 miljoner kronor år 2030. Projektets syfte är att bibehålla funktion, kapacitet och värde på befintliga tillgångar och tillhör således prioriteringskategori 2.

Automatiserad förtöjning FL5 och 6

Linjetrafikens allt mer tidspressade hamnanlöp ställer krav på modernisering i form av automatiska förtöjningsanordningar. Inom denna tidsperiod ser vi även att färjeläge 5 och 6 förses med så kallad "auto-mooring" till en bedömd kostnad av 80 miljoner kronor, varav 40 miljoner tas upp under 2029. Denna investering klassas som verksamhetsanpassning och kräver separat tilläggsavtal för finansiering med aktuell färjeoperatör. Investeringen är affärsmässigt motiverad och tillhör prioriteringskategori 5.

Ombyggnad av hamnterminalen

Hamnterminalen, byggd 1982 då den dimensionerades för 800 000 passagerare per år, är i behov av modernisering och om-/tillbyggnad för att hantera dagens stora mängd passagerare (2019 ~1,8 miljoner passagerare). Hamnterminalen behöver också ha möjlighet att hantera trafik av eventuellt ytterligare rederier och även internationell trafik, det innebär att funktionella tullfaciliteter för passagerare måste säkerställas. Projektet beräknas pågå under perioden 2027-2029 och terminalen behöver vara i drift under hela projekttiden. Investeringsanslag tas upp med totalt 48 miljoner kronor. Investeringen huvudsyfte är bibehåller funktion, kapacitet och värde på en befintlig fysisk tillgång således prioriteringskategori 2.

Muddring och ny logistikyta nordost om oljekajen Visby

Nyttjandegraden av färjeläge 7 har ökat de senaste åren. Därför finns behov av att skapa ny logistikyta nordost om oljekajen. För att skapa ytan krävs muddring och utfyllnad. I det längre perspektivet behövs det även skapas mer redundans för att hantera det stora antalet fartyg i hamnen. För att möta behovet ska anpassning göras så att passagerarfärjorna kan förtöja vid oljekajen. Oljekajen behöver därför förses med nya fenderverk med mera. Investeringsanslag tas upp med totalt 64,5 miljoner kronor år 2027-2029. Under projekteringen ska det undersökas om projektet kan delas upp och utfyllnadsområdet kan användas som deponi i samband med stadsutvecklingsprojekten i framförallt Visby och därmed vinna synergier mellan projekten. Investeringen faller in under kategori 5 och syftar till att möta ökade behov i linjehamns-trafiken.

Övernattningsläge Oljekaj

För att skapa redundans och hantera det stora antalet fartyg i hamnen finns behov att möjliggöra för passagerarfärjorna att förtöja vid oljekajen. Detta genom att oljekajen förses med bland annat nya fenderverk samt landelanslutning. Anpassningen beräknas kosta 55 miljoner kronor varav 25 miljoner tas upp 2029 och 30 miljoner 2030. Denna investering klassas som verksamhetsanpassning och kräver separat tilläggsavtal för finansiering med aktuell färjeoperatör. Investeringen är affärsmässigt motiverad och tillhör prioriteringskategori 5.

Reservkraft

Reservkraft Visby hamn för att i händelse av längre avbrott kunna operera hamnen fullt ut och inte begränsa linjetrafiken samt nyttjandet av oljekajen. Kostnaden beräknas uppgå till 20 miljoner under 2026. Investeringen bygger på finansiering via statligt bidrag. Projektet bör betraktas som myndighetskrav och tillhör prioriteringskategori 1.

Anpassning landgångar och ramper

Förnyat tonnage i färjetrafiken kräver anpassningar och investeringar i landgångar och bilramper. Samtliga tre färjelägen kommer behöva anpassningar för att kunna ta emot de

nya fartygen och inte begränsa redundansen i trafiken. Äskanden om 75 miljoner varav 25 miljoner tas upp årligen 2028, 2029 och 2030. Denna investering klassas som verksamhetsanpassning och kräver separat tilläggsavtal för finansiering med aktuell färjeoperatör. Investeringen utgör en reinvestering som bibehåller funktion, kapacitet och värde på en befintlig fysisk tillgång och tillhör prioriteringskategori 2.

Tabell 19: Förslag investeringar linjehamnen (tkr)

	2026 Budget förslag	2027 Budget förslag	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Förbättringsåtgärder Visby hamn	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Rensmuddring Visby hamn		8 000			
Reservkraft	20 000				
Ytbeläggning terminalområde					5 000
Automatiserad förtöjning färjeläge 5 och 6				40 000	40 000
Anpassning landgångar & ramper			25 000	25 000	25 000
TOTALT linjehamnsverksamhet, exkl särskilda projekt	25 000	13 000	30 000	70 000	75 000
Fastställd budget/plan	5 000	18 000	5 000	45 000	-
Ombyggnad av terminal		14 000	24 000	10 000	
Fastställd budget/plan		14 000	24 000	10 000	-
Muddring och ny logistikyta NO oljekajen		20 000	34 500	10 000	
Fastställd budget/plan		20 000	34 500	10 000	
Övernattningsläge oljekaj				25 000	30 000
Fastställd budget/plan				25 000	
TOTALT linjehamnsverksamhet	25 000	47 000	88 500	115 000	105 000

4.3 Investeringar för exploatering

Exploateringsplan och exploateringsbudget upprättas av mark- och exploateringsenheten på samhällsbyggnadsförvaltningen. Budgetens utgiftssida omfattar såväl utgifter för att iordningsställa tomtmark för försäljning som investeringsutgifter för infrastruktur som skapas inom ramen för exploateringsverksamheten.

Exploateringsplan och exploateringsbudget ska samordnas med investeringsbudgeten. För att visa på den totala investeringsvolymen inom respektive område redovisas de investeringar som görs i infrastruktur inom ramen för exploateringsverksamheten även här i teknikförvaltningens mål- och budgetskrivelse.

Planerade investeringar inom exploateringsverksamheten för gator, vägar, parker med mera redovisas under *avsnitt 4.1.2, tabell 10 och VA-investeringar redovisas i tabell 15 under avsnitt 4.2.1.5.*

Miljö- och byggnämnden

Mål och budget 2026-2028

Fastställd av miljö- och byggnämnden

Framtagen av samhällsbyggnadsförvaltningen

Datum 2025-03-28

Ärendenr MBN 2025/253

Version [1.0]

Mål och budget 2026-2028

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	2
1.1 Nämndens grunduppdrag	2
1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026-2028.....	4
2 Mål	8
2.1 Beslutade mål för 2025.....	8
2.2 Revidering av mål beslutade för 2025	8
2.3 Förslag till nya mål.....	8
3 Behov och prioriteringar av resurser 2026-2028.....	8
3.1 Behov och konsekvenser vid utebliven finansiering	8
3.1.1 Övergripande verksamhet	8
3.1.2 Avdelning bygglov	9
3.1.3 Avdelning plan och geografisk information	11
3.1.4 Avdelning miljö och livsmedel	14
3.1.5 Avdelning mark och exploatering	17
3.2 Driftbudget 2026-2028	18
3.3 Kompensation för externa avtal.....	21
3.4 Interna priser samt externa taxor och avgifter	21
4 Investeringsförslag med motiveringar 2026-2030	21
4.1 Investeringar för exploatering	21

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Nämndens grunduppdrag

Uppdrag

Miljö- och byggnämnden ansvarar för den goda livsmiljön på Gotland. Genom att hantera frågor om mark- och exploatering, geografisk information, översikts- och detaljplaner, bygglov, miljö- och hälsoskydd, livsmedelsinspektion och alkoholtillstånd på ett rättssäkert och förtroendeingivande sätt skapar nämnden och samhällsbyggnadsförvaltningen förutsättningar för en långsiktig hållbar samhällsutveckling på Gotland. Tillsammans med regionstyrelseförvaltningen och teknikförvaltningen arbetar samhällsbyggnadsförvaltningen med att skapa en effektiv, kvalitetssäkrad och hållbar samhällsbyggnadsprocess som möter boendes, besökares och verksamheters behov idag och i framtiden.

Nuläge

Under 2023 genomfördes en utredning av samhällsbyggnadsförvaltningens organisation som resulterade i att förvaltningen omorganiserades från och med januari 2024. Syftet med den nya organisationen är att utveckla förvaltningen och dess processer för att säkerställa ett nära ledarskap, god arbetsmiljö och god kvalitet i uppdragen. Initialt är implementeringen av den nya organisationen ett krävande arbete, men på sikt kommer den att stärka förvaltningen i utförandet av sitt uppdrag. Förvaltningen ser redan positiva effekter av den nya organisationen. Personalomsättningen har gått ned och visar en tydlig positiv trend. Under 2022 var det 20 personer som lämnade samhällsbyggnadsförvaltningen, en personalomsättning externt på 18 procent. Under 2024 var det endast sju personer som lämnade förvaltningen, vilket motsvarar 5 procent. Kostnad per nyrekrytering, lågt räknat, är 600 tkr kronor. Detta visar vikten av att behålla och utveckla medarbetare och minska effektivitetsförluster. Resultatet av den årliga medarbetarundersökningen visar också att förvaltningen har gjort flera positiva förflyttningar och presterar bra i samtliga övergripande index. Bland annat har ledarskapet utvecklats positivt. Förutsättningarna för att effektivisera processer samt att samverka mellan avdelningar och över förvaltningsgränser har förbättrats.

Regiondirektören har fått i uppdrag att prioritera mellan förvaltningar utifrån genomförbarhet och kostnadseffektivitet samt att planera och genomföra en 1 procent effektivisering inom digitalisering, bemanning, inköp och lokaler för 2025. Dessutom ska förslag på fortsatt effektivisering med 1 procent per år för 2026 och 2027 tas fram. För miljö- och byggnämnden innebär detta en besparing på 672 tkr kronor för 2025, men nämnden genomför effektiviseringar på totalt 900 tkr kronor. En delad HR-chefstjänst mellan regionstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen sparar 520 tkr. Dessutom sägs ett avtal för en economicontroller från regionstyrelseförvaltningen upp, eftersom samhällsbyggnadsförvaltningen endast behöver en ekonomichef. Detta ger en ytterligare besparing på 380 tkr.

Översiktsplan Vårt Gotland 2040 beslutades av regionfullmäktige i februari 2025. Översiktsplanen kommer att ligga till grund för arbetet med framtagandet av en markstrategi.

Inom avdelning bygglov har det under 2024 skett ett omfattande utvecklingsarbete. Detta har lett till bättre arbetsmiljö, lägre personalomsättning, förbättrade och effektivare

processer inom bygglov och tillsyn enligt PBL samt förkortade handläggningstider. De flesta bygglovsärendena hanteras nu inom de lagstadgade tio veckorna. Från och med januari 2025 tog avdelning bygglov över ansvaret för bygglovskundtjänsten, som tidigare sköttes av teknikförvaltningens kundtjänst. Syftet med förändringen är att förbättra kundnöjdheten genom att det blir enklare för kunden att komma i kontakt med bygglovsavdelningen och att det ska gå snabbt för kunden att få svar på sina bygglovsfrågor. Under 2025 planeras det även att starta upp en bokningsbar personlig kundrådgivning inför bygglovsansökningar, något som har varit efterfrågat av verksamhetens kunder.

Införande av det nya verksamhetssystemet som ska användas inom avdelning bygglov och avdelning miljö och livsmedel startades upp under hösten 2024. Systemet kommer att implementeras i verksamheterna under 2025. Det nya systemet förväntas framöver att underlätta hanteringen av ärenden samt underlätta för tydlig uppföljning genom statistik och nyckeltal. Det kommer även att underlätta samverkan mellan förvaltningens verksamheter.

Inströmningen av bygglovsansökningar och planansökningar samt beställning av nybyggnadskartor och utstakning är låg och beror sannolikt på ett osäkert omvärldsläge och rådande lågkonjunktur. Den lägre ärendeinströmningen påverkar verksamheternas intäkter negativt, men minskat antal ärenden har skapat utrymme för verksamhetsutveckling som har gett effekt. När konjunkturen vänder förväntas inströmningen av ärenden öka igen.

Efter en genomlysning av miljö- och byggnämndens taxor tog regionfullmäktige i juni 2024 beslut om att godkänna höjning av taxor för bygglov, geografisk information, miljö- och hälsoskydd samt livsmedelskontroll. De nya taxorna infördes 1 juli och förväntas ge näst intill full årseffekt från 2025. Den nya plantaxan som antogs av regionfullmäktige i oktober 2023 har en längre fördröjning i ekonomisk effekt då det finns avtal som är bindande med den gamla taxan.

2024 års resultat visade ett underskott med 13 071 tkr (2023: -5 554 tkr, 2022: -5 044 tkr). Intäkter för året slutade under budget med -18 591 tkr (2023: -17 566 tkr). Taxan har inte täckt kostnaderna enligt självkostnadsprincipen under hela 2024 då den nya taxan började gälla från 1 juli 2024, men budget 2024 hade beräknats med en ny taxa från och med 1 januari. Samtidigt har antalet inkommande ärenden sjunkit och antalet större ärenden är färre än tidigare.

Omvärld

Flera omvärldstrender påverkar miljö- och byggnämndens verksamheter.

Efterfrågan och ärendeinströmning inom samhällsbyggnadsprocessen påverkas av lågkonjunktur och inflation då detta bland annat medför en inbromsning i byggandet och minskad efterfrågan på att exploatera mark. Den minskande inströmningen av ärenden och efterfrågan av verksamhetens tjänster medför minskade intäkter.

Den demografiska utvecklingen medför förändring i var människor vill bo och bygga samt vilken typ av bostäder, bostadsområden och andra byggnader som behövs, till exempel äldreboenden. Den demografiska utvecklingen kan påverka kompetensförsörjningen inom förvaltningens verksamheter, genom att tillgången till kompetens minskar.

Arbetsmarknaden förändras ständigt och med ökad flexibilitet och platsobundenhet i

arbetssättet ökar konkurrensen på arbetsmarknaden. Det är och kommer fortsatt att vara en mycket hård konkurrens om arbetskraften på Gotland.

Upplevelsen av trygghet, tillit, inkludering och delaktighet i samhället varierar mellan olika samhällsgrupper och det finns omotiverade ojämlikheter i hälsa och levnadsvanor. Detta påverkar hur nämnden och förvaltningen måste arbeta med dialog och samverkan och för att skapa tillit. Det är nödvändigt att tänka brett för att öka tillgängligheten och nå alla grupper i samhället. Även större frågor som till exempel hur man kan bygga för att motverka utanförskap och bostadssegregering samt för att bidra till den sociala sammanhållningen är viktiga att lyfta.

Ökad statlig styrning och engagemang samt ändrad lagstiftning påverkar verksamheterna, bland annat genom ökad komplexitet i ärenden och ökning i remisshantering. Samhällsbyggnadsprocessen är också föremål för medial uppmärksamhet och intresserar alla som vistas på Gotland.

Den snabba teknologiska utvecklingen ger nya möjligheter till effektivisering och kvalitetsutveckling. Samtidigt medför det att kunder och intressenters förväntningar ökar, vilket kan vara en utmaning. För att använda ny teknik på bästa sätt behövs i vissa fall ny kompetens och nya verktyg.

Klimatförändringarna medför höjda havsnivåer, mer intensiva extremväder, extremhetta, torka, skyfall, ihållande regn och stormar. Detta i sin tur ökar risken för skogsbränder, erosion, översvämningar och låga grundvattennivåer. Detta medför ökade behov av investeringar och därmed ökade kostnader och behov av ny kompetens inom förvaltningens verksamheter. Det finns behov av att arbeta proaktivt och klimatanpassningsplanen är ett viktigt verktyg för att åstadkomma tydliga prioriteringar så att vi gör rätt saker i rätt tid.

Globaliseringen och Sveriges inträde i NATO tillsammans med Gotlands geopolitiska läge skapar ytterligare komplexitet och osäkerhet för morgondagens behov.

1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026-2028

Miljö- och byggnämnden har inte balans mellan mål, grunduppdrag och resurser. För 2024 uppfyllde nämnden sitt nämndspecifika mål och helt eller delvis uppfyllde nämnden koncerngemensamma målen. Detta har dock inte kunnat hanteras inom budget. Den huvudsakliga anledningen till detta är att intäkterna för myndighetsutövningen har varit för låga, vilket beror på följande:

- Tilldelad ram är inte tillräcklig för de medarbetare som arbetar med resurskrävande uppdrag som inte är taxefinansierade.
- Inströmning av bygglovsansökningar och planansökningar samt beställning av nybyggnadskartor och utstakning är låg.
- Stora bygglovsärenden har uteblivit
- Taxorna för nämndens myndighetsutövning har inte täckt kostnaderna enligt självkostnadsprincipen.

För perioden 2026-2028 kommer följande faktorer att ytterligare påverka balansen mellan uppdrag, mål och resurser:

- Allteftersom den nya organisationen sätter sig kommer den att stärka förvaltningen i utförandet av sitt uppdrag och förväntas bidra till budget i balans. Redan nu ser förvaltningen positiva effekter på personalomsättning och i resultatet av medarbetarundersökningen.
- De nya taxorna som antogs den 1 juli 2024 förväntas ge näst intill full årseffekt från 2025. Plantaxan som antogs av regionfullmäktige i oktober 2023 har en längre fördröjning i ekonomisk effekt.
- Vissa fasta kostnader kommer att bli högre än tidigare, till exempel för nytt verksamhetssystem och införandet av Microsoft 365. När systemen väl är implementerade förväntas det dock bidra till att effektiviteten i verksamheterna ökar.
- Lågkonjunkturen kommer fortsätta att påverka ärendeinströmningen och därmed förvaltningens intäkter, men när konjunkturen väl vänder kan det förväntas en ökning i ärendeinströmningen.
- Översiktsplan Vårt Gotland 2040 kommer att underlätta detaljplanering, bygglovsprövning utanför detaljplanelagt område och andra tillståndsprövningar.

Det ekonomiska resultatet gynnas av att en röd tråd finns mellan översiktsplan, detaljplan och bygglov. Med den nya organisationsstrukturen är samhällsbyggnadsförvaltningen redo för en ökad inströmning av ärenden som kommande högkonjunktur och den nya översiktsplanen ger möjlighet till.

Nedanstående text redogör i mer detalj för vilka faktorer som i nuläget påverkar nämndens förmåga att genomföra sitt grunduppdrag och nå beslutade mål.

Ny organisation

Allteftersom den nya organisationen sätter sig kommer den att stärka förvaltningen i utförandet av sitt uppdrag och förväntas bidra till budget i balans. Förvaltningen ser redan positiva effekter av den nya organisationen. Personalomsättningen har minskat och visar en positiv trend. Den externa personalomsättningen minskade från 18 procent år 2022 till 5 procent år 2024. Detta understryker vikten av att behålla och utveckla medarbetare för att minska effektivitetsförluster. Förvaltningen har gjort flera positiva förflyttningar och presterar bra i samtliga övergripande index. Förutsättningarna för att effektivisera processer samt att samverka mellan avdelningar och över förvaltningsgränser har förbättrats.

Nya taxor

En genomlysning av taxor genomfördes under oktober 2023 - februari 2024 där det tydligt framgick att kostnaderna inte täcktes av intäkterna i enlighet med självkostnadsprincipen. Regionfullmäktige tog i juni 2024 beslut om att godkänna höjning av taxor för bygglov, geografisk information, miljö- och hälsoskydd samt livsmedelskontroll. De nya taxorna som infördes 1 juli 2024 förväntas ge näst intill full årseffekt från 2025. Alla ärenden som inkom före 1 juli debiteras enligt den tidigare taxan. Den nya plantaxan som antogs av regionfullmäktige i oktober 2023 har en längre fördröjning i ekonomisk effekt då det finns avtal som är bindande med den gamla taxan. Endast nya avtal kan tecknas med den nya taxan för planärenden. Framöver kommer det att göras en översyn av taxorna inom alkohol och tobak. Detta är områden som miljö- och byggnämnden har ansvar för från och med 1 januari 2025. De nya taxorna bidrar till balans mellan mål, uppdrag och resurser.

Låg ärendeströmning

Inströmningen av bygglovsansökningar och planansökningar samt beställning av nybyggnadskartor och utstakning är låg och beror sannolikt på ett osäkert omvärldsläge och rådande lågkonjunktur. Den lägre ärendeströmningen kommer fortsätta att påverka verksamheternas intäkter negativt, men borde även medföra minskande ärendeköer samt skapa utrymme för utveckling, kvalitetsarbete och effektivisering av processer med mera som det inte har funnits möjlighet att arbeta med tidigare. När konjunkturen vänder förväntas inströmningen av ärenden öka igen.

Översiktsplan 2040

Översiktsplan Vårt Gotland 2040 beslutades i regionfullmäktige i februari 2025. Framtagandet av den nya översiktsplanen påbörjades 2019 på uppdrag av regionfullmäktige och genomfördes av samhällsbyggnadsförvaltningen. Arbetet med översiktsplanen har tagit tid från flera av förvaltningens medarbetare inom avdelningarna planering och geografisk information, miljö och livsmedel samt mark och exploatering, och särskilt inom enheten för strategisk planering som har drivit arbetet. Flera av förvaltningens medarbetare vars tänkta arbetsuppgifter är taxefinansierade uppgifter har istället arbetat med översiktsplanen. Nu påbörjas implementeringen, vilket bland annat innefattar medborgarsamtal på flera orter. I samband med antagandet av översiktsplanen gavs ett nytt uppdrag om tematiskt tillägg för energi. Uppdraget medför ett behov av resurser från flera av förvaltningens medarbetare och då framförallt från enheten för strategisk planering.

Resurskrävande arbetsuppgifter som inte är taxefinansierade

Miljö- och byggnämndens verksamheter arbetar med flera uppdrag och arbetsuppgifter som inte är taxefinansierade, men som är viktiga för att uppnå det nämndspecifika målet, de koncerngemensamma målen samt regionfullmäktiges prioriteringar. Det rör sig om både arbetsuppgifter som tillhör det skattefinansierade myndighetsuppdraget och om uppdrag utanför detta, så som deltagande i regionövergripande processer och samverkan. Detta viktiga arbete tar dock tid från medarbetare som i flera fall skulle ha arbetat med taxefinansierade uppgifter vilket medför ärendeköer och lägre intäkter. Mängden icke-taxefinansierade uppgifter och uppdrag växer och bidrar till en obalans mellan mål, uppdrag och resurser. Detta är särskilt märkbart i verksamheter som ska ha hög självfinansieringsgrad genom intäkter från taxor och avgifter.

Förutom tidigare nämnd översiktsplan så är till exempel arbetet med en ny vattentjänstplan, arbetet med luftkvalitet (PM10) samt deltagande i brottsförebyggande och hälsofrämjande arbete några exempel på viktiga uppdrag och samverkansområden som verksamheter inom avdelning miljö och livsmedel arbetar med. Att hantera remisser är också en stor arbetsuppgift för förvaltningen. Avdelningen planering och geografisk information samordnar arbetet med remisser för miljö- och byggnämnden inom samhällsbyggnadsprocessen. Avdelning mark och exploatering samordnar remisser för tekniska nämnden.

Detaljplaner

Inom detaljplaner är det inte balans mellan mål, uppdrag och resurser. Förvaltningen har nu en detaljplanepportfölj med 89 uppdrag och klarar med befintliga planresurser att arbeta med cirka 35 av dessa. Obalansen mellan tillgängliga planresurser och antalet uppdrag har skapat en ärendekö. Det finns även andra uppdrag inom samhällsbyggnadsprocessen som

konkurrerar med de kompetenser som behövs inom detaljplaneuppdragen. En mer rimlig uppdragsportfölj för att kunna ligga i balans borde vara runt 60-70 uppdrag. Antagandet av Översiktsplan Vårt Gotland 2040 förväntas ge en effekt med fler planansökningar.

Det finns behov av att höja planberedskapen för att kunna erbjuda byggbar mark för att bidra till Gotlands utveckling. Detaljplaneuppdragen är viktiga för att nå målet om att möjliggöra för 500 bostäder per år.

Intäkterna från detaljplaneuppdrag har under flertalet år varit under budget. Utfallet har påverkats av att flera medarbetare fått lägga mycket tid på arbetet med översiktsplanen. Avdelningen har i samband med att arbetet med översiktsplanen gått in i en slutfas kunnat driva fler detaljplaneuppdrag. Detta i kombination med att den nya taxan har börjat ge positiv effekt har medfört ett bättre resultat för intäkterna under 2024 än vad som tidigare varit fallet. Trenden med ökade intäkter förväntas att fortsätta vara positiv under 2025 för att fram till 2028 vara helt i fas med budget.

Under hösten 2022 beslutade miljö- och byggnämnden att införa en prioriteringsmodell för detaljplaneuppdrag vars syfte varit att skapa bättre tydlighet för sökande, bättre arbetsmiljö för medarbetare och att bidra till uppfyllelse av bostadsförsörjningsmålet.

Prioriteringsmodellen uppdaterades i december 2023 för att kunna prioritera arbetet med projekt Slite där en av Gotlands största industrier vill göra en stor klimatomställning. Utfallet under 2024 visar att prioriteringsmodellen gett en bra effekt.

Samhällsbyggnadsförvaltningen förväntas i mars 2025 få ett uppdrag om att ta fram ett nytt planprogram för ett större område kring Östercentrum i Visby. Arbetet förväntas pågå under flera år. Samtidigt vill förvaltningen aktivera befintliga detaljplaneuppdrag och involvera dess exploatörer. Parallellt med upprättande av ett planprogram bör en förstudie avseende dessa delar genomföras för att klargöra de investeringsbehov som utvecklingen medför för Region Gotland samt de enskilda byggherrarnas skyldighet att betala exploateringsersättning för iordningställandet av allmänna anläggningar och allmän plats. Uppdraget kommer att kräva flertalet resurser från hela förvaltningen och kommer medföra en hel del kostnader fram tills intäkter delvis kan täcka dessa vid framtagande av detaljplaner.

Mark och exploatering

Avdelning mark- och exploatering arbetar idag mot tre nämnder, miljö- och byggnämnden, tekniska nämnden och regionstyrelsen. Miljö- och byggnämnden har arbetsmiljöansvaret för avdelningen och har också ansvar att följa upp verksamhet och ekonomi i samband med ordinarie uppföljningsrapporter som beslutas.

Inom mark- och exploateringsverksamheten är det inte balans mellan uppdrag och resurser. Avdelningens personella resurser räcker inte till för att klara förvaltningsansvaret av markreserven samt de förstudier, markanvisningar och exploateringsprojekt som drivs och planeras som beskrivs i exploateringsplan och budget 2026-2030. Det finns också en obalans mellan antal markingenjörer/mark- och exploateringsingenjörer och antalet planarkitekter. Detta gör att mark- och exploateringsavdelningen inte kan matcha med resurser i de detaljplaneuppdrag och planprogram som miljö- och byggnämnden beslutar om. Det är av stor vikt att mark- och exploateringsingenjörer deltar i detaljplaner och svara för upprättande av exploateringsavtal. Särskilt viktigt är det i de detaljplaner där det finns en kommunal ekonomi. Detta för att säkerställa att exploatörer bidrar till kostnader för allmänna anläggningar och för iordningställandet av allmän plats. Mark- och

exploateringsavdelningen har svårt att ha möjlighet att avsätta resurser för de uppdrag som kommer via avdelningen regional utveckling på regionstyrelseförvaltningen.

2 Mål

2.1 Beslutade mål för 2025

Mål för 2025 för miljö- och byggnämnden beslutad av regionfullmäktige:

Möjliggöra för minst 500 bostäder per år på hela Gotland under perioden 2024-2027.

Mål för 2025 beslutad av miljö- och byggnämnden:

Företagares och privatpersoners nöjdhet av miljö- och byggnämndens myndighetsutövning ska årligen öka under perioden 2025-2027.

Detta är ett mål som miljö- och byggnämnden har beslutat om i samband med framtagandet av verksamhetsplanen för 2025-2029. Målet är inte en del av styrningen från regionfullmäktige.

2.2 Revidering av mål beslutade för 2025

Miljö- och byggnämnden föreslår ingen revidering av det nämndspecifika målet.

2.3 Förslag till nya mål

Miljö- och byggnämnden föreslår inga nya nämndspecifika mål för antagande av regionfullmäktige.

3 Behov och prioriteringar av resurser 2026-2028

3.1 Behov och konsekvenser vid utebliven finansiering

I texten nedan beskrivs varje avdelnings behov, motivering för behoven och konsekvenser om finansiering uteblir. Summering av behoven finns i tabellerna under avsnitt 3.2 Driftbudget 2026-2028.

3.1.1 Övergripande verksamhet

VA-rådgivare

Totalt äskande: 400 tkr.

Motivering: Både teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen ser ett behov av att kunna erbjuda en oberoende rådgivningsfunktion inom VA för att vägleda fastighetsägare och exploitörer i att välja den VA-lösning som passar dem och utifrån de förutsättningar som gäller för det geografiska läget, det vill säga kommunal VA-anslutning eller någon form av enskild lösning. Inom samhällsbyggnadsförvaltningen är denna typ av rådgivning skattefinansierad vilket medför ett äskande om 400 tkr för halva tjänsten samtidigt som den inom teknikförvaltningen torde kunna finansieras inom VA-kollektivet. Detta medför att endast samhällsbyggnadsförvaltningen behöver en ökad ram för detta

uppdrag. Att kunna erbjuda rådgivning inom VA-området skulle till exempel kunna öka effektiviteten inom detaljplaneprocessen och till skapa mer miljöriktiga VA-lösningar.

Konsekvens om finansiering uteblir: Möjligheten till rådgivning inom VA-området försämras, kunderna får inte rådgivning som kan underlätta för deras ärenden och det finns risk för minskat effektivitet inom samhällsbyggnadsprocessen.

Trainees inom samhällsbyggnadsprocessen

Totalt äskande: 600 tkr.

Motivering: Kompetensförsörjning är en utmaning, särskilt inom mark- och exploateringsverksamheten. Mellan 2021 och 2023 hade samhällsbyggnadsförvaltningen och teknikförvaltningen varsin trainee per år, vilket var framgångsrikt. De bidrog till verksamheternas utveckling. Planen är att återuppta traineesatsningen från 2025 med en trainee inom förvaltningen för att fortsätta med satsning framgent. Satsningen bidrar också positivt till arbetsgivarvarumärket.

Konsekvens om finansiering uteblir: Förutsättningarna för kompetensförsörjning försämras. Nämnden går miste om en möjlighet att dra nytta av trainees nyfikenhet och klokskap i verksamhetsutveckling och att förstärka arbetsgivarvarumärket.

3.1.2 Avdelning bygglov

Kundtjänst bygglov

Totalt äskande: 600 tkr.

Motivering: Från och med 1 januari 2025 tog avdelning bygglov över ansvaret för bygglovskundtjänsten, som tidigare sköttes av teknikförvaltningen och kostade avdelningen 1 200 tkr per år, vilket det inte fanns ram för. Övertagandet har medfört en effektivisering och innebär en halvering av kostnaden, dock saknas det fortfarande budgetmedel för den medarbetare som sköter kundtjänsten, alltså 600 tkr.

Detta är ett uppdrag som är bemannad och utförs idag, men då ram saknas tas medel från övrig bygglovsverksamhet.

Konsekvens om finansiering uteblir: Uppdraget måste utföras enligt förvaltningslagen. Om finansiering uteblir kommer tillgängligheten minskas.

Övergripande byggprocess och tillsyn

Totalt äskande: 3 500 tkr.

Motivering: Det finns behov av ramförstärkning för att klara nuvarande verksamhet, utifrån det avgränsade uppdrag som antogs i ny tillsynsplan för 2025- 2026 enligt plan- och bygglagen. Äskandet gäller personalkostnader verksamheten redan har, för uppdrag som ingår i grunduppdraget och som idag innebär ett strukturellt underskott. Här ingår arkivassistenter som framför allt hanterar utlämnande av allmän handling, en enhetschef, en koordinator för tillsyn, avdelningsövergripande statistikhantering, objektsförvaltning samt svar på remisser.

Konsekvens om finansiering uteblir: Arkivassistenter, enhetschef, tillsynskoordinator och handläggare med ansvar för statistikuttag och objektsförvaltning kommer behöva bekostas av andra medel.

Handläggare byggprocess och tillsyn

Totalt äskande: 2 000 tkr.

Motivering: Äskandet gäller utökning med tre tillsynshandläggare. I dagsläget utförs inte all lagstadgad tillsyn enligt plan- och bygglagen som ligger inom avdelningens ansvarsområde. Detta beror på att dessa uppgifter inte är taxefinansierade och ram saknas. Avdelningen har en kö på cirka 900 inrapporterade och upprättade tillsynsärenden. Köen ökar ständigt då det är för få handläggare i förhållande till ärendeinströmning. Tillsynsärenden som gäller fara för liv och hälsa samt pågående bygglovsärenden prioriteras. Ärenden såsom OVK (obligatorisk ventilationskontroll), tillsyn av lekplatser, markiser i Visby innerstad, hissar och hissordningar har nedprioriterats på grund av resursbrist. Från 1 januari 2025 tillkom även ytterligare ett tillsynsområde utifrån krav i PBL om laddplatser för elfordon vid bostadshus och lokalbyggnader. Det påbörjade förbättringsarbetet kring regler och tillsyn av skyltar i innerstan fortsätter.

För att framgent kunna utföra insatser inom enhet byggprocess och tillsyns hela ansvarsområde uppskattas behovet av ramförstärkning för att finansiera ytterligare tre tillsynshandläggare.

Konsekvens om finansiering uteblir: Stora delar av myndighetsuppdraget kan inte utföras, till exempel obligatorisk ventilationskontroll (OVK) som enligt reglemente ska hanteras av miljö- och byggnämnden. Ärendekön för tillsyn enligt PBL kommer att kvarstå eller växa.

3.1.3 Avdelning plan och geografisk information

Befintliga resurser inom avdelningen räcker inte till för att avdelningen ska kunna genomföra pågående uppdrag, öka effektiviteten, arbeta ned ärendekön, medverka i de större exploateringsprojekten så som Stadsutveckling Visborg samt starta upp arbetet med planprogrammet för Östercentrum i Visby.

Planresurser

Totalt äskande: 2 300 tkr.

Äskandet gäller ett underskott som funnits över tid och krävs för att finansiera befintlig personal. En del i underskottet härrör från det engångsanslag som tilldelades planverksamheten under 2022 på initiativ från politiken, där anslaget skulle användas till rekrytering men med utebliven ramjustering. En annan del i underskottet beror på att den tidigare plantaxan inte täckte kostnaderna enligt självkostnadsprincipen. Förvaltningen lyfte behov av att justera plantaxan redan 2021, men beslut om ny plantaxa togs först oktober 2023. Verksamheten har många äldre plankostnadsavtal enligt den tidigare taxan som är bindande och som omöjliggör för full täckning för handläggningsinsatser. Den nya plantaxan kommer att ge långsiktig effekt och där det succesivt under en femårsperiod kommer att bytas ut äldre avtal till nya avtal enligt den nya taxan. De äldre avtalen kommer att fortsatt ge en effekt av underskott. Anledningen till behovet av att justera taxan är att kraven inom detaljplanprocessen ökat som medfört fler utredningskrav. Nya krav har även inneburit nya kompetensområden. Sammantaget har det krävt fler handläggningsinsatser per ärende än tidigare.

Konsekvens om finansiering uteblir: Fortsatt underskott alternativt att verksamheten inte klarar dagens uppdrag.

Extra planresurs

Totalt äskande: 800 tkr.

Äskandet gäller förstärkning med en extra resurs för att minska ärendekön. Könen kan komma att växa under 2025 om konjunkturen vänder och översiktsplanen ger effekter med fler planansökningar. Det finns ett behov av att förstärka med planresurser på helheten för att parallellt kunna arbeta med fler planuppdrag. Det finns ett särskilt behov utifrån dagvattenutmaningar. Det underfinansierade arbetet med översiktsplanen har fått en negativ konsekvens för produktionen av detaljplaner och dess ekonomiska utfall. Det finns en risk att även arbetet med implementering av översiktsplanen medför liknande negativa konsekvenser.

Att behålla medarbetare är viktigt för framdriften i uppdragen. Det finns dock en inbyggd sårbarhet inom detaljplaneverksamheten med små marginaler där det inte krävs mycket inom personalförändring för att det ska bli stora konsekvenser för verksamhetens leverans. Över tid har utebliven finansiering medfört ett sårbart personalläge där det i perioder påverkat verksamheten negativt med uteblivna leveranser. Tuffa ekonomiska förutsättningar har i realiteten medfört ett rekryteringsstopp.

Då Region Gotland vill arbeta mer aktivt med exploateringsprojekt och ta fram en markstrategi finns det inom dessa projekt ett stort behov av resurser från avdelningen för planering och geografisk information. I dag finns inga resurser för detta. Det kommer därför krävas prioriteringar och omfördelning av arbetsuppgifter som riskerar att påverka produktionen.

Detaljplaneverksamheten påverkas av hur många uppdrag politiken väljer att säga ja till. När förvaltningen får ett uppdrag ska det prövas enligt plan- och bygglagen och kan då inte väljas bort.

Konsekvens om finansiering uteblir: Ärendekön kvarstår på oförändrad nivå eller växer. Förutsättningarna för att kunna leverera detaljplaner för att uppnå målet om att möjliggöra för 500 bostäder per år blir utmanande och möjligheterna till fortsatt måluppfyllelse kan påverkas.

Världsarvsarbete

Totalt äskande: 300 tkr.

Motivering: När samhällsbyggnadsförvaltningen tog över tjänsten världsarvssamordnare från regionstyrelseförvaltningen fick förvaltningen enbart finansiering för personalkostnader. För att driva arbetet krävs även finansiering för kringkostnader som resor och deltagande på konferenser, konsulter, tryckt material med mera. Budgetmedel för övriga kostnader för världsarvsarbetet saknas idag.

Konsekvens om finansiering uteblir: Arbetsuppgifterna kan inte utföras i rätt omfattning och till rätt kvalitet. Kostnader behöver tas från andra budgetposter, vilket kan påverka möjligheten till framdrift inom andra uppdrag. Om inte andra budgetposter finns tillgängliga kommer inta arbetet att kunna utföras och förutsättning för att ha en världsarvssamordnare kommer då att saknas.

Planprogram för Östercentrum

Totalt äskande: 350 tkr.

Motivering: Samhällsbyggnadsförvaltningen förväntas i mars 2025 få ett nytt uppdrag för att initialt ta fram ett nytt planprogram för ett större område kring Östercentrum i Visby. Uppdraget med att starta upp planprogram för Östercentrum kommer initialt att medföra stora kostnader och i dag saknas cirka 350 tkr för avrop av externa konsulter. Arbetet förväntas pågå under flera år och landa i ett exploateringsprojekt där bland annat åtagande för utveckling och utbyggnad av allmänna anläggningar behöver identifieras. Parallellt vill samhällsbyggnadsförvaltningen aktivera befintliga detaljplaneuppdrag och involvera dess exploatörer. Uppdraget kommer att kräva flertalet resurser, både interna och externa genom konsultavrop, och kommer medföra en hel del kostnader fram tills intäkter delvis kan täcka dessa vid framtagande av detaljplaner. Arbetet kommer även att identifiera de investeringsbehov som finns för infrastrukturer som VA, vägar och kopplingar till kollektivtrafik.

Konsekvens om finansiering uteblir: För att kunna starta igång arbetet med full kraft behövs förutom interna resurser även avrop göras för externa konsultinsatser. Uteblir finansiering kommer uppdraget att förskjutas fram i tid alternativt gå på halvfart. Arbetsuppgifterna kommer inte att kunna utföras i rätt omfattning, till rätt kvalitet och inom rimlig tid. Kostnader kommer att behöva tas från andra budgetposter, vilket kommer att påverka möjligheten till framdrift inom andra uppdrag.

Skötselplan för naturreservat

Totalt äskande: 150 tkr.

Motivering: Under miljö- och byggnämndens ansvar ligger ett skötselkrav för tillsynen av de kommunala naturreservaten Galgberget och Södra Hällarna. I dag finns endast delvis finansiering för uppföljning av Södra Hällarna, men inte tillräckligt till att genomföra en uppföljning. För Galgberget finns ingen finansiering.

Som en del i genomförandet av Grönplan för Gotland finns en åtgärd att se över behovet av en ny skötselplan för Galgbergets naturreservat. Behov och förutsättningar för detta behöver undersökas i en förstudie som saknar finansiering.

För att genomföra förstudien behöver naturtyps- och artinventeringar göras vilket beräknas kosta 100 tkr. Vid upphandling bör även en uppföljande artinventering göras för Södra Hällarnas naturreservat i enlighet med skötselplanen för det kommunala naturreservatet. Totalsumma för detta beräknas bli 150 tkr.

Konsekvens om finansiering uteblir: Miljö- och byggnämndens del av uppdraget försämras.

Digital översiktsplan

Totalt äskande: 170 tkr.

Motivering: För att kunna tillgängliggöra Översiktsplan Vårt Gotland 2040 digitalt för allmänheten att ta del av och för att förbereda för kommande lagkrav så sker under början av 2025 en direktupphandling av ett digitalt verktyg. Verktöget kommer att kosta cirka 170 tkr i licens per år.

Konsekvens om finansiering uteblir: Den nya översiktsplanen blir inte tillgänglig digitalt för allmänheten och på sikt uppfylls inte lagkravet. För att uppfylla kommande lagkrav måste verktyget upphandlas och det kommer att medföra ett underskott.

3.1.4 Avdelning miljö och livsmedel

Luftkvalitet (PM10) – aktiviteter och samordning av arbete med åtgärdsprogrammet

Totalt äskande: 300 tkr.

Motivering: Avdelning miljö och livsmedel driver åtgärdsarbetet angående partiklar (PM10) i Visby och på Gotland. Målet med arbetet är att Region Gotland ska klara miljö kvalitetsnormerna (MKN) för luft och avdelningen har därför tillsammans med teknikförvaltningen tagit fram ett åtgärdsprogram. Miljö kvalitetsnormer är en tvingande lagstiftning som utgår från ett EU-direktiv som är implementerat i svensk miljölagstiftning via Luftkvalitetsförordningen. Avdelningen ansvarar utöver samordning av åtgärdsprogrammet för att mätningar och rapportering utförs.

Uppskattningsvis lägger avdelningen arbetstid motsvarande 400 timmar per år på arbetet. Tidigare har avdelningen tilldelats ram för 100 timmar till detta. De senaste åren har luftkvaliteten inte förbättrats i Visby och avdelningen har därför behövt prioritera detta arbete och lägga mer tid på det. Det kommer innebära en nödvändig prioritering av arbetet i syfte att partikelnivåerna i luften i Visby och på Gotland inte överstiger miljö kvalitetsnormen för luft. Som en del av arbetet kommer åtgärdsprogrammet uppdateras.

Konsekvens om finansiering uteblir: Region Gotland klarar inte miljö kvalitetsnormerna för luft.

Luftkvalitet (PM10) – mätningar och medlemskap i Östra Sveriges Luftförbund

Totalt äskande: 500 tkr.

Motivering: Avdelningen ansvarar för att nödvändiga mätningar och rapportering genomförs. . Kostnaden för mätning och rapportering har stigit från cirka 250 tkr till 750 tkr till följd av ny mätmetod då tidigare mätmetoder inte längre är godkända av Naturvårdsverket. Kostnadsökningen har sedan 2021 inneburit ett årligt underskott motsvarande 500 tkr. Kostnadsökningen är en direkt ökning av kostnad för avdelningen och har inte kompenserats via utökad ramtilldelning.

Konsekvens om finansiering uteblir: Myndighetsuppdraget kan inte utföras.

Utbildning inom ansvarsfull alkoholserving

Totalt äskande: 100 tkr.

Motivering: Miljö- och byggnämnden ansvarar sedan årsskiftet 2025 för handläggning och tillsyn utifrån alkohollagen. Varje år genomförs utbildningen ansvarsfull alkoholserving. Utbildningen riktar sig till personal som serverar alkohol och är en viktig del i det förebyggande folkhälsoarbetet. I syfte att underlätta så att så många som möjligt går denna utbildning finansieras den delvis av Region Gotland. Kostnaden är cirka 100 tkr.

Konsekvens om medel uteblir: Satsningen på förebyggande arbete kan inte genomföras.

Brottsförebyggande arbete inom alkoholhantering

Totalt äskande: 210 tkr.

Motivering: Alkoholrelaterade frågor är nära kopplade till organiserad brottslighet. Allt oftare kommer förfrågningar till avdelningen om att delta i brottsförebyggande arbete. Samarbetet omfattar kontakter med Polismyndigheten, Länsstyrelsen, Tullverket med flera. Idag är hela verksamheten taxefinansierad och därför finns inga medel för strategiskt och övergripande arbete inom brottsförebyggande verksamhet. För att kunna bidra med avdelningens värdefulla erfarenheter och kunskap behöver en viss del av verksamheten skattefinansieras. Bedömningen är att cirka 500 timmar per år kommer att avsättas för samverkan och andra insatser inom det brottsförebyggande arbetet.

Konsekvens om finansiering uteblir: Verksamheten kan inte delta i brottsförebyggande arbete utan finansiering. Eventuellt måste tid för arbetet tas från intäktsbringande tillsyn.

Införande av anmälningsskyldighet enskilda vattentäkter

Totalt äskande: 400 tkr.

Motivering: År 2022 infördes anmälningsskyldighet för enskilda vattentäkter på Gotland. Att införa anmälningsskyldighet var ett politiskt beslut i linje med gällande VA-plan. Syftet var att förebygga att vattentäkter/vattenbrunnar lokaliserades på platser där det finns risk för påverkan från annan verksamhet, till exempel avloppsanläggningar, åkrar där växtskyddsmedel används med mera. I en konsekvensutredning fastställdes att avdelningen kommer få extra kostnader på cirka 400 tkr som följd av införandet av anmälningsskyldigheten. Förvaltningen pekade i utredningen på att endast delar av kostnaderna gick att föra vidare till kund via taxor. Alla ärendetyper innebär också en myndighetsdel som ska finansieras av skattemedel. Arbetet innefattar information till allmänheten, hållande av kompetens, samverkan med andra myndigheter, ajourhålla handläggningsunderlag med mera. Äskanden för detta har gjorts tidigare men inga medel har beviljats.

Konsekvens om finansiering uteblir: Hantering av anmälningsskyldigheten, som är en politisk beslutad satsning kan inte genomföras. Om arbetet ändå ska genomföras måste tid tas från intäktsbringande arbetsuppgifter.

Klimatanpassningsplan

Totalt äskande: 130 tkr.

Motivering: I samband med att klimatanpassningsplanen har tagits fram har det blivit tydligt att miljö- och byggnämnden behöver se över prövningsgrunder i bygglov och detaljplaner. Det kommer behövas ett utvecklingsarbete angående hur översvämningsområden, markfukt och ihållande regn ska hanteras i olika prövningar. Handläggningstiden kommer att debiteras kunden, men finansiering behövs för kompetensutveckling och kvalitetsarbete.

Konsekvens om finansiering uteblir: tid för kompetensutveckling och kvalitetsarbete tas från intäktsbringande ärendehantering.

Administration av LONA-bidrag

Totalt äskande: 130 tkr.

Motivering: LONA står för Lokala naturvårdssatsningar. Region Gotland har som uppgift att ansöka om LONA-bidrag till Länsstyrelsen. Under 2025 ska LONA-arbetet succesivt

föras över till miljö- och byggnämnden från regionstyrelseförvaltningen. Anledningen till detta är att miljö- och byggnämnden har ekologisk kompetens som lämpar sig väl för bedömning av relevans av LONA. Initiativ kan komma från intresseorganisationer, föreningar med mera, men det är alltid Region Gotland som är ansvarig från ansökan till slutrapport. Region Gotland kan också själv ansöka om LONA-bidrag och kan därmed få statlig finansiering för naturvårdsåtgärder. Avdelningen kommer avsätta cirka 200 timmar per år för hantering av LONA-bidraget och tiden måste finansieras av rammedel. Dock kan Region Gotland på sikt få bidrag via egna LONA-projekt och viss administration inom projekten kan också finansieras via LONA-bidraget. Tillsätts medel i LONA-arbetet skapas förutsättningar för att växla upp dessa medel via bidraget.

Konsekvens om finansiering uteblir: Miljö- och byggnämnden kan inte administrera ansökningar för lokala naturvårdsåtgärder och kan även själva gå miste om större bidrag.

3.1.5 Avdelning mark och exploatering

Dagens personella resurser räcker inte till för avdelningens alla uppdrag. Särskilt gäller detta förvaltningsansvaret av markreserven samt förstudier, exploateringsprojekt och markanvisningar som finns planerade i exploateringsplan och budget 2026-2030 samt för nya planer och program som beslutas av miljö- och byggnämnden. Idag råder en obalans mellan antal markingenjörer/mark- och exploateringsingenjörer och antalet planarkitekter. Detta gör att mark- och exploateringsavdelningen inte kan matcha med resurser i de detaljplaneuppdrag och planprogram som miljö- och byggnämnden beslutar om. Det är av stor vikt att mark- och exploateringsingenjörer deltar i detaljplaner och svara för upprättande av exploateringsavtal. Särskilt viktigt är det i de detaljplaner där det finns en kommunal ekonomi. Detta för att säkerställa att exploatörer bidrar till kostnader för allmänna anläggningar och för iordningställandet av allmän plats.

Personella resurser

Totalt äskande: 800 tkr.

Motivering: Avdelningen behöver förstärkas med en mark- och exploateringsingenjör för att klara avdelningens uppdrag, särskilt mot uppdragen som beskrivs i exploateringsplan- och budget. Regionstyrelsens beslut om nya redovisningsriktlinjer för redovisning och budgetering av mark- och exploatering medför att stora delar av kostnaderna i exploateringsprojekten ska tas via driftmedel, exempelvis för utredningar och för den personal som deltar i projekten. Det innebär att om exploateringsplan och budget godkänns så behöver också äskanden i mål och budget för projekten godkännas.

Att behålla medarbetare är viktigt för framdriften i uppdragen och projekten. Det finns dock en inbyggd sårbarhet inom mark- och exploateringsverksamheten med små marginaler där det inte krävs mycket inom personalförändring för att det ska bli stora konsekvenser för verksamhetens leverans.

Konsekvens om finansiering uteblir: Projekt försenas eller måste stoppas helt. Region Gotlands exploateringsintäkter försenas eller uteblir. Planprogram och detaljplaneuppdrag som beslutas av miljö och byggnämnden kan inte tas fram.

Ramutökning för exploateringsprojekt

Totalt äskande: : 7 700 tkr.

Motivering: I tabell 1 redovisas den ram som beviljats för projekten 2025 och behov av ram i exploateringsprojekten för 2026, 2027 och 2028 för att projekten inte ska behöva stoppas helt alternativt att tidplaner behöver skjutas framåt. Anledningen till att tabellen nedan jämförs med ram för projekt år 2024 är för att utökad ram för 2025 var ettårig och därav försvinner 2026. För 2026 krävs en utökad ram för exploateringsprojekt på 7 700 tkr. Detta beror till stor del på att projektet Stadsutveckling Visborg har börjat ta fart för att projektet ska kunna svara upp mot Region Gotlands antagna detaljplaner, ingångna avtal och beslut inom området. Stora delar av kostnaden härrör till utredningar och tillståndshantering för VA-anläggningar som måste möjliggöras för att pågående detaljplaner ska kunna antas och genomföras. Kostnaden utgår också från antagna detaljplaner och dess genomförande.

Konsekvens om finansiering uteblir: Projekt försenas eller måste stoppas helt. Region Gotlands exploateringsintäkter försenas eller uteblir.

	2024	Äskad ram 2025	Beviljad ram 2025	2026	2027	2028
Visborg	10 600	16 300	15 700	18 800	16 300	15 200
Gråbo	900	800	800	1 100	700	300
Annelund	450	150	0	0	0	0
Järnvägen	400	1 000	800	0	0	0
Industrimark Visby	700	600	500	100	0	0
Sotraren	200					
Torslunden	750	2 800	2 400	1 200	400	0
Förstudier	500	500	350	1 000	500	500
Totalt	14 500	22 150	20 550	22 200	17 900	16 000
Behov av utökad ram 2026 jämfört med 2024				7 700		

Tabell 1 Ram som beviljats för exploateringsprojekt 2025 och behov av ram i exploateringsprojekten för 2026, 2027 och 2028.

3.2 Driftbudget 2026-2028

I tabellerna nedan sammanfattas och prioriteras behovet. Alla poster finns beskrivna var för sig under rubrik 3.1 Behov och konsekvenser vid utebliven finansiering. Sammanlagd äskar miljö- och byggnämnden 21 440 tkr.

Tabell 2 visar förslag till ramjustering 2026 för miljö- och byggnämndens verksamheter exklusive ramjustering till följd av pågående exploateringsprojekt. I tabellen synliggörs antal tjänster kopplat till ofinansierade kärnuppdrag uppdelat på befintliga tjänster och nya tjänster. I flertalet av de ofinansierade kärnuppdragen saknas ram för ett antal tjänster. Flera av tjänsterna är befintliga, se tredje kolumnen Antal befintliga tjänster. Andra tjänster är nya och är inte tillsatta, se fjärde kolumnen Antal nya tjänster. I tabellen finns även en kolumn med prioriteringar av behovet.

Tabell 3 visar förslaget till ramjustering för ofinansierade kärnuppdrag och övriga uppdrag uppdelat på prioritering 1, 2 och 3.

Tabell 4 är förslag till ramjustering till följd av pågående exploateringsprojekt.

FÖRSLAG TILL RAMJUSTERING FRÅN OCH MED 2026	Ofinansierade kärnuppdrag	Antal befintliga tjänster	Antal nya tjänster	Övriga behov/ uppdrag	Antal nya tjänster	Prioritering	
Övergripande							
VA-rådgivare					400	0,5	3
Trainees inom samhällsbyggnadsprocessen					600	1,0	3
Avdelning bygglov							
Kundtjänst bygglov	600	1,0					1
Övergripande byggprocess och tillsyn	3 500	5,0					1
Handläggare byggprocess och tillsyn	2 000		3,0				1
Avdelning plan och geografisk information							
Planresurser	2 300	3,0					1
Extra planresurs, ex dagvatteningenjör	800		1,0				2
Världsarvsarbete (resor, konsulter, tryck mm)	300						2
Planprogram för Östercentrum (konsulter)					350		1
Skötselplan för naturreservat (konsulter)					150		3
Digital översiktsplan (licenser)					170		3
Avdelning miljö och livsmedel							
Luftkvalitet (PM10) - aktiviteter och samordning av arbete med åtgärdsprogrammet	300	0,4					1
Luftkvalitet (PM10) - mätningar och medlemskap i Östra Sveriges Luftförbund (kostnadsökningar)	500						1
Utbildning inom ansvarsfull alkoholservering (konsult)	100						3
Brottsförebyggande arbete inom alkoholhantering		0,3			210		3
Införande av anmälningsplikt för enskilda vattentäkter	400	0,6					1
Klimatanpassningsplan (kompetensutveckling)		0,2			130		2
Administration av LONA-bidrag		0,2			130		3
Avdelning mark och exploatering							
Personella resurser	800		1,0				1
TOTALT	11 600	10,7	5,0		2 140	1,5	

Tabell 2 Förslag till ramjustering från och med 2026 för miljö- och byggnämndens verksamheter exkl. ramjustering till följd av pågående exploateringsprojekt.

Förslag till ramjustering från och med 2026	Ofinansierade kärnuppdrag	Övriga behov/uppdrag	Totalt alla uppdrag
Prioritering 1	10 400	350	10 750
Prioritering 2	1 100	130	1 230
Prioritering 3	100	1 660	1 760
Totalt	11 600	2 140	13 740

Tabell 3 Förslag till ramjustering för ofinansierade kärnuppdrag och övriga uppdrag uppdelat på prioritering 1, 2 och 3.

Förslag till ramjustering från och med 2026 för avdelning mark och exploatering	Äskat belopp (tkr)
Ramutökning till följd av pågående exploateringsprojekt	7 700
TOTALT	7 700

Tabell 4 Förslag till ramjustering 2026 till följd av pågående exploateringsprojekt.

3.3 Kompensation för externa avtal

Ej aktuellt för miljö- och byggnämndens verksamheter.

3.4 Interna priser samt externa taxor och avgifter

Efter en genomlysning av miljö- och byggnämndens taxor tog regionfullmäktige i juni 2024 beslut om att godkänna höjning av taxor för bygglov, geografisk information, miljö- och hälsoskydd samt livsmedelskontroll. De nya taxorna infördes 1 juli och förväntas ge näst intill full årseffekt från 2025. Plantaxan som antogs av regionfullmäktige i oktober 2023 har en längre fördröjning i ekonomisk effekt.

Framöver är det nödvändigt att säkerställa taxorna igen, framförallt PBL-taxan. Det är även nödvändigt att genomföra en genomlysning av alkoholtaxan.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2026-2030

4.1 Investeringar för exploatering

I exploateringsplan och budget 2026-2030 ingår investeringar för följande projekt:

- Stadsutveckling Visborg
- Gråbo
- Industrimark Visby
- Torsslunden

I exploateringsplan och budget 2026-2030 så redovisas ett behov av en exploateringsbudget på 520 900 tkr. Projektet Stadsutveckling Visborg har ett behov av 459 000 tkr av den totala exploateringsbudgeten.

Tabell 5 visar förslag till exploateringsbudget 2026-2027 och plan 2028-2030.

Förslag till exploateringsbudget 2026-2027 och plan 2028-2030 (tkr)	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt perioden
Iordningställande av tomtmark	1 000	100	5 000			6 100
VA	7 900	20 500	53 000	93 000	116 000	290 400
Gata/park mm	33 900	82 500	42 000	23 000	43 000	224 400
Summa	42 800	103 100	100 000	116 000	159 000	520 900

Tabell 5 Förslag till exploateringsbudget 2026-2027 och plan 2028-2030

Exploateringsbudgeten får en påverkan på miljö- och byggnämndens driftbudget i form av driftkostnader för personal i exploateringsprojekt, förstudier och utredningar samt tekniska nämndens driftbudget i form av driftkostnader för personella resurser, kapitalkostnader och kostnader för drift och underhåll av utbyggda allmänna anläggningar. Driftkostnaderna finns definierade i de detaljerade kalkylerna som finns framtagna för respektive projekt i exploateringsplan och budget och dessa ligger till grund för de ramutökningar som det äskas kompensering för i mål och budget för både miljö- och byggnämnden och tekniska nämnden.

Barn- och Utbildningsnämnden

Mål och budgetskrivelse 2026–2028

Fastställd av barn- och utbildningsnämnden
Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum 2025-03-25

Ärendenr BUN 2025/6

Version 1.0

Barn- och Utbildningsnämnden

Mål och budgetskrivelse 2026–2028

Innehåll

Mål och budgetskrivelse 2026–2028 BUN.....	3
1. Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	3
1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag	3
1.1.1 Förskolan.....	4
1.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola	6
1.1.3 Kulturskolan.....	8
1.1.4 Barn- och elevhälsa	9
1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026–2028	12
2.1 Beslutade mål	15
2.2 Revidering av befintliga mål.....	15
2.3 Förslag till nya mål.....	15
3 Behov och prioriteringar av resurser 2026–2028	15
3.1 Inledning, behov prioriteringar	15
3.1.1 Förskolan.....	16
3.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola	16
3.1.3 Barn- och elevhälsa	16
3.1.4 Kompetensförsörjning, gemensamt	17
3.1.5 Digitalisering	18
3.1.6 Kvalitetsutveckling	19
3.1.7 Driftskonsekvenser gällande investering och nybyggnation av lokaler	20
3.1.8 Säkerhet och beredskap	20
3.1.9 Skolskjuts och specialskjutsar	22
3.2 Driftbudget 2026 – 2028, ...	22
3.2.1 Ramförändringar i sammandrag	22
3.2.2 Resursfördelningsmodell	22
3.2.3 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen	25
3.3 Kompensation för externa avtal.....	25
3.4 Taxor och avgifter, interna och externa.....	26
4 Investeringsförslag med motiveringar 2026–2030.....	26
4.1 Lokaler.....	26
4.2 IT-investeringar	27
Bilageförteckning	29

Mål och budgetskrivelse 2026–2028 BUN

1. Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag

Nämndens uppdrag

Enligt barn och utbildningsnämndens reglemente:

Barn- och utbildningsnämnden har utifrån tilldelade resurser ansvar för att fullgöra regionens uppgifter utifrån det statliga uppdraget för skolväsendet (förskola, grundskola, anpassad grundskola) som regleras i skollagen (2010:800)¹ och i övriga nationella styrdokument. Skollagen reglerar även barn- och elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt det kommunala aktivitetsansvaret².

Nämnden har även ansvar för pedagogisk omsorg, region Gotlands kulturskola, vilken är en frivillig verksamhet inom Region Gotland och Fenomenalen Science Center, där en del av uppdraget är statligt och finansieras via statsbidrag från Skolverket.

Nämndens nulägeskarta

Nulägeskartan är ett stöd för att beskriva och tydliggöra verksamhetens grundförutsättningar för att skapa en gemensam bild av verksamheten och vägleda verksamheten till de förflyttningar som behöver göras för att nå målbilden. Nulägeskartan ligger sedan till grund för förvaltningens verksamhetsplan 2025–2029.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har cirka 2200 medarbetare och förvaltningen leds av en utbildningsdirektör. Det politiska ansvaret för verksamheterna delas mellan barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Förvaltningens uppdrag är att erbjuda en god, likvärdig, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Verksamheterna ska hålla hög kvalitet och främja alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Kort sagt: Förvaltningen ska skapa förutsättningar för att alla ska få möjlighet att lyckas. Målsättningen är att elever, studerande och deltagare ska fullfölja sin skolgång och sina studier. Enskilda medborgare ska ges möjlighet till ett livslångt lärande och ges en god grund för att aktivt kunna delta i samhällslivet. Utbildningsnivån ska också höjas på Gotland. Utbildningar som matchar den enskildes, näringslivets och samhällets behov ska erbjudas samt att det ska bedrivas ett kontinuerligt arbete för att upprätthålla en hållbar kompetensförsörjning på Gotland.

Målgrupper som Barn- och utbildningsnämnden finns till för

- Barn och ungdomar 1–16 år inskrivna i förskola och elever som från det barnet fyller sex år omfattas av skollagen.
- Elever som är mottagna i anpassad grundskola och gymnasieskola

¹ Skollagen [Skollag \(2010:800\)](#) omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning (inkl. svenska för invandrare), särskild utbildning för vuxna samt barn och elevhälsa. Skollagen beskriver även det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar.

² [Kommunalt aktivitetsansvar, KAA | SKR](#)

- Elever inskrivna i kulturskolan och de som får del av gruppinsatser i för- och grundskola

Viktiga styrdokument och planer

- Skollagen
- Läroplaner för alla skolformer
- Kommunallag
- Förvaltningslag
- Barnkonventionen
- Bosättningslagen
- Arbetsmiljölagen
- Socialtjänstlagen
- Offentlighets- och sekretesslagen
- Hälso- och sjukvårdslagen
- Patientdatalagen
- Diskrimineringslagen
- Massflyktsdirektivet
- Region Gotlands styrmodell
- Regional utvecklingsstrategi – Vårt Gotland 2040

Mer information finns i förvaltningens verksamhetsplan 2025–2029

1.1.1 Förskolan

Föregående år beskrev Förskolan Gotland behovet kring problematiken med små enheter och minskat barnantal, ökat behov kring ledningsstöd, utökning av specialavdelningen Heden samt Öppna Förskolan. Då Förskolan Gotland i dagsläget får ta del av statsbidrag som gör att arbetet med Öppna Förskolan kan fortgå, även om lokalproblematiken kvarstår, finns det i dagsläget inte ett lika stort behov att utöka budgeten kring detta. Dock kvarstår behovet kring budgetförstärkelse kring ledningsstöd, specialavdelningen Heden samt problematiken kring fortsatt minskat barnantal.

Utifrån rådande nulägesanalys och kommande utmaningar ser därför Förskolan Gotland följande behov:

Höjning av grundbelopp

Efter de senaste två årens oväntade barntapp i Förskolans Gotlands verksamhet kan det konstateras, trots stor handlingskraft hos både rektorer och medarbetare, att budgeten inte kunde hållas i balans varken under 2023 eller 2024. Under de kommande åren kommer det vara en fortsatt minskning av antal barn vilket kommer generera minskande intäkter med ett genomsnitt på 2,5 miljoner kronor per år. Det finns dock en risk att minskningen av barnantalet blir kraftigare än prognostiserat, då det redan nu syns en högre takt i minskning av barn. Redan nu är barntappet 173 barn de senaste två åren inom Förskolan Gotlands verksamhet, där prognosen har sagt 177 barn fram till 2033.

Förskolan Gotland har ett säkerställt och gott arbetssätt kring arbetet med att minimera kostnader och effektivisera organisationen utifrån de budgetförutsättningar som givits.

I och med de oväntade förändringarna i barnantalet under hösten 2023 samt hela 2024 blev det svårt att korrigera rådande organisation. Som beskrivits i både delårsrapporter, verksamhetsberättelse samt andra rapporter såsom BUN 2024/496 är det svårt att ha en budget i balans med många små enheter då verksamheten blir mycket sårbar.

Lagd budget för 2025 innefattar en redan planerad hantering av övertalighet. I rena siffror 41,5 tjänster. Under 2024 minskade Förskolan Gotland med användandet av 25 tjänster genom strategiskt arbete kring bemanning och vikariat tillsättning. Förskolan Gotland har för avsikt att så långt det är möjligt arbete på samma sätt under 2025. Detta för att värna om arbetsmiljö och undervisningskvalitet. Även om detta arbete kan genomföras kommer inte Förskolan Gotlands ekonomi gå ihop på helheten med befintlig organisationsstruktur.

Enligt prognoser kommer det bli fortsatt minskat barnantal framöver. Förskolorna kan anpassa antal medarbetare per barn till en viss gräns. Vid ytterligare effektivisering krävs fortfarande visst antal medarbetare per förskola för att kunna säkerställa bemanning utifrån de öppettider som ska finnas på förskolorna och som är beslutade av nämnd. När det minskande barnantalet ökar blir med dagens organisation en ökad kostnad per inskrivet barn. Ur ett kvalitetssäkrat perspektiv blir det svårt för mindre förskolor att klara budget då rektorerna även behöver säkerställas att det finns ett godtagbart antal förskollärare/barn för att säkra kvaliteten på utbildningen och undervisningen. Detta försvårar för verksamheterna och hela Förskolan Gotland att hålla budget i balans.

Även neddragningar i andra förvaltningar påverkar hur förskolans kostnad per barn ser ut i och med ökad bemanning. De senaste åren har medarbetarna fått en ökad arbetsbelastning genom att stödet från måltidsenheten minskat. Även fast Förskolan Gotland och måltidsenheten delar på den minskade kostnaden som det innebär har Förskolan Gotland svårt att bemanna upp för det förlorade stödet. Det är svårt, till och med omöjligt, att anställa en individ på cirka 25 procent för att sköta hanteringen runt måltiderna. Det här skapar arbetsmiljöproblem och stress hos medarbetare när fokus tas från kärnuppdraget.

Det finns en risk för att Förskolan Gotland inte kommer att kunna bidra till den övergripande måluppfyllelsen ”**Andelen behörig pedagogisk personal inom nämndens verksamheter ska öka årligen under perioden 2024-2027**” eftersom antalet medarbetare behöver anpassas till antal barn för budget i balans.

Ledningsstöd

Trots minskande antal barn och medarbetare inom Förskolan Gotlands verksamhet kvarstår behovet med att utöka ledningsstöd. Rektorer inom förskolan har en hög belastning med många medarbetare per chef. De kan ansvara för upp till 105 medarbetare på upp till 7 enheter. Rektorer har som mest stöd av två biträdande rektorer utifrån dagens ekonomiska förutsättningar.

Rektorers arbetsbelastning har även ökat de senaste åren. Det beror bland annat på det stegrande kravet från samhälle och vårdnadshavare på individuella lösningar och särskilda stödinsatser. Antalet barn med behov har ökat vilket även ökar behovet av god samverkan med andra myndigheter. Rektorer har också en ökad arbetsbelastning med personalärenden då den minskade organisationen innebär övertalighetsprocesser som tar mycket tid då dessa processer kan vara långdragna och komplicerade. Ett ökat HR-stöd kommer behövas framgent för att säkerställa rektors arbetsmiljö där ett redan tungt uppdrag inte kan bli

tyngre då det riskerar att skapa dålig arbetsmiljö för både rektorer och medarbetare som behöver stöd i dessa processer.

Den här frågan kan även ses ur ett jämlikhetsperspektiv mellan chefer inom Region Gotland där det idag varierar stort kring antal medarbetare. Det finns förvaltningar som har 8-10 antal medarbetare per chef vilket ligger mer i paritet med vad forskning visar är ett rimligt antal medarbetare per chef.

Utökning av specialavdelningen Heden

Idag har Förskolan Gotland två specialavdelningar med två olika inriktningar, språkförskolan samt Heden för barn med funktionsnedsättning. Det finns ett inriktningsbeslut att specialavdelningen Heden, som idag är en integrerad avdelning på förskolan Humlan, ska utökas från fem platser till 13. Med dagens antal platser blir det en brist för barnen på Gotland då platserna fylls för att sedan inte kunna erbjuda platser åren framöver till dess att de barnen går vidare i annan verksamhet.

Maj 2025 kommer Hedens nya lokaler i Kabyssens förskola stå klara och då kommer dessa platser vara till förfogande till Gotlands barn i behov. För att barnen ska kunna placeras behövs en utökad rambudget för att täcka upp personalkostnader, förbrukningsmaterial och livsmedel.

För att det ska bli en hållbar utökning ser Förskolan Gotland det som ett alternativ att utöka med 4 platser under 2025 för att sedan utöka med ytterligare 4 platser under 2026, vilket innebär en utökning med totalt 8 platser. Det utökade antal platserna kommer ge möjlighet för barn med neuropsykiatriska diagnoser såsom autismspektrum 3 till en mer tillgänglig miljö som är anpassad efter deras behov då en vanlig förskolemiljö kan vara problematisk för dessa barn.

I och med förslaget att succesivt utöka verksamheten innebär det en utökad förstärkning som även den succesivt ökar.

1.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola

Utifrån nulägeskarta och kommande utmaningar ser vi följande behov inom grundskola, resursskola och anpassad skola.

Ekonomistöd

I grundskolans ekonomiska läge där tilldelade resurser inte täcker de behov som finns blir ett kvalificerat ekonomistöd en förutsättning för att anpassa kostnader till tilldelade medel. Över tid har närhet till ekonomistöd minskat i omfattning. Rektorer upplever inte att de har tillräcklig kompetens att följa sin skolas ekonomi på den verksamhetspecifika detaljnivå som behövs för att kunna analysera och förstå verksamhetens flöden. Det stöd som ges från regionstyrelseförvaltningen upplevs inte som tillräckligt. Grundskolan bör ha tillgång till en avdelningsekonom, det skulle även bidra till att kunna bevaka och hantera statsbidrag.

Ledningsstöd

Rektorerers arbetsbelastning ökar både i grundskola och anpassad skola. Ökat antal elever som har behov av särskilda insatser i kombination med stegrande krav från vårdnadshavare på individuella lösningar ökar stressnivån hos rektorerna. Vidare har elever nära eller i kriminalitet gjort intåg på skolans arena vilket gjort arbetet än mer komplext.

Utifrån rådande ekonomiska läge finns inga marginaler att öka det särskilda stöd som skolorna kräver.

Det behövs god samverkan med andra myndigheter för de elever som har större individuella behov av stöd och anpassningar, vilket medför ytterligare arbetsuppgifter för rektorerna.

Rektorer får allt fler digitala system inom administration att hantera. De upplever även att det centrala ekonomistödet från regionstyrelseförvaltningen inte räcker till.

I den årliga medarbetarundersökningen för 2024 visar resultatet att 37 procent av rektorerna skattar sin stress på röd nivå, 47 procent på gul nivå och endast 16 procent på grön nivå. Det är inte ett tillfredställande resultat.

Rektorer har många underställda medarbetare i sin organisation. Rektorer behöver framåt ökat ledningsstöd och färre medarbetare för att få en bättre arbetsbelastning och för att genomföra sitt komplexa uppdrag.

Skolskjutsar inom anpassade skolan och resursskolan

Den indexökning som varit för externa avtal som exempelvis kostnaden för skolskjutsar har ökat och ryms inte inom befintlig ram, men även kostnaden för delat boende har ökat kraftigt, det vill säga elever som bor hos skilda vårdnadshavare.

Utöver detta finns även svårighet att hitta aktörer som kan utföra dessa skjutsar.

Som exempel har taxikostnader för resursskola ökat från 3,7 miljoner kronor 2023 till 4,7 miljoner kronor 2024.

Utökad elevhälsa inom resursskola.

Resursskolan startade läsåret 2021. Inriktningen är elever med språkstörning samt elever som har så stora svårigheter att undervisning inom ordinarie grundskola inte är möjlig. Elevgruppen förväntas öka och det behövs ytterligare förstärkt stöd från elevhälsa för att eleverna skall ges möjlighet att nå målen. De kompetenser som behövs är skolpsykolog, kurator och specialpedagog. Önskvärt med breddad kompetens genom socialpedagoger, beteendevetare och behandlare.

Demografi

Elevprognosen kommande tio år visar att antalet elever kommer att minska med cirka tusen elever. Enligt prognosen är minskningen största på norra Gotland och i norra Visby. Med sjunkande elevantal minskar också grundskolans totala budget. Redan innan elevminskningen blir ett faktum har grundskolan svårt att få ihop budgeten för sin lagstadgade verksamhet. Med befintlig skolorganisation och minskade intäkter behöver grundbeloppet höjas för att grundskolan ska kunna bedriva den utbildning den är ålagd att göra enligt skolorna.

Personalförstärkning anpassad skola, resursskola och särskilda undervisningsgrupper.

Anpassade skolan och resursskolan förväntas växa i antal elever under kommande år, enligt rektorerna i anpassade skolan. Det är svårt att utläsa elevantalet i elevprognoser.

2024 års rambudget räckte inte till för de behov som fanns i dessa verksamheter. Anpassad skola fick därför till budgetåret 2025 förstärkt rambudget 4,9 miljoner.

Även grundskolan konstaterar ett ökat antal elever i behov av förstärkt särskilt stöd. Dessa elever har behov av undervisning i mindre sammanhang med behöriga lärare. Det kan ske i form av en till en undervisning, studio, alternativt särskilda undervisningsgrupper. Dessa satsningar är kostnadskrävande men ger ett tydligt resultat i form av ökad närvaro, bättre

mående och bättre skolresultat för eleverna. Vid Skolinspektionens granskningar av tre skolor under hösten 2024 fick Region Gotland föreläggande om brister i det särskilda stödet till elever.

Specialpedagogisk kompetens

Andelen elever som behöver stöd av specialpedagogisk kompetens ökar. Likvärdigheten mellan skolorna på Gotland skiljer sig åt då det saknas personal med denna kompetens inom vissa enheter. Elever får då inte kontinuerligt stöd vilket kan ges på de skolor där denna kompetens finns på daglig basis. Bristen har påtalats av Skolinspektionen vid de granskningar som gjorts vid tre skolor under hösten 2024. Huvudmannen brister i sitt ansvar att alla elever har tillgång till specialpedagogisk kompetens.

Kompletterande kompetenser

Nationell lärarbrist råder och läget spås bli värre framöver. Gotland har störst utmaningar av alla kommuner att säkerställa tillgången på legitimerade lärare framåt. Det gäller även om prognoser visar att antal elever kommer att minska med cirka tusen elever under en tioårsperiod. Elevminskningen kommer möjligen att göra behovet av nya lärare något mindre. Senaste lärarprognosen påvisar dock inte detta.

Kompletterande kompetenser kan stödja lärare och elever på ett sätt som främjar arbetsmiljön. Lärare kan få ägna sig åt undervisning vilket minskar stress hos dem och eleverna. En viktig kompletterande kompetens är socialpedagoger som kan hjälpa till i arbetet med frånvarande elever och i arbetet med individuella lösningar som vissa elever behöver.

Kompetenshöjande insatser

Andelen legitimerade lärare mot fritidshem är låg. Svårigheten att rekrytera denna yrkeskategori är stor. För att öka möjligheterna att kunna anställa behörig personal planeras för en satellitutbildning inom vuxenutbildningen. Ansökan har godkänts, Linköpings universitet kommer att genomföra en erfarenhetsbaserad utbildning som steg 1 och en öppen utbildning som steg 2. Kursstart ht-26. Det skulle möjliggöra för redan befintlig personal utan utbildning att ta steget att utbilda sig.

Förutsättningar behövs i form av kostnadsbidrag och arbetstid för de studerande.

Modersmål och studiehandledning

Nyanlända elever direktplaceras på skolenheterna. Modersmålsenheten stödjer med grundläggande kartläggningar. Inflödet av elever är lågt. Behovet av modersmål kvarstår för de drygt 400 elever med annat modersmål än svenska, som finns i grundskolorna på Gotland. Vidare behöver nyanlända elever studiehandledning i tillräcklig omfattning. Det har modersmålsenheten svårt att erbjuda elever i år 1 - 6, inom den budgetram verksamheten har att förhålla sig till. Även detta är ett område Skolinspektionen gett Region Gotland ett föreläggande om.

1.1.3 Kulturskolan

Utifrån nulägesanalys och kommande utmaningar ser Kulturskolan Gotland följande behov:

Grundverksamhet

Kulturskolan har till uppgift att erbjuda barn och unga frivillig undervisning inom olika konstarter. För närvarande solosång, körsång, instrumentalundervisning, film, dans, teater, musikal och bild & form. Det finns också övergripande ”pröva-på”-kurser där eleverna erbjuds olika delar av verksamheten.

Med hjälp av utvecklingsmedel från Statens kulturråd görs även olika gruppinsatser i socioekonomiskt utsatta områden samt i områden där en förhållandevis låg andel deltar i den traditionella kulturskoleundervisningen.

Verksamheten är delfinansierad med terminsavgifter från deltagarna. Region Gotland har en förhållandevis hög avgift jämfört med andra kommuner. Eleverna i Kulturskolan kommer framför allt ifrån kulturellt medvetna och/eller resursstarka hem. En mer blandad elevgrupp hade varit önskvärd.

Utveckling

Kostnaden för att delta i kurser är förhållandevis höga. En sänkning av avgifterna skulle möjliggöra för fler att delta. I dagsläget har de resurssvaga föräldrarna ofta ingen möjlighet att klara avgifterna.

Under åren har också tekniken utvecklats och många lärare skulle behöva avlastas med tekniska uppgifter i högre grad. Behov av en heltids teknikertjänst finns. I dagsläget har vi temporära lösningar för detta.

Huvuddelen av Kulturskolans datorer kan inte längre uppdateras. Från kalenderår 2025 behöver därför nya enheter köpas in för en kostnad av cirka 170 000 kronor, vilket överstiger de återinvesteringsmedel vi erhåller.

Kompetensförsörjning

De senaste åren har det blivit allt svårare att rekrytera nya medarbetare. För närvarande är dock alla tjänster besatta.

Pedagogiskt resursutbud

Kulturskolan har ett uppdrag att samordna kulturinsatser mellan olika aktörer och för- och grundskolorna. För ändamålet finns ett nätverk som drivs av Kulturskolan, där utbud och efterfrågan samordnas – också för att uppfylla den så kallade Kulturgarantin. Olika kulturaktörer erbjuder ett rikt utbud, men många skolor har haft svårt att få logistik och resurser att fungera för att kunna ta sig till dessa program. Till exempel har ett arbete startats med att diskutera hur lokaltrafiken skulle kunna bli mer användbar för olika former av kulturensor.

Lokaler

Eftersom lokalerna är förhållandevis nya sedan några år tillbaka, har Kulturskolan inte begärt utökning av lokaliteterna. Dock är det påtagligt att gränsen är nära till att lokalbehoven inte är tillräckliga – särskilt i ett par ämnen. Det gäller framför allt i ämnena bild & form och teater. Kulturskolan skulle kunna utöka verksamheten utifrån att köerna där är långa.

1.1.4 Barn- och elevhälsa

Grundverksamhet

Barn- och elevhälsan ger stöd till förskolan, grundskolan, gymnasieskolan, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola genom att tillhandahålla de lagstiftade elevhälsokompetenserna i form av skolsköterskor, skolpsykologer, skolkuratorer och skolläkare. I Barn- och elevhälsan finns också hörsel-, syn- och talpedagog, logoped och fysioterapeut samt den förebyggande verksamheten Skolfam där psykolog och specialpedagog är anställda. Logoped kommer succesivt ta över talpedagogens arbetsområden riktad mot förskolan. Kärnan i elevhälsans uppdrag är att stödja eleverna gentemot utbildningens mål, att främst

arbeta hälsofrämjande och förebyggande, att arbeta i samverkan med lärare och övrig personal, skapa en positiv lärandemiljö samt undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling

Den 2 juli 2023 skärptes skrivningen i Skollagen om elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete genom att det tydliggörs att det ska ske på både flera olika nivåer: individ-, grupp- och skolenhetsnivå (SFS 2022:1315) samt att elevhälsan ska delta i skolans systematiska kvalitetsarbete vilket ställer ytterligare krav på Barn- och elevhälsan.

Barn- och utbildningsnämnden samt Regionstyrelsenämnden har beslutat om tre mål som direkt berör Barn- och elevhälsan:

1. Andelen elever i årkurs 9 som uppnår behörighet till gymnasieskolan ska öka med minst 0,5 procentenheter per år under perioden 2024-2027.
2. Andelen elever som skattar gott psykiskt välbefinnande ska öka årligen med minst 0,5 procentenheter under perioden 2024-2027
3. Andelen barn och unga, personer med funktionsnedsättning samt personer 65 år och äldre som rör sig minst 1 timme/dag ska öka årligen och med totalt 10 procent under perioden 2024-2027

Utifrån uppdraget och nulägeskartan har utmaningar och behov sedan tidigare identifierats och med nya lagskrivningar samt Barn- och utbildningsnämndens mål har dessa skärpts och ställer ytterligare krav på verksamheten.

Bakgrund

Precis som föregående år ser vi att behovet av elevhälsans kompetenser är fortsatt stort och man efterlyser ytterligare förstärkning ute på skolenheterna. Lärande och hälsa går hand i hand och god och kvalitativ utbildning är en skyddande faktor för framtida ohälsa och utanförskap. Områden som är fortsatt mycket viktiga att arbeta vidare med är problematisk frånvaro, trygghet och trivsel, levnadsvanor och att skapa goda utvecklande lärmiljöer i skolan. Elevhälsans senaste hälsoenkät visade på en positiv trend i fråga om psykiska besvär och allmänt mående, men mer finns att göra. Elevhälsan har viktiga uppgifter både för att stödja alla elevers utveckling mot utbildningens mål och för att förebygga ohälsa och främja hälsa. Folkhälsomyndigheten påpekar i den rapport som hänvisats till i tidigare mål- och budgetskrivning (Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022) att många skolbarn har återkommande psykiska och somatiska besvär, såsom känner sig irriterade eller på dåligt humör, har svårt att sova, har huvudvärk eller ont i magen och man kan se oroväckande levnadsvanemönster såsom minskad sömn, minskat frukostätande, minskad fysisk aktivitet, ökat snusande och mer forskning kommer om problematik kopplat till skärmanvändande.

Att satsa på främjande och förebyggande insatser är således mycket viktigt vilket också riktlinjer, policys och allmänna råd från våra olika myndigheter pekar på och är helt i linje med Regions Gotlands omställningsarbete för God och nära vård -Hälsa genom hela livet. Utifrån det är det betydelsefullt att titta på vilka skyddsfaktorer som finns som vi kan påverka i skolans hägn, såsom ökad rörelse under skoldagen, föräldrastöd, trygga relationer i skolan och studiero och trygghet i klassrummen.

Fortsatt är det ändå en utmaning att hinna med den del av det lagstiftade uppdraget som gäller att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande. Grundskolans och Barn- och elevhälsans ledningsgrupper bedömer fortsatt att Gotlands grundskolor inte har tillräckligt

mycket av elevhälsans insatser utifrån elevernas behov och för att främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande såsom lagen kräver. För BUN:s del är det centralt också att tillse att förutsättningar och tillräcklig tillgång finns för ett hälsofrämjande och förebyggande elevhälsoarbete inom BUN: s ansvarsområde så att omställningen för god och nära vård på Gotland kan realiseras.

Specialpedagog

Under 2024 gjordes en revisionsgranskning av KPMG av elevhälsan i grundskolan. Förslag till åtgärder gjordes och godkändes i nämnd i november 2024, där en av åtgärderna av att nämnden skulle tillsätta/fördela medel för en specialpedagog/speciallärare inom Barn- och elevhälsan. Detta för att tillgodose att alla skolenheter ska kunna få specialpedagogiskt stöd, även när enskilda saknar skolor saknar tillgång på specialpedagog/speciallärare och på så sätt öka likvärdigheten. Behov som framkommit är bland annat tidiga insatser, men också samordning så att likvärdigheten ökar.

Resursskolan

För resursskolan fanns inte någon plan fanns för finansiering av elevhälsa, trots att det var ytterligare en skolenhet som tillkom, därtill en med stora behov av elevhälsa. Det ledde till att den utökade ramen som vi fick till oss 2022 som skulle gå till förstärkning för ökad tillgänglighet och det hälsofrämjande och förebyggande uppdraget till stora delar gått dit, och man ser ändå behov av förstärkning av elevhälsa dit.

Fysioterapeut

Vi har kunnat fortsätta med uppdrag för fysioterapeut i elevhälsan tack vare olika externa medel. Målet på sikt är att fysioterapeut i elevhälsan kommer att bidra till att öka psykisk och fysisk hälsa och förbättra förutsättningarna att nå utbildningens mål och ökad måluppfyllelse utifrån kopplingen mellan motorik, rörelse och inläring. Vi har redan sett effekt genom att vi kunnat införa fysisk aktivitet på recept, ergonomigenomgångar i klassrum, stöd till systematiserade rörelsepåuser i klassrummet och tidigt stöd till elever i behov av extra motorisk träning genom handledning till skolpersonal. Det är svårt att avgöra om det lett till minskade remisser till vården i dagsläget, men vi kan se att det stöd fysioterapeuten kan ge till skolsköterskor gör att elever kan få tidiga råd- och stödsatser gällande motorisk utveckling och förhoppningsvis, och sannolikt, förebygger den också framtida vårdbesök. Därtill att få möjlighet att få extra motorisk träning i skolan är av godo då detta finns att tillgå i mycket liten utsträckning i vården även om ett barn kan ha bedömts som i behov av stöd gällande motorisk utveckling. Beslut behöver tas om att permanenta fysioterapeut-tjänst i elevhälsan och finansiering av densamma.

Förskola

Det finns inget krav på elevhälsa för förskola på samma sätt som det finns för grundskola, gymnasieskola och anpassad skola och gymnasieskola (Barnhälsovården har här ansvaret för hälsovård) men Barn- och elevhälsan riktar vissa insatser gentemot förskola, för att arbeta med tidiga hälsofrämjande och förebyggande insatser. Bland annat ges samtliga kommunala förskolor på Gotland psykologisk konsultation och handledning utifrån en rutin så att det sker systematiskt. Detta kan dock i dagsläget bara göras i mycket liten utsträckning och både elevhälsans och förskolans ledningsgrupp ser att man kan göra stora vinster med tidiga insatser, vilket förstärkningen från elevhälsan skulle kunna medföra. Bland annat har en pilot kunnat genomföras på ett fåtal förskolor med en metod som heter Barnets stund.

Den har riktats gentemot barn i någon sorts riskzon. Man har sett positiv effekt på främjande av god relation mellan barn och personal, vilket forskningen visar är en betydande skyddsfaktor, samtidigt som det varit en metod som varit lätt att implementera och sprida. Samma gäller ABC föräldrautbildning, en evidensbaserad förebyggande metod, som vi under 2024 kunnat utvidga även till förskola med hjälp av länsgemensamma medel. Dock är utmaningen fortsatt att vi gör detta i vårt sedvanliga uppdrag, vi ska alltså hinna med både det traditionella kärnuppdraget samtidigt som vi gör dessa satsningar.

Övrigt

Barn- och elevhälsan har gjort flera framåtsyftande satsningar, i linje med riktlinjer, policys och allmänna råd från våra olika myndigheter och är helt i linje med Regions Gotlands omställningsarbete för God och nära vård -Hälsa genom hela livet samt nämndens egna mål. Som exempel kan nämnas ABC föräldrautbildning som på många håll i Sverige ligger på primärvård eller öppna insatser inom Socialtjänst. Vi ser dock att det är av godo att ha det i skolans hägn då vi når många och kan erbjuda på flera ställen över ön. Andra liknande exempel är logoped och fysioterapeut i elevhälsan och våra satsningar på främjande levnadsvanor, men ibland också regelrätt stöd som annars ligger på primärvårdsnivå såsom psyko-education och stöd vid sömnproblematik.

Sammantaget

Utifrån detta ser vi behov att förstärka med ytterligare en kurator och en psykolog, att säkerställa att vi kan behålla och permanenta den fysioterapeuttjänst vi haft uppdrag att testa samt att upprätta en tjänst för specialpedagog/speciallärare i enlighet med tidigare nämndbeslut utifrån KPMG:s granskning.

1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026–2028

Den övergripande bilden är nämndens verksamheter har det allt tuffare att hantera måluppfyllelse och lagkrav inom givna ramar. Gapet mellan förväntningar och förutsättningar har ökat. Vi har barn och elever som inte har likvärdiga förutsättningar. Verksamheternas kompensatoriska uppdrag och förmåga att organisera stödfunktioner har blivit allt viktigare. Vi har barn och elever som inte mår bra, som är utsatta för kränkningar och vi har elever med hög frånvaro. Under planperioden kommer det krävas nya arbetsätt, tillgång till stödfunktioner och samarbete över gränserna. Resurser kommer att krävas för att klara det ökade behovet.

En ny demografisk verklighet gör att särskilt förskola och grundskola har stora ekonomiska utmaningar till följd av ett minskande barn- och elevantal. Detta förväntas påverka verksamheterna under flera år framöver.

Förskolan har haft svårt att anpassa personalstyrkan i samma takt som barngrupperna krympt, vidare har även övertalighetsprocesser och rehabiliteringsbehov komplicerat arbetet. Grundskolan har trots resultatkrav och åtgärdsplaner fortfarande en pressad ekonomi, med många enheter i obalans 2025. Det är en svår balansgång att uppfylla skollagens krav samtidigt med kravet på ett bokslut i balans.

Några mycket tuffa beslut om att anpassa verksamheterna har tagit och ett tillskott i form av strukturbidrag har gjort att trycket lättat men den långsiktiga utmaningen med att hantera ett stort antal enheter med otillräckligt elevunderlag kvarstår.

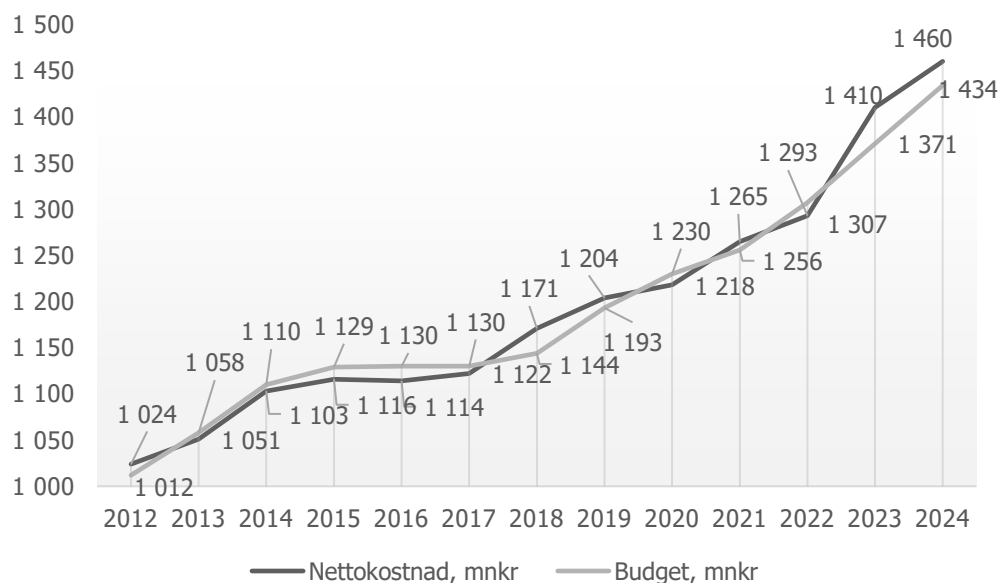
Flera omvärldshändelser, både nationellt och internationellt, understryker behovet av att intensifiera arbetet med säkerhets- och beredskapsfrågor. En utredning om kommuners och regioners beredskap betonar behovet av riskanalyser och samarbete med statliga myndigheter. Här behövs utökade resurser och nämnden kommer att gå fram med tilläggsäskande.

Kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet har gjort att nya insatser starta. Under hösten har social insatsgrupp (SIG) införts som en modell där skola, socialtjänst och polis samarbetar för att stödja unga som riskerar att hamna i kriminalitet. Under året, särskilt under hösten, har Gotland tagit emot elever som befinner sig i eller riskerar att hamna i kriminalitet, vilket kräver stora insatser och påverkar skolmiljön. SKR:s skolchefsnätverk arbetar med ett förslag om dubbel skolpeng för att ge placerade lever en god start i en ny kommun.

Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela ön. Det kommer att krävas många typer av åtgärder, både kortsiktiga och långsiktiga. En del i detta är alltså vikten av att Region Gotland har en balans i lönebilden och fortsätter utveckla attraktiva arbetsplatser för att så väl behålla befintlig personal som att kunna nyrekrytera. Gotland påverkas även av Uppsala universitets beslut att inte erbjuda lärarutbildning för årskurs 4–6, vilket påverkar rekryteringen av mellanstadielärare. För att ge förutsättningar för obehöriga lärare att läsa in det som krävs för behörighet behöver förvaltningen äska om medel.

Nämndens ekonomi-grundskolan och förskolan

Skolan och förskolan har under en följd av år tagit stort ansvar för en ekonomi i balans. Grundskolan och förskolan har tillsammans sedan 2014 till 2024 fått se budgettilldelningen minska med 35,8 miljoner kronor för kategorierna undervisning och läromedel, detta på grund av effektiviseringar, besparingar och interna omfördelningar där de senaste årens budgettillskott inte nettomässigt räckt till. Utöver de direkta nettominskningarna av budgeten för grund- och förskolan har nämndens nettobudget urholkats med 27,1 miljoner kronor.

Tabellen ovan beskriver nettokostnadsutvecklingen i relation till budget per år. Efterföljande text förklarar historiskt nämndens resultat kopplat till påverkan av besparingar och inkomna statsbidrag. Besparingarna från 2014-2017 fick resultatmässigt ingen större effekt eftersom besparingarna täcktes upp utav en ökning i statsbidrag från Skolverket samt de ersättningar som inkom från Migrationsverket. Från 2018-2019 minskade statsbidragen från Migrationsverket vilket medförde att nämnden gjorde negativa årsresultat. Ett uppsving i ekonomin kom under pandemiåren 2020-2022 där extra statsbidrag inkom som exempelvis kompensation för sjukfrånvaro och extra statsbidrag från Skolverket. Från 2023 har statsbidragen totalt minskat vilket då har påverkat nämndens resultat negativt. Sett ur ett historiskt perspektiv med start från 2014 så är de organisatoriska enheterna för grund- och förskolan relativt intakta men tilldelningen av budget har minskat netto, för respektive skolförform är det drygt 17 miljoner kronor vardera.

Nämndens resultat

Nämndens visade för budgetåret 2024 ett negativt resultat på 26,3 miljoner kronor i och med detta uppnåddes inte effektiviseringskravet på 8,5 miljoner kronor. Nämndens samlade negativa resultat förklaras bland annat av att grundskolorna sammantaget gjorde ett negativt resultat om 22,1 miljoner kronor och förskolan ett negativt resultat på fem miljoner kronor. Grundskolan hade under året ett effektiviseringskrav samt vakansprövning vilket skulle reducera den negativa avvikelsen som man hade med sig från bokslutet 2023, detta lyckades man inte att uppnå. Förskolan fick ett sämre resultat än vad som hade prognostiserats vilket kan förklaras av svårigheten att avveckla övertalighet. I resultatet finns även en underbudgetering på skolskjutsar med 6,1 miljoner kronor. Semesterlöneskulden var prognostiserad till balans men ökade med en miljon kronor.

Måluppfyllelsen är fortfarande god men något lägre

Den samlade bedömningen är att nämnden i hög utsträckning når måluppfyllelse.

Andelen barn 1–5 år i förskolan på Gotland är 90 procent (2023), vilket placerar Gotland bland de kommuner med allra högst andel barn inskrivna i förskolan. Förvaltningen ser detta som positivt då barn som gått i förskola har bättre förutsättningar att lyckas i skolan.

Andelen elever i årskurs 9 behöriga till yrkesprogram på gymnasiet har minskat med 3 procent jämfört med föregående år. 79,6 procent av eleverna i Gotlands kommunala skolor uppnådde gymnasiebehörighet vårterminen 2024. Detta är sämre än resultatet för riket, som är 84,1 procent. Det finns skillnader i skolresultaten mellan kommunala skolor på Gotland och mellan pojkar och flickors resultat.

Det sammanlagda meritvärdet för årkurs 9 i den kommunala skolan för 2024 var 213,4 vilket är lägre än föregående år (215,6). Resultatet är sämre än riket (222,6).

Det går bra för de allra flesta elever i den gotländska skolan men att det återstår mycket att göra för att ge alla elever, oavsett bakgrund, möjligheten att nå de nationella målen och att utvecklas så långt som möjligt. Skillnaderna mellan hur väl elever lyckas i skolan är stora och vi ser även att elevernas bakgrund spelar allt större roll för deras resultat. Elever från studieovana hem och utrikesfödda elever som kommit sent till Gotland under sin skolgång lyckas generellt sett sämre i skolan. Oroande är att allt fler elever uppvisar tecken på psykisk ohälsa.

2.1 Beslutade mål

Nedan mål beslutades under regionfullmäktiges sammanträde i juni 2023³ och gäller från och med verksamhetsåret 2024. De fyra första målen är regionens gemensamma mål och gäller för alla nämnder och de efterföljande målen är nämndens egna fastställda mål.

Mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

---

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

---

Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

---

Andelen elever i årskurs 9 som uppnår behörighet till gymnasieskolan ska öka med minst 0,5 procentenheter per år under perioden 2024-2027

Andelen behörig pedagogisk personal inom nämndens verksamheter ska öka årligen under perioden 2024-2027

Likvärdigheten inom grundskolan ska öka årligen under perioden 2024-2027

Andelen elever som skattar gott psykiskt välbefinnande ska öka årligen med minst 0,5 procentenheter under perioden 2024-2027

2.2 Revidering av befintliga mål

Kommer ej att revideras

2.3 Förslag till nya mål

Inga nya mål under planperioden

3 Behov och prioriteringar av resurser 2026–2028

3.1 Inledning, behov prioriteringar

Det ekonomiska läget för regionen⁴ inför 2026- 2028 är uttryckt som – Återhämtningen av skatteunderlagstillväxten samt nedväxlingen av inflationen innebär att kommunsektorns köpkraft beräknas öka framåt. De exceptionellt svaga åren 2023 och 2024 följs av en markant rekyl 2025. Förutom att priser stiger långsammare faller pensionskostnaderna 2025, en stor kontrast mot de stora uppgångarna föregående år. Realt sett bedöms skatteunderlaget öka med 4,1 procent per år mellan 2024-2027.

Det budgeterade resultatet för Region Gotland 2025 är plus 87 miljoner kronor. För att resultatet ska landa på den nivå krävs att nämndernas budgetar inte överskrids. I resultatplanen beräknas därefter det budgeterade resultatet för 2026 bli positivt på 157 miljoner kronor och för 2027 positivt på 36 miljoner kronor. Nämndernas förmåga att anpassa verksamheten till den beslutade budgeten 2025 blir avgörande för den ekonomiska ställningen framåt.

Regiondirektören har fått i uppdrag av regionstyrelsen att ta fram förslag för att genomföra en effektivisering på motsvarande en procent i snitt per år från 2025-2027, för 2025 års

---

³ RF § 98

⁴ Källa: Anvisning strategisk plan och budget 2026–2028

budget är effektiviseringskravet fastställt till 70 miljoner kronor. I samband med budgetberedningen i maj månad 2025 kommer regionstyrelsen att presentera förslag till effektivisering för de resterande åren 2026-2027.

3.1.1 Förskolan

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver Förskolan Gotland budgetmässigt förstärkas. Förskolan har anpassat och effektiviserat sin verksamhet och har svårt att minska ned antalet medarbetare, vilket är cirka 93 procent av Förskolan Gotlands kostnader, utan att barnen blir negativt drabbade. Nedanstående tabell sammanfattar de äskanden som förskolan gör för budgetåret 2026.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Höjning av grundbeloppet	4 500
1	Heden	3 400
2	Ledningsstöd	1 500
Summa		9 400

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

För 2025 har förskolan inget effektiviseringskrav. Det exkluderar dock nutida samt framtida behov och utmaningar som förskolan har för planperioden 2026 - 2028, inklusive ytterligare besparingar.

Förskolan begär ramförstärkning med 9,4 miljoner kronor

3.1.2 Grundskolan inklusive anpassad skola

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver grundskolan budgetmässigt förstärkas. Anpassade skolan och resursskolan förväntas växa ytterligare från ht -25. Den förväntade ökningen av elever kräver ytterligare lärare och lärare med specialpedagogisk kompetens.

För grundskolans del förväntas antalet elever minska, vilket påverkar budgeten på skolorna. Med befintlig skolorganisation behöver grundbeloppet höjas för att grundskolan inte ska vara underfinansierad och kunna ge eleverna den utbildning och det stöd de har rätt till.

Nedan tabell sammanfattar de äskanden som grundskolan inklusive anpassad skola och resursskola gör för budgetåret 2026.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Höjning av grundbelopp	13 000
2	Demografi – minskat elevantal	6 000
Summa		19 000

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Grundskolan inklusive resursskola och anpassad skola begär ramförstärkning med 22 miljoner kronor

3.1.3 Barn- och elevhälsa

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet behöver barn- och elevhälsan budgetmässigt förstärkas. Nedan tabell sammanfattar de behov som barn- och elevhälsan gör för budgetåret 2026.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Specialpedagog/Speciallärare	700
1	Fysioterapeut	700

2	Insatser mot grundskolan/ resursskolan/förskolan	1 300
Summa		2 700

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 4 har lägsta prioritet

Förstärkningen vid prio 1 skulle täcka nyinrättad tjänst för specialpedagog/speciallärare utifrån nämndbeslut efter KPMG:s granskning samt permanentning av fysioterapeutjänst för att kunna fortsätta arbeta med ergonomi, fysisk aktivitet och tidiga och förebyggande insatser gällande motorik. Målet är ökat psykiskt välbefinnande, förbättra förutsättningar för inlärning och nå utbildningens mål samt minskad vårdefterfrågan på sikt. För närvarande är den tjänsten finansierad av projektmedel som tar slut vid årsskiftet.

Förstärkning vid prio 2 skulle möjliggöra insatser mot grundskola/resursskola/förskolan genom möjligheten att tillsätta ytterligare en psykolog och en kurator och ge ökade möjligheter att arbeta med de universella förebyggande insatserna som PAX och ABC samt öka tillgängligheten där det finns stora utmaningar, i enlighet med intentionen med ramförstärkningen 2022. En hälsoekonomisk analys visar att preventivt arbete spar in flera gånger den kostnad insatsen kostade. Omräknat med faktiska kostnader, ett exempel: 12,5 kr besparingar per investerad krona redan efter ett år med PAX (Sarkadi, A., Feldman, I., & Sampaio, F. (2014). Förstudie: Med många bäckar att stämma i).

Barn- och elevhälsan begär en ramförstärkning med 2,7 miljoner kronor.

3.1.4 Kompetensförsörjning, gemensamt

Kompetensförsörjning genom vidareutbildning

Bedömningen i Skolverkets lärarprognos 2024 är att det kommer att saknas cirka 10 600 behöriga lärare och förskollärare i det svenska skolväsendet 2038. Relativt sett pekas Gotland ut som det län som har den största utmaningen. Prognosen anger att rekryteringsbehovet motsvarar 880 lärare och förskollärare fram till 2038 – trots minskade barnkullar och därmed ett minskat lärarbehov. Behovet motsvarar cirka 76 procent av lärarkåren 2023, vilket är den högsta procentsiffran i landet.

Förvaltningens HR-enhet arbetar brett för att möta utmaningen. Det handlar om alla delar inom HR-processerna; attrahera, rekrytera, introducera, utveckla, behålla och avveckla på bästa sätt för att säkerställa att verksamheten har rätt kompetens. Ett huvudspår inom kompetensförsörjningsarbetet ryms under rubriken utveckla och handlar om att förbättra förutsättningarna för befintliga lärare/medarbetare som vill och kan vidareutbilda sig, för att på så sätt komplettera med den behörighet som saknas där bristerna är som störst. Även SKR lyfter strategin att främja medarbetarnas utveckling och möjlighet till omställning som en av nio strategier för välfärdens kompetensförsörjning.

För att motivera redan anställda medarbetare arbetar förvaltningen med kombinationer av statsbidrag för vidareutbildning och olika studieerbjudanden. Det kan till exempel handla om viss ledighet med bibehållen lön och ersättning för resor och studielitteratur. Studieerbjudanden är ett verktyg som arbetsgivaren kan styra över och som gör en skillnad, men det är också ett verktyg som behöver finansieras särskilt. Under VT 25 studerar 15 medarbetare med någon form av sponsring från arbetsgivaren. Från hösten 2025 inleds ett samarbete mellan vuxenutbildningens lärcentrum och Linköpings universitet gällande utbildning

av lärare i fritidshem med Gotland som sattelitort. Motsvarande samarbeten kan också vara möjliga med andra universitet för utbildningar som inte erbjuds via Campus Gotland.

I dagsläget saknar två av tre fritidshemsavdelningar behörig lärare. För att kunna finansiera fortsatta satsningar på lärare i fritidshem beräknas ett behov av en förstärkning av HR-enhetens budget med motsvarande 1 500 000 kronor.

Utökad friskvårdsspeng

Från och med 2025 erbjuds alla anställda betald friskvård motsvarande 3000 kr, till exempel som ersättning för ett gymkort. Detta gäller även korttidsanställda som rekryteras via Rekryterings- och bemanningsteamet (ROB), huvudsakligen till för- och grundskolans verksamheter. I dagsläget finns drygt 250 anställda som timvikarier inom ramen för ROB. För friskvårdersättning för 50 timvikarier beräknas ett behov av en förstärkning av HR-enhetens budget med motsvarande 150 000 kronor.

Gotlands löneläge och fortsatta satsningar

För att stärka konkurrenskraften behöver fortsatta satsningar göras på framför allt de mest svårrekryterade grupperna inom lärarkåren, men också på skolledarkåren, för att både behålla och för att kunna rekrytera duktiga lärare och skolledare. Generellt kan noteras att kompetensbristen finns inom allt fler grupper, både i riket som helhet och inom Region Gotland. BUN uppmanar RS att ta hänsyn till behovet av förstärkt löneökningstrymme i budgetarbetet, så att Region Gotland har löner som ligger på mediannivå i förhållande till riket.

Nedanstående tabell sammanfattar de äskanden som gäller området kompetensförsörjning gemensamt för budgetåret 2026.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Kompetensförsörjning vidareutbildning	1 500
2	Friskvårdersättning timanställda	150
Summa		1 650

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet,

Värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Inom området gemensam kompetensförsörjning begärs en ramförstärkning motsvarande 1 650 000 kronor

3.1.5 Digitalisering

Skolväsendet har ett uppdrag i skollag och läroplan att alla barn och elever ska ha samma möjligheter att utveckla sin digitala kompetens inför ett framtida samhälle där de ska vara verksamma samt ha ett livslångt lärande. Ny teknik och digitalisering är också en av nycklarna för medarbetarna att hitta nya effektivare verktyg, arbetsmodeller och samverkansvägar för att utveckla arbetet. Digitaliseringen skall också syfta till att stärka det pedagogiska uppdraget genom nya och varierande verktyg samt förbättrade administrativa processer. Kraven på att följa med i samhällsutvecklingen, följa upp och utvärdera genomförda insatser samt att arbeta strategiskt och långsiktigt inom området har ökat och är därmed högt prioriterat i förvaltningens arbete. Detta kräver en ständig och fortgående kompetensutveckling inom det digitala området för alla våra medarbetare vilket förtydligas nedan under avsnittet om investeringar.

Fortsatt utveckling av förvaltningens digitala arbete pågår och en översyn av systemarkitekturen inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen pågår. Utöver detta tillkommer det regionövergripande arbetet med införande av både objektsförvaltning, avtalsuppföljning och e-arkiv, där varje förvaltning behöver investeringsutrymme för ett lyckat införande. Den alltmer komplicerade IT-arkitekturen med ökat antal system, krav på en fungerande integration mellan dessa samt en god kontroll vad gäller GDPR och informationssäkerhet medför krav på en ökad arbetsinsats.

Kompetensutveckling och utbildningsinsatser inom digitaliseringsområdet behöver genomföras kontinuerligt och parallellt med införanden av nya system och ny teknik. Här kommer artificiell intelligens (AI) att kräva mer riktade utbildningar för medarbetare, lärare och elever men också uppdaterade riktlinjer kring nyttjandet då utvecklingen av AI i sig samt att nya AI-modeller utvecklas fortlöpande. Detta behöver göras för att säkra arbetet kring GDPR och informationsläckage men också säkra bedömningen av elevernas kunskaper samt förebygga desinformation av olika slag i syfte att stärka demokratin. Det utökade arbetet kring informationssäkerhet gäller samtliga digitala system då nya förordningar och lagar som NIS⁵ och Cybersäkerhetslagen kräver högre säkerhet. Cybersäkerhetslagen är det svenska sättet att implementera NIS2 i nationell lagstiftning. Varje EU-land måste införa egna lagar och regler som överensstämmer med NIS2-direktivet.

Under planperioden planeras flera olika projekt i syfte att utveckla verksamheternas processer vilket beskrivs närmare under kapitel IT-investeringar. En central handlingsplan inom UAF för en ökad digital kompetens 2025–2028 är under framtagande. I grundarbetet inför denna kan vi se, i de större övergripande strategiska digitala analyserna inom Sverige och EU, att man pekar på ett stort ökat behov av ökad digital kompetens hos både elever och lärare. Samtidigt utvecklas AI allt snabbare då teknikutvecklingen möjliggör detta språng. Ett tredje viktig område i denna oroligare värld är det förebyggande arbetet kring informationssäkerhet och objektsförvaltning.

3.1.6 Kvalitetsutveckling

Det systematiska kvalitetsarbetet inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen kan anses vara relativt väl förankrat. Det finns en gemensam bas i årshjulet och de stora processerna är tydliga vilket skapar trygghet och tillit, även om tidplanerna ofta är alldeles för korta. För att hålla i, och även utveckla arbetet, behöver det fortsatt finnas långsiktighet, uthållighet och ett verksamhetsnära ledarskap vilket leder till att varje process blir mer trovärdig och värdeskapande.

Det är prioriterat inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen att arbeta för att bygga och upprätthålla tillit då det, tillsammans med förtroende, mindre kontroll och god uppföljning, ger goda möjligheter för chefer och medarbetare att arbeta än mer systematiskt och långsiktigt och ger möjlighet att påverka och förbättra. Med ökad delaktighet, förståelse och ansvar skapas engagemang, motivation, arbetsglädje och möjlighet till innovation. Tillit är grundläggande och till viss del avgörande för samhälls- och verksamhetsutveckling då den skapar en atmosfär av samarbete, tillväxt och stabilitet, medan brist på tillit kan leda till motsatt resultat. Analys, utvärdering och uppföljning av arbetsinsatser inom den egna verksamheten skall samtidigt vara prioriterat. Följer vi inte upp är det brist på respekt och en signal att det som görs kanske inte är så viktigt.

---

⁵ NIS-direktivet, NIS2, CER | SKR

Att basera beslut på fakta är ett område som har utvecklats inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, men som också kräver kontinuerlig utveckling. Vår förmåga att analysera information och basera beslut på fakta är avgörande för att säkerställa att de val som görs är välgrundade, effektiva och rättssäkra. Beslut som är grundade i fakta är mer förutsägbara, vilket gör det lättare att planera och förutse framtida händelser och utmaningar och det ökar förmågan till transparens och ansvarstagande.

En del av prioriteringarna under kommande år är att fortsätta med följande utvecklingsarbete, i övrigt hänvisas till verksamhetsplan-25, lokalbehov och investeringsplan.

Det utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har som fortsatta utvecklingsområden är att;

- Förbättra analysarbetet i samband med uppföljning av aktiviteter, resultat och mål utifrån styrmodell och styrdokument
- Fortsätta arbetet med att följa upp, använda rätt indikatorer och sedan beskriva vad och hur vi utvecklar, identifiera eventuella brister och fånga upp avvikelser för att kunna arbeta än mer förebyggande och utvecklande
- Utveckla förvaltningens chefsstöd ur ett kvalitets- och likvärdighetsperspektiv
- Fortlöpande förankringsarbete kring region Gotlands lokalförsörjningsprocess. Att region Gotlands bestånd av ägda och inhyrda lokaler är en gemensam resurs och att samtliga nämnder ska bidra till att lokalförsörjningen planeras i samverkan och att koncernnyttan maximeras
- Samverka än mer inom förvaltningen och mellan förvaltningar

Sammantaget är nämnda delar viktiga att utveckla för att utbildnings- och arbetslivsförvaltningen ska nå en god, likvärdig, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Att verksamheterna skall hålla hög kvalitet och främjar alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Det vill säga att verksamheterna skapar värde för de vi är till för och att alla ges förutsättningar och möjlighet att lyckas.

Förvaltningen avser att i första hand omfördela resurser inom befintlig budgetram för att finansiera detta.

3.1.7 Driftskonsekvenser gällande investering och nybyggnation av lokaler

För att möta ökningen av antalet elever i upptagningsområdet Roma görs under hösten 2025 en tillfällig interimslösning med moduler som placeras på Romaskolans skolgård. Modulerna avser tre klassrum, hyreskostnaden för modulerna är per år 850 000 kronor. Nedan tabell sammanfattar äskande om ramtillskott för 2026 års budget.

Kategori	Belopp, tkr
Romaskolan, moduler, hyra	850
Summa	850

Förvaltningen begär ramförstärkning med 850 000 kronor

3.1.8 Säkerhet och beredskap

Flertalet händelser i vår omvärld, såväl nationellt som internationellt, visar på att det finns ett fortsatt behov av att förvaltningen ökar och intensifierar arbetet kring säkerhets- och beredskapsfrågor. Krig i vår omvärld, det försämrade säkerhetsläget, den ökande kriminaliteten inom Sverige samt en ökande risk för våld inom skolområden. Bedömningen förvalt-

ningen gör är att det finns ett behov av att rekrytera och bemanna förvaltningen med kompetens inom säkerhets- och beredskapsfrågor. I nuläget håller förvaltningen sig, så att säga flytande, inom området men för att jobba mer utvecklande, långsiktigt, strategiskt och systematiskt så krävs det mer, både av kompetens och resurser. Det finns flera viktiga skäl till att detta är viktigt.

Här följer några av de viktigaste anledningarna som förvaltningen tagit fram:

Riskhantering: Med rätt kompetens inom säkerhet- och beredskap så kan förvaltningen arbeta än mer med att identifiera och analysera risker och hot som kan påverka organisationens säkerhet. Genom att ha en dedikerad kompetent person inom områdena så ger vi oss själva en bättre möjlighet att arbeta proaktivt för att minska risker och vidta åtgärder för att hantera dem på ett effektivt sätt.

Incidenthantering: Om en olycka, katastrof eller säkerhetshot inträffar är det avgörande att ha en person(er) som kan koordinera och hantera situationen. En säkerhets- och beredskapsansvarig kan ta ledningen i att samla information, vidta åtgärder och tillsammans med kommunikator kommunicera med berörda för att minimera skador, skydda människor och säkerställa återhämtning.

Förebyggande åtgärder: Kompetens att implementera förebyggande åtgärder och säkerhetsrutiner för att minska risken för incidenter. Det kan inkludera säkerhetsutbildning, etablering av rutiner, utveckling av kontroller och övervakningssystem samt höja säkerhetsmedvetenheten i organisationen.

Lagkrav och efterlevnad: Kommuner och regioner i Sverige har ett grundläggande ansvar för att hantera fredstida kriser och höjd beredskap enligt Lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH, 2006:544).

Samarbeta med räddningstjänst, polis, socialtjänst och sjukvård för att säkerställa en effektiv krishantering. Delta i lokala och regionala beredskapssamordningar för att hålla sig uppdaterad om aktuella hotbilder och bästa praxis.

Ha rutiner för hur man utvärderar och lär sig av inträffade händelser för att förbättra beredskapsarbetet. Genom att arbeta systematiskt med dessa områden kan en utbildningsförvaltning minska riskerna och säkerställa en trygg och säker skol- och arbetsmiljö.

Sammanfattningsvis är bedömning den att kompetens inom säkerhets- och beredskapsfrågor måste höjas samt att det behöver tydliggöras vad som skall hanteras regionövergripande och vad respektive förvaltning förväntas ta ansvar för. Detta bedöms vara avgörande för att hantera risker och skydda människor och organisation. Med kunskap och expertis inom nämnda områden ger vi oss själva bättre möjligheter att förebygga och minimera konsekvenser av oönskade händelser.

Utifrån detta bör nämnden möjliggöra för förvaltningen att budgetera för och rekrytera person med rätt kompetens. En person som är ansvarig för att uppfylla eventuella krav och säkerställa efterlevnad av regler. Samtidigt skall samverkan med alla förvaltningar inom regionen prioriteras och utvecklas kontinuerligt.

För säkerhet och beredskap begär förvaltningen en ramförstärkning motsvarande 1,0 tjänst, ca 450 000 kr/år, kostnaden delas med gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

3.1.9 Skolskjuts och specialskjutsar

Förvaltningen har under åren då inflationen ökat inte begärt tilläggsanslag för indexökningar och ett ökat skjutsande, vilket har medfört att alla typer av skjutsar varit underbudgeterade de senaste åren, nedan tabell visar avvikelserna för skjutsar, tkr:

Ansvar-Funktion	Resultat 2024
3074 Skolskjutsar, huvudskjutsar, delat boende m.fl.	-5 342
3185 Språkskola Tjelvarskolan	-1 509
3194 Storken språkförskola	-659
3630 Resursskola	-729
3950 Anpassad skola	-361

Summa -8 600

Förvaltningen begär en ramförstärkning med 8,6 miljoner kronor

3.2 Driftbudget 2026 – 2028,

3.2.1 Ramförändringar i sammandrag

Tabellen sammanfattar budgetbehoven för planperioden som beskrivs i avsnittet ”Behov och prioritering av resurser 2026–2028” och avser prioritering 1.

Jämförelse med budget år 2025	2026	2027	2028
Resursfördelning, barn och elevvolym	-25 439	-44 799	-60 611
Resursfördelning, strukturbidrag	1 427	1 427	1 427
Externa avtal fristående samt skolskjuts	9 291	18 323	27 225
Förskola	7 900	7 900	7 900
Grundskola inkl anpassad skola	13 000	13 000	13 000
Barn- och elevhälsan	1 400	1 400	1 400
Kulturskola	-	-	-
Kompetensförsörjning, gemensamt	1 500	1 500	1 500
Driftkonsekvenser lokaler	850	850	850
Säkerhet och beredskap	450	450	450
Skolskjuts och specialskjutsar	8 600	8 600	8 600
Finansieringsprincipen, skolbibliotek	2 487	2 487	2 487
Summa, tkr	21 466	11 138	4 228

Enligt tidigare inlämnad mål- och budgetskrivelse för 2025–2027 är ramjustering för färre antal barn och elever inarbetade i plankalkylen för åren 2026–2027. Vid omräkning av antalet barn och elever inför mål- och budgetskrivelsen 2026–2028 är antalet barn och elever än färre än vad som tidigare har angetts. Den sammanlagda ramminskningen som begärs till resursfördelningen är 25,4 miljoner kronor och avser 337 färre barn och elever. Utöver ramjusteringar för förändringar i barn- och elevvolym begärs kompensation för externa avtal och indexökning för skolskjutsar med 9,3 miljoner kronor, se vidare i avsnittet ”Kompensation för externa avtal”. Verksamheternas behov av resurstilldelning är sammanställt utifrån den bedömning om prioritetsordning av äskande som verksamheten har gjort.

3.2.2 Resursfördelningsmodell

I barn- och utbildningsnämndens mål och budgetskrivelse för 2026–2028 finns medel upptagna för volymminskningar i antalet barn och elever till 25,4 miljoner kronor för 2026, för

2027 en fortsatt volymminskning motsvarande 19 miljoner kronor och för 2028 ytterligare volymminskning motsvarande 15,8 miljoner kronor. Ackumulerat för planperioden och i en jämförelse med år 2025 blir detta ett minskat behov på 60,6 miljoner kronor, detta exkluderar löneuppräknings samt andra indexuppräknings för planperioden.

Enligt befolkningsprognos⁶ för 2025–2034 beräknas det genomsnittligafödelsetalet på Gotland ligga på drygt 418 under planperioden 2026–2028 för att öka något under perioden 2029–2034. I jämförelse med föregående år så är befolkningsutvecklingen betydligt lägre inom nedan beskrivna åldersintervaller och år. Med andra ord kan sägas att nuvarande prognos pekar mot färre antal barn och elever i jämförelse med föregående befolkningsprognos.

Nedan tabell 1.5 (a) beskriver den framtida befolkningsutvecklingen per åldersintervall.

Tabell 1.5 (a): Population Gotland-Antal barn och elever 2025 - 2034⁷

Skolform ålder och år	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	34-25
0-år	421	415	418	420	424	428	433	439	438	438	16
Förskola (1-5)	2 521	2 446	2 335	2 298	2 261	2 271	2 278	2 295	2 315	2 330	-191
Förskoleklass (6)	598	556	590	521	525	481	488	483	486	488	-110
Grundsk (7-9)	1 969	1 905	1 816	1 790	1 716	1 685	1 581	1 549	1 510	1 514	-455
Grundsk(10-12)	1 989	2 015	1 998	2 025	1 965	1 880	1 856	1 785	1 756	1 656	-334
Grundsk (13-15)	2 102	2 055	2 085	2 027	2 051	2 036	2 061	2 004	1 923	1 900	-202
	9 601	9 392	9 241	9 081	8 941	8 781	8 697	8 555	8 427	8 326	-1 275

I tabell 1.5 (b) anges det förväntade antalet barn och elever inom berörda skolformer. I förskoleklass och grundskola beräknas 100 procent av den prognostiserade populationen delta, i fritidshem 61 procent av berörda åldersgrupper och i förskolan beräknas 96,8 procent av 1–5 åringarna delta. Förhållandet av fördelningen av barn och elever mellan fristående- och kommunal huvudman baseras på bokslutet 2024. Grunden för planperiodens volymbereäkningar är hämtade från regionens beställda befolkningsprognos från företaget Statisticon AB. Av tabellen nedan framgår att för år 2025 är prognosen⁸ 58 färre barn och elever i jämförelse med budget 2025, detta kommer att medföra att resursfördelningen beräknas göra ett överskott år 2025. Inför år 2026 är prognosen 337 färre barn och elever i jämförelse med budget 2025.

Tabell 1.5 (b): Förväntat antal deltagande barn och elever 2025 - 2028

	Budget	Prognos	Plan	Plan	Plan
År	2025	2025	2026	2027	2028
Förskola	2 494	2 470	2 369	2 261	2 225
Fritidshem	2 916	2 778	2 729	2 685	2 644
Förskoleklass	612	598	556	590	521
Grundskola	5 943	6 061	5 975	5 899	5 842
Summa	11 965	11 907	11 628	11 435	11 232
<i>Förändring i jämförelse med budget 2025</i>			<i>-337</i>	<i>-530</i>	<i>-733</i>

Tabell 1.5 (c) visar den budget som nämnden behöver för att ligga rätt i förhållande till de barn- och elevframskrivningar som tidigare nämnts, exklusive löne- och indexuppräknings

⁶ December 2024

⁷ Källa: Statisticons befolkningsprognos 2025 – 2034, december 2024

⁸ Detta antagande bygger på befolkningsprognosen

för planperioden. År 2026 innebär en budgetminskning med 25,4 miljoner kronor för att sedan under resterande del av planperioden fortsätta att minska.

Tabell 1.5 (c): Behov av budgetkompensation per år för volymförändringar 2026 – 2028, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Resursfördelningsmodell/flöden</i>			
<i>Jämförelse med budget år 2025, tkr</i>	2026	2027	2028
Förskola	-17 874	-32 307	-37 108
Fritidshem	-7 181	-8 866	-10 447
Förskoleklass	-3 326	-1 042	-5 661
Grundskola	2 942	-2 584	-7 396
Summa	-25 439	-44 799	-60 611
<i>Förändring i jämförelse per år</i>		<i>-19 360</i>	<i>-15 812</i>

Enligt tidigare inlämnad mål- och budgetskrivelse för åren 2025–2027 framhölls ett minskat behov av budget inför år 2026. Inför planperioden 2026–2028 har behovet av budget minskat ytterligare. Tabell 1.5 (d) nedan visar jämförelser mellan planperiodernas prognoser.

Tabell 1.5 (d): Jämförelse av budgetkompensation för år 2026 avseende volymförändringar, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Resursfördelningsmodell/flöden</i>	<i>Tidigare</i>	<i>Reviderad</i>	<i>Differens</i>
År	2026	2026	Budget
Förskola	-3 462	-17 874	-14 412
Fritidshem	-1 710	-7 181	-5 471
Förskoleklass	-2 284	-3 326	-1 042
Grundskola	-6 495	2 942	9 437
Summa	-13 951	-25 439	-11 489

Tidigare, avser äskande i mål och budgetskrivelse 2025-2027

Reviderad, avser äskande i mål och budgetskrivelse 2026-2028

Strukturbidrag – bidrag till små skolor utanför Visby tätort

Nuvarande budgetmodell som avser bidrag för tomma platser till små skolor utanför Visby tätort har full budgettäckning, då modellen beräknas på hela undervisningsresursen som avser lärarresurs, antal elever per lärare. Modellen tar även hänsyn till volymförändringar kopplat till budget. Den demografiska utvecklingen visar att elevtalen framöver kommer att minska i de skolområden där modellen tillämpas. Förvaltningen har beräknat att ramtillskott enligt resursfördelningsmodell behövs för 2026 som fullt ut kompenserar för tomma platser, se nedan tabell

Tabell 1.5 (e): Förväntat antal tomma platser samt behov av budgetkompensation 2026

<i>Resursfördelningsmodell/budget</i>		
År	2025	2026
Åk F-9, tomma platser	-	36
Summa, tkr	5 710	1 427

Antal tomma platser är differensen utifrån planerad volym i förhållande till den volym som krävs för att hålla en skola med undervisning. Svårigheter finns att beräkna den planerade volymen då beräkningsunderlaget inte tar hänsyn till det fria skolvalet. Beräkningsunderlaget är baserat på de elever som idag finns inskrivna i elevregistreringssystemet Edlevo.

3.2.3 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen

Finansieringsprincipen tillämpas när riksdagen, regeringen eller statliga myndigheter beslutar om regeländringar som tar sikte på de verksamheter som bedrivs av kommuner och landsting. Exempel på sådana beslut är när:

- införande av nya obligatoriska uppgifter.
- frivilliga uppgifter blir obligatoriska
- det kommunala ansvaret för vissa uppgifter tas bort eller avregleras
- staten ändrar ambitionsnivåerna för befintlig verksamhet

Finansieringsprincipen är grundläggande för de ekonomiska relationerna mellan staten och kommunsektorn, och gäller i båda riktningarna. Principen innebär att kommuner och landsting inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera statliga beslut.

På senare år har flera genomgripande reformer genomförts inom nämndens verksamhetsområden och förmodligen kommer det även i framtiden att ställas krav på omställningar och genomförande av nya reformer inom nämndens ansvarsområden.

Förvaltningen har under flera år haft ambitionen att säkra att finansieringen av statliga beslut som regleras i den kommunalekonomiska utjämningsen och berör gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamhetsområden också tillförs den utförande nämnden.

Nämnden kommer inom ramen för de generella statsbidragen⁹ att äska om budgettillskott enligt finansieringsprincipen. Tabellen nedan redovisar nytillkomna generella statsbidrag inom nämndens verksamhetsområden:

Finansieringsprincipen	
Aktivitet	Belopp, tkr
1. Stärkta och bemannade skolbibliotek	2 487
Summa	2 487

1. Att elever kan läsa och förstå det de läser är viktigt för deras möjligheter att utveckla kunskap i alla skolämnen och för att de ska vara väl förberedda för vidare studier, yrkesliv och samhällsliv. Skolbibliotek kan ha avgörande betydelse för att främja elevers läsande. Tillgången till ändamålsenliga skolbibliotek ser i dag mycket olika ut. Regeringen avser därför att vidta åtgärder för stärkta och bemannade skolbibliotek

Noteras bör att regeringen till budget 2025 anslag förstärkning till biblioteken vilket för regionens del då motsvarade 1,3 miljoner kronor, nu till 2026 har anslaget ökat till 2,5 miljoner kronor. För budgetåret 2025 avstod nämnden att äska om detta.

3.3 Kompensation för externa avtal

Behovet av kompensation är beräknat utifrån kravet på ”lika villkor” för förskola, fritidshem skolverksamhet oavsett kommunalt eller fristående huvudmannaskap. Skyldighet finns att bidragen till fristående verksamhet skall ligga på samma nivå som anslagen till regionens

⁹ Uppgifter hämtade från SKR:s Specificering av generella statsbidrag i anslaget för kommunalekonomisk utjämningsen för kommuner åren 2024 - 2027, publicerad 2024-10-07

skolverksamhet, vilket innebär att exempelvis lönekostnadsökningar, till följd av lönerrevision skall kompenseras även till fristående huvudman. Här har löneutvecklingen som en funktion av barn och elevtalen beräknats enligt avtalsrörelsens förmodade märke med 3,3 procent per år under perioden 2026 till 2028 och övriga indexantaganden som måltider och lokaler med respektive fyra procent och 3,6 procent samt skolskjutsar inklusive specialskjutsar generellt enligt branschindex med tre procent per år.

Underlag för Externa avtal, jmf 2025	2026	2027	2028
Undervisningsresurs (löner, index 3,3 procent):			
Fristående förskolor: 78 886 tkr			
Fristående fritidshem: 13 593 tkr	5 482	10 704	15 797
Fristående förskoleklass: 4 900 tkr			
Fristående grundskolor: 64 854 tkr			
Fristående måltidskostnader, index 5 procent	833	1 667	2 500
Fristående lokalkostnader, index 3,6 procent	1 299	2 598	3 897
Köp av stödverksamhet, index 3,0 procent:			
Skolskjutsar, huvudskjutsar	1 295	2 590	3 885
Skolskjutsar, specialskjutsar	382	764	1 147
Summa, tkr	9 291	18 323	27 225

3.4 Taxor och avgifter, interna och externa

Barn- och utbildningsnämnden följer de taxor som är beslutade i lag eller genom regionfullmäktige. Inga kända förändringar i taxor och avgifter planeras under planperioden.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2026–2030

4.1 Lokaler

Nämndens verksamheter har fortsatt behov av investeringar. Behoven som beskrivs exkluderar kostnader för förstudier och projektering. Av erfarenhet vet förvaltningen att den kostnaden kan beräknas till ca 10 procent av den totala investeringen. Det övergripande målet är att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att följa en linje så att de gynnar våra långsiktiga mål och bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering. Den region- och förvaltningsövergripande lokalsamordningen är ett prioriterat utvecklingsområde.

I arbetet har förvaltningen utgått från nuvarande investeringsbudget, exploateringsplan, lokalbehovsplan 2026–2035, lokalförsörjningsplan samt kompletteringsbudget. I Mål- och budgetskrivelsen görs ett kortsiktigt beloppsbaserat investeringsförslag för 5 år som bildar beslutsunderlag till regionfullmäktiges beslut om investeringsbudget.

I arbetet har alla förvaltningens verksamheter beaktats och hänsyn tagits till volymförändringar, befolkningsprognoser eller andra förändringar som till exempel lag- eller myndighetskrav för att arbetet skall vara långsiktigt hållbart.

Utifrån politiska ambitioner och beslut har region Gotlands för- och grundskolor en spridd skolorganisation vilket delvis har en inverkan på förvaltningens lokal- och investeringsbehov. Lokalbehov för BUN under perioden 2026–2035 visar att under planperioden så minskar grundskolans elevunderlag och förskolans barnunderlag. Det innebär följaktligen

att organisation, lokalsamordning och lokalnyttjande successivt behöver anpassas. En kartläggning visar att förvaltningen har ett överskott av lokalyta inom vissa områden men inom andra kan det i stället råda brist.

Anpassad skola ligger inom grundskolans organisation och har delvis verksamheten i egna lokaler men integreras och samlokaliseras även med grundskolan. Det är ungefär en procent av eleverna som är i behov av anpassad grundskola. Skolformen beräknar dock en viss ytterligare ökning under planperioden, även om det är svårt att göra exakta beräkningar. I kombination med strukturella förändringar ger detta ett visst investeringsbehov. Skolformen har under 2024 genomgått en organisationsöversyn för att se över möjligheten till att ha färre undervisningsplatser men med flera grupper på varje skola. Målet är att forma en organisation som är mer funktionell utifrån de behov som finns i dag och framåt och som utgår från funktionalitet, arbetsmiljö och pedagogiska behov. Ambitionen är därmed att under 2025 genomföra flytt av delar anpassad skola och samlokalisera den än mer med grundskolan, där grundskolan har överskott av lokalyta på grund av reducerat elevunderlag.

Sammantaget bedöms lokalkostnaderna öka de närmsta åren och till största del beror detta på utökade investeringsbehov i nuvarande lokaler men även viss nybyggnation. Kostnader för att ersätta byggnader med tidsbegränsade bygglov med permanenta byggnader eller att avveckla dessa och återställa mark och byggnad men också på grund av en stor underhållsskuld i region Gotlands fastigheter.

Krav på likvärdighet, ökad tillgänglighet och förbättrad säkerhet medför investeringsbehov och när investeringar görs så för det med sig en ökad driftskostnad som förvaltningen skall kunna bära inom budget.

Mer information finns i Investeringsprognos BUN 2026–2030 och lokalbehov 2026–2035 BUN

4.2 IT-investeringar

Arbetet med en sammanhållen strategi för digitalisering från förskola upp till högstadium kring val av digitala verktyg men också system, program/appar samt arbetssätt fortsätter och tas även i beaktande i den blivande digitala handlingsplanen som är under framtagande. När det gäller genomförandeplanen för elevdevices har vi följt lagd plan men på bekostnad för utrustning av våra digitala klassrum inom grundskolan. Detta behöver beaktas i investerings och driftbudget för planperioden.

Lärplattformen Unikum är nu införd och har övergått i verksamheternas drift. Centralt arbete pågår för närvarande för att uppdatera riktlinjerna för användandet av plattformen ute på skolor och förskolor. Detta är en viktig del i arbetet för att skapa en likvärdig användning av verktyget för alla våra elever och vårdnadshavare på ön. Parallellt med detta arbete sker planering och genomförande av utbildningar och workshops för att höja kompetensen ytterligare.

Upphandling av nytt elevjournalssystem (Prorenata), är avslutad och systemet har under hösten-24 implementerats i verksamheterna. Förskolan kommer att under 2025 utbilda och koppla på sina pedagoger i systemet. Utöver detta fortsätter arbetet med utbildningar och workshops när behov finns.

Ett av de nya statliga kraven på skolans digitalisering är Digitala Nationella Prov (DNP). Proven startar upp under våren 2025 och har krävt mycket arbete vad gäller förberedelser inom nätverk, integrationer, wifi, elevdevices samt utbildning av personal. Vi vet i dagsläget

inte om det kommer att fungera fullt ut pga. problem med integrationer, svajiga nät samt krävande administration vid provtillfällena.

Det fortsatta arbetet med att upprätthålla nivån vad gäller våra digitala klassrum på öns alla enheter kommer att kräva insatser över tid då teknikutvecklingen går snabbt och dagens teknik snabbt blir gårdagens teknik. Här har vi fortfarande inte iordningsställt alla idrotts-hallar med rätt digital utrustning utifrån läroplanens krav på digitalisering. Kontinuerligt underhåll av den digitala infrastrukturen är här en grundförutsättning. Inom områdena digitala klassrum samt inköp av iPads och datorer påverkas vi tydligt av senaste årets kostnadsökningar.

Arbetet med och investeringar för att upprätthålla nivån inom BUN:s verksamheters digitala klassrum kommer att kräva insatser över tid då teknikutvecklingen går snabbt. Det finns en viss investeringsskuld utifrån tidigare års investeringsbudgetar, jämfört med de behov som funnits utifrån växlingen till datorer som elevdevices inom åk 4–6, då den normala intervallen för investering i digitala klassrum ligger på runt 7–10 år. Utöver investeringarna av de digitala klassrummen behöver vi iordningsställa idrottshallar med rätt digital utrustning utifrån läroplanens krav på digitalisering.

Kontinuerligt underhåll av den digitala infrastrukturen är en grundförutsättning för undervisningen. Inom områdena digitala klassrum (projektorer, TV-apparater, dukar, högtalare mm) samt elevdevices (iPads, datorer, laddare, kablage mm) påverkas vi tydligt av senaste årens stora kostnadsökningar och utöver inköpskostnaderna kommer även reparationskostnaderna.

Slutsats

Förvaltningen har ett flertal inplanerade, ovan beskrivna, projekt och arbetsområden som bidrar till utveckling inom digitaliseringsområdet såväl centralt som för respektive avdelning och verksamhet. Flertalet av dessa digitala utvecklingsprojekt bidrar även till en utveckling och effektivisering av förvaltningens arbetssätt inom administration, uppföljnings- och kvalitetsarbete mm. En effektiv förvaltning av våra digitala system och tjänster kräver också en central hantering av processer och system samt att erforderliga resurser avsätts för att klara uppdragen som ingår i objektsförvaltaransvaret och ingående säkerhetsarbete. Detta arbete samt de framåtsyftande pedagogiska utvecklingsarbetena för att upprätthålla och utveckla verksamheternas pedagogiska kompetensnivå riskerar att påverkas över sikt då förvaltningens beviljade anslag inom IT inte anpassats utifrån de ökade kostnaderna för arbetsuppgifter som systemförvaltning mm samt inköp och reparation av utrustning. Förvaltningen har under 2023–2024 använt medel för anskaffning av elevdevices på bekostnad av investeringar av digitala klassrum ute på enheterna vilket inte skolorna kan kompensera för på egen hand i detta ekonomiska läge.

Utifrån ovanstående sammanfattning är det tydligt att en reducerad drift och investeringsbudget inom IT/digitalisering inte är en framkomlig väg.

Digitaliseringen inom BUN behöver en ram för investeringar på nivån 7 miljoner/år from 2026 för att klara de utmaningar och behov som vi står inför. Den beslutade minskning som har skett 2024–2025 (på ca 500 tkr/år) skapar i första skedet en skuld inom arbetet med att utrusta våra digitala klassrum och idrottsballar. Denna investeringsskuld kommer att ta några år att reparera men med rätt ram i framtiden borde detta vara möjligt.

Bilageförteckning

Bilaga 1: Investeringsbehov BUN 2026–2030

Bilaga 2: Lokalbehov BUN 2026–2035

Gymnasie- och vuxenutbild- ningsnämnden

Mål och budget- skrivelse 2026– 2028

Fastställt av gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum 2025-03-27

Ärendenr GVN 2025/6

Version 1.0

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Mål och budgetskrivelse 2026–2028

Innehåll

1. Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	3
1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag	3
1.1.1 Vuxenutbildning	4
1.1.2 Folkhögskolan	6
1.1.3 Ungdomsavdelningen	8
1.1.4 Arbetsliv och etablering	9
1.1.5 Wisbygymnasiet	10
Del 1 – Resurscentrum	10
1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026–2028	12
2. Mål	14
2.1 Beslutade mål	14
2.2 Revidering av befintliga mål	14
2.3 Förslag till nya mål	14
3. Behov och prioriteringar av resurser 2026–2028	14
3.1 Inledning, behov prioriteringar	14
3.1.1 Vuxenutbildningen	15
3.1.2 Folkhögskolan	15
3.1.3 Ungdomsavdelningen	15
3.1.4 Arbetsliv och etablering	15
3.1.5 Wisbygymnasiet	16
Del 1 – Resurscentrum	16
Del 2 – Ny inriktning på el- och energiprogrammet	16
3.1.6 Digitalisering	16
3.1.7 Kvalitetsutveckling	17
3.1.8 Barn- och elevhälsa	18
3.1.9 Kompetensförsörjning, gemensamt	19
3.1.10 Säkerhet och beredskap	19
3.1.11 Driftkonsekvenser gällande investering och nybyggnation av lokaler	20
3.2 Driftbudget 2026 – 2028	20
3.2.1 Ramförändringar i sammandrag	20
3.2.2 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen	21
3.2.3 Elevflöden och demografi kommande år	22
3.2.4 Resursfördelningsmodell	23
3.3 Taxor och avgifter, interna och externa	24
3.4 Kompensation för externa avtal	24
4. Investeringsförslag med motiveringar 2026–2030	24
4.1 Lokaler	24
4.2 IT-investeringar	26
Bilageförteckning	27

Mål och budgetskrivelse 2026–2028 GVN

1. Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Inledning, beskrivning av nämndens uppdrag

Nämndens uppdrag

Enligt gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens reglemente:

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar för det statliga uppdraget för det offentliga skolväsendet (gymnasium, kommunal vuxenutbildning och svenska för invandrare) som regleras i skollagen (2010:800) och i övriga nationella styrdokument. Samt uppdragsutbildning, yrkeshögskola och regionens arbetsmarknadspolitiska åtgärder på individnivå. Skollagen reglerar även elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt det kommunala aktivitetsansvaret vilket innebär bland annat att kommunerna måste erbjuda ungdomar som inte går i gymnasieskolan och som saknar gymnasieexamen, lämpliga individuella åtgärder. Syftet är att ungdomarna ska slutföra en gymnasieutbildning.

Nämnden ansvarar för Region Gotlands mottagande av flyktingar med undantag av ensamkommande flyktingbarn, för vilka socialnämnden ansvarar.

Nämnden utgör styrelse för Gotlands folkhögskola.

Nämnden svarar för ungdomsverksamhet inom kultur- och fritidsområdet.

Både barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar även för de uppgifter skollagen ålägger regionen när det gäller fristående skolor, vars verksamhet riktar sig mot den personkrets som ryms inom nämndens verksamhetsområde, samt enskilt bedrivna förskolor och fritidshem. Inom gymnasie- och utbildningsnämnden finns även Lärcentrum som är en mötesplats för alla vuxna som studerar på Gotland eller på distans, på alla nivåer.

Nämndens nulägeskarta

Nulägeskartan är ett stöd för att beskriva och tydliggöra verksamhetens grundförutsättningar för att skapa en gemensam bild av verksamheten och vägleda verksamheten till de förflyttningar som behöver göras för att nå målbilden. Nulägeskartan ligger sedan till grund för förvaltningens verksamhetsplan 2025–2029.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har cirka 2200 medarbetare och förvaltningen leds av en utbildningsdirektör. Det politiska ansvaret för verksamheterna delas mellan barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Förvaltningens uppdrag är att erbjuda en god, likvärdig, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Verksamheterna ska hålla hög kvalitet och främja alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Kort sagt: Förvaltningen ska skapa förutsättningar för att alla ska få möjlighet att lyckas. Målsättningen är att elever, studerande och deltagare ska fullfölja sin skolgång och sina studier. Enskilda medborgare ska ges möjlighet till ett livslångt lärande och ges en god grund för att aktivt kunna delta i samhällslivet. Utbildningsnivån ska

också höjas på Gotland. Utbildningar som matchar den enskildes, näringslivets och samhällets behov ska erbjudas samt att det ska bedrivas ett kontinuerligt arbete för att upprätthålla en hållbar kompetensförsörjning på Gotland.

Målgrupper som Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden finns till för

- Elever inskrivna i gymnasieskolan
- Elever inskrivna i vuxenutbildning samt studerande som nyttjar Vuxenutbildningens lärcentrum och är i behov av vägledning
- Deltagare vid Folkhögskolan
- Ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret
- Ungdomar som nyttjar verksamheterna inom ungdomsgårdarna
- Ungdomar i offentlig miljö som behöver vuxennärvaro
- Individer som står långt från arbetsmarknaden
- Nyanlända på Gotland

Viktiga styrdokument och planer

- Skollagen
- Läroplaner för alla skolformer
- Kommunallag
- Förvaltningslag
- Barnkonventionen
- Bosättningslagen
- Folkbildningsrådets styrdokument
- Arbetsmiljölagen
- Socialtjänstlagen
- Offentlighets- och sekretesslagen
- Hälso- och sjukvårdslagen
- Patientdatalagen
- Diskrimineringslagen
- Massflyktsdirektivet
- Region Gotlands styrmodell
- Regional utvecklingsstrategi – Vårt Gotland 2040

Mer information finns i förvaltningens verksamhetsplan 2025–2029

1.1.1 Vuxenutbildning

Betänkandet SOU 2024:16 *Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna* presenterar en rad förslag till förändring som kommer ha betydelse för perioden 2026–2028. De flesta förslag till förordnings- och skollagsändringar kan komma att träda i kraft redan 2026 vilket kommer påverka avdelningens verksamhet såväl uppdragsmässigt som ekonomiskt.

Vuxenutbildningens budget är till hälften uppbyggd av statsbidrag. Statsbidragen riktar sig till olika insatser primärt inom regionalt yrkesvux och merparten av bidragen kräver medfinansiering. Egen finansiering parallellt med statsbidrag är en förutsättning för att Vuxenutbildningen ska kunna bedriva verksamhet. Statsbidragens omfattning varierar och hänger ofta samman med behovet på arbetsmarknaden. Statsbidragstilldelningen kommer även vara avhängig om kommunen tagit hänsyn till de regionala planeringsunderlagen för Gotlands län.¹

Elevvolymerna inom svenska för invandrare (sfi) är fortsatt höga trots det minskade flyktmottagande. Elevvolymerna har inte minskat i förväntad omfattning. I den samhälleliga debatten lyfts det allt oftare från arbetsgivare språkets betydelse för etablering på arbetsmarknaden vilket indikerar att behovet av sfi inte kommer minska utan kanske snarare öka.

Lärcentrum har en avgörande betydelse för att främja livslångt lärande och för att säkerställa tillgång till högre utbildning i hela landet. Genom att tillhandahålla fysiska och digitala utbildningsmiljöer skapar lärcentrum förutsättningar för att möta arbetsmarknadens behov av kompetens. Lärcentrum bidrar till att stärka regionens konkurrenskraft och långsiktiga hållbarhet ur flera perspektiv: individens, arbetsmarknadens och attraktionskraftens.

Utifrån nulägeskarta och kommande utmaningar ser förvaltningen följande behov för avdelningen:

Lärcentrum, vuxenutbildningen

Trots att ett lärcentrum har en betydande roll i utbildningssystemet saknas en nationell finansieringsmodell för dess verksamhet. Tidigare utredningar har föreslagit en statlig finansiering, men idag ligger det ekonomiska ansvaret fortfarande huvudsakligen på kommunen. Till skillnad från ordinarie högskole- och yrkeshögskoleutbildningar utgår ingen ersättning från lärosäten eller utbildningsleverantörer för decentraliserade utbildningar, vilket är till största del lärcentrums verksamhet.

Lärcentrum har en avgörande betydelse för att främja livslångt lärande och för att säkerställa tillgång till högre utbildning i hela landet. Genom att tillhandahålla fysiska och digitala utbildningsmiljöer skapar lärcentrum förutsättningar för att möta arbetsmarknadens behov av kompetens. Lärcentrum bidrar till att stärka regionens konkurrenskraft och långsiktiga hållbarhet ur flera perspektiv: individens, arbetsmarknadens och attraktionskraftens.

För närvarande finansieras Vuxenutbildningens lärcentrum på Gotland med tillfälliga projektmedel, vilket skapar osäkerhet för den långsiktiga verksamheten och försvårar planeringen av framtida samarbeten med lärosäten.

Svenska för invandrare SFI, vuxenutbildningen

Vuxenutbildningen märker en fortsatt tillströmning av elever som behöver studera svenska för invandrare och förbättra sina språkkunskaper. Det finns olika anledningar till ökningen av elever, försämring av arbetsmarknaden, ökade språkrav från arbetsgivare, kärleks- och nära anhörig-inflyttning, invandring, fler studenter som studerar vid Campus Gotland, fler

¹ Planeringsunderlag för gymnasial utbildning Gotlands län <https://www.skolverket.se/getFile?file=11998>

elever studerar halvtid för att kunna kombinera med till exempel arbete, samt fler kortutbildade.

Framåt krävs kraftfulla åtgärder som innebär ytterligare samverkan med exempelvis arbetsliv- och etablering, Arbetsförmedlingen samt arbetsgivare för att den allra mest kortutbildade och resurskrävande elevgruppen ska kunna etableras på arbetsmarknaden. I dagsläget har inte Vuxenutbildningen resurser för detta utan finansierar ofta denna typ av verksamhet med tillfälliga projektmedel vilket inte blir vare sig hållbart eller effektivt.

Det bör även tilläggas att sfi som helhet är underfinansierat det vill säga den verksamhet som bedrivs bär inte sina egna kostnader. Under de senaste åren har elevgruppen ökat, ersättning från migrationsverket minskat och kraven från lagstiftarna ökat.

Konsekvens om ramförstärkning ej kan ges är att genomströmning riskerar förbli och det hämmar en snabbare väg till minskad arbetslöshet och en bättre matchning på arbetsmarknaden.

1.1.2 Folkhögskolan

Gotlands Folkhögskolas verksamhet och koppling till statens mål och syften

Mål:

Folkbildningen ska ge alla individer möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhällslivet.

Syfte:

- Stödja verksamheter som stärker och utvecklar demokratin.
- Bidra till att en ökad mångfald av människor får möjlighet att påverka sin livssituation och engagera sig i samhällsutvecklingen.
- Verka för att utjämna utbildningsklyftor samt höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället.
- Främja och bredda intresset för samt öka delaktigheten i kulturlivet.

Gotlands Folkhögskolas roll:

Gotlands Folkhögskola strävar efter att uppfylla dessa statliga mål genom att erbjuda en utbildningsform för vuxna (över 18 år), där folkbildningspedagogikens unika karaktär, där deltagarna aktivt medverkar i utformningen av undervisningen och där undervisningen är plats- och dialogorienterad, resulterar i goda utvecklingsresultat. Verksamheten, genom sitt arbetssätt och fokus på bildningsmiljöer, ger positiva resultat på både individuell nivå och i form av ökad kunskap. De statliga målen och syftena harmoniserar med de övergripande målen för UAF (Utbildning, Arbetsmarknad och Försörjning) samt de regionala målen.

Regionala uppdrag och samverkan:

Gotlands Folkhögskola deltar i flera regionala uppdrag, bland annat inom Filmstrategin och Kompetensförsörjning, och ser stora möjligheter att utveckla dessa regionala insatser inom ramen för KKN (Kultur, Kommunikation, Näringsliv). Folkhögskolan spelar en viktig roll i den regionala utvecklingen genom att erbjuda kvalificerade yrkesutbildningar och genom att studenter från hela landet söker sig till Gotland för utbildning, varav en del stannar kvar efter avslutad utbildning.

Utveckling av folkbildning:

Folkbildningen är en stark aktör för samhällsutveckling, en demokratibärare och en folkrörelse i sin samtid. Gotlands Folkhögskola bidrar aktivt till folkbildningens utveckling, men vi identifierar ett behov av en tydligare folkbildningsstrategi som genomsyrar hela regionen.

Nuvarande situation:

- Demokratiska processer undermineras globalt.
- Krisberedskap och samhällsåterhämtning kräver ett större fokus, både internt och externt.
- Regionen står inför ett svårt ekonomiskt läge.
- Regionen har påbörjat skrivandet av IOP-avtal (Idéburen Offentlig Partner) för att stärka folkbildningen och samtidigt spara skattemedel.
- Folkbildningens roll i RUS (Regional Utvecklingsstrategi) har inte tydliggjorts tillräckligt.
- Folkbildningsfrågorna hanteras idag av både UAF och KFA.
- Flera regioner har redan en Folkbildningsstrategi.

Önskat läge:

- Att Region Gotland utvecklar en övergripande folkbildningsstrategi som gäller för samtliga förvaltningar.
- Att Gotlands Folkhögskola fortsätter att vara en bred bildningsaktör både internt och i samhället.

Gotlands Folkhögskola eller UAF har för närvarande inte ansvar för detta mål, men vi lyfter frågan för att skapa en bredare samverkan över förvaltningsgränser och för att tydliggöra folkbildningens roll i regionen. Om detta mål fastställs kommer UAF att behöva beakta det i sina planer.

Allmän kurs

Den allmänna kursen vid Gotlands Folkhögskola ger möjlighet att höja utbildningsnivån på Gotland och öppnar vägar för vidare studier på högskola. Kursen erbjuder både grundskole- och gymnasiebehörighet, och utbildningen anpassas individuellt. Kursen har även en specialinriktning för deltagare inom NPF-spektrumet, där specialanpassningar görs för att tillgodose deras behov, exempelvis genom högre personaltäthet och anpassade lokaler.

Utvecklingsmöjlighet för Enter:

Nuvarande situation:

- Efterfrågan är större än vad vi kan tillgodose, och vi har endast en plats ledig inför höstterminen 2025.
- Grupperna varierar i behov och förkunskaper, vilket kan vara utmanande.
- Det råder osäkerhet kring de nya reglerna för ansökan om SPSM-medel.
- Vi har inlett ett positivt samarbete med Jobbvägen Södra som vi ser potential i att vidareutveckla.

Önskat läge:

- Att tillgången till mer ändamålsenliga lokaler förbättras, exempelvis genom att använda Socialförvaltningens gamla lokaler på andra sidan gatan.

Att skapa två Enter-grupper – en för enbart studier och en annan för både studier och yrkesförberedelse, där vi samverkar med Arbetsliv och Etablering för att undvika "limbo-land" efter avslutad utbildning.

Utvecklingsmöjligheter för att nå hemmasittare

Folkbildning har en hög genomströmning av deltagare, och enligt SCB avslutar cirka 55 procent av deltagarna sina studier på allmän linje och fortsätter med högre studier. Detta beror delvis på den bildningsmiljö som skapas på folkhögskolorna, där deltagarna medverkar i utformningen av undervisningen och skolgemensamma aktiviteter. Dock krävs det att deltagarna faktiskt kommer till platsen.

Nuvarande situation:

- Våra vanliga antagningssystem fungerar för aktiva sökande.
- Vi har skapat en smidig "prova-på"-möjlighet i samarbete med Jobbvägen Södra.
- Vi har svårigheter att nå hemmasittare som inte har varit i skolmiljö på flera år.

Önskat läge:

- Att vi når hemmasittare på ett sätt som får dem att känna sig trygga och lockas till studier.
- Att införa ett flexibelt första halvår med distansundervisning i grupp med fokus på Gaming/programmering, för att sedan ha deltagarna fysiskt på plats inom sex månader.

Yrkesutbildningar och specialutbildningar

Gotlands Folkhögskola erbjuder eftergymnasiala yrkesutbildningar som är av stor betydelse för Gotlands samhälle och dess branscher. Utbildningarna inom socialpedagogik och filmproduktion är exempel på utbildningar som tillgodoser både regionala och nationella behov, vilket gör Gotland attraktivt för branscher som film och socialt arbete.

Utvecklingsmöjligheter:

Vi ser flera utvecklingsmöjligheter inom vårt linjeutbud, och vi satsar på att förstärka sommarverksamhet, deltidskurser och korta kurser som en språngbräda för framtida utveckling. Utvecklingen av dessa verksamheter sker för närvarande inom ramen för befintlig budget.

1.1.3 Ungdomsavdelningen

Enligt GVN:s reglemente så ansvarar nämnden för ungdomsverksamhet inom kultur- och fritidsområdet. Ungdomsavdelningen ska erbjuda ungdomar en meningsfull och utvecklande fritid samt verka för demokrati och ungdomsinflytande. Målgrupp för avdelningen är främst ungdomar mellan 13-19 år.

Avdelningen har flera verksamheter runt om på ön - I Visby finns Puma ungdomsgård och i dagsläget även Fenix Ungkulturhus som övergår 1 juli 2025 till kultur och fritidsavdelningen inom regionstyrelseförvaltningen. Samtidigt som det beslutades i regionfullmäktige om denna övergång så beslutades att ungdomsavdelningen får starta en ny ungdomsgård i

Norra Visby. Ungdomsgårdar finns också i Klintehamn, Hemse, Slite, Fårösund och Roma. Förutom all verksamhet som sker på ungdomsgårdarna så erbjuder ungdomsavdelningen:

- En fältgrupp som syns i offentliga miljöer under främst fredag och lördagskvällar.
- Ett skoluppdrag där fritidsledare bistår med att främja närvaro i skolor
- Digital ungdomsgård, online verksamhet
- Verksamhet för motorburen ungdom

Det finns oro inom flera områden kopplade till ungdomar - till exempel inom ANDTS (alkohol, narkotika, droger, tobak, spel om pengar), ensamhet, icke fullföljd utbildning, psykisk och fysisk ohälsa samt identitetssökande och integration. Till detta märks även en mer negativ attityd och bristande respekt mot vuxenvärlden och olikheter samt en risk för kriminalitet och ökat våldskapital bland ungdomar. Inom dessa områden är ungdomsavdelningen med fritidsledarnas socialpedagogiska kompetens mycket viktiga i det förebyggande arbetet liksom i arbetet med att främja närvaro bland elever i främst grundskolan.

Lågkonjunktur, det ekonomiska läget i världen och familjers möjligheter att betala för fritidsaktiviteter ökar behovet av främjande och meningsfulla fritidsaktiviteter utan kostnad. Av den anledningen är det extra viktigt att ungdomsavdelningen erbjuder en bred och aktiv verksamhet utifrån ungdomars behov och önskemål. Det läggs extra fokus på att främja psykisk och fysisk hälsa via aktiviteter kopplade till rörelse.

Det finns ett stort behov av att fritidsledare syns och verkar i offentliga miljöer. Avdelningen har en fältgrupp som arbetar där ungdomar befinner sig på dagtid, kvällstid och nätter. Under högtider, högsäsong och i semestertider behöver avdelningen stärka upp fältverksamheten med flera team. Det är ett kostsamt men värdefullt arbete när trygga vuxna finns i miljöer där ungdomar är.

Det är en stor utmaning att rekrytera och behålla fritidsledare med ett arbete som innebär tjänstgöring flera kvällar i veckan. De fritidsledare som väljer att avsluta sin tjänst inom avdelningen har sökt sig till arbeten som innebär tjänstgöring dagtid. Även löneläget gör att fritidsledare söker andra tjänster. Rekrytering underlättas inte av att det finns betydande löneskillnader mellan en fritidsledare och en socialpedagog trots att båda utbildningarna är tvååriga folkhögskoleutbildningar. Flertalet medarbetare inom ungdomsavdelningen är anställda som fritidsledare men har en socialpedagogisk utbildning.

1.1.4 Arbetsliv och etablering

Avdelningens uppdrag inom områdena arbetsmarknad och sysselsättning, studie- och yrkesvägledning samt flyktingmottagning omfattar breda och dynamiska områden. Uppdraget styrs delvis av statliga myndigheters regleringsbrev och insatser, samtidigt som det även innefattar regionala satsningar och behov av utveckling. Avdelningen samarbetar inte bara inom den egna förvaltningen utan också nära med Socialförvaltningen, Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, FINSAM, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, alla arbetsgivare på Gotland (både inom Region Gotland och i näringslivet) samt ideella föreningar. För att kunna möta de behov som finns krävs flexibilitet i insatser och arbetsmetod för att genomföra rätt aktiviteter för individernas behov.

Etablering av unga som varken arbetar eller studerar

För att skapa resultat för målet att minska andelen unga som varken arbetar eller studerar arbetar avdelningen aktivt med att utveckla och förbättra processerna inom det kommunala

aktivitetsansvaret (KAA) samt i insatsen Jobbvägen för att kunna möta fler unga 16-29 år och vägleda till studier och/eller arbete. Under 2024 har andelen unga 16-29 år som söker sig till avdelningens insatser, eller hänvisas av annan part ökat. ESF-projektet Gotland Forward med delprojektet Jobbvägen Södra Gotland skapar också förutsättningar för målgruppen i nära samverkan med Folkhögskolan, Hemse Vårdcentral och lokalsamhället. Även IPS-projektet med statliga stimulansmedel för att möta målgruppen med missbruk i samverkan med psykiatri och Minimaria är gynnsamma för målgruppen. För att fortsatt kunna erbjuda insatser för målgruppen unga som varken arbetar eller studerar över hela Gotland avser avdelningen äska medel för en heltidstjänst med uppdrag mot målgruppen samt medel för lokaler. Lokalerna avser avdelningen samlokalisera med folkhögskolan.

Samverkan skola – arbetsliv

Ett centralt målområde för förvaltningen är att underlätta genomströmningen av elever från grundskola till gymnasium och vidare till vuxen- och arbetsliv. Samverkan mellan skola och arbetsliv är viktig för att ge eleverna en tydlig förståelse för varför utbildning är betydelsefull, vilket yrkesval de kan göra och möjligheten att fatta välgrundade beslut baserade på självinsikt och kunskap om arbetsmarknaden. Detta arbete utgör en viktig del i kompetensförsörjningen för både näringsliv och offentlig sektor.

Avdelningen ser idag satsning inom området skulle påverka framtidstro och hopp hos grundskoleelever, samt påverka gymnasievalsprocessen som yrkeslivsetablering och tillväxt på Gotland. Avdelningen avser äska om medel för en SSA-koordinator.

1.1.5 Wisbygymnasiet

Del 1 – Resurscentrum

Bakgrund och syfte

Gymnasieskolan står inför en alltmer komplex utmaning att tillgodose elevers olika behov och förutsättningar. Skolans kompensatoriska uppdrag innebär att likvärdiga förutsättningar för alla elever att nå målen måste skapas. I linje med de politiskt fastställda nämndmålen, där fokus ligger på att öka elevers resultat och välbefinnande, äskar gymnasieskolan om medel för att inrätta Resurscentrum.

Resurscentrum syftar till att vara en lärandemiljö som erbjuder såväl pedagogiskt som socialt stöd för elever, vilket ska bidra till att höja studieresultaten och främja elevers mående. Verksamheten ska vara tillgänglig för alla elever, oavsett om de har ett identifierat stödbehov eller ej, och erbjuda möjlighet till studiero, individuell vägledning och lärarstöd utanför ordinarie undervisningstid.

Förväntad effekt

Etableringen av Resurscentrum förväntas ha en positiv och märkbar inverkan på elevernas studieresultat och genomströmning. Genom att erbjuda en tillgänglig och flexibel studiemiljö utanför schemalagd undervisning ges elever bättre förutsättningar att utveckla sina kunskaper och förståelse i olika ämnen. Verksamheten förväntas även bidra till ökad motivation och minskad skolfrånvaro, vilket i sin tur stärker elevernas förmåga att fullfölja sin utbildning.

Utöver de akademiska vinsterna bedöms Resurscentrum ha en gynnsam inverkan på elevernas psykiska hälsa. Genom att erbjuda en lågröskelverksamhet där elever kan få stöd utan

krav på diagnoser eller formella beslut, skapas en trygg och inkluderande miljö som kan minska stress och oro kopplad till skolarbetet.

Effekten av Resurscentrum kommer att utvärderas inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete. Uppföljningen kommer att innefatta kvantitativa indikatorer, som resultat och genomströmning, samt kvalitativa aspekter genom intervjuer med elever för att få en fördjupad förståelse av verksamhetens betydelse. Denna långsiktiga analys kommer att ge underlag för eventuella justeringar och vidareutveckling av Resurscentrums verksamhet.

Organisering och genomförande

Resurscentrum kommer att vara en integrerad men separat del av skolans stödverksamhet. Det kommer att hålla öppet under hela skoldagen, från kl. 08:00 till 17:00, för att möjliggöra flexibel användning utifrån elevernas individuella behov. Insatserna i Resurscentrum kommer genomföras utanför schemalagd undervisningstid, vilket innebär att elever kan nyttja verksamheten under sovmorgnar, eftermiddagar och håltimmar.

Resurscentrum kommer att bemannas av en samordnare och lärare motsvarande tre heltidstjänster. För att säkerställa att verksamheten motsvarar de behov som finns på skolan, kommer yrkesprogrammen att ha en särskilt tät koppling till Resurscentrum. Yrkeslärare kommer att delta i verksamheten för att kunna ge elever inom dessa program ett relevant och anpassat stöd. Vidare kommer specialpedagoger att komplettera verksamheten för att möta mer specifika pedagogiska behov.

Resurscentrum ska vara en elevstyrd verksamhet, där eleverna själva avgör innehåll, tid och frekvens för sitt deltagande. Ingen betygssättning sker på Resurscentrum, och eleverna får möjlighet att möta en annan person än sin ordinarie lärare, vilket kan skapa en lågtröskelmiljö för lärande och stöd.

Verksamheten kommer att ha ett särskilt nära samarbete med introduktionsprogrammen, men det är viktigt att betona att Resurscentrum inte är en del av introduktionsprogrammen utan en resurs för alla elever på gymnasieskolan. Erfarenheter från liknande verksamheter på fastlandsskolor visar att cirka 10 procent av eleverna besöker Resurscentrum varje vecka, vilket talar för att behovet är omfattande och att en etablering av denna verksamhet skulle vara en strategisk investering i elevernas utveckling och skolans måluppfyllelse.

Ekonomiskt äskande

För att möjliggöra etablering och bemanning av Resurscentrum äskar gymnasieskolan om 2,2 miljoner kronor. Dessa medel kommer att täcka lönekostnader för tre heltidstjänster samt driftkostnader för att skapa en lämplig fysisk miljö för verksamheten. Investeringen bedöms ge ett högt pedagogiskt och kompensatoriskt värde för skolan och bidra till att fler elever når sina utbildningsmål.

Del 2 – Ny inriktning på el- och energiprogrammet

Bakgrund och motivering

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutade i oktober 2024 att inrätta en energiinriktning på el- och energiprogrammet med start höstterminen 2025. Beslutet fattades mot bakgrund av det ökade behovet av arbetskraft inom energisektorn på Gotland, vilket är en direkt konsekvens av pågående energiomställning.

För att möta de krav som den nya inriktningen ställer behövs investeringsanslag för verksamhetsanpassning och inköp av undervisningsmateriel.

Behov av investeringar

1. Verksamhetsanpassning av lokaler

Det finns idag outnyttjade, men icke ändamålsenliga lokaler på Herkulesvägen (Ahl-grens). Dessa lokaler föreslås anpassas för den nya utbildningen till en beräknad kostnad av 3 800 000 kronor.

2. Undervisningsmateriel

För att möjliggöra en kvalitativ start av den nya inriktningen behövs extra anslag för undervisningsmateriel motsvarande 500 000 kronor.

Lokalförsörjning

- Flexhuset. På kort sikt kan utbildningen bedrivas i hyrda lokaler i Flexhuset. Denna lösning innebär dock att den pedagogiska samordningen mellan el- och energiprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet samt VVS- och fastighetsprogrammet ej blir möjlig. Vidare är hyreslösningen inte kostnadseffektiv på lång sikt.
- Samordning och effektivisering. Idag bedrivs el- och energiprogrammet på tre skilda adresser i Visby. Genom att samla verksamheten på Herkulesvägen kan en mer effektiv och samordnad utbildningsmiljö uppnås.

Kostnadsammanställning

- Verksamhetsanpassning av lokaler: 3 800 000 kronor
- Undervisningsmateriel: 500 000 kronor

Totalt: 4 300 000 kronor

1.2 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026–2028

Gymnasie- och vuxenutbildningens verksamheter möter både utmaningar och möjligheter inom ekonomi, kompetensförsörjning och integration. Bedömningen är att det i dagsläget är balans mellan uppdrag, mål och resurser men förändringstakten inom nämndens ansvarsområde är fortsatt hög och i och med att ekonomin är så starkt kopplad till riktade statsbidrag så är prognossäkerhet inte helt enkel.

Flera statliga reformer påverkar verksamheten främst inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen, men även förändringar inom den statliga arbetsmarknadspolitiken påverkar. Dessutom pågår utvecklingsarbeten med att förbättra samverkan mellan förvaltningar inom Region Gotland samt andra aktörer för att fler gotlänningar ska komma i arbete eller studier.

Elevflödet är avgörande för ekonomin i Wisbygymnasiet, där elevantalet förväntas öka de närmaste åren. En växande elevpopulation kräver fler utbildningsplatser och lokaler. Nya

utbildningsprogram, såsom ett industritekniskt program och utökade förnybara energiutbildningar, utvecklas för att matcha arbetsmarknadens behov och stärka kopplingen till lokala företag. Elevökningen skall genom samordning och samnyttjande av personal och lokaler lösas utan att dra på ökade kostnader eftersom ett effektiviseringskrav finns för nämndens verksamheter. Enligt prognos går elevtalen ner om ett något år och då skall verksamheten anpassas utifrån lägre elevtal. En utmaning.

Wisbygymnasiet möter samtidigt omfattande förändringar, inklusive det nya ämnesbetygs-systemet Gy25 och möter allt fler elever i behov av särskilt stöd.

Migration och förändrade regelverk kräver resurser och samverkan, just nu särskilt kring flyktingar från Ukraina.

För att möta kompetensbehov erbjuds möjlighet att läsa högre utbildning på distans genom Lärcentrum på Vuxenutbildningen. Här finns stora utvecklingsmöjligheter och nämnden går fram med ett tilläggsanslag. Utökad behov kräver finansiering, de kommuner förvaltningen varit i kontakt med och har samarbete med satsar betydligt mer resurser på Lärcenterverksamhet.

Flera omvärldshändelser, både nationellt och internationellt, understryker behovet av att intensifiera arbetet med säkerhets- och beredskapsfrågor. En utredning om kommuners och regioners beredskap betonar behovet av riskanalyser och samarbete med statliga myndigheter. Detta kommer att kräva att verksamheterna inom gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden stärker sin krisberedskap och utvecklar kompetens inom flera områden.

Satsningar på det brottsförebyggande arbetet kräver ökade resurser. Sociala insatsgrupper (SIG) och ungdomsverksamhet bidrar till ökad trygghet och delaktighet för unga.

Nämndens resultat

Nämnden visade för helåret 2024 ett positivt resultat på 8,8 miljoner kronor. Nettokostnaden ökade för året med 13,5 miljoner kronor och motsvarade 3,7 procent. Ökningstakten för de egna kostnaderna var 4,7 procent och intäkterna ökade med 6,1 procent. Under 2024 har statsbidragen totalt ökat med 7,9 miljoner kronor.

I den kommunala gymnasieskolan blev det 9 elever fler än budgeterat. Fler antal elever och interna ersättningar medförde ett negativt resultat på 1,2 miljoner kronor i resursfördelningen. De interkommunala utbetalningarna och ersättningarna till fristående huvudman gjorde ett positivt resultat på 1,9 miljoner kronor, detta på grund av färre antal elever än budgeterat. I och med det positiva resultatet för 2024 så uppnådde nämndens verksamheter effektiviseringskravet på 2,5 miljoner kronor.

Måluppfyllelsen är god

Den samlade bedömningen är att nämnden i hög utsträckning bidrar till måluppfyllelsen i Region Gotland.

Andelen gymnasieelever med examen inom 4 år (kommunala skolor) har minskat något 0,8 procentenheter från 68,2 procent år 2023 till 67,4 procent år 2024. Motsvarande andel i riket är 73,4 procent år 2024. Minskningen för examen inom 4 år gäller kvinnor, medan andelen män som tar examen inom 4 år har ökat.

Andelen elever med examen inom 3 år har däremot ökat med 8,3 procentenheter, från 63,3 procent 2023 till 71,6 procent 2024.

2. Mål

2.1 Beslutade mål

Nedan mål beslutades under regionfullmäktiges sammanträde i juni 2023² och gäller från och med verksamhetsåret 2024. De fyra första målen är regionens gemensamma mål och gäller för alla nämnder och de efterföljande målen är nämndens egna fastställda mål.

Mål
Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras
Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år
Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut
Andelen elever inom den kommunala gymnasieskolan med examen inom 4 år ska öka årligen och med minst 5 procentenheter till 2027
Andelen elever inom den kommunala gymnasieskolan som i elevenkäten svarar "mycket bra" eller "bra" på frågan "Hur mår du rent allmänt", ska öka årligen och med minst 4 procentenheter till 2027
Andelen invånare 16–29 år som varken arbetar eller studerar ska minska årligen och med minst 1 procentenhet till 2027
Andelen invånare 25–64 år med gymnasial utbildning ska öka årligen och med minst 2 procentenheter till 2027
Andelen utrikesfödda 20-64 år med egen försörjning ska öka årligen och med minst 2 procentenheter till 2027

2.2 Revidering av befintliga mål

Kommer ej att revideras

2.3 Förslag till nya mål

Inga nya mål under planperioden

3. Behov och prioriteringar av resurser 2026–2028

3.1 Inledning, behov prioriteringar

Det ekonomiska läget för regionen³ inför 2026- 2028 är uttryckt som – Återhämtningen av skatteunderlagstillväxten samt nedväxlingen av inflationen innebär att kommunsektorns köpkraft beräknas öka framåt. De exceptionellt svaga åren 2023 och 2024 följs av en markant rekyl 2025. Förutom att priser stiger långsammare faller pensionskostnaderna 2025, en stor kontrast mot de stora uppgångarna föregående år. Realt sett bedöms skatteunderlaget öka med 4,1 procent per år mellan 2024-2027.

Det budgeterade resultatet för Region Gotland 2025 är plus 87 miljoner kronor. För att resultatet ska landa på den nivå krävs att nämndernas budgetar inte överskrider. I resultatplanen beräknas därefter det budgeterade resultatet för 2026 bli positivt på 157 miljoner kronor och för 2027 positivt på 36 miljoner kronor. Nämndernas förmåga att anpassa verksamheten till den beslutade budgeten 2025 blir avgörande för den ekonomiska ställningen framåt.

Regiondirektören har fått i uppdrag av regionstyrelsen att ta fram förslag för att genomföra en effektivisering på motsvarande en procent i snitt per år från 2025-2027, för 2025 års

² RF § 98

³ Källa: Anvisning strategisk plan och budget 2026–2028

budget är effektiviseringskravet fastställt till 70 miljoner kronor. I samband med budgetberedningen i maj månad 2025 kommer regionstyrelsen att presentera förslag till effektivisering för de resterande åren 2026-2027.

3.1.1 Vuxenutbildningen

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver vuxenutbildningen budgetmässigt förstärkas. Nedan tabell sammanfattar de äskanden som vuxenutbildningen gör för budgetåret 2026.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Lärcentrum högre utbildning	2 500
2	Förstärkning sfi	1 200
Summa		3 700

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Vuxenutbildningen avser att begära ramförstärkning med 3,7 miljoner.

3.1.2 Folkhögskolan

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen behöver folkhögskolan budgetmässigt förstärkas enligt följande tabell.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Enter, utökning med en tjänst	700
2	Enter, hyra av lokal	200
3	Projekt nå hemmasittare, materialkostnader	500
Summa		1 400

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Gotlands Folkhögskola avser att begära en ramförstärkning med 1,4 miljoner kronor

3.1.3 Ungdomsavdelningen

Utifrån de behov och kommande utmaningar som beskrivs i det tidigare avsnittet om nulägesanalysen bedömer ungdomsavdelningen att nuvarande budget bör täcka de kostnader som uppstår.

3.1.4 Arbetsliv och etablering

Utifrån beskrivna behov och utmaningar avser arbetsliv och etablering att äska om följande för att uppnå önskade resultat och målsättning med etablering i samhället och arbetslivet:

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Arbetslivscoach Unga	650
2	SSA koordinator	650
3	Lokaler Jobbvägen Södra Gotland	150
Summa		1 500

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Arbetsliv och etablering begär en ramförstärkning motsvarande 1,5 miljoner kronor

3.1.5 Wisbygymnasiet

Del 1 – Resurscentrum

Gymnasieskolan står inför växande utmaningar i att möta elevers skiftande behov. För att stärka studieresultat och välmående föreslås inrättandet av Resurscentrum – en tillgänglig lärandemiljö som erbjuder pedagogiskt och socialt stöd utanför ordinarie undervisningstid.

Resurscentrum ska vara öppet för alla elever och erbjuda studiero, individuell vägledning och lärarstöd. Genom en lågröskelverksamhet skapas en trygg miljö som kan minska stress och oro kopplad till skolarbetet. Verksamheten förväntas leda till förbättrade resultat, ökad motivation och minskad skolfrånvaro.

Organisatoriskt bemannas Resurscentrum av en samordnare och tre lärare, med särskild koppling till yrkesprogram och specialpedagogik. Elevernas deltagande är frivilligt och utan betygspress, och verksamheten integreras med skolans systematiska kvalitetsarbete.

För att genomföra satsningen äskar gymnasieskolan 2,2 miljoner kronor, avsedda för personal och drift. Erfarenheter från liknande initiativ visar på ett stort behov, och investeringen bedöms vara strategiskt värdefull för skolans måluppfyllelse.

Del 2 – Ny inriktning på el- och energiprogrammet

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har beslutat att införa en energiinriktning på el- och energiprogrammet från höstterminen 2025. Satsningen motiveras av det växande behovet av arbetskraft inom energisektorn på Gotland, drivet av den pågående energiomställningen.

För att möjliggöra utbildningen krävs investeringar i verksamhetsanpassning och undervisningsmateriel. Outnyttjade lokaler på Herkulesvägen föreslås anpassas till en kostnad av 3,8 miljoner kronor, och för inköp av undervisningsmateriel behövs ytterligare 500 000 kronor.

Utbildningen kan tillfälligt bedrivas i hyrda lokaler i Flexhuset, men denna lösning bedöms vara mindre pedagogiskt och ekonomiskt hållbar. Genom att samla ett flertal yrkesprogram knutna till byggsektorn på en plats skapas en mer effektiv och samordnad utbildningsmiljö.

Den totala investeringen på 4,3 miljoner kronor bedöms vara en strategisk satsning för att möta framtida kompetensbehov inom energisektorn.

Prio	Kategori	Belopp, tkr
1	Resurscentrum	2 200
1	Energiinriktning, läromedel	500
Summa		2 700

Prio, avser prioritetsordning, där värdet 1 har högsta prioritet, värdet 2 har medel, och värdet 3 har lägsta prioritet

Gymnasiet begär en ramförstärkning motsvarande 2,7 miljoner kronor

3.1.6 Digitalisering

Skolväsendet har ett uppdrag i skollag och läroplan att alla barn och elever ska ha samma möjligheter att utveckla sin digitala kompetens inför ett framtida samhälle där de ska vara verksamma samt ha ett livslångt lärande. Ny teknik och digitalisering är också en av nycklarna för medarbetarna att hitta nya effektivare verktyg, arbetsmodeller och samverkansvägar för att utveckla arbetet. Digitaliseringen skall också syfta till att stärka det pedagogiska

uppdraget genom nya och varierande verktyg samt förbättrade administrativa processer. Kraven på att följa med i samhällsutvecklingen, följa upp och utvärdera genomförda insatser samt att arbeta strategiskt och långsiktigt inom området har ökat och är därmed högt prioriterat i förvaltningens arbete. Detta kräver en ständig och fortgående kompetensutveckling inom det digitala området för alla våra medarbetare vilket förtydligas nedan under avsnittet om investeringar.

Fortsatt utveckling av förvaltningens digitala arbete pågår och en översyn av systemarkitekturen inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen pågår. Utöver detta tillkommer det regionövergripande arbetet med införande av både objektsförvaltning, avtalsuppföljning och e-arkiv, där varje förvaltning behöver investeringsutrymme för ett lyckat införande. Den alltmer komplicerade IT-arkitekturen med ökat antal system, krav på en fungerande integration mellan dessa samt en god kontroll vad gäller GDPR och informationssäkerhet medför krav på en ökad arbetsinsats.

Kompetensutveckling och utbildningsinsatser inom digitaliseringsområdet behöver genomföras kontinuerligt och parallellt med införanden av nya system och ny teknik. Här kommer artificiell intelligens (AI) att kräva mer riktade utbildningar för medarbetare, lärare och elever men också uppdaterade riktlinjer kring nyttjandet då utvecklingen av AI i sig samt att nya AI-modeller utvecklas fortlopande. Detta behöver göras för att säkra arbetet kring GDPR och informationsläckage men också säkra bedömningen av elevernas kunskaper samt förebygga desinformation av olika slag i syfte att stärka demokratin. Det utökade arbetet kring informationssäkerhet gäller samtliga digitala system då nya förordningar och lagar som NIS2⁴ och Cybersäkerhetslagen kräver högre säkerhet. Cybersäkerhetslagen är det svenska sättet att implementera NIS2 i nationell lagstiftning. Varje EU-land måste införa egna lagar och regler som överensstämmer med NIS2-direktivet.

Under planperioden planeras flera olika projekt i syfte att utveckla verksamheternas processer vilket beskrivs närmare under kapitel IT-investeringar. En central handlingsplan inom UAF för en ökad digital kompetens 2025–2028 är under framtagande. I grundarbetet inför denna kan vi se, i de större övergripande strategiska digitala analyserna inom Sverige och EU, att man pekar på ett stort ökat behov av ökad digital kompetens hos både elever och lärare. Samtidigt utvecklas AI allt snabbare då teknikutvecklingen möjliggör detta. Ett tredje viktigt område i denna oroligare värld är det förebyggande arbetet kring informationssäkerhet och objektsförvaltning.

3.1.7 Kvalitetsutveckling

Det systematiska kvalitetsarbetet inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen kan anses vara relativt väl förankrat. Det finns en gemensam bas i årshjulet och de stora processerna är tydliga vilket skapar trygghet och tillit, även om tidplanerna ofta är alldeles för korta. För att hålla i, och även utveckla arbetet, behöver det fortsatt finnas långsiktighet, uthållighet och ett verksamhetsnära ledarskap vilket leder till att varje process blir mer trovärdig och värdeskapande.

Det är prioriterat inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen att arbeta för att bygga och upprätthålla tillit då det, tillsammans med förtroende, mindre kontroll och god uppföljning, ger goda möjligheter för chefer och medarbetare att arbeta än mer systematiskt och långsiktigt och ger möjlighet att påverka och förbättra. Med ökad delaktighet, förståelse och ansvar skapas engagemang, motivation, arbetsglädje och möjlighet till innovation. Tillit är grundläggande och till viss del avgörande för samhälls- och verksamhetsutveckling då den

---

⁴ NIS-direktivet, NIS2, CER | SKR

skapar en atmosfär av samarbete, tillväxt och stabilitet, medan brist på tillit kan leda till motsatt resultat. Analys, utvärdering och uppföljning av arbetsinsatser inom den egna verksamheten skall samtidigt vara prioriterat. Följer vi inte upp är det brist på respekt och en signal att det som görs kanske inte är så viktigt.

Att basera beslut på fakta är ett område som har utvecklats inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, men som också kräver kontinuerlig utveckling. Vår förmåga att analysera information och basera beslut på fakta är avgörande för att säkerställa att de val som görs är välgrundade, effektiva och rättssäkra. Beslut som är grundade i fakta är mer förutsägbara, vilket gör det lättare att planera och förutse framtida händelser och utmaningar och det ökar förmågan till transparens och ansvarstagande.

En del av prioriteringarna under kommande år är att fortsätta med följande utvecklingsarbete, i övrigt hänvisas till verksamhetsplan-25, lokalbehov och investeringsplan.

Det utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har som fortsatta utvecklingsområden är att;

- Förbättra analysarbetet i samband med uppföljning av aktiviteter, resultat och mål utifrån styrmodell och styrdokument
- Fortsätta arbetet med att följa upp, använda rätt indikatorer och sedan beskriva vad och hur vi utvecklar, identifiera eventuella brister och fånga upp avvikelser för att kunna arbeta än mer förebyggande och utvecklande
- Utveckla förvaltningens chefsstöd ur ett kvalitets- och likvärdighetsperspektiv
- Fortlöpande förankringsarbete kring region Gotlands lokalförsörjningsprocess. Att region Gotlands bestånd av ägda och inhyrda lokaler är en gemensam resurs och att samtliga nämnder ska bidra till att lokalförsörjningen planeras i samverkan och att koncernnyttan maximeras
- Samverka än mer inom förvaltningen och mellan förvaltningar

Sammantaget är nämnda delar viktiga att utveckla för att utbildnings- och arbetslivsförvaltningen ska nå en god, likvärdig, tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Att verksamheterna skall hålla hög kvalitet och främjar alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Det vill säga att verksamheterna skapar värde för de vi är till för och att alla ges förutsättningar och möjlighet att lyckas.

Förvaltningen avser att i första hand omfördela resurser inom befintlig budgetram för att finansiera detta.

3.1.8 Barn- och elevhälsa

Barn- och elevhälsan servar gymnasiet med skolkuratorer, skolpsykolog, skolläkare och skolsköterskor. Även här ser man stora behov där elevhälsan, i synnerhet de psykosociala och psykologiska insatserna, behöver prioritera för att hinna med den stora efterfrågan, vilket får inverkan både på tillgänglighet, uppföljning, samt förmågan att arbeta hälsofrämjande och förebyggande. Grundavtalet mellan BUN och GVN för elevvård har inte hantierat de löneökningar som varit de senaste åren. Detta är avhängigt att barn- och elevhälsan har en rörlig budget utifrån antalet barn och elever vilket innebär att för BUN:s verksamhetsområden är löneuppräkningsarna medräknat i det grundbelopp som utgår per elev men till GVN så är grundavtalet fast beräknat vilket innebär att löneuppräkningsarna för medarbetare som arbetar för GVN aldrig har räknats med och justerats. Av den anledningen äskar barn- och elevhälsan om ett ramtillskott på 586 tkr vilket är uppräknade löner från 2021 till 2025.

För barn- och elevhälsan begär förvaltningen en ramförstärkning motsvarande 586 000 kronor

3.1.9 Kompetensförsörjning, gemensamt

Gotlands löneläge och fortsatta satsningar

För att stärka konkurrenskraften behöver fortsatta satsningar göras på framför allt de mest svårrekryterade grupperna inom lärarkåren, men också på skolledarkåren, för att både behålla och för att kunna rekrytera duktiga lärare och skolledare. Generellt kan noteras att kompetensbristen finns inom allt fler grupper, både i riket som helhet och inom Region Gotland. BUN uppmanar RS att ta hänsyn till behovet av förstärkt löneökningsutrymme i budgetarbetet, så att Region Gotland har löner som ligger på mediannivå i förhållande till riket.

3.1.10 Säkerhet och beredskap

Flertalet händelser i vår omvärld, såväl nationellt som internationellt, visar på att det finns ett fortsatt behov av att förvaltningen ökar och intensifierar arbetet kring säkerhets- och beredskapsfrågor. Krig i vår omvärld, det försämrade säkerhetsläget, den ökande kriminaliteten inom Sverige samt en ökande risk för våld inom skolområden. Bedömningen förvaltningen gör är att det finns ett behov av att rekrytera och bemanna förvaltningen med kompetens inom säkerhets- och beredskapsfrågor. I nuläget håller förvaltningen sig, så att säga flytande, inom området men för att jobba mer utvecklande, långsiktigt, strategiskt och systematiskt så krävs det mer, både av kompetens och resurser. Det finns flera viktiga skäl till att detta är viktigt. Här följer några av de viktigaste anledningarna som förvaltningen tagit fram:

Riskhantering: Med rätt kompetens inom säkerhet- och beredskap så kan förvaltningen arbeta än mer med att identifiera och analysera risker och hot som kan påverka organisationens säkerhet. Genom att ha en dedikerad kompetent person inom områdena så ger vi oss själva en bättre möjlighet att arbeta proaktivt för att minska risker och vidta åtgärder för att hantera dem på ett effektivt sätt.

Incidenthantering: Om en olycka, katastrof eller säkerhetshot inträffar är det avgörande att ha en person(er) som kan koordinera och hantera situationen. En säkerhets- och beredskapsansvarig kan ta ledningen i att samla information, vidta åtgärder och tillsammans med kommunikatör kommunicera med berörda för att minimera skador, skydda människor och säkerställa återhämtning.

Förebyggande åtgärder: Kompetens att implementera förebyggande åtgärder och säkerhetsrutiner för att minska risken för incidenter. Det kan inkludera säkerhetsutbildning, etablering av rutiner, utveckling av kontroller och övervakningssystem samt höja säkerhetsmedvetenheten i organisationen.

Lagkrav och efterlevnad: Kommuner och regioner i Sverige har ett grundläggande ansvar för att hantera fredstida kriser och höjd beredskap enligt Lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH, 2006:544).

Samarbeta med räddningstjänst, polis, socialtjänst och sjukvård för att säkerställa en effektiv krishantering. Delta i lokala och regionala beredskapssamordningar för att hålla sig uppdaterad om aktuella hotbilder och bästa praxis.

Ha rutiner för hur man utvärderar och lär sig av inträffade händelser för att förbättra beredskapsarbetet. Genom att arbeta systematiskt med dessa områden kan en utbildningsförvaltning minska riskerna och säkerställa en trygg och säker skol- och arbetsmiljö.

Sammanfattningsvis är bedömning den att kompetens inom säkerhets- och beredskapsfrågor måste höjas samt att det behöver tydliggöras vad som skall hanteras regionövergripande och vad respektive förvaltning förväntas ta ansvar för. Detta bedöms vara avgörande för att hantera risker och skydda människor och organisation. Med kunskap och expertis inom nämnda områden ger vi oss själva bättre möjligheter att förebygga och minimera konsekvenser av oönskade händelser.

Utifrån detta bör nämnden möjliggöra för förvaltningen att budgetera för och rekrytera person med rätt kompetens. En person som är ansvarig för att uppfylla eventuella krav och säkerställa efterlevnad av regler. Samtidigt skall samverkan med alla förvaltningar inom regionen prioriteras och utvecklas kontinuerligt.

För säkerhet och beredskap begär förvaltningen en ramförstärkning motsvarande 1,0 tjänst, ca 450 000 kr/år, kostnaden delas med barn- och utbildningsnämnden

3.1.11 Driftkonsekvenser gällande investering och nybyggnation av lokaler

Med anledning av att fortifikationsverket sagt upp fastigheten för folkhögskolan avseende kök och matsal i Fårösund finns behov av en ersättningslokal för att kunna tillgodose eleverna med måltider. Förhandling om en ersättningslokal pågår och preliminär årshyra blir 700 000 kronor per år.

Förvaltningen begär en ramförstärkning motsvarande 700 000 kronor för hyreskostnad av kök och matsal vid folkhögskolan Fårösund.

3.2 Driftbudget 2026 – 2028

3.2.1 Ramförändringar i sammandrag

Sammanställning av behov av budgetförstärkning 2026–2028, tkr

Jämförelse med budget år 2025	2026	2027	2028
Gymnasieskola, <i>resursförd.</i>	20 472	29 716	29 341
Anpassad gymnasieskola, <i>resursförd.</i>	2 649	3 974	5 298
Externa avtal	800	1 600	2 400
Vuxenutbildning	2 500	2 500	2 500
Folkhögskolan	700	700	700
Ungdomsavdelningen	-	-	-
Arbetsliv och etablering	650	650	650
Wisbygymnasiet, <i>drift</i>	2 700	2 700	2 700
Barn- och elevhälsan	586	586	586
Säkerhet och beredskap	450	450	450
Driftkonsekvenser, lokaler folkhögsk.	700	700	700

Finansieringsprincipen, skolbibliotek	2 487	2 487	2 487
Summa, (+ökat behov, - minskat behov)	34 694	46 063	47 812

Tabellen sammanfattar budgetbehoven för planperioden som beskrivs i avsnittet ”Behov och prioritering av resurser 2026–2028” och avser prioritering 1.

Enligt tidigare inlämnad strategisk plan och budget för 2025–2027 är ramjustering för ökat antal elever i gymnasieskolan inarbetade i plankalkylen för åren 2026–2028, då beräknades det vara en ökning av antalet elever för budgetåret 2026. Vid omräkning av antalet elever inför mål och budgetskrivelse 2026–2028 visar det sig att volymen om 157 fler elever sänks när stämmer med den tidigare fastställda plankalkylen om 142 fler elever. Budgetmässigt så motsvarade 142 elever i den tidigare plankalkylen en ökning av budget med 17,4 miljoner kronor. Beräkningar för budget 2026 visar att behovet av budget är högre än vad som tidigare har angetts, ytterligare ramförstärkning med 3,1 miljoner kronor behövs, vilket beror på att genomsnittskostnaden per elev och program är högre när de beräknas i år i jämförelse med beräkningarna som gjordes föregående år. Den sammanlagda ramökningen som begärs till resursfördelningen för budgetåret 2026 är 20,5 miljoner kronor. Utöver ramjusteringar för förändringar i elevvolymerna begärs även kompensation för externa avtal med 800 000 kronor, vilket i huvudsak avser ersättning till extern huvudman.

3.2.2 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen

Finansieringsprincipen tillämpas när riksdagen, regeringen eller statliga myndigheter beslutar om regeländringar som tar sikte på de verksamheter som bedrivs av kommuner och landsting. Exempel på sådana beslut är när:

- införande av nya obligatoriska uppgifter.
- frivilliga uppgifter blir obligatoriska
- det kommunala ansvaret för vissa uppgifter tas bort eller avregleras
- staten ändrar ambitionsnivåerna för befintlig verksamhet

Finansieringsprincipen är grundläggande för de ekonomiska relationerna mellan staten och kommunsektorn, och gäller i båda riktningarna. Principen innebär att kommuner och landsting inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera statliga beslut.

På senare år har flera genomgripande reformer genomförts inom nämndens verksamhetsområden och förmodligen kommer det även i framtiden att ställas krav på omställningar och genomförande av nya reformer inom nämndens ansvarsområden.

Förvaltningen har under flera år haft ambitionen att säkra att finansieringen av statliga beslut som regleras i den kommunalekonomiska utjämningen och berör gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamhetsområden också tillförs den utförande nämnden.

Nämnden kommer inom ramen för de generella statsbidragen⁵ att äska om budgettillskott enligt finansieringsprincipen. Tabellen nedan redovisar nytillkomna generella statsbidrag inom nämndens verksamhetsområden:

Finansieringsprincipen

---

⁵ Uppgifter hämtade från SKR:s Specificering av generella statsbidrag i anslaget för kommunalekonomisk utjämning för kommuner åren 2024 - 2027, publicerad 2024-10-07

Aktivitet	Belopp, tkr
1. Stärkta och bemannade skolbibliotek	2 487
Summa	2 487

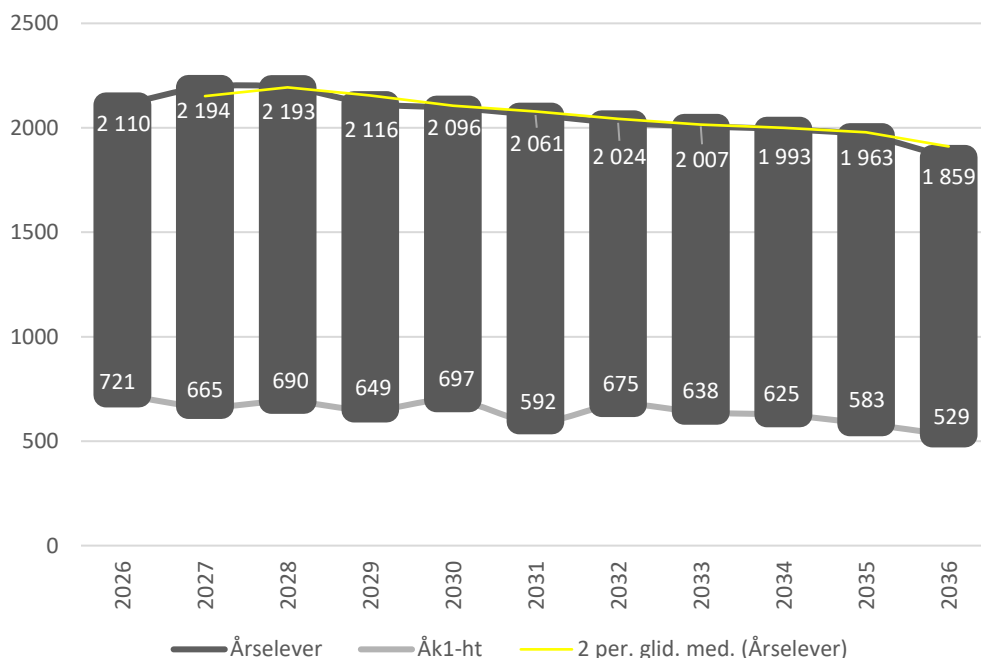
- Att elever kan läsa och förstå det de läser är viktigt för deras möjligheter att utveckla kunskap i alla skolämnen och för att de ska vara väl förberedda för vidare studier, yrkesliv och samhällsliv. Skolbibliotek kan ha avgörande betydelse för att främja elevers läsande. Tillgången till ändamålsenliga skolbibliotek ser i dag mycket olika ut. Regeringen avser därför att vidta åtgärder för stärkta och bemannade skolbibliotek

Noteras bör att regeringen till budget 2025 anslag förstärkning till biblioteken vilket för regionens del då motsvarade 1,3 miljoner kronor, nu till 2026 har anslaget ökat till 2,5 miljoner kronor. För budgetåret 2025 avstod nämnden att äska om detta.

3.2.3 Elevflöden och demografi kommande år

Elevvolymen, antal årselever, är ökande de närmaste tio åren och motsvarar i genomsnitt 642 elever som årligen påbörjar sina gymnasiestudier. Årselever är den prognostiserade volymen av elever som är studerande vid samtliga huvudmän. Den kommunala gymnasieskolan i den egna kommunen har under planperioden cirka 84 procent av årseleverna, den resterande delen av årseleverna fördelar sig mellan fristående huvudmän och andra kommunala huvudmän.

Planeringsunderlaget för gymnasieskolan utgörs av elevkullarnas⁶ storlek.

⁶ Elever folkbokförda på Gotland som är inskrivna i de tidigare skolformerna, statistiken är hämtad från barn- och elevregistreringsprogrammet Edlevo – Tieto Evry AB

3.2.4 Resursfördelningsmodell

Gymnasieskola

Resursfördelningsmodell/flöden (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Jämförelse med budget år 2025, tkr</i>	2026	2027	2028
Kommunala skolan			
<i>I den egna kommunen</i>	15 430	23 470	23 915
Fristående skolan			
<i>I den egna kommunen</i>	4 246	5 727	5 830
Interkommunal ersättning			
<i>Från annan kommun</i>	-74	299	299
<i>I annan kommun, kommunal skola</i>	502	0	-335
<i>I annan kommun, fristående skola</i>	368	221	-367
Summa	20 472	29 716	29 341

Ramtillskott

<i>Jämförelse med budget år 2025, tkr</i>	2026	2027	2028
Kommunala skolan	-	-	-
Fristående skolan			
<i>Externa avtal</i>	800	1 600	2 400
Summa	800	1 600	2 400
Netto	21 272	31 316	31 741

Elevflöden för perioden

År	2026	2027	2028
Kommunal skola, <i>egna kommunen</i>	1 744	1 823	1 827
Fristående skolan, <i>egna kommunen</i>	263	272	273
Kommunal skola, <i>annan kommun</i>	61	58	56
Fristående skola, <i>annan kommun</i>	42	41	37
Summa	2 110	2 194	2 193

Not I den kommunala skolan är 13 elever medräknade från annan kommun.

Förändring

Förändring i elevtal, jämförelse med 2025

År	2026	2027	2028
Kommunal skola, <i>egna kommunen</i>	130	209	213
Fristående skolan, <i>egna kommunen</i>	22	31	32
Kommunal skola, <i>annan kommun</i>	3	0	-2
Fristående skola, <i>annan kommun</i>	2	1	-3
Summa	157	241	240

Not I den kommunala skolan är 12 elever medräknade från annan kommun.

Anpassad gymnasieskola

Förslag till organisationsförändring för anpassad gymnasieskola är under utredning och skall fattas beslut om i mars 2025. Förändringen är att anpassad gymnasieskola överflyttas från barn- och utbildningsnämnden till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Elevvolymerna kommer under 2026 att öka med fem elever och för detta begärs det ramförstärkning, se tabell enligt nedan:

Resursfördelningsmodell/flöden (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Jämförelse med budget år 2025, tkr</i>	2026	2027	2028
---	-------------	-------------	-------------

Anpassad gymnasieskola	2 649	3 974	5 298
Summa	2 649	3 974	5 298

Förändring i jämförelse per år 1 325 1 325

Elevflöden för perioden

År	2026	2027	2028
Kommunal skola, <i>egna kommunen</i>	44	46	48
Summa	44	46	48

Förändring i jämförelse per år 5 2 2

3.3 Taxor och avgifter, interna och externa

Nämnden följer de taxor som är beslutade i lag eller genom regionfullmäktige

3.4 Kompensation för externa avtal

Några externa avtal i strikt mening som påverkar budget 2025 finns inte. Lagen om offentliga bidrag på lika villkor ger däremot effekter som liknar avtal. Kompensationen för 2026 beräknas uppgå till 800 000 kronor.

4. Investeringsförslag med motiveringar 2026–2030

4.1 Lokaler

Nämndens verksamheter har fortsatt behov av investeringar. Behoven som beskrivs exkluderar kostnader för förstudier och projektering. Av erfarenhet vet förvaltningen att den kostnaden brukar beräknas till ca 10 procent av den totala investeringen. Det övergripande målet är att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att följa en linje så att de gynnar våra långsiktiga mål och bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering.

I arbetet har förvaltningen utgått från nuvarande investeringsbudget, exploateringsplan, lokalbehovsplan 2026–2035, lokalförsörjningsplan samt kompletteringsbudget. I mål- och budgetskrivelsen görs ett kortsiktigt beloppsbaserat investeringsförslag för 5 år som bildar beslutsunderlag till regionfullmäktiges beslut om investeringsbudget.

I arbetet har alla förvaltningens verksamheter beaktats och hänsyn tagits till volymförändringar, befolkningsprognoser eller andra förändringar som till exempel lag- eller myndighetskrav för att arbetet skall vara långsiktigt hållbart. I sammanhanget är det även viktigt att betona att den region- och förvaltningsövergripande lokalförsörjningsprocessen och lokalordningen är ett prioriterat utvecklingsområde.

Gymnasiet

Antalet innevånare i åldersgruppen 16–18 år som kan söka till Wisbygymnasiet kommer att öka mellan år 2024 och 2028 för att sedan avta. Positivt med fler ungdomar men det medför ett behov av fler utbildningsplatser och en viktig aspekt i detta är då lokalbehoven, som har direkt koppling till elevernas val av program. Det är dock svårt att förutse hur eleverna väljer och det har även stor betydelse vilket utbud som nämnden erbjuder. En planering behöver vara så flexibel och anpassningsbar som möjligt för att kunna tillgodose både elevernas och marknadens behov.

Det är sammantaget komplexa utmaningar som Region Gotland står inför när det gäller att erbjuda kvalitativ gymnasieutbildning i en unik geografisk miljö med ö-begränsningar. Det kräver noggrann planering och anpassning för att möta de ökande behoven och samtidigt säkerställa likvärdighet och hög undervisningskvalitet.

Det görs en kontinuerlig översyn av organisation, schemaläggning och möjligheten att samnyttja lokaler/salar med vuxenutbildningen och grundskolan. Här sammankopplas gymnasiet elevökning, prognosen för grundskolans elevminskningar och vuxenutbildningens utbud, tillgängliga lokaler och den om och tillbyggnad som förvaltningen planerar för.

De lokaler som gymnasiet för närvarande bedöms ha brist på är för idrottsundervisning och för vissa yrkesutbildningar.

Vuxenutbildning

Antalet elever till vuxenutbildningen har på senare år ökat stadigt och anledningarna är flera; familj och arbetskraftsinvandring, särskild utbildning för vuxna, efterfrågan av matchning av rätt arbetskraft, ökad efterfrågan av uppdragsutbildningar samt att fler väljer att karriärväxla. Det finns i dag inget som tyder på att detta skall minska framöver men möjligen plana ut och stabiliseras. Förvaltningen gör här antagandet att utav befolkningen så studerar 0,071 procent inom vuxenutbildningen. Förvaltningen har även tagit särskild hänsyn till förväntade reformer inom vuxenutbildningen för att få en så riktig prognos som möjligt.

Anpassnings- och underhållsplanen för den kommunala vuxenutbildningens lokaler visar att det finns ett tydligt behov av att modernisera och uppgradera befintliga faciliteter för att möta kraven på kvalitet, god arbetsmiljö, tillgänglighet, trygghet och säkerhet. Samtidigt finns behov av att utöka lokalytan för att ersätta utdömda och tillfälliga lokaler samt för att inrymma de olika yrkesutbildningarna.

Vuxenutbildningen är etablerad i Visby och bedöms behöva vara så fortsatt. Nuvarande placering är vid området Hackspetten, vid gatorna Gesällgatan, N: a Hansegatan samt vid Broväg där samverkan med gymnasiet är en viktig del.

Efter att det beslutats att en flytt av Polhemskolan skall påbörjas i juni 2025 och vara slutförd till augusti 2026 för att sedan ingå i Norrbackaskolan så genomförs en översyn av hela Hackspettens område och lokaler under 2025. Vilka verksamheter som förväntas ha behov av placering inom området samt att en ny lokalbedömning för vuxenutbildningen genomförs. Detta skall sedan ligga till grund för hur en om och tillbyggnad av vuxenutbildningens lokaler skall möjliggöras och hur Hackspettens område kan nyttjas på bästa sätt.

Om- och tillbyggnad av vuxenutbildningens nuvarande lokaler samt flytt av delar verksamheten in i det som i dag är grundskolan är högt prioriterat i förvaltningens investeringsplan.

Folkhögskolan

Antalet elever förväntas vara i stort sett oförändrat de närmaste åren. På sikt finns önskemål om att skapa nya utbildningsplatser. För Folkhögskolan på Gotland finns det dock utmaningar när det gäller investeringar i skollokaler och utrustning. Det är viktigt att dessa behov beaktas för att upprätthålla skolans funktion, mål och en god arbetsmiljö.

När det gäller skolans fysiska infrastruktur på de två platserna, Fårösund och Hemse, finns det tydliga behov av förbättringar. I Fårösund behövs nytt kök och det finns klassrum där ventilationen är obefintlig där deltagare och lärare har fått evakueras till annan del av skolbyggnaden.

Pågående utredning om lokalerna i Fårösund och även om möjligheten att köpa lokalerna i stället för att hyra. Utredningen har pågått i ca 1,5 år och utfallet av den kan resultera i en omprövning av beslut om investeringar. I Hemse är läget bättre men behov av underhåll och uppdateringar i köksdelen kvarstår.

Ungdomsavdelningen

Sedan nämndens lokalbehov fastställdes under 2024 har följande tillkommit: Uppdrag att etablera en ungdomsgård i någon av region Gotlands lokaler inom Visby Norr. Behovet bedöms vara stort och viktigt och utredning av möjliga lokaler är pågående. Det har inte tillförts några extra investeringspengar för uppdraget.

Mer information i "Investeringsprognos GVN 2026–2030" och i Lokalbehov GVN 2026–2035

4.2 IT-investeringar

Förstudie och upphandling av lärplattformar inom GVN:s ansvarsområden har genomförts och avslutats under 2024. Nu planeras ett nyinförande av samma lärplattform som gymnasiet och vuxenutbildningen har idag, dvs It's Learning. Arbetet utgår från analyser av förstudien och metrikdatan (dvs hur plattformen använts tidigare) för att genom utbildning och införande höja nivån och öka likvärdigheten i nyttjandet av lärplattformen inom både gymnasiet och vuxenutbildningen. Nyinförande och utbildning av upphandlad lärplattform kommer att pågå under 2025–2026 och driftsätts fullt ut i augusti 2025.

Upphandling av nytt elevjournalssystem (Prorenata), är avslutad och systemet har under hösten-24 implementerats i berörda verksamheter. Arbetet med utbildningar och workshops fortsätter kontinuerligt när behov finns.

Ett av de nya statliga kraven på skolans digitalisering är Digitala Nationella Proven (DNP). Proven startar upp under våren 2025 och har krävt mycket arbete vad gäller förberedelser inom nätverk, integrationer, wifi, elevdevice samt utbildning av personalen. Vi vet i dagsläget inte om det kommer att fungera fullt ut pga. problem med integrationer, svajiga nät samt krävande administration vid provtillfällena.

Arbetet med och investeringar för att upprätthålla nivån inom GVN:s verksamheters digitala klassrum kommer att kräva insatser över tid då teknikutvecklingen går snabbt. Det finns också en viss investeringsskuld utifrån tidigare års begränsade investeringsbudgetar jämfört med de behov som uttryckts samt att den normala intervallen för investering i digitala klassrum ligger på runt 7–10 år. Utöver investeringarna av de digitala klassrummen behöver vi iordningsställa idrottshallar med rätt digital utrustning utifrån läroplanens krav på digitalisering. Dessutom behöver vissa ämnen och utbildningar förnya sina, till området speciellt anpassade elevdevices.

Kontinuerligt underhåll av den digitala infrastrukturen är en grundförutsättning för undervisningen. Inom områdena digitala klassrum (projektorer, TV-apparater, dukar, högtalare mm) samt elevdevice (iPads, datorer, laddare, kablage mm) påverkas vi tydligt av senaste årens stora kostnadsökningar och utöver inköpskostnaderna kommer även reparationskostnaderna.

Slutsats

Förvaltningen har ett flertal inplanerade, ovan beskrivna, projekt och arbetsområden som bidrar till utveckling inom digitaliseringsområdet såväl centralt som för respektive avdel-

ning och verksamhet. Flertalet av dessa digitala utvecklingsprojekt bidrar även till en utveckling och effektivisering av förvaltningens arbetssätt inom administration, uppföljnings- och kvalitetsarbete mm. En effektiv förvaltning av våra digitala system och tjänster kräver också en central hantering av processer och system samt att erforderliga resurser avsätts för att klara uppdragen som ingår i objektsförvaltaransvaret. Detta samt de framåtsyftande pedagogiska utvecklingsarbetena för att upprätthålla och utveckla verksamheternas pedagogiska nivå riskera dock att fallera då förvaltningen till fått minskad investerings- och driftbudget inom IT trots de ökade kostnaderna för systemförvaltning samt inköp och reparation av utrustning. Förvaltningen kommer av den anledningen behöva kompenseras för 2024 och 2025-års nedskärningar under planperioden.

Utifrån ovanstående sammanfattning är det tydligt att en reducerad drift och investeringsbudget inom IT/digitalisering inte är en framkomlig väg.

Digitaliseringen inom GVN behöver en ramförstärkning för investeringar upp till minst nivå 2,5 milj/år. Detta förutsatt att den minskade budgeten för investeringar jmf med behoven inom GVN 2024 och 2025 (300' + 700' = 1000 tkr) skjuts till inom snar framtid.

Bilageförteckning

Bilaga 1: Investeringsbehov GVN 2026–2030

Bilaga 2: Lokalbehov GVN 2026 - 2035

Socialnämnden

Mål och budget 2026-2028

Fastställt av socialnämnden
Framtagen av socialförvaltningen
Datum 2025-03-20
Gäller 2026-2028
Ärendenr SON 2025/6
Version [1.0]

Studiebesök på ny särskilda boendet i Klintehamn

Mål och budget 2026-2028

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	1
1.1 Nämndens grunduppdrag	1
1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026-2028.....	3
2 Mål	4
2.1 Beslutade mål för 2025.....	4
2.2 Revidering av mål beslutade för 2025	5
2.3 Förslag till nya mål.....	5
3 Behov och prioriteringar av resurser 2026-2028.....	5
3.1 Behov kopplade till socialförvaltningens mål	5
3.2 Verksamhet utveckling och behov.....	7
3.3 Driftbudget 2026-2028	10
3.4 Kompensation för externa avtal.....	12
3.5 Interna priser samt externa taxor och avgifter	12
4 Investeringsförslag med motiveringar 2026-2030	13
4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet.....	13
5 Bilaga 1 Socialnämndens grunduppdrag.....	16

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Nämndens grunduppdrag

Socialnämnden ska fullgöra regionens uppgifter enligt lagstiftningar i enlighet med reglementet. Prioriteringarna i regionfullmäktige utgör riktningen för det politiska arbetet.

Socialförvaltningens uppdrag är att bidra till goda livsvillkor för människor som vistas på Gotland. Detta ska ske i enlighet med gällande lagstiftningar och nämndens reglemente. Uppdraget innebär att arbeta hälsofrämjande, förebyggande och stödjande till olika målgrupper i samhället. Se mer om grunduppdraget i *bilaga 1*. Socialnämndens målgrupper, styrdokument, styrkor och möjligheter, risker och utmaningar, arbete för hållbarhet samt resultat och nyckeltal.

1.1.1 Verksamhetens viktigaste processer

- Arbeta förebyggande och erbjuda insatser utan biståndsbeslut till medborgare.
- Stöd till anhöriga.
- Utredda behov och bedriva äldreomsorgsverksamhet av god kvalitet inom särskilt boende, hemtjänst och hemsjukvård.
- Utredda behov och stödja förutsättningar för ett självständigt liv och möjliggöra socialt deltagande inom omsorg om personer med funktionsnedsättning (LSS/SoL) och individ- och familjeomsorgen (SoL).
- Bedriva kommunal hälso- och sjukvård enligt HSL inom hemsjukvård, särskilt boende och omsorg om personer med funktionsnedsättning.
- Samverkan med övriga förvaltningar, myndigheter och organisationer.

1.1.2 Omvärldstrender och deras konsekvenser för verksamheten

- **Demografi:** ojämn demografi och förändrade behov, fler äldre, färre i arbetsför ålder. Nya lösningar, krav och förväntningar.
- **Globalisering:** Stort personberoende inom olika kompetensområden, orolig omvärld ställer krav på vår kris- och beredskap, behov av resurs och övningar. Konjunkturförändringar, kostnadsökningar och ökad ekonomisk oro
- **Grön omställning:** Klimatförändringar, saknar förutsättningar för att göra goda val.
- **Värderingar:** Valfärden ifrågasätts, påverkanskampanjer, hot mot tjänstepersoner, välfärdsbrottslighet.
- **Teknikutveckling:** Verksamhetsutveckling, välfärdsteknik och effektivisering - både möjligheter och risker.

Utifrån omvärldstrender har ledningsgruppen lyft tre olika fokusområden som bedöms ha stor påverkan på förvaltningen framåt: demografisk utveckling, ny socialtjänstlag och förändrade behov samt kompetensförsörjning.

1.1.3 Demografisk utveckling

Den demografiska utvecklingen på Gotland är en utmaning med en allt större äldre befolkning, vilket innebär att socialtjänstens välfärdstjänster behöver utökas och förändras. Förvaltningens uppdrag behöver ständigt förändras för att möta brukarnas behov.

Gotland har både i antal och procent den största ökningen i Sverige, i åldersklassen 80 år och äldre. Ökningen beräknas bli 2 040 invånare. Från år 2023 med 4 619 invånare över 80 år och beräknas till år 2033 öka till 6 659 invånare, en ökning med 44 procent. Detta leder till en stor ökning av behovet av insatser från socialförvaltningen framåt. Ändå har det de senaste åren skett en minskning nationellt av andelen äldre som har hemtjänst eller särskilt boende. Även om denna minskning kommer att fortsätta, är bedömningen att det kommer att bli en utmaning att tillgodose behovet av insatser framåt, främst kopplat till kompetensförsörjning. Volymökningen finansieras genom tillskott från regionens resursfördelningsmodell för äldreomsorg.

I och med att antalet barn nu minskar så bör leda till minskat behov av insatser från individ- och familjeomsorgen samt LSS-verksamheten. Samtidigt ökar dock antalet tonåringar de närmaste åren, vilket skulle ge ett ökat behov av insatser. Utifrån detta är bedömningen att behovet totalt sett kanske inte förändras men att verksamheterna kan komma att behöva disponera om resurser, från yngre barn till tonåringar.

1.1.4 Ny socialtjänstlag och förändrade behov

En ny socialtjänstlag träder i kraft 1 juli 2025 och ett arbete har att påbörjas för omställningen till en långsiktigt hållbar, jämställd, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Omställningen till en hållbar socialtjänst är den största reformen inom socialtjänstområdet på över 40 år. Detta kommer påverka alla socialnämndens verksamheter och innebära utveckling av verksamhet och insatser samt kompetensutveckling av medarbetare. Detta kommer påverka förvaltningens förmåga att hantera utvecklingsuppdrag som inte ligger i linje med den nya lagens intentioner.

Statsbidrag på cirka 7 mnkr tillförs för att arbeta med omställningen under 2025. Signalerna från regeringen är att statsbidrag kommer fortsätta 2026-2028 i en ökad omfattning jämfört 2025.

Den nya socialtjänstlagen kommer innebära en omställning till mer förebyggande och öppna insatser. Behovet av ökad samverkan i preventionsarbetet lyfts fram som en avgörande förutsättning för nå lagens nya målsättning. Den nya lagen kommer att påverka kostnaderna framåt men det går i nuläget inte att bedöma med hur mycket. Förvaltningen kommer att följa utvecklingen av arbetet och effekten av en jämställd, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst.

1.1.5 Kompetensförsörjning

Socialförvaltningens kompetensförsörjningsutmaningar, som även omnämns och beskrivs i förvaltningens strategiska kompetensförsörjningsplan, omfattar ett flertal olika delar så som uppförande av fler äldreboenden som ska bemannas med nya medarbetare, utmaningar med att hitta kandidater till vakanta tjänster, nya krav på arbetsgivaren från medarbetare, en hållbar bemanningsplanering, chefers förutsättningar och utvecklingsledning, hög andel korttidsfrånvaro samt nya kompetensbehov och behov av utbildningssatningar.

Kompetensförsörjningsutmaningarna speglar de utmaningar som även omfattar övriga landets kommuner och regioner och till och med delar av Europa. Förmågan att anpassa sig till nya förutsättningar och villkor kommer vara avgörande i konkurrensen om kompetens, men det kommer kräva mer ekonomiska resurser än vad som avsätts idag om inte verksamheterna klarar att kompensera utmaningen med att ändra arbetssätt och hitta en följsamhet till behovet i användandet av sina resurser.

1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026-2028

1.2.1 Grundläggande ekonomiska förutsättningar

Socialförvaltningens ekonomi var inte riktigt i balans för 2024, bedömningen är att förvaltningen har ett förbättrat ekonomiskt läge 2025. Möjligheten att nå en ekonomi i balans försämras dock av effektiviseringskravet på 17 mnkr.

Grundläggande behov av tillskott till driftbudgeten

De grundläggande förutsättningarna för att klara en ekonomi i balans framåt är att budgettillskott ges för:

- demografiska förändringar, från resursfördelningsmodell äldreomsorg
- ökade kostnader för löner och prioriterade grupper
- ökade kostnader för externa avtal 22,3 mnkr.

Högt prioriterade behov av tillskott till driftbudgeten

Det finns också andra högt prioriterade behov av tillskott till driftbudgeten och det rör

1. Stödboende 9,4 mnkr
2. LSS-verksamhet 45 mnkr
3. Avhopparverksamhet 2 mnkr.

Det är också kostnadsökningar till följd av ny socialtjänstlag, ökat lokalbehov, allmänna kostnadsökningar och centrala beslut om friskvård och införande av Microsoft 365.

För äldreomsorgen väntas ett litet överskott för helåret, dock kommer det att bli svårt att få ihop ekonomin framåt. Behovet av insatser ökar i takt med åldrande befolkning. Detta ger ökade kostnader vilket ska finansieras av tillskottet från resursfördelningsmodellen, men effektiviseringskravet och de senaste årens besparingar har minskat tillskottet. I förlängningen finns risk för att det kommer att leda till besparingar för samtliga verksamheter.

Hemsjukvårdens ekonomi är i balans men det behövs budgettillskott för utökade uppdrag samt ökade behov framåt med allt fler äldre.

Det är fortsatt stora underskott för LSS-verksamheten, trots budgettillskott. Underskottet beror nu främst på ökade kostnader för placeringar. Det har varit ett uppdämt behov av insatsen bostad med särskild service LSS, och under 2024 tillkommit flera nya platser så att behoven av placering har kunnat tillgodoses.

Individ- och familjeomsorgens ekonomi är numera i princip i balans, efter flera års arbete med att ändra arbetssätt. Dock slår nationella prisökningar igenom, ett exempel är rejält ökad dygnskostnad för placeringar på statliga SiS-hem.

För att nå en ekonomi i balans måste socialförvaltningen fortsätta att arbeta med att sänka sjuktagen, arbeta med schemaläggning och bemanning efter behov samt ha god ekonomisk hushållning genom effektiva processer. Förvaltningen behöver också fortsätta att ha kontroll på externa avtal, detta förebygger också välfärdsbrott. Arbetet med att införa nya arbetssätt måste fortsätta. Arbetet med förebyggande insatser är viktigt, till exempel vad gäller anhörigstöd och barn och ungdomar som begår brott.

Ny eller förändrad lagstiftning ställer ofta krav på utökad verksamhet, så som att inrätta stödboende, arbeta med avhoppverksamhet samt arbeta med skyddat boende. Utökade uppdrag, till exempel som följd av förändrad lagstiftning, kan i regel inte finansieras inom befintlig budget. Det ekonomiska läget påverkas också av effektiviseringskrav, allmänna kostnadsökningar och osäkerhet kring statsbidrag.

2 Mål

2.1 Beslutade mål för 2025

Mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

---

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

---

Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

---

Andelen barn och unga, personer med funktionsnedsättning samt personer 65 år och äldre som rör sig minst 1 timme/dag ska öka årligen och med totalt 10 procent under perioden 2024-2027

Andelen utbildade undersköterskor/stödassistenter i äldreomsorgen och omsorgen om funktionshindrade ska öka årligen och vara minst 75 procent år 2027

Sjukfrånvaron inom äldreomsorgen ska minska årligen och totalt med 40 procent under perioden 2024 – 2027

Andelen nöjda brukare i gruppbostad LSS ska öka årligen under perioden 2024-2027. Målet är att andelen nöjda år 2027 ska vara 80 procent

---

Andelen som upplever ett bra och respektfullt bemötande i mottagande av socialnämndens tjänster och insatser ska öka årligen och uppgå till 100 procent år 2027.

Jämställdhetsintegrering

Stärka enhetschefer

2.2 Revidering av mål beslutade för 2025

Socialnämndens mål för andelen grundutbildade medarbetare inom äldreomsorgen och omsorgen är 75 procent. De senaste åren har nivån varit cirka 68 procent, trots de stora utbildningssatsningarna inom äldreomsorgslyftet. Målet 75 procent grundutbildade bör dock behållas då det är en ambitionsnivå att sträva efter. Det blir ingen förändring av nuvarande mål.

2.3 Förslag till nya mål

Socialförvaltningen och socialnämnden har inte förslag till några nya mål.

3 Behov och prioriteringar av resurser 2026-2028

3.1 Behov kopplade till socialförvaltningens mål

Bedömningen är att socialförvaltningen måste fortsätta att arbeta med aktiviteter för att nå uppsatta mål även om resurserna minskar, till exempel minskade statsbidrag. Dock kan det ta längre tid och få sämre effekt utan extra resurser, varför målen kanske inte nås till fullo och inom utsatt tid.

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

Region Gotland har ett gemensamt mål om att andelen medarbetare som kan rekommendera sin arbetsplats till andra årligen ska förbättras. För att andelen ska öka krävs att fler medarbetare känner stolthet för att arbeta på arbetsplatsen och upplever att arbetsplatsen har en god arbetsmiljö med goda förutsättningar. För att nå målet arbetar socialförvaltningen aktivt med att stärka ledarskapet och att utbilda medarbetare så att de känner sig trygga i, och förstår, sina roller. Arbetet bedrivs både förebyggande och främjande på individ och gruppnivå. Detsamma gäller främjande av friskvård och hälsa för att medarbetare på sikt ska kunna tillgodogöra sig den återhämtning som är så viktig för en god prestation och ett hållbart yrkesliv. Regionens ökade satsning på friskvård är dock inte finansierad. För att nå målet måste förvaltningen fortsätta sina satsningar på att stärka ledare och medarbetare i deras roller.

Sjukfrånvaron inom äldreomsorgen ska minska årligen och totalt med 40 procent under perioden 2024 – 2027

För att nå målet om att framgent kunna sänka sjuktalet behöver socialförvaltningen fortsätta att satsa på bland annat friskvård och aktiv sjukskrivning. Satsningen förutsätter även att förvaltningen gör andra satsningar så som exempelvis satsningar på nära ledarskap genom minskade chefsområden. Hittills har utvecklingsarbetet i viss mån kunnat

finansieras med statsbidrag men när statsbidragen upphör kommer det behövas budgetmedel för att fortsätta satsningen.

Andelen utbildade undersköterskor/stödassistenter i äldreomsorgen och omsorgen om funktionshindrade ska öka årligen och vara minst 75 procent år 2027

Socialförvaltningen var snabba att påbörja utbildning för medarbetare inom äldreomsorgen när äldreomsorgslyftet lanserades 2020. Sedan dess har förvaltningen utbildat 138 undersköterskor och 32 specialistundersköterskor till egenregins hemtjänst och särskilda boenden. Utöver det har förvaltningen även utbildat 40 undersköterskor och 7 specialistundersköterskor till privata utförare. I pågående studier till undersköterska finns i februari 2025 40 medarbetare från egenregin och 11 från privata utförare. Regeringen har givit en inriktning om att äldreomsorgslyftet ska fortgå fram till och med 2026, men därefter är det mer oklart. I nuläget erhåller förvaltningen statsbidragsmedel om cirka 12,5 miljoner kronor inom äldreomsorgslyftet, en satsning som kommer behöva fortsätta om utbildningsnivån ska kunna hållas, även om statsbidraget upphör. Grundutbildning till undersköterska är en förutsättning för att medarbetare ska kunna förstå sin roll och ge rätt kvalitet i de insatser som riktas till brukare. Dessvärre utges inget statsbidrag för liknande kompetenssatsningar till medarbetare inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning trots att det finns ett behov av den här typen av satsning även inom funktionshinderområdet.

Socialnämnden har satt ett mål för andelen grundutbildade medarbetare inom äldreomsorgen och omsorgen till 75 procent. De senaste åren har nivån hållit sig ganska konstant runt cirka 68 procent trots de massiva utbildningsinsatserna inom äldreomsorgslyftet. Målet 75 procent grundutbildade bör dock behållas då det är en ambitionsnivå att sträva efter.

Andelen nöjda brukare i gruppbostad LSS ska öka årligen under perioden 2024-2027. Målet är att andelen nöjda år 2027 ska vara 80 procent

För att nå målet att andelen nöjda brukare i gruppbostad LSS ska öka årligen och uppgå till 80 procent sker en satsning på kvalitetshöjande åtgärder inom verksamheten. Personalen arbetar med frågorna från enkäten under året och det ska bli tydligt för brukarna vad de svarar på och tydligare för oss vad brukaren menar med sina svar till exempel att man är rädd för någon. Genom kompetensutvecklingsplanens aktiviteter öka kunskapen och kommunikation samt se över verksamheternas behov av pedagogiskstöd och handledning. Det pågår också en översyn av organisationen inom avdelningen för personer med funktionsnedsättning, detta för att ge bättre förutsättningar för verksamheterna och tydligare uppdrag för personalen. Eftersom verksamheten idag är underfinansierad och bedrivs med stora underskott äskas budgettillskott.

Socialnämndens mål: Andelen som upplever ett bra och respektfullt bemötande i mottagande av socialnämndens tjänster och insatser ska öka årligen och uppgå till 100 procent år 2027.

Bemötandet är grundläggande i alla verksamheter, och alla vi möter ska förvänta ett gott bemötande. Förvaltningen anser i nuläget inte målet som kostnadsdrivande, men det kan bli aktuellt med utbildningsinsatser nu under kommande år.

3.2 Verksamhet utveckling och behov

3.2.1 Äldreomsorg

Kostnaderna för äldreomsorgen och hemsjukvården kommer att öka i takt med att det blir fler äldre personer på Gotland. Kostnadsökningarna bedöms kunna finansieras med tillskott från resursfördelningsmodellen. Enligt beslut i regionfullmäktige november 2024 ökas socialnämndens budgetram med 34 970 mnkr 2026 och 68 169 mnkr 2027. Denna beräkning bygger på demografin våren 2024 och omräkning kommer att ske under april 2025 varför siffrorna kommer att justeras.

För 2024 redovisas ett relativt stort överskott för äldreomsorgen. Tillskott av statsbidrag bidrar till resultatet och det är lägre kostnader för köp av verksamhet. Utförarverksamheten har dock högre personalkostnader då de inte riktigt klarat omställning med att skapa följsamhet i bemanningen och anpassa scheman utifrån förändringen av AB § 13. Dock sjönk personalkostnaderna under senare delen av 2024, detta efter ett ökat fokus på att bemanna efter behov. Arbetet med att minska sjukfrånvaron fortsätter att ge resultat och förhoppningen är att regionens friskvårdssatsning ska bidra till att öka frisknärvaron på sikt.

I början av 2026 tillkommer 60 nya platser med ett nybyggt särskilt boende. För närvarande finns det ingen kö, det finns tomma platser och samtliga beslut om insats kan verkställas utan dröjsmål. Även om det var färre ansökningar om insatsen 2024 så är bedömningen att behovet av insatsen bör öka, med tanke på att antalet äldre gotlänningar ökar rejält framåt.

Förvaltningen tog slutet av 2024 över ett särskilt boende från en privat utförare. Detta leder till ökade kostnaderna då ersättningen till den privat utförare var relativt låg, bedömd kostnadsökning är uppåt 10 mnkr per år.

För särskilt boende finns också krav på ökad kompetens utifrån HSL med fler sjuksköterskor och att stärka patientsäkerheten kvällar (utifrån IVO-rapport) samt fast vårdkontakt, detta ökar kostnaderna. För att möta behovet av personer med demenssjukdom har förvaltningen byggt upp ett demensteam som kan ge stöd i ordinärt boende och i särskilt boende. Detta är avgörande för att klara uppdraget framåt och idag finansieras teamet genom statsbidraget stärkt äldreomsorg.

De senaste åren har äldreomsorgen fått tillskott av statsbidrag vilket finansierat kompetenshöjning och utveckling samt ett antal stödtjänster, främst sjuksköterskor, i syfte att höja kvaliteten. Signalerna från SKR med flera är att tillskotten av statsbidrag kommer att minska framåt. Socialförvaltningen har idag ett antal tjänster som är finansierade med statsbidrag, till exempel från god och nära vård (hälsa genom hela livet), som upphör inom något år. För att möta ökade krav och behov är det högst väsentligt att förvaltningen kan behålla dessa stödtjänster och fortsätta att satsa på kompetenshöjning.

3.2.2 Hemsjukvård

Det pågår en diskussion med hälso- och sjukvårdsförvaltningen om att patienter med ansvarsövertag bör flyttas till hemsjukvården. Ansvarsövertag för läkemedel innebär att ansvaret för läkemedel flyttas från den enskilde till vårdgivaren efter en bedömning av egenvårdsförmåga. För att vården ska kunna fullfölja detta ansvar krävs utbildning, rutiner och god följsamhet. Ansvarsövertagandet innebär att endast sjuksköterska eller

omvårdnadspersonal med delegering för läkemedel får vara involverade i hanteringen, och hanteringen ska följas upp med signeringslistor och återkoppling vid avvikelser.

En sådan utökning av hemsjukvården kräver flera nya tjänster och det går inte att finansiera inom nuvarande budgetram. Att flytta patienter med ansvarsövertagande till hemsjukvården innebär en viktig kvalitetshöjning, men kommer också ge ökade kostnader. Dels beror detta på justering av rutiner utifrån den externa läkemedelsgranskningen, dels på att vård genom hemsjukvården är mer tidkrävande än vård via vårdcentralen.

I övrigt så kommer hemsjukvården att få en ökad volym framåt med allt fler äldre, detta måste också finansieras. I dagsläget är ett antal tjänster finansierade med statsbidrag, det är en osäker finansiering som behöver lösas på sikt.

3.2.3 LSS-verksamhet

Det är ett strukturellt underskott för LSS-verksamheten trots låga kostnader nationellt. Verksamheten är underfinansierad och underskottet för 2024 uppgick till nästan 60 mnkr. För 2025 har 40 mnkr tillförts som budgettillskott. Det ger betydligt bättre förutsättningar men täcker inte behovet, med tanke på den stora utökning av platser på bostad med särskild service som skedde under 2024. De nya platserna innebär att beslut om insatsen har kunnat verkställas. Kostnadsökningen blir dock över 30 mnkr på helårsbasis. Att sänka kostnaderna kan gå i viss mån men verksamheten bedrivs redan, i ett nationellt perspektiv, med mycket låga kostnader. För närvarande utför förvaltningen personlig assistans i egen regi, dock är en upphandling av utförandet på gång.

Bedömningen är att det fortfarande **behövs budgettillskott på cirka 45 mnkr** för att bedriva verksamheten inom budgetram. Det finns förslag på förändrad LSS-lagstiftning men det är väldigt oklart i nuläget när och om något sker. Därför är det svårt att bedöma förändringar av uppdrag och kostnaderna framåt.

3.2.4 Individ- och familjeomsorg

Individ- och familjeomsorgen har utmaningar vad gäller skadligt bruk och beroende där behoven av insatser har ökat under de senaste åren. Verksamheten arbetar aktivt redan när placering inleds för en sammanhållen eftervård, i detta arbete blir det tydligt att tillräckliga insatser saknas för att möta individen vid hemkomst. Verksamheten ser ett behov i att fortsätta att följa intentionen i samsjuklighetsutredningen med exempelvis stödboende och boendestöd riktat till målgruppen. För att satsa på stödboende behövs budgettillskott, se avsnitt nedan.

Inom barn- och ungdomsvården har ett förändrat arbetssätt lett till minskade kostnader, men kostnader för institutionsvård förväntas stiga till följd av prishöjningar. Samtidigt väntas normbrytande beteende och kriminalitet bland unga fortsätta öka och sjunka i åldrar. Utvecklingen av behovet av försörjningsstöd är beroende av arbetsmarknadsläget. Behovet av försörjningsstöd har inte förändrats markant, men kostnaderna har ökat på grund av höjningen av riksnormen med 8,3 procent. Ersättningen till familjehem höjdes från 2023 med 22 procent utan kompensation, vilket innebär ökade kostnader.

Individ- och familjeomsorgen ser framåt ett ökat behov av insatser för personer med nya behov, så som spelmissbruk, avhopp från kriminalitet och arbete med våldsutövare. För att möta denna målgrupp krävs kompetensutveckling, samverkan och resurser. Vidare ser

verksamheten att otillåten påverkan och hot mot socialtjänstens medarbetare ökat vilket måste mötas för att säkra kompetens och en trygg arbetsmiljö. **Verksamheten behöver budgettillskott för att inrätta stödboende samt kunna arbeta vidare med avhopparverksamhet.**

3.2.5 Inrätta stödboende skadligt bruk och beroende

En ny lagstiftning enligt samsjuklighetsutredningens föreslås träda i kraft 2026, det är dock oklart om det verkligen sker då. Personer med samsjuklighet behöver vård och stöd av flera verksamheter inom såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten. En förutsättning för att arbeta enligt samsjuklighetsutredningen med skadligt bruk och beroende, är att inrätta ett kommunalt stödboende. Denna insats finns inte idag och socialnämnden har tidigare äskat medel för stödboende. Oavsett samsjuklighetsutredningen så har socialförvaltningen stort behov av stödboende redan nu. Det finns också behov av nya behandlingsmetoder för målgruppen.

Om lokaler kan hyras in är den årliga kostnaden tidigare beräknad till 8,2 mnkr, omräknat till dagens prisnivå är kostnaden bedömd till 9,4 mnkr. **Verksamheten behöver budgettillskott på 9,4 mnkr för att kunna arbeta med insatsen.** Om lokaler inte kan hyras in krävs mark och investeringsmedel för att bygga boendet. Se vidare SON 2022/125 Utredning Lågtröskelboende, daterad 2022-05-13 samt RS 2021/704 (RS 2022-11-23, § 380).

3.2.6 Avhopparverksamhet

För att stödja personer som vill lämna en kriminell livsstil finns behov av en ny insats, avhopparverksamhet. Efterfrågan kring avhopparverksamhet tenderar att öka. Det ökade behovet lyfts av Polismyndigheten i samverkan. Inom Individ- och familjeomsorgen saknas såväl resurser, utbud av insatser, kompetens och evidens inom området. **För att finansiera avhopparverksamheten behövs budgettillskott med 2 mnkr.**

3.2.7 Ökade behov av lokaler och ökade lokalkostnader

Det blir ökade lokalkostnader framöver för socialförvaltningen vilket inte finns täckning för i befintlig budgetram. I och med att hot och våld mot medarbetare ökar, till exempel inom myndighetsutövning, så behövs flera lokaler byggas om. Detta ger tryggare arbetsmiljö för medarbetarna och även för brukarna. Det ställs också andra krav på lokaler, till exempel med tanke på beredskap, till exempel möjlighet att lagra utrustning. Det kan också bli fråga om klimatanpassningsåtgärder.

Daglig verksamhet inom LSS får allt fler brukare och är i behov av fler eller större lokaler. Ett annat exempel på ökade kostnader är när nuvarande lokal för ungdomsboendet inom LSS försvinner, och måste ersättas med betydligt dyrare lokal, för detta finns ingen finansiering.

3.2.8 Nya arbetssätt

Socialförvaltningen har under de senaste åren implementerat flera nya arbetssätt, till exempel signs of safety och säkerhetsteam inom individ- och familjeomsorgen samt förenklad handläggning som rör serviceinsatser för äldre.

Det är viktigt att kunna fortsätta att satsa på nya sätt att arbeta för att klara uppdraget och de utmaningar som finns, främst brist på medarbetare och budgetmedel. För att bedöma om en större satsning bör genomföras ska verksamheten göra en nyttokostnadsanalys för att se om satsningen är lönsam på sikt. För att satsa blir det oftast en initial kostnadsökning, även om det ekonomiska läget är krävt.

3.3 Driftbudget 2026-2028

3.3.1 Grundläggande behov till driftbudgeten:

- **Demografisk utveckling:** fler äldre som behöver insatser från socialförvaltningen kommer att ha stor påverkan på förvaltningen. Då behoven och kostnaderna är det ytterst viktigt att förvaltningen får motsvarande tillskott från resursfördelningsmodellen enligt beräkning baserad på befolkningsprognos.
- **Kompensation för löneökningar:** Den största delen av de anställda tillhör Kommunals avtalsområde och här har det varit relativt stora löneökningar de senaste åren. Utfallet av avtalsrörelsen framåt är högst osäkert och påverkas av omvärldsläget med stora prisökningar. Det är alltså mycket viktigt att förvaltningen kompenseras för kommande löneökningar enligt avtal.
- **Kompensation för externa avtal:** Socialförvaltningen köper verksamhet för över 500 mnkr per år och stor del av avtalen regleras med omsorgsprisindex, OPI. Här kan det även i fortsättningen bli relativt stora prisjusteringar. Socialförvaltningen behöver därför kompenseras för ökade kostnader för externa avtal med 22,3 mnkr.

3.3.2 Högt prioriterade behov av tillskott till driftbudget, i prioritetsordning

1. **Stödboende:** För att införa stödboende behövs 9,4 mnkr. Det finns ett stort behov av att inrätta stödboende idag och det är en förutsättning för att genomföra föreslagen lagstiftning runt skadligt bruk och beroende (samsjuklighetsutredningen).
2. **LSS-verksamhet:** För att finansiera LSS-verksamheten, som är en rättighetslagstiftning, behövs 45 mnkr för att nå en ekonomi i balans. För 2025 tillfördes 40 mnkr i budgettillskott vilket täcker del av kostnads- och volymökningarna bakåt i tiden. Under 2024 tillkom flera nya platser på bostad med särskild service, en kostnadsökning på över 30 mnkr per år. Att sänka kostnaderna kan gå i viss mån men verksamheten bedrivs redan i ett nationellt perspektiv med mycket låga kostnader.
3. **Avhopparverksamhet:** I de fall där behovet av avhopparverksamhet finns verkställs insatsen genom placering. Kostnad för sådan placering är cirka 3 000 kronor per vård dygn, kostnaden blir 1,1 mnkr per individ och år. Bedömning är att två individer per år kan vara aktuella för denna insats. Budgettillskott behövs därför med cirka 2 mnkr.
4. **Övriga behov**
  - **Ökat och förändrat lokalbehov** för bland annat LSS-verksamheten med ökade volymer och nya ersättningslokaler. Anpassningar av lokaler med hänsyn till beredskap och ökat hot mot medarbetare.

- **Förebyggande insatser:** Ökat behov av förebyggande insatser utifrån ny socialtjänstlag. Framåt förväntas behov av nya insatser att ge kostnadsökningar.
- **Kommunikationsplattform:** Under 2025 införs en kommunikationsplattform som ska ge effektivare processer kring patienter som är utskrivningsklara från slutenvården. Kostnaden över tre år för att införa systemet är drygt 3 mnkr för socialförvaltningens del, vilket är hälften av kostnaden. Införandet finansieras genom statsbidrag. Det är oklart hur stor driftkostnaden kommer att bli men det kan bli upp till någon miljon kronor per år.
- **Allmänna kostnadsökningar:** Vad gäller övriga kostnader så har inte socialförvaltningen kompenserats för de senaste årens stora kostnadsökningar. Detta gäller till exempel hjälpmedel, förbrukningsmaterial, livsmedel och kostnad för transportmedel. Det är också ökade kostnader till följd av höjd norm för försörjningsstöd. Utan kompensation för dessa kostnadsökningar minskar utrymmet för att bedriva verksamhet.

3.3.3 Effektiviseringskrav samt utökade kostnader

Regionfullmäktige har beslutat att budgetramen för socialnämnden minskas med ett effektiviseringskrav på 17 mnkr per år, de närmaste åren. Centrala beslut inom regionen så som friskvårdssatsning och övergång till Microsoft 365, leder till kostnadsökningar som är ofinansierade. Detta försämrar möjligheten att nå en ekonomi i balans.

Effektiviseringskrav

I regionens plan finns ett effektiviseringskrav på 17 mnkr för 2025 utlagd på socialnämnden. Effektiviseringen kommer minska budgetramen för äldreomsorgen, då det är stora underskott för LSS-verksamhet och kärv ekonomin för individ- och familjeomsorgen. Minskningen påverkar inte kvaliteten i nuläget men kommer att leda till underskott när det tillkommer nya platser på särskilt boende. Konsekvenserna av effektiviseringen är att det måste var ännu mer fokus på nya och ändrade arbetssätt i samtliga verksamheter, fokus på effektiv bemanning och fokus på att minska sjuktalet.

Friskvård

Socialförvaltningens bedömning av kostnaden för införande av friskvårdsbidrag 2025 är mycket svår att göra. Ett antagande om att mellan 70 till 80 procent av medarbetarna tar ut bidragen ger en kostnadsökning på runt 3,5 till 4 mnkr. Bedömningen är att då sjuktalet redan sjunker kommer friskvårdsbidrag inte att påverka sjuktalet ytterligare, varför det inte blir någon större sänkning av sjuklönekostnaden. Möjligheten att ta ut friskvårdstimmen beror på läget i verksamheten och timmen tas ut där så är möjligt. Detta kommer därför inte att generera några extra kostnader.

Microsoft 365

Hela Region Gotland går under 2025 över till Microsoft 365 som är molnbaserade tjänster och appar från Microsoft. Det kommer att finnas två typer av licenser som skiljer väldigt mycket i innehåll och kostnad. Socialförvaltningen kan omöjligt bedöma kostnaden för införande av Microsoft 365 då det är ytterst oklart vilka typer av licenser som

omvårdnadspersonalen ska ha. En väldigt grov uppskattning är att kostnaden kan landa runt 4 mnkr.

3.4 Kompensation för externa avtal

Socialförvaltningen köper tjänster från privata utförare inom de flesta verksamheter. De flesta av socialnämndens avtal är indexreglerade med omsorgsprisindex, OPI, som tas fram av Sveriges Kommuner och Regioner, SKR. Preliminärt OPI för 2025 är 3,3 procent (OPI för 2024 blev 5 procent och för 2023 4,6 procent). För 2025 blev budgettillskottet för externa avtal begärda 3,5 procent, vilket möjligen täcker kostnadsökningarna. Dock är OPI preliminärt med tanke på att avtalsrörelsen och årets lönenivåer inte är klara. Det är mycket svårt att bedöma kostnadsutvecklingen framåt men utifrån det senaste årets fallande inflation så kan kostnadsökningstakten bli i nivå med 2025.

Kostnaden för externa avtal är 588 mnkr 2023 (558 mnkr 2023). Av det totala beloppet avser 507 mnkr privata utförare, 34 mnkr Försäkringskassan för personlig assistans, 36 mnkr ersättning uppdragstagare (främst familjehem) samt 9 mnkr inhyrd personal. **För att kompenseras för ökade kostnader till privata utförare och uppdragstagare behövs 22,3 mnkr med ett antagande om prisökningar för 2026.** Nedan redovisas beräkning utifrån köp från privata utförare och uppdragstagare 2024. Indexökning 2026 är en uppskattning utifrån nu kända förutsättningar, det är mycket svårt att bedöma framtida prisökningar.

Redovisning av köp från privata utförare samt övriga externa ersättningar

Verksamhet (mnkr)	utfall 2024	index % 2026	summa ökning
Hemtjänst LOV	78	3,7%	2,9
Säbo entreprenad och ramavtal	229	3,8%	8,7
SoL bostad med särskild service	35	3,8%	1,3
LSS bostad med särskild service, DV	85	3,8%	3,2
LSS personlig assistans	14	2,0%	0,3
IFO placeringar	66	5,0%	3,3
Summa köp av verksamhet	507		19,7
Försäkringskassan personlig assistans	34	2,0%	0,7
Uppdragstagare IFO med flera	39	4,0%	1,5
Hyrpersonal socionomer, sjuksköterskor	9	3,7%	0,3
Summa övrigt	81		2,6
Totalt	588		22,3

3.5 Interna priser samt externa taxor och avgifter

Socialförvaltningen har en mycket låg intäktsfinansieringsgrad och ser inga större förändringar av intäkter från avgifter framåt. Avgifterna inom äldreomsorgen är styrda av en maxtaxa, ett högkostnadsskydd som varje år meddelas från Socialstyrelsen. För 2025 uppgår maxtaxan till 2 642 kronor per månad och brukare. För hemsjukvården erlägger brukaren som är inskriven en avgift på 600 kronor per månad, för enstaka hembesök tas däremot inte ut någon avgift. Avgiften ingår i maxtaxan. Taxan för hemsjukvården bör ses över och dessutom justeras om det sker höjning av patientavgifterna inom sjukvården.

Brukare som har måltider betalar en måltidsavgift. Den avgiften höjs varje år med förändringen av prisbasbeloppet. Avgiften täcker ändå inte verklig kostnad men

bedömningen är att det skulle bli en alltför hög kostnad för den enskilde för att täcka verklig kostnad. Totalt uppgick avgifterna till 77 mnkr för 2024.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2026-2030

4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet

Framåt behövs investeringsbudget för att möta behovet av fler platser på särskilt boende för äldre. För närvarande byggs ett nytt särskilt boende i Klintehamn som beräknas vara klart i slutet av 2025. Utifrån senaste befolkningsprognosen behövs det ytterligare ett nytt särskilt boenden fram till 2029. Det behövs också en ny gruppbostad LSS samt en ny bostad med särskild service SoL. Eventuellt behövs också investeringsmedel för ett stödboende. Detta beror på om förslagen i den statliga samsjuklighetsutredningen genomförs, samt om det inte går att hyra in lokal.

Förvaltningens behov beskrivs också i investeringsbehov 2026-2035, lokalförsörjningsplan samt i förvaltningens bostadsförsörjningsplaner.

Investeringsförslag 2026-2030

Investeringsbehov, tkr	2026	2027	2028	2029	2030	Summa
Säbo 1			135 000	135 000		270 000
Utrustning säbo 1				7 000		7 000
Säbo 2						0
Utrustning säbo 2						0
Summa säbo	0	0	135 000	142 000	0	277 000
Stödboende beroende	45 000					45 000
Bmss SoL			45 000			45 000
Bmss LSS gruppbostad				38 000		38 000
Summa övriga bostäder	45 000	0	45 000	38 000	0	128 000
Summa SOF	45 000	0	180 000	180 000	0	405 000

Förutom investeringsmedel för nya lokaler behövs också en **årlig investeringspott på 8 mnkr** för anpassning av lokaler, satsning på välfärdsteknik och samt utrustning. Anpassning av lokaler kommer framåt även att avse åtgärder för att öka beredskapen samt klimatanpassningsåtgärder. Det är också allt oftare hot mot medarbetar varför det kommer att bli fler anpassningar av lokaler för att öka tryggheten, det gäller även för brukare.

4.1.1 Motiv

Socialförvaltningens investeringsbehov utgår framför allt ifrån Plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland samt Plan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar. Dessa planer revideras kontinuerligt och beslutas av socialnämnden. I planerna finns prognoser för framtida behov av boenden. En övergripande förklaring av behovet finns också beskrivet i socialförvaltningens Lokalbehov 2026-2035, som antogs av socialnämnden 2024-12-04, samt i Investeringsbehov 2026-2035 som antogs av socialnämnden 2025-02-06.

Socialförvaltningens har ett ökat behov av vård- och omsorgslokaler, främst beroende på att antalet äldre invånare ökar. Därför kommer det vara relativt stora investeringsäskande

från socialnämnden de närmaste åren. De allmänna prisökningarna just nu gör att det dock är mycket svårt att bedöma investeringsutgifter framåt. Utgifterna är framtagna i samarbete med teknikförvaltningen.

Under året pågår även två förstudier på Mark- och exploateringsenheten, samhällsbyggnadsförvaltningen avseende regionägd mark som är möjlig att etablera särskilda boenden på. En förstudie pågår avseende Slite där det fattats beslut om att gå vidare med marken Othem Vikhagen. Den andra förstudien är fokuserad på regionägd mark i Visby. Enligt den senast uppdaterade prognosen så behövs det ytterligare 90 nya platser i särskilt boende för äldre fram till 2029. Därefter ytterligare ett nytt boende med 90 platser fram till 2032-2033.

Det finns en statlig samsjuklighetsutredning, med förslag till lagförändring av ansvaret för behandling av skadligt bruk och beroende. Det finns i nuläget ingen information om och när förändrad lagstiftning träder i kraft. Enligt förslaget behöver kommunerna, socialförvaltningen i detta fall, inrätta stödboende. Om det inte går att hyra in lokal behövs investeringsmedel med cirka 45 mnkr under 2026 för att bygga ett boende med 10 platser. Socialförvaltningen har idag ett stort behov av denna typ av boende.

Vad gäller bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar är det mycket svårt att göra en prognos för behovet framåt då det är fråga om få individer. Det är dock tydligt att det finns ett behov av fler platser framöver. Här behövs enligt prognosen en ny gruppbostad LSS 2029 med en investeringsutgift runt 38 mnkr.

Vad gäller bostad med särskild service enligt SoL behövs ett nytt boende och detta boende finns i investeringsplanen 2028. Boendet bör omfatta minst 10 platser med en investeringsutgift på runt 45 mnkr. Förvaltningen har endast sex platser i egen regi, huvuddelen av placeringarna är i privat regi. För närvarande pågår en förstudie avseende möjligheten att bygga på regionägd mark.

Förutom investeringsbehoven som nämnts ovan så behöver socialförvaltningen varje år en pott för utrustning på 3 mnkr för investeringar i IT-utveckling och 5 mnkr per år för verksamhetsanpassningar och utrustning, totalt 8 mnkr.

4.1.2 Finansiering av driftkonsekvenser

Det är ofrånkomligt att förvaltningen måste ha nya lokaler för vård och omsorg när volymerna ökar, så som särskilda boenden för äldre och bostad med särskild service. Driftkonsekvenserna av de nya särskilda boendena täcks med tillskott av medel från resursfördelningsmodellen (som bygger på demografin där ökat antal äldre ger tillskott av medel). Största delen av lokalkostnaderna för boendena tas ut som hyra av brukarna varför det inte blir så stor nettokostnadsökning för socialförvaltningen.

Vad gäller bostad med särskild service blir en utökning av antalet platser ofinansierat, då det inte finns någon resursfördelningsmodell. Brukaren betalar hyran, men kostnaden för omsorgen finns inte budgetutrymme för.

För att inrätta stödboende, enligt förändrad lagstiftning, krävs tillskott av budget. När lokalkostnaderna för övrig verksamhet ökar så måste det tas ut inom befintlig budgetram, detta kan betyda att det blir mindre resurser över till verksamhet.

4.1.3 Effektivisering/besparing

När det gäller äldreboenden och bostad med särskild service finns i regel ingen effektivisering för det bygger på ett ökat behov, i takt med att befolkningen åldras ökar behovet. Om förvaltningen utökar antalet egna platser genom att bygga bostad med särskild service enligt SoL kan kostnaderna minska framåt. Detta då förvaltningen skulle ha fler brukare i egen regi istället för att köpa externa platser. Idag finns bara sex platser i egen regi medan drygt 40 platser köps från privata utförare och dessa platser är i regel dyrare än de i egen regi (motsvarande omsorgsnivå).

När det gäller investeringar i verksamhetslokaler, så som flytt av verksamhet från hyrda till egna lokaler, bör det bli lägre kostnader. Dels genom samordningsvinster med andra verksamheter, dels genom lägre lokalkostnader på sikt. För 2024 ökade lokalkostnaderna för hemsjukvården då de måste lämna inhyrda lokaler och flytta till andra, dyrare inhyrda lokaler.

När det gäller investeringar i IT- och välfärdsteknik kan det leda till minskade kostnader men framför allt ska dess satsningar hjälpa till att klara kompetensutmaningen. Välfärdsteknik höjer ofta också kvaliteten för brukare och medarbetare.

5 Bilaga 1 Socialnämndens grunduppdrag

5.1.1 Målgrupper socialförvaltningen finns till för och de viktigaste behoven

Socialförvaltningens uppdrag är att bidra till goda livsvillkor för människor som vistas på Gotland.

- Stöd till personer med funktionsnedsättning
- Stöd till barn och ungdomar och familjer
- Stöd till personer med skadligt bruk och beroende
- Stöd till personer med behov av ekonomiskt stöd
- Stöd till våldsutsatta och våldsutövare
- Stöd till personer med behov av hemtjänst
- Stöd till personer med behov av Särskilt boende
- Stöd till personer med behov av hemsjukvård
- Stöd till anhöriga.

5.1.2 Viktiga styrdokument

- Socialtjänstlagen (SOL)
- Lagen om särskild service (LSS)
- Lagen om vård av unga (LVU)
- Lagen om vård av missbrukare (LVM)
- Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)
- Patientdatalagen (PDL)
- Patientsäkerhetslagen (PSL)
- Föräldrabalken
- Bostadsanpassningslagen (BAB)
- Lagen om valfrihet (LOV)
- Socialstyrelsens föreskrifter
- Socialförsäkringsbalken (SFB)

5.1.3 Verksamhetens viktigaste processer

- Arbeta förebyggande och erbjuda insatser utan biståndsbeslut till medborgare.
- Stöd till anhöriga.
- Utredda behov och bedriva äldreomsorgsverksamhet av god kvalitet inom särskilt boende, hemtjänst och hemsjukvård.
- Utredda behov och stödja förutsättningar för ett självständigt liv och möjliggöra socialt deltagande inom omsorg om personer med funktionsnedsättning (LSS/SoL) och individ- och familjeomsorgen (SoL).
- Bedriva kommunal hälso- och sjukvård enligt HSL inom hemsjukvård, särskilt boende och omsorg om personer med funktionsnedsättning.
- Samverkan med övriga förvaltningar, myndigheter och organisationer.

5.1.4 Verksamhetens styrkor och möjligheter

- Målgruppen i fokus
- God struktur i förvaltningen- bra underlag till politiken- förutsättningar för utveckling
- Hög ekonomisk medvetenhet
- Kompetenta Medarbetare med stark vilja att göra skillnad
- Bra stödfunktioner i förvaltningen
- God extern kommunikation genom planering och struktur
- Aktiv samverkanspart – inom och utom förvaltningen
- Närhet till samverkan
- Ny socialtjänstlag: jämställd, förebyggande och kunskapsbaserad

5.1.5 Verksamhetens största risker och utmaningar

- Kompetensförsörjning och bemanningsproblematik
- Samverkan
- Stora förändringar nationellt
- Boendefrågan
- Förändrat insatsutbud
- Konjunkturförändringar
- Orolig omvärld
- Teknik/digitalisering/administration
- Långa och komplicerade processer

5.1.6 Verksamhetens arbete för hållbarhet

- Genom hälsa genom hela livet och i arbetet för en hållbar socialtjänst.
- Samverka med övriga förvaltningar
- Utveckling och omställning av arbetssätt för att säkerställa och prioritera de viktigaste insatserna.
- Ekonomiska förutsättningar.
- Bostadsförsörjningsplan.
- Miljöpolicy.
- Beredskapsarbete.
- Digitaliseringsplan.

5.1.7 Verksamhetens resultat och nyckeltal

Brukare/Klienter/Patienter	2020	2021	2022	2023	2024	Mål
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren trivs alltid på sin dagliga verksamhet, andel (%)	85	i.u.	85	i.u.	84	80-100
Brukarbedömning gruppbostad LSS - Brukaren känner sig trygg med alla i personalen, andel (%)	i.u.	66	i.u.	69	i.u.	80-100
Brukarbedömning servicebostad LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga hemma, andel (%)	i.u.	87	i.u.	81	i.u.	80-100
Brukarbedömning barn- och ungdomsvård IFO - helhetssyn, andel (%)	75	60	81	81	95	80-100
Brukarbedömning barn- och ungdomsvård IFO vårdnadshavare - helhetssyn, andel (%)	82	90	84	84	92	80-100
Brukarbedömning ekonomiskt bistånd IFO - helhetssyn, andel (%)	100	96	i.u.	98	92	80-100
Brukarbedömning individ- och familjeomsorg totalt - helhetssyn, andel (%)	89	85	81	89	93	80-100
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	92	i.u.	92	90	88	80-100
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - helhetssyn, andel (%)	90	i.u.	85	86	87	80-100
Patientundersökning - Sammansatt nöjdhet HSV (%)	97	i.u.	99	i.u.	99	80-100
Patientundersökning - Delaktighet i planeringen och beslut om vård HSV (%)	68	i.u.	75	i.u.	62	80-100

Myndighet	2020	2021	2022	2023	2024	Mål
Väntetid i antal dagar från beslut till första erbjudna inflyttningsdatum avseende boende enl. LSS § 9.9, medelvärde	i.u.	111	377	289	102	90 (individ 120)
Väntetid i antal dagar från ansökningsdatum till första erbjudet inflyttningsdatum till särskilt boende, medelvärde	33	28	43	77	82	95 (individ 125)
Medianvärdetid i särskilt boende äldreomsorg, antal dagar	691	639	557	615		

Medarbetare	2020	2021	2022	2023	2024	Mål
Medarbetarengagemang (HME) hemtjänst äldreomsorg - Totalindex	80	80	75	79	78	70
Medarbetarengagemang (HME) individ- och familjeomsorg - Totalindex	79	79	81	82	80	70
Medarbetarengagemang (HME) omsorg om personer med funktionsnedsättning - Totalindex	79	82	81	81	81	70
Medarbetarengagemang (HME) särskilt boende äldreomsorg - Totalindex	76	78	80	78	76	70
Medarbetarengagemang (HME) myndighetsavdelningen - Totalindex	79	78	81	i.u.	81	70
Medarbetarengagemang (HME) hemsjukvården - Totalindex	77	78	82	i.u.	86	70
Socialförvaltningen (HME) - Totalindex	79	79	80	81	80	70
eNPS	-12	-11	-7	-10	-18	> 0 år
Sjuktal, ackumulerat (%)	9,22	8,46	8,82	7,96	7,55	7,20
Sjuktal äldreomsorgen, ackumulerat (%)	10,86	9,95	10,68	9,53	8,05	7,20
Andelen grundutbildade i omvårdnad/omsorg (%)	68,4	68,3	68,2	67,3	68	75,00

Ekonomi	2020	2021	2022	2023	2024	Mål
Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, (%)	24,5	16,3	15,6	11,3		-
Differens mot budget IFO (54) tkr	-11 742	-6 382	7 070	-2 536	-1 825	0
Nettokostnadsavvikelse LSS, (%)	-12,1	-10,8	-8,6	-8,6		-
Differens mot budget - Insatser enligt LSS (53) tkr	-16 723	-18 713	-33 912	-50 305	-59 464	0
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, (%)	-5,2	-5,8	-8,8	-7,4		-
Differens mot budget vård och omsorg (52) tkr	39 790	56 031	66 613	53 089	37 476	0

Resultat-färgerna i tabellerna är hämtade från kolada.se och bygger på nationell jämförelse. Orange = 25% lägst resultat, Grå = 50% mitten, Blå = 25% bäst resultat, Vit = inga nationella jämförelsesiffror.

Mål-färgerna visar måluppfyllelse i förhållande till målvärdet. Grön = uppfyller, Gul = nära/delvis, Röd = uppfyller ej

Hälso- och sjukvårds- nämnden

Mål och budget 2026-2028

Fastställt av hälso- och sjukvårdsnämnden
Framtagen av hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Datum 2025-03-19

Gäller 2026-2028

Ärendenr HSN 2025/11

Version [1.0]

Mål och budget 2026-2028

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	2
1.1 Nämndens grunduppdrag	2
1.2 Nuläge	2
1.3 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026-2028.....	3
2 Mål	5
2.1 Beslutade mål för 2025.....	5
2.2 Revidering av mål beslutade för 2025	5
3 Behov och prioriteringar av resurser 2026-2028	6
3.1 Driftbudget 2026-2028	8
3.2 Kompensation för externa avtal.....	12
3.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter	12
4 Investeringsförslag med motiveringar 2026-2030	12
4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet	12
4.1.1 Investeringspott	13
4.1.2 Maskiner och inventarier utöver potten	13
4.2 Pott för lokalinvesteringar	16

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Nämndens grunduppdrag

Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för att en god och hälsofrämjande hälso- och sjukvård och tandvård tillhandahålls på lika villkor till de som bor och vistas på Gotland.

Det är många aktörer inblandade i ledning och styrning av svensk hälso- och sjukvård och ansvaret är fördelat nationellt, sjukvårdsregionalt och regionalt/lokalt. Riksdagen, regeringen och myndigheter beslutar om författningar som ger de lagliga förutsättningarna. Hälso- och sjukvården regleras bland annat i hälso- och sjukvårdslagen (HSL), patientlagen (PL), patientsäkerhetslagen (PSL), samt tandvårdslagen m.fl. Inom en rad områden finns även speciallagstiftning som, tillsammans med Socialstyrelsens föreskrifter, är styrande för verksamheten.

Regionen ansvarar för att sköta den största delen av hälso- och sjukvården genom att arbeta hälsofrämjande och att förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Hälso- och sjukvårdsnämndens uppdrag på Gotland är brett och de allra flesta frågorna som rör hälso- och sjukvård samt tandvård är delegerade till nämnden, med undantag av de delar som ingår i det kommunala uppdraget, d.v.s. hemsjukvård, vård på SÄBO, LSS och elevhälsa. Uppdraget omfattar största delen av vårdkedjan, från primärvård, akutvård, specialistvård, habilitering/rehabilitering, laboratorieverksamhet och röntgen, samt tandvård och smittskydd.

Hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarar för att fatta beslut om dimensioneringen av och tillgängligheten till hälso- och sjukvård. Nämnden har det övergripande ansvaret för bemanning, uppdrag och ersättning till den egna verksamheten, samt lokal lönebildning. Nämnden ansvarar även för uppdrag och ersättning till privata utförare med offentlig finansiering.

Förutom att fatta beslut om förutsättningar så ska nämnden säkra att grunduppdraget och att de särskilda mål och prioriteringar som fastställts i regionfullmäktige uppfylls.

1.2 Nuläge

Medborgare och patienter

Hälso- och sjukvården på Gotland sköter i huvudsak uppdraget med goda resultat. Gotland har ungefär samma tillgänglighet gällande telefontillgänglighet och medicinsk bedömning som genomsnittet i riket, men något bättre genomsnittlig tillgänglighet vad gäller väntan till operation, mätt utifrån vårdgarantin. De nationellt målsatta nivåerna nås dock ej.

Tillgängligheten till barn- och ungdomspsykiatri är betydligt bättre än i resten av Sverige. Förtroendet för den gotländska hälso- och sjukvården är stort. Totalt svarar 72 procent att de har stort eller mycket stort förtroende för hälso- och sjukvården i sin helhet. Betyget är bland det högsta i landet och rikets genomsnitt ligger på 61 procent.

Verksamhet

I SKR:s Hälso- och sjukvårdsrapport som syftar till att med hjälp av ett urval kvalitetsindikatorer presentera olika resultat framgår att Region Gotland har bättre resultat än riket i 71 % av indikatorerna. Det nationella systemet för kunskapsstyrning, med gemensamma

kunskapsstöd, är viktigt för att säkra att vården blir jämlik och kunskapsbaserad i hela landet. Samtidigt pågår omställningen mot en god och nära vård. Omställningen syftar till att vården i högre grad organiseras och bedrivs med utgångspunkt från patientens behov och förutsättningar med primärvården som navet i hälso- och sjukvården. Primärvården är mer ekonomiskt fördelaktig jämfört med den dyrare specialistvården.

Hälso- och sjukvårdens insatser till en stärkt folkhälsa genom hälsofrämjande och förebyggande åtgärder är viktigare än någonsin och kan bidra till att fler i befolkningen kan leva hälsosamma, aktiva och självständiga liv.

Hälso- och sjukvårdens största utmaningar handlar om att möta ökade behov från en åldrande befolkning, nya sjukdomspanoraman, klara kompetensförsörjning och finansiering, samt parallellt stärka förmågan inom det civila försvaret. Ö-läget tillsammans med den stora variationen av människor som befinner sig på Gotland över året är en speciell förutsättning för vården.

Utöver detta så pågår ett flertal stora implementeringsprojekt av vårdnära system med stor involvering och påverkan på verksamheterna under en lång tid framöver.

Medarbetare

Medarbetarresultatet 2024 visar på en positiv förflyttning av ledarskapsindex från 72 till 74. Resultatet visar även på en positiv förflyttning av Hållbart Medarbetar Engagemang (HME) från 77 till 79. eNPS som mäter attraktivitet försämrats från -18 till -22. eNPS mäts på en skala 1-10 och resultatet kan även beskrivas genom att 70 procent svarar 6-10, d.v.s. över medel. Övriga index är oförändrade jämfört med föregående år.

Antalet medarbetare har under ett antal år ökat i hälso- och sjukvården, men under 2024 sker en minskning trots en stor neddragning av inhyrd personal. Under 2024 minskade kostnaderna för inhyrd personal med 38%. Sedan 2024 finns ett gemensamt nationellt avtal vad gäller hyrbemanning, vilket bland annat har bidragit till lägre priser. Ramavtalet har som mål att nå en mer långsiktigt stabil bemanning i vården, som i sin tur ger ökad trygghet och kontinuitet för patienterna.

Ekonomi

Hälso- och sjukvården har ett underliggande underskott sedan många år tillbaka (undantag pandemiåren med stora statsbidrag) som nu tillsammans med senaste årens höga inflation, kraftigt ökade kostnader för bland annat läkemedel, analyser och sjukvårdsmaterial, samt höga bemanningskostnader har lett till att en redan ansträngd ekonomi utmanats ytterligare.

Målet med en mer miljövänlig och hållbar sjukvård och ett förväntat ökat behov av sjukvård, beredskap, lagkrav och forskning och utveckling är de ekonomiska utmaningarna för sjukvården större än någonsin.

Hälso- och sjukvården arbetar kontinuerligt med att identifiera områden som kan effektiviseras, men kostnadsutvecklingen är allt för snabb inom områden som inte är direkt påverkbara för hälso- och sjukvården.

1.3 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026-2028

Hälso- och sjukvårdsförvaltningens underskott för 2024 uppgick till 107 miljoner kronor vilket var en förbättring mot 2023 års underskott på 229 miljoner kronor. Den tidigare

höga bruttokostnadsutvecklingen har sjunkit kraftigt under 2024 och jämfört mot 2023 har den sjunkit från 8% till 2%. En effekt av avtagande inflation samt flertalet åtgärder med syfte att minska kostnaderna.

Inför 2025 tilldelades hälso- och sjukvården kompensation för lönerrevision, indexuppräknning av avtal och den årliga resursfördelningsmodellen, men inget annat som nämnden äskat om för att täcka faktiska kostnader. Detta i kombination med underliggande underskott, utmaning med att klara kostnadsökningar 2025 och ytterligare ett effektiviseringskrav på drygt 20 miljoner kronor försämrar förutsättningarna avsevärt för att nå en budget i balans.

I budgetarbetet för 2025 har befintliga underskott samt ej valbara tillkommande kostnader prioriterats vilket innebär att budgeten för 2025 inte innehåller någon större ambitionshöjning. Det är delvis problematiskt då utvecklingsbehov finns kontinuerligt och påverkar engagemanget i verksamheten.

Stora effektiviseringar/besparingar behövs för att uppnå en hållbar sjukvård med en långsiktig ekonomi i balans. Samtidigt har det konstaterats, i beräkningar som lämnats till den statliga utjämningsutredningen, att Region Gotland har stora skalnackdelar och merkostnader för att bedriva sjukvård på en ö.

Vad gäller statsbidragen så är det både positiva och negativa förändringar. Staten har aviserat att de ska minska de statliga bidragen till regionerna. För 2025 tas stora delar av sektorsbidraget bort, medan en större satsning görs på tillgänglighet, där fördelningsmodellen förändrats till fördel för de små regionerna.

Det finns i dagsläget en osäkerhet kring vilka prestationskrav som kommer att ställas för att vara berättigad till bidragen, samt hur långsiktiga dessa statsbidrag är. Bedömningen är dock att det för 2025 innebär en utökning av statsbidragen vilket är positivt, även om det inte är tillräckligt för att kunna hantera nuvarande underskott i sin helhet.

Hälso- och sjukvården står inför en rad utmaningar men också möjligheter. Demografiska förändringar som driver ett ökat vårdbehov. Forskning och utveckling som bidrar till längre liv och förväntan från befolkning på att kunna leva mer aktivt. Samtidigt minskar den andel av befolkningen som är i arbetsför ålder, vilket förvärrar den redan befintliga bristen på kompetens inom välfärdssektorn som i sin tur skapar utmaningar med oönskat behov av inhyrd personal.

En allt mer accelererande utvecklingstakt ger stora möjligheter för vården och patienterna men det bidrar även till en mer komplex verksamhet. Riskerna med att inte kunna möta upp utvecklingen på grund av eftersatta investeringar i lokaler, medicinteknik och IT kan bidra till bristande kvalitet och minskad attraktivitet vid rekryteringar. Den pågående digitaliseringen ger stora möjligheter för patienter och medarbetare men kan också ta resurser och kraft att implementera. Ett ökat tryck att erbjuda snabba, digitala tjänster ställer också krav på tid, kompetens och utbildning.

I det korta perspektivet är det ekonomiska läget mycket utmanande då det bygger på de kostnadsökningar som varit, nya löneavtal som kan ge dyra konsekvenser, ett fortsatt stort hyrbehov, en orolig omvärld som kräver stora satsningar på beredskap och robusthet m.m.

Under 2024 har förvaltningen utifrån en av nämnden beslutad handlingsplan arbetat med flera olika aktiviteter för att minska kostnaderna. Allt i från anställningsstopp med vakansprövningar till åtstramning av hyrkostnaderna till att identifiera besparingsområden inom läkemedelsförbrukningen m.m. Sammantaget har det inneburit att kostnadsutvecklingen sjunkit avsevärt och landade 2024 på 2%, vilket bedöms lågt. Effektiviseringsarbetet är en ständigt pågående process i förvaltningen oavsett om särskilda effektiviseringskrav ställs.

För att nå en budget i balans så behövs utöver ett kontinuerligt viktigt effektiviseringsarbete även budgetanslag eller statsbidrag öka, alternativt så måste bemanningskostnaderna minska avsevärt vilket står i relation till att klara nationella mål gällande tillgänglighet.

2 Mål

2.1 Beslutade mål för 2025

Mål
1. Andelen egen personal ska öka årligen och uppgå till minst 95 procent 2027
2. Den genomsnittliga beläggningen i slutenvården ska minska årligen och inte överstiga 85 procent år 2027, genom ett kvalitativt och effektivt omhändertagande på alla vårdnivåer
3. Förtroendet för vårdcentralerna på Gotland ska öka och vara högst i landet år 2025
4. Patientens upplevelse av kontinuitet och koordinering i primärvården ska öka årligen och vara minst i nivå med riket år 2027

2.2 Revidering av mål beslutade för 2025

Hälsa- och sjukvårdsnämnden har för avsikt att revidera tre av fyra mål inför 2026. Revideringarna är främst språkliga för att ytterligare tydliggöra styrningen. Det handlar även till viss del om förändrade målvärden.

Mål 1 (*Andelen egen personal...*) handlar i grund och botten om att vi ska minska andelen och beroendet av inhyrd personal. Målet mäts genom kostnader för inhyrd personal i relation till kostnader för egen personal, vilket är på samma sätt som övriga regioner mäter. Det har visat sig att målet i nuvarande formulering kan misstolkas; tolkningen som ibland gjorts är att nämnden ska öka andelen egen personal. På grund av detta vill nämnden omformulera målet så att det istället lyder:

Kostnaderna för inhyrd personal ska minska årligen och uppgå till max 5 % av personalkostnaderna år 2027.

Målet kommer fortsatt att mätas på samma sätt.

För mål 2 (*Den genomsnittliga beläggningen i slutenvården...*) vill nämnden dels göra en språklig förändring för att mer trycka på att hela kedjan är viktig för att uppnå målet, dels göra en förändring gällande själva målsiffran. Som målet nu är formulerat ska beläggningsgraden årligen minska, men det som är viktigt är att beläggningsgraden ligger på en stabil nivå. Vårdplatsbrist och hög beläggningsgrad är förknippade med tillgänglighets- och patientsäkerhetsrisker samt arbetsmiljörisker, men vilken beläggningsgrad som är optimal finns det ingen entydig forskning kring. Dock visar viss forskningen på risker med en

beläggningsgrad över 80-90 procent. Socialstyrelsen föreslår 85 procent som riktvärde för genomsnittlig beläggningsgrad i oplanerad vård och 95 procent för planerad vård.

Nämnden föreslår därför att målet revideras till:

Genom ett kvalitativt och effektivt omhändertagande på alla vårdnivåer, ska den genomsnittliga beläggningen i slutenvården vara 85-90%.

Målet kommer fortsatt att mätas på samma sätt, det vill säga beläggningsgraden rullande 12.

Mål 3 (*Förtroendet för vårdcentralerna...*) har ett slutdatum som är tidigare än 2027. Målet har vid första måluppfyllelsebedömningen 2024 halkat ner två placeringar i rankingen samtidigt som lika många har förtroende. Nämnden vill förlänga målet till 2027, det finns anledning att fortsätta jobba med målet. Nämnden vill också göra en revidering av målvärdet. Istället för att jämföra sig med andra med målet att bli etta, vill nämnden att en förbättring av sitt eget resultat istället blir målet.

Nämnden föreslår att målet revideras till:

Andelen som har förtroende för vårdcentralerna på Gotland ska öka årligen och vara minst 75 % år 2027.

Målet kommer fortsatt att mätas på samma sätt som idag, det vill säga genom medborgarundersökningen Hälso- och sjukvårdsbarometern.

3 Behov och prioriteringar av resurser 2026-2028

Sjukvården behöver kontinuerligt anpassas efter de demografiska förändringarna, teknologiska framsteg, medicinsk forskning, en hållbar sjukvård m.m. Parallellt med en mycket positiv utveckling där medellivslängden ökar så ökar även kostnaderna för vården.

Exempel på vad som är av större karaktär som behöver kunna hanteras ekonomiskt är:

- Mer och mer avancerade behandlingsformer, framför allt inom cancer.
- Precisionsmedicin.
- Individanpassad vård för patienter med komplexa vårdbehov.
- Kompetensbrist.
- Hållbarhet, omställning mot en grön sjukvård.
- Teknologiska innovationer.
- M.m.

Utöver ovan har omvärldsläget en stor påverkan på sjukvården och krav på dess robusthet.

Att uppskatta vilken effekt ovan får på kostnadsutvecklingen är mycket svårt men bedömningen är att det kommer ha fortsatt stor påverkan precis som det haft under senare år.

Hälso- och sjukvården har en historik av ekonomiska underskott med undantag för ett par år under pandemin. Att kontinuerligt arbeta med effektiviseringar är en del förvaltningens ordinarie processer. 2024 gjorde hälso- och sjukvården ett underskott på 107 miljoner kronor. I budgetarbetet för 2025 har målet varit att täcka befintliga underskott eller tillkommande kostnader som inte går att avstå från.

Det är dock inte tillräckligt för att få en ekonomi i balans under 2025. Tillkommande effektiviseringskrav och ökade kostnader gör att arbetet med att minska kostnader måste vara långsiktigt alternativt behöver medel tillföras.

Prioriteringar i budget 2025

I budgetarbetet 2025 prioriterades följande områden för att uppnå kostnadstäckning eller högre grad av kostnadstäckning. Observera att listan inte är komplett utan endast de större områdena finns med.

- **Köpt vård från andra regioner: 11 msek.**
Trots färre remisser ökar kostnaderna för slutenvård då fler och fler fall blir mycket dyra. Samtidig ökar volymer i öppenvård. Distansvården, Kry m.fl. har stabiliserats kostnadsmässigt.
- **Läkemedel: 26 msek.**
Förskrivna läkemedel budgeteras upp i samma utsträckning som ökningen av läkemedelsbidraget. Rekvisitionsläkemedel ökar i kostnad och det finns ett stort budgetunderskott varför 7 miljoner prioriteras i budget 2025 till detta. Bedömningen är att det är långt från tillräckligt.
- **Analys: 9 msek.**
Kostnaden för analyser har ökat kraftigt under senare år vilket inneburit ett behov av förstärkt budget. Tillskottet motsvarar knappt 50% av underskottet för 2024.
- **Kokboken: 11,5 msek.**
Avser såväl uppräknig av ersättning utifrån delar av LPIK men även en extra satsning på primärvården som ska vara navet i den nära sjukvården. Här finns även en tydlig färdplan finansierad där målet är 1100 patienter per allmänspecialist.
- **System: 4,5 msek.**
Kostnader för journalsystem m.m. ökar och är inte valbara.
- **Vaccinationsenhet: 2,5 msek.**
Vaccinationsarbetet har sedan pandemin ökat i omfattning och för att nå en patientsäker, effektiv och flexibel hantering så samordnas större vaccinationsinsatser i en enhet inom primärvården. Behovet av finansiering kan variera utifrån hur personal kan omfördelas, samt om finansiering sker genom statsbidrag eller liknande.

Som beskrivits ovan är dessa prioriteringar inte tillräckliga för att täcka idag underfinansierade områden. För att minska underskottet och kunna finansiera andra områden som är underfinansierade pågår ett flertal aktiviteter som syftar till att minska kostnaderna.

- **Tjänster och bemanningstal** – Återgå till att upprätta en tydlig tjänsteförteckning och säkra relevanta bemanningstal för vårdavdelningarna.
- **Anställningsstopp - vakansprövningar** – fortsatta vakansprövningar för merparten av rekryteringarna tillsvidare.
- **TIK (taligenkänning)** - att vårdpersonal dikterar rakt in i journal istället för att sekreterare skriver in diktat, vilket ska minska viss administration.
- **Produktions och kapacitetsstyrning** – Det gäller att planera och övervaka vårdprocesserna för att säkerställa att patienterna får rätt vård vid rätt tidpunkt och

att vårdgarantier kan upprätthållas. Målet är att minimera väntetider och förbättra patientflödet.

- **Läkemedel och analyser** – fortsatta analyser och benchmark mot andra regioner för att identifiera möjligheter att sänka läkemedelskostnaderna som är höga i relation till övriga regioner.
- **Dispenser hyrpersonal** – godkänns enbart av förvaltningschef eller sjukhuschef och stor restriktivitet gäller.

Utöver ovanstående har en förstärkningsjour tagits bort på sjukhuset, bemanning av ekonomibiträden och vårdnära service har reducerats, ett antal administrativa tjänster har tagits bort, översyn av timlöner och övertider har gjorts m.m.

3.1 Driftbudget 2026-2028

Nedan redovisas de ekonomiska behov som hälso- och sjukvårdsförvaltningen behöver kompenseras med utifrån målet att uppnå en budget i balans. Förvaltningen gick in i 2025, och går med största sannolikhet även 2026 in, med ett underliggande underskott att arbeta bort. Att dessutom kunna hantera alla kända tillkommande kostnader bedöms inte som realistiskt.

Kostnadsökningar som nämnden äskar kompensation för:

- **Resursfördelningsmodell: 57,1 msek.**
2,5 % av hälso- och sjukvårdens nettobudget för att täcka kostnadsökningar till följd av medicinteknisk utveckling, läkemedel m.m.
- **Nytt huvudjournalssystem: 10 msek.**
Utbytet av journalssystem kräver ett mycket stort förberedelsearbete både vad gäller att kunna ta emot ett nytt system och att avveckla nuvarande. Stor osäkerhet råder kring vilken kostnad som slutligen kommer belasta hälso- och sjukvården per år. Bedömningen är dock att ersättning till leverantör, kostnader för egen personal i lokalt och regionalt projekt, samt systemanpassningar kommer kosta cirka 10 miljoner kronor under 2026.
- **Högre priser av utomlänsvård: 7 msek.**
Den rabatt som hälso- och sjukvården fått på köpt slutenvård vid Karolinska sjukhuset togs bort för vård köpt efter 1 juli 2024. Det finns en eftersläpning på fakturering från deras sida med cirka 6 månader varför full effekt faller ut från 2025. Denna rabatt har funnits inarbetad och bidragit till att de externa avtalen därmed varit för låga varför denna kompensation är nödvändig. Rabatten har fluktuerat något under senare år men legat kring 7-10 miljoner kronor.
- **Prisökning nytt avtal tvätt: 2,5 msek.**
Det nya upphandlade avtalet avseende textilier och tvätt innebär en kostnadsökning med cirka 2,5 miljoner kronor.
- **Hyresökning akutmottagning och bårhus: 2,5 msek.**

Förvaltningen har beviljats investeringsmedel för ombyggnation av akutmottagning och bårhus. Detta kommer innebära en hyresökning på 2,5 miljoner kronor.

- **Hyreskompensation för havspaviljongen: 10,4 msek.**
Förvaltningen har inte blivit kompenserad för denna hyresökning som investeringen inneburit. Budgeterad hyra för 2025 är 10,4 miljoner kronor.
- **Kapitalkostnader: 6,5 msek.**
Förvaltningen blir årligen beviljad investeringsmedel för ny- och reinvesteringar. Dessa kommer innebära högre kapitalkostnader. Beräkning pekar på att dessa kommer öka med 6,5 miljoner kronor eller med under 2026.
- **Personalkostnadskompensation**
Förvaltningen begär medel för personalkostnadskompensation enligt gällande modell.

Kostnadsökningar som nämnden inte äskar kompensation för:

- **Ökade städkostnader**
Hälsa- och sjukvården når inte upp till de nationella riktlinjerna gällande städning i vårdlokaler. Krav kan komma att ställas att redan under 2025 öka städfrekvensen i vissa lokaler. Det är i dagsläget inte känt vad det kan innebära i ytterligare kostnader men med största sannolikhet kommer kostnaden öka.
- **Övriga systeminföranden och investeringar**
Förutom pågående systeminförande och byte av huvudjournalssystem finns flera tillkommande systeminföranden och investeringar som kommer kräva mycket resurser från vården. Exempel är införande av journalssystem i tandvården, nytt journalssystem på förlossningen, cytostatika ordinationsprogram, byte av datortomograf på röntgen, nytt avvikelshanteringssystem m.m. Dessa införanden kommer innebära högre kostnader och minskade intäkter.
- **Införande av Microsoft 365**
Beslutet från regionfullmäktige om att införa Microsoft 365 2025 kommer innebära ökade kostnader med cirka 3,5 miljoner kronor. Beslutet innebär att förvaltningen får hantera kostnaden utan budgetkompensation vilket kräver ytterligare besparingar.
- **Avvikelsehanteringssystem**
Region Gotland deltar i Region Stockholms upphandling av nytt avvikelshanteringssystem. Nuvarande system inom Region Gotland som förvaltas av RSF saknar avtal och upphandling behöver göras. Bedömningen är att det är mest fördelaktigt att delta i Region Stockholms upphandling. Bedömd ekonomisk effekt för licenser uppskattas till cirka 400 tsek.

- **Övriga sjukvårdsrelaterade kostnader**

Det finns tydliga kostnadsökningar inom ett par områden som är starkt kopplade till inflödet av patienter. Det är företrädesvis sjukvårdsmaterial, läkemedel och analyskostnader. Resursfördelningsmodellen ska till del ta hand om denna kostnadsökning men storleken på det tillskottet räcker inte till nämnda kostnader i kombination med övriga kostnadsökningar relaterat till medicinteknisk utveckling, demografi m.m. Bara dessa kostnader har under senaste 3 åren ökat från 446 till 575 miljoner kronor. En ökning med 129 miljoner kronor att jämföra med resursfördelningsmodellen som gett 143 miljoner kronor.

- **Beredskap**

Behoven inom beredskapsområdet är omfattande och kräver tydliga målsättningar, kompetensutveckling, samordning och resurser inom regionen. För närvarande sker en utveckling inom hälso- och sjukvården i takt med vad som kan finansieras genom statsbidrag och med ett fåtal resurser som på heltid kan prioritera arbetet. Fler och större krav finns från externa håll på vad hälso- och sjukvården ska kunna hantera och tillhandahålla i en situation av extern påverkan. Detta gäller allt från robusthet i lokaler, till bemanning, till IT. Utredningar som gjorts pekar på stora förbättringsområden inom dessa områden.

Sammanfattning

Bedömningen är att kostnaderna i förvaltningen förväntas överstiga de ordinarie ramtillskotten. Till viss del har detta kompensrats med hjälp av ökade statliga bidrag och ett flertal omprioriteringar och effektiviseringsåtgärder. Utan detta arbete skulle förvaltningens underskott varit betydligt mycket högre. Bedömningen är ändå att det är mycket svårt att på kort sikt effektivisera i den utsträckning som skulle behövas för att uppnå en ekonomi i balans. Utifrån ekonomiskt läge i förvaltningen och i regionen behöver arbetet med effektiviseringar fortsätta och intensifieras. Det är ändå hälso- och sjukvårdsförvaltningens bedömning att upptagna poster är rimliga att kompenseras för i budget 2026.

Tabellen nedan sammanfattar det ökade budgetbehov hälso- och sjukvårdsförvaltningen äskar för 2026.

	Önskad kompensation, MSEK
Resursfördelningsmodell	57,1
Nytt journalsystem	10,0
Prisjustering köpt vård	7,0
Nytt avtal tvätt	2,5
Hysesökning Akutmottagning och bårhus	2,5
Hyra havspaviljongen	10,4
Kapitalkostnader	6,5
Externa avtal enligt tabell under avsnitt 3.2	3,6

Totalt:		99,6
----------------	--	-------------

3.2 Kompensation för externa avtal

Avtal	Kostnader BDG 2025 (tkr)	Beräknad indexhöjning	Kompensation 2023 (tkr)
Alarmering och dirigerering (SOS Alarm, MSB, Omda)	3 476	LPIK 2025, 0% Nytt avtal ska göras för SOS. Bedöms öka 3-4%	94
Privata vårdgivare enl. nationella taxan & LOU-avtal (Fysioterapeuter, fotvård)	7 620	VPI P2024*, 3,3%	251
Privat primärvård (Praktikertjänst, Prima Vård)	62 458	LPIK, exkl. lönebikostnader 2025, 2,1%	1 311
Ambulans (Samariten)	52 020	90% av pris med LPIK, 0%.	-
Luftburen ambulanssjukvård (Babcock/Avincis, KSA)	61 691	90% av LCI kol H 3,8%, LPIK 0%	1 895
Konsultavtal (till största delen KARGO)	13 338	LPIK 2025, 0%	-
Prisuppräknig utomlänsvård	278 681	LPIK 2025, 0%	-
Privat barn- och ungdomstandvård och särskilda patientgrupper	2 450	LPIK 2025, 0%	-
TOTALT			3 551

*Prognos för VPI finns inte varför 2024 års nivå använts.

3.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter

Tandvården höjer tandvårdstaxan enligt RS 2022/1328.

Laboratorieverksamheten höjer vanligtvis sina kostnader med LPIK. Verksamheten har under senare år haft kraftiga kostnadsökningar till följd av ökat bemanningsbehov, nya dyrare avtal, utrusningar m.m. Även inflationen har påverkat priser på de material som de behöver i sin verksamhet varför deras priser behöver gås igenom och revideras. Knappt 90% av deras intäkter kommer från verksamheter inom sjukvården varför denna del till största del kommer ha intern påverkan.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2026-2030

4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet

	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt
Investeringspott maskiner/inventarier/IT/mindre ombyggnationer	40 000	45 000	45 000	45 000	50 000	225 000
PCI - Percutan Coronal Intervention		10 000				10 000
Magnetkamera MR		10 000				10 000
Kemi-instrument				4 000		4 000
Endoskopiutrustning	5 000					5 000

Operationsstaplar kirurgi/ortopedi/gyn/ÖNH				10 000		10 000
Patientövervakningssystem					15 000	15 000
Inventarier och medicinsk teknisk utrustning Vårdcentralen korpen			40 000			40 000
Totalt maskiner/inventarier/IT/mindre ombyggnationer	45 000	65 000	85 000	59 000	65 000	319 000
Pott Lokalinvesteringar	17 000	17 000	15 000			49 000
<i>Varav: kort och lås</i>	<i>2 000</i>	<i>2 000</i>				<i>4 000</i>
<i>Varav: Pott för ombyggnation långsiktiga temporära lokaler Visby Lasarett. *</i>	<i>15 000</i>	<i>15 000</i>	<i>15 000</i>			<i>45 000</i>
Om- och tillbyggnation primärvård			400 000			400 000
TOTALT	62 000	82 000	500 000	59 000	65 000	768 000

*I denna pott ingår flera projekt som är nödvändiga att genomföra för att förbättra förutsättningarna att bedriva verksamhet på Visby lasarett, enligt beskrivning nedan. Beloppen är mycket grovt uppskattade, flertalet förstudier pågår.

4.1.1 Investeringspott

I potten inryms såväl medicinsk teknisk utrustning, mindre lokalombyggnationer, inventarier och IT-system. Bedömningen är att den tidigare beslutade nivån på potten om 40 miljoner är en rimlig nivå, förutsatt att större projekt över cirka 3 miljoner beslutas utöver potten. För att potten inte ska urholkas ekonomiskt finns behov av uppräknig av potten som speglar kostnadsutvecklingen i svensk ekonomi. Förslaget är enligt tabellen att potten förändras med cirka 5 miljoner åt gången med någorlunda jämna mellanrum.

Behoven av återanskaffningar och nyinvesteringar ökar inom samtliga områden som potten ska räckta till. På lokalsidan finns stora behov av om- och tillbyggnationer som tidigare utredningar visat. I väntan på att ett inriktningsbeslut gällande Visby Lasarett ska tas arbetar förvaltningen med att göra så lite ombyggnationer som möjligt, av ekonomiska skäl. Däremot genomförs fortfarande mindre ombyggnationer till följd av patientsäkerhetskrav, lagkrav, arbetsmiljökrav med mera. I samband med dessa ombyggnationer åtgår investeringsmedel för såväl själva ombyggnationen som inventarier. I stort sett samtliga verksamhetsförändringar innebär också behov av en lokalförändring i någon omfattning.

4.1.2 Maskiner och inventarier utöver potten

PCI Percutan Coronal Intervention

Beslut finns sedan tidigare att starta PCI-verksamhet på Gotland. Idag genomförs dessa undersökningar/interventioner främst på Karolinska sjukhuset.

Beslutet om att starta PCI-verksamhet på Gotland togs av hälsa- och sjukvårdsnämnden 2018. Den utredning som då genomfördes har uppdaterats på nytt för att se över om förutsättningarna har förändrats. Hälsa- och sjukvårdsnämnden avser att fatta beslut gällande PCI med den nya förstudien som grund under våren 2025. Om nämndens beslut

står kvar vad gäller hemtagning av PCI är det ett mycket omfattande projekt, framförallt för att bygga upp verksamheten på Gotland, men också i form av investering i både lokaler och ny utrustning. Bedömningen är att investering av utrustningen inte kommer att vara genomförd förrän tidigast 2027. Investeringen har i Regionfullmäktiges beslut om investeringsmedel flyttats från 2025 till 2026, men förvaltningens bedömning är således att den kan flyttas fram ytterligare ett år.

Driftkonsekvenser för investering i PCI-utrustning ska ses i sammanhanget att flytta en hel verksamhet från Karolinska sjukhuset till Visby lasarett, vilket påverkar driftkostnader i sin helhet med såväl höjda som sänkta driftkostnader. Driftkonsekvenserna av själva investeringen är främst kapitalkostnader och höjd hyra på grund av ombyggnationer.

Investeringsbudget för ombyggnation i lokaler är beslutad med totalt 20 miljoner, fördelat på 5 miljoner 2023 och 15 miljoner 2024. Hälsa- och sjukvårdsnämnden har på mötet 2025-02-05 HSN §9 i kompletteringsbudget begärt att få dessa medel överflyttade till 2025.

Magnetkamera MR

Magnetkamera används för att avbilda kroppen på insidan, bilderna ser ut som röntgenbilder men är helt gjorda utan den farliga röntgenstrålningen, istället används ett starkt magnetfält och radiovågor. Magnetkamera visar skelett men även mjukdelar som diskar i ryggen, senor, muskler etc.

Utrustningen installerades 2010 och en uppgradering genomfördes 2017. 2025 har utrustningen passerat sin tekniska livslängd. Utvecklingen av MR-diagnostik går snabbt och en återanskaffning av MR behöver göras för att möta sjukvårdens krav på diagnostik.

Redan idag finns ett stort behov av ytterligare en utrustning, men innan ett sådant beslut kan tas behöver en utredning genomföras kring nyttjandet av annan typ av röntgen o.s.v. I dagsläget är det heller inte möjligt att placera ytterligare en MR i lokalen. Den upptagna investeringsutgiften avser endast en magnetkamera.

Under garantitiden tillkommer inte några driftkostnader förutom avskrivnings- och räntekostnader. Efter garantitiden tillkommer serviceavtal. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att uppskatta förrän upphandlingen är genomförd.

Kemi-instrument till Laboratoriemedicinskt Centrum Gotland (LMCG)

LMCG är en verksamhet med omfattande medicinteknisk utrustning. Flertalet investeringar är genomförda de senaste åren men fortfarande återstår stora behov. De flesta av investeringarna ryms inom investeringspotten, men de två kemi-instrumenten har en bedömd investeringsutgift på cirka 4 miljoner, varför den begärs som eget projekt. Kemi-instrumenten är mycket verksamhetskritisk utrustning. Det är via dessa instrument som de allra flesta vanliga kemiundersökningar genomförs. Då de befintliga utrustningarna blivit utbytta av leverantör under 2024 p.g.a. problem med de gamla har investeringsäskandet flyttats fram från 2026 till 2029.

Då den befintliga utrustningen är avskriven ur redovisningen kommer ny utrustning att generera höjda kapitalkostnader. Under garantitiden tillkommer inte några andra driftkostnader. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att säga förrän upphandlingen är genomförd.

Endoskopiutrustning

Anskaffning av ny utrustning till endoskopimottagningen är stort och har så varit under några års tid. Endoskopiutrustning innehåller många delar, såväl själva staplarna som en mängd olika skop som används vid olika undersökningar. En upphandling pågår tillsammans med Region Stockholm. Så snart upphandlingen är genomförd kommer stora inköp att genomföras då verksamheten väntat under lång tid på möjligheten att köpa ny utrustning. Investeringsäskandet är uppdelat med 5 miljoner 2025 och 5 miljoner 2026, varav de första 5 miljonerna således är beslutade i investeringsbudget 2025.

Då den befintliga utrustningen är avskriven ur redovisningen kommer ny utrustning att generera höjda kapitalkostnader. Under garantitiden tillkommer inte några andra driftkostnader. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att säga förrän upphandlingen är genomförd. Då befintliga skop är gamla är det vanligt med reparationer till en hög kostnad. Dessa kostnader kommer att minska när investeringarna i nya skop är genomförda.

Operationsstaplar

Operationsstaplar används inom flera verksamheter; kirurgi, ortopedi, öron/näsa/hals och gynekologi. Staplar används främst på operationsavdelningen men även på mottagningar. Till staplarna behövs en mängd tillbehör i form av olika skop, liknande det som beskrivs under endoskopiutrustning. En omfattande upphandling och inköp av staplar till dessa verksamheter genomfördes under 2021-2023, varför den tekniska livslängden på utrustningen är passerad runt 2029.

Då den befintliga utrustningen kommer att vara avskriven ur redovisningen kommer ny utrustning att generera höjda kapitalkostnader. Under garantitiden tillkommer inte några andra driftkostnader. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att säga förrän upphandlingen är genomförd.

Patientövervakningssystem

Utbyte av patientövervakningssystemet gjordes under 2020. Den tekniska livslängden på systemet bedöms till cirka 10 år varför investeringsäskandet nu lagts i plan för 2030. Utbyte av patientövervakningssystemet är ett omfattande projekt då det finns inom flera verksamheter på sjukhuset och ska fungera sömlöst mellan verksamheterna.

Då den befintliga utrustningen kommer att vara avskriven ur redovisningen vid återanskaffningen kommer ny utrustning att generera höjda kapitalkostnader. Under garantitiden tillkommer inte några andra driftkostnader. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att uppskatta förrän upphandlingen är genomförd.

Inventarier och medicinsk teknisk utrustning vårdcentralen Korpen

Om regionfullmäktige beviljar hälso- och sjukvårdsnämnden investeringsmedel för att genomföra en om- och tillbyggnation på Korpenområdet enligt nedan, är det viktigt att också ha investeringsutrymme till inventarier och medicinskteknisk utrustning. Primärvården är inte en verksamhet som har behov av högteknologiska och därmed mycket kostsamma medicinsktekniska utrustningar. Däremot finns det en stor mängd av olika typer av kontorsmöbler, undersökningsmöbler, väntrumsmöbler o.s.v. Men även sådant som exempelvis hörselburar, EKG-apparater och andra undersökningsutrustningar. Då projektet ännu endast är på förstudienivå finns ingen kostnadsberäkning på dessa

inventarier/medicinsktekniska utrustningar. Investeringsäskandet är således endast beräknat genom att ta 10 procent av investeringsäskandet för ombyggnationen.

4.2 Pott för lokalinvesteringar

Kort och lås

Hälsa- och sjukvården, som flera andra verksamheter inom Region Gotland, har genom åren präglats av öppenhet och tillgänglighet. Det förändrade säkerhetsläget och samhällsklimatet har lett till ett ökat fokus på säkerhetsfrågor. Detta gör att balansen mellan öppenhet/tillgänglighet i förhållande till säkerhetsfrågor är i behov förändring. I nuläget finns säkerhetsproblematik i de flesta av vårdens lokaler, inte minst på Korpenområdet och på Visby lasarett, med frekventa oönskade besök samt stölder och förstörelse. Detta genererar både kostnader och en otrugg miljö för medarbetare och patienter. Ett allt mer omfattande arbete pågår för att öka säkerheten. I arbetet behöver både säkerhetsaspekten och öppenhet/tillgänglighet vägas in. Ett verktyg i detta är att arbeta med olika delar i dörrmiljöerna; kortläsare, låssystem, aktiveringslister och ibland helt nya dörrar för att dela av områden eller för att förutsättningar ändras totalt.

Förvaltningen anser att detta till stor del är en fastighetsfråga, enligt gränsdragningslista från SKR, men där hälsa- och sjukvården behöver vara inblandad för att identifiera behov och konsekvenser av olika åtgärder.

Äskade medel för projektet är totalt 6 miljoner fördelade med 2 miljoner på vardera år 2025-2027.

Driftkostnaden påverkas genom en ökad kostnad, antingen som direkt kapitalkostnad eller en påökning av hyran från teknikförvaltningen. Åtgärden är en direkt höjd säkerhetsstandard.

Långsiktigt tillfälliga ombyggnationer Visby lasarett

I väntan på att en större ombyggnation/nybyggnation av Visby Lasarett ska komma till stånd, finns behov som behöver tillgodoses på något sätt under de kommande 10-15 åren. Det är svåra projekt att både planera för men framförallt att genomföra med kritisk verksamhet i full drift i redan mycket trånga lokaler. Planeringen påverkas stort av vad kommande inriktningsbeslutet för hela Visby Lasarett ger vid handen. Just nu pågår en rad utredningar gällande några av de mest prioriterade verksamheterna.

- Utredning/förstudie för att åtgärda behovet av större vårdrum på intensivvårdsavdelningen. I nuläget pågår förarbete i verksamheten och beställning av förstudien planeras till våren 2025.
- Lokalanpassning av endoskopimottagningen. Endoskopimottagningen är en verksamhet som har stora behov av större och ombyggda lokaler för att uppnå såväl patientsäkerhet, hygienstandard och patientflöden som inte påverkar patienternas integritet negativt som idag. Projektet planeras att projekteras och ombyggnation kan ske 2026.
- Ventilationsanpassningar sterilcentralen. Stora behov av ökad renlighetsgrad för verksamheten på sterilcentralen har identifierats. Framförallt avser detta anpassning av ventilationskapaciteten men även andra delar av lokalerna. En förstudie är under uppstartsfas. Beroende på vad förstudien visar, inte minst i förhållande till

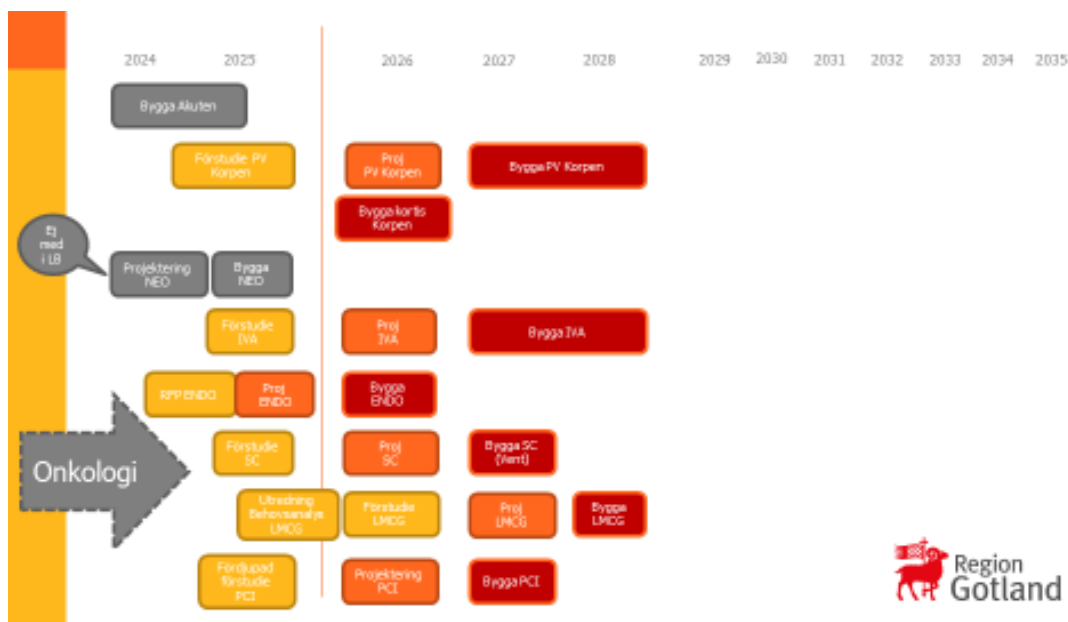
genomförandemöjligheten, är det innan förstudien är genomförd omöjligt att bedöma nivån på investeringsutgiften.

- Laboratoriemedicinskt Centrum Gotland (LMCG). En utredning/behovsanalys behöver genomföras under 2025 för att under 2026 genomföra en förstudie. Behoven av utökade/förändrade lokaler för LMCG är stora. LMCG är också en mycket kritisk och såbar verksamhet för hälso- och sjukvården på Gotland. Efter genomförd förstudie kan enligt plan projektering genomföras under 2027 och ombyggnation ske under 2028.

Utöver ovanstående utredningar/projekt tillkommer de behov av utökning och anpassning som cancersjukvården har, vilket också påverkar andra verksamheter såsom röntgen med ökat behov av CT och MR undersökningar. Cancersjukvården har en konstant ökning av antal individer, besök, behandlingar och vård dagar. Under perioden 2010-2020 har antalet vård dagar ökat med 75% och antalet behandlingar för tumörsjukdom på dagvården med 100%. Verksamheten känner av denna ökning och lokalerna är redan idag för trånga. Cancersjukdomar ökar med tilltagande ålder och Gotland har en befolkning som ökar i de äldre åldrarna. Verksamhetens bedömning är därför att behovet av lokalyta i stort kommer fördubblas fram till 2040. Utredning avseende långsiktigt temporära åtgärder är inte klar och i nuläget finns inte någon plan på hur behovet ska tillgodoses.

Bedömt behov av ombyggnationer för tillfälliga men långsiktiga åtgärder på Visby lasarett har tidigare varit cirka 15 miljoner, vilket också är beslutat i investeringsbudgeten för 2025. Sannolikt kommer investeringsbehovet vara betydligt mer omfattande, men fördelat på längre tid. Då de olika verksamheternas behov först behöver utredas kommer ombyggnationerna att ske etappvis under flertalet år framöver. Men en bedömning är att det snarare handlar om behov av 15 miljoner per år, under flera år. Också detta beror mycket på vad ett kommande inriktningsbeslut för Visby lasarett kommer att säga. De anpassningar som verksamheten är i behov av är som tidigare skrivet, omfattande samt mycket svåra att genomföra i redan för trånga lokaler utan någonstans att evakuera, med full verksamhet i gång. Under 2025 och 2026 kommer mycket arbete att vara utredningsarbete, för att ha möjlighet att i mål- och budgetskrivelsen tydligare konkretisera investeringsbehoven.

Nedan är en schematisk bild presenterad över teoretiskt möjliga tidsramar för förstudier och ombyggnationer inom hälso- och sjukvårdens lokaler. Rent praktiska men också budgetmässiga ställningstagande kommer förmodligen ge vid handen att vissa av projekten kommer att flyttas fram något i tid.

Ombyggnation primärvården Korpen/ny vårdcentral

Vårdcentralerna Visby Norr, Hemse och Wisby Söder har i dagsläget behov av större lokaler. Hälsa- och sjukvårdsnämnden gav den 15 juni 2022 §67 förvaltningen i uppdrag att ta fram två förstudier: en för Korpenområdet och en för en ny vårdcentral i Visby.

En behovsanalys är genomförd gällande hela egenregins primärvård, inklusive primärvårdsrehabilitering som idag inryms på Korpen. En förstudie av vårdcentralerna och övriga primärvårdsverksamheter på Korpenområdet pågår tillsammans med teknikförvaltningen.

En investeringsutgift om cirka 400 miljoner för ombyggnationen på Korpenområdet är en mycket schablonmässigt beräknad investeringsutgift utifrån kostnader för nyligen genomfört projekt på Korpen och antal påverkade kvm.

Ombyggnationerna kommer att vara hyresgrundande varför investeringen genererar en kraftigt höjd hyresnivå. 40-50 miljoner beroende på bedömd ekonomisk livslängd på ombyggnationen.

För att svara på behovet av en ny vårdcentral behöver förstudien gällande primärvården på Korpenområdet först bli klar.

Om-/nybyggnation av Visby lasarett

Som beskrivits i såväl långsiktig investeringsbehovsplan och regional lokalförsörjningsplan är behovet av en kraftig tillbyggnad/nybyggnad av Visby lasarett stort. Det finns i dagsläget inget inriktningsbeslut gällande ett sådant strategiskt och mycket omfattande projekt, varför det inte är upptaget som investeringsbehov under perioden fram till och med 2030. Hälsa- och sjukvården är i behov av ett strategiskt inriktningsbeslut gällande Visby lasarett. Behoven är som beskrivits ovan, omfattande. Samtliga ombyggnationer i nuvarande trångbudda lokaler är svåra att genomföra och leder inte till lokaler som är helt ändamålsenliga för verksamheten och som fyller alla lagkrav o.s.v. De ombyggnationer som genomförs och planeras för gör förutsättningarna för verksamheterna att bedriva vård

något bättre. Ombyggnationer i full verksamhet, i redan trånga lokaler är svåra att genomföra, måste ofta ske i etapper o.s.v., vilket leder till att projekten blir kostsamma. Utan inriktningsbeslut finns också risk för att vägvalet i ombyggnationen varit felaktigt.

RS § 126 Mål och budget 2026-2028 – regionstyrelseförvaltningen

Ärendenummer: RS 2025/20
Paragraf föregående instans: AU § 76

Regionstyrelsens beslut

- Förslag till mål och budget 2026-2028 regionstyrelseförvaltningen godkänns för fortsatt hantering vid budgetberedningen våren 2025.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

I bifogad handling överlämnas underlag till mål och budget 2026-2028.

Underlaget beskriver förvaltningens nuläge och balans mellan uppdrag, mål och resurser med sikte på framtiden. Regionstyrelseförvaltningen är medveten om den ekonomiska situationen och att restriktivitet i äskanden ska råda. Regionstyrelseförvaltningen har genomfört prioriteringar och lyfter fram ett antal områden där förstärkning behövs.

De specifika uppdrag som enligt anvisningarna ska redovisas till budgetberedningen överlämnas i separata ärenden.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Elin Lydahl, administrativ direktör och biträdande förvaltningschef, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Mål och budget 2026-2028 regionstyrelseförvaltningen
Investeringsäskanden 2026-2030
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-02-27

Skickas till

Ärende RS 2025/7

TN § 48   Tekniska nämndens mål- och budgetskrivelse 2026-2028

Ärendenummer: TN 2025/423

Paragraf föregående instans: TN AU § 49

Tekniska nämndens beslut

1. Tekniska nämnden beslutar att godkänna mål- och budgetskrivelse 2026-2028 för teknikförvaltningen.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

Region Gotlands planeringsprocess omfattar en rad aktiviteter som leder fram till att det finns beslutade mål, en drift-, investerings- och exploateringsbudget samt verksamhetsplaner för respektive nämnd. Nämnderna ska ta fram en mål- och budgetskrivelse som ska skickas vidare till regionstyrelsen och regionfullmäktige. Dokument ska innehålla nämndens förslag till budget, motiv till äskanden, eventuella förslag till nya mål.

Bedömning

Framtaget budgetförslag speglar väl teknikförvaltningens behov av resurser de kommande åren.

Barn- och genusperspektiv – Perspektiven har beaktats vid planering av exempelvis investeringar.

Landsbygdsperspektiv - Perspektivet har beaktats vid planering av verksamhet och investeringar.

Ekonomisk konsekvensanalys - I skrivelsen redovisas ekonomiska konsekvenser för investeringsförslagen samt behov av ramförstärkning, prisförändring och hyreshöjning de kommande åren för förvaltningens uppdrag.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredrogs av förvaltningschef Patric Ramberg och ekonomichef Ylva Svangren.

Tekniska nämnden överenskommer om ett tillägg om omedelbar justering i beslutsmeningen samt förändring av ordalydelsen i Mål- och budgetskrivelsen 2026-2028, sida 8 stycke 3, där ordet "föreslagna" stryks.

Arbetsutskottets förslag till tekniska nämnden

Tekniska nämndens arbetsutskott hänskjuter ärendet till tekniska nämnden utan eget yttrande.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse teknikförvaltningen daterad 2025-03-07

Mål- och budgetskrivelse 2026-2028
Presentation på sammanträde

Skickas till

Regionstyrelseförvaltningen, senast 2025-04-03 med ärendenummer
RS 2025/7
ekonomiostyrning@gotland.se
registrator-rs@gotland.se

MBN § 27   **Mål och budget 2026 - 2028 – Samhällsbyggnadsförvaltningen**

Ärendenummer: MBN 2025/253

Paragraf föregående instans: MBN AU § 23

Miljö- och byggnämndens beslut

1. Miljö- och byggnämnden godkänner förslag till mål- och budgetskrivelse 2026-2028 för fortsatt hantering vid budgetberedningen våren 2025.
2. Miljö- och byggnämnden beslutar att nämndens mål "Företagares och privatpersoners nöjdhet av miljö- och byggnämndens myndighetsutövning ska årligen öka under perioden 2025-2027" fortsatt ska var ett nämndspecifikt mål och inte tas upp till regionfullmäktige för beslut.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Samhällsbyggnadsförvaltningen har tagit fram förslag till miljö- och byggnämndens mål- och budgetskrivelse för åren 2026-2028 inklusive investeringsförslag för perioden 2026-2030.

Underlaget beskriver miljö- och byggnämndens nuläge och balans mellan uppdrag, mål och resurser. Med utgångspunkt i dagens obalans mellan uppdrag, mål och resurser och med framtidens utmaningar görs bedömningen att miljö- och byggnämnden på kortare sikt inte kommer att kunna genomföra sitt uppdrag och uppnå nämndens mål inom budget.

Den största anledningen till att uppdraget inte har kunnat genomföras inom budget de senaste åren är att tilldelade ramar inte har varit tillräckliga för att genomföra nämndens resurskrävande uppdrag. Följden av detta är att budgeterade intäkter för myndighetsutövning har varit för höga, något förvaltningen inte har kunnat uppnå. Taxorna för myndighetsutövningen hade inte uppdaterats de senaste åren och antalet inkommande ärenden har sjunkit till följd av lågkonjunktur.

I mål och budgetskrivelsen beskrivs varje avdelnings behov, motivering för behoven och konsekvenser om finansiering uteblir. Det finns även ett förslag till prioritering av de olika budgetposterna vilket efterfrågades av miljö- och byggnämndens arbetsutskott den 6 mars 2025.

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår att miljö- och byggnämnden äskar totalt 21 440 tkr varav:

- 11 600 tkr för ofinansierade kärnuppdrag
- 2 140 tkr för övriga ofinansierade uppdrag
- 7 700 tkr till följd av pågående exploateringsprojekt i enlighet med exploateringsplan och budget 2026-2030

Bedömning

Framtaget förslag till mål- och budgetskrivelse 2026-2028 återger väl miljö- och byggnämndens nuvarande behov samt behov av förstärkning de kommande åren.

Ärendets behandling under mötet

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår miljö- och byggnämnden besluta att godkänna förslag till mål- och budgetskrivelse 2026- 2028 för fortsatt hantering vid budgetberedningen våren 2025.

Miljö- och byggnämndens arbetsutskott har 2025-03-06 beslutat att överlämna ärendet till nämnden utan förslag till beslut.

Förvaltningschef Lise Langseth föredrar ärendet.

Lars Thomsson (C) meddelar att centerpartiet stödjer förvaltningens förslag.

Proposition 1

Ordföranden ställer förvaltningens förslag under proposition och finner att miljö- och byggnämnden bifaller förslaget samt förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Ordförande Andreas Unger (M) yrkar att miljö- och byggnämndens mål "Företagares och privatpersoners nöjdhet av miljö- och byggnämndens myndighetsutövning ska årligen öka under perioden 2025-2027" fortsatt ska var ett nämndspecifikt mål och inte tas upp till regionfullmäktige för beslut.

Proposition 2

Ordföranden ställer eget yrkande under proposition och finner att miljö- och byggnämnden bifaller yrkandet samt förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Beslutsunderlag

SBF Tjänsteskrivelse Mål- och budgetskrivelse 2026-2028, daterad 2025-03-18
Mål- och budgetskrivelse 2026-2028, miljö- och byggnämnden
Miljö- och byggnämndens nulägeskarta.

Skickas till

ekonomiostyrning@gotland.se
registrator-rs@gotland.se

BUN § 28 Mål- och budgetskrivelse

Ärendenummer: BUN 2025/6

BUN AU §26

Barn- och utbildningsnämndens beslut

- Mål och budgetskrivelse för 2026 – 2028 fastställs.
-

Mål och budgetskrivelsen ger besked om barn- och utbildningsnämndens uppdrag, vilka mål som ska uppnås, vilka resurser som behövs samt hur de ska finansieras under perioden 2026 - 2028.

Den övergripande bilden är nämndens verksamheter har det allt tuffare att hantera måloppfyllelse och lagkrav inom givna ramar. Gapet mellan förväntningar och förutsättningar har ökat. Vi har barn och elever som inte har likvärdiga förutsättningar. Verksamheternas kompensatoriska uppdrag och förmåga att organisera stödfunktioner har blivit allt viktigare. Vi har barn och elever som inte mår bra, som är utsatta för kränkningar och vi har elever med hög frånvaro. Under planperioden kommer det krävas nya arbetssätt, tillgång till stödfunktioner och samarbete över gränserna. Resurser kommer att krävas för att klara det ökade behovet.

En ny demografisk verklighet gör att särskilt förskola och grundskola har stora ekonomiska utmaningar till följd av ett minskande barn- och elevantal. Detta förväntas påverka verksamheterna under flera år framöver.

Förskolan har haft svårt att anpassa personalstyrkan i samma takt som barngrupperna krympt, vidare har även övertalighetsprocesser och rehabiliteringsbehov komplicerat arbetet. Grundskolan har trots resultatkrav och åtgärdsplaner fortfarande en pressad ekonomi, med många enheter i obalans 2025. Det är en svår balansgång att uppfylla skollagens krav samtidigt med kravet på ett bokslut i balans.

Några mycket tuffa beslut om att anpassa verksamheterna har tagits och ett tillskott i form av strukturbidrag har gjort att trycket lättat men den långsiktiga utmaningen med att hantera ett stort antal enheter med otillräckligt elevunderlag kvarstår.

Flera omvärldshändelser, både nationellt och internationellt, understryker behovet av att intensifiera arbetet med säkerhets- och beredskapsfrågor. En utredning om kommuners och regioners beredskap betonar behovet av riskanalyser och samarbete med statliga myndigheter. Här behövs utökade resurser och nämnden går fram med tilläggsäskande.

Kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet har gjort att nya insatser startat. Under hösten har social insatsgrupp (SIG) införts som en

modell där skola, socialtjänst och polis samarbetar för att stödja unga som riskerar att hamna i kriminalitet. Under året, särskilt under hösten, har Gotland tagit emot elever som befinner sig i eller riskerar att hamna i kriminalitet, vilket kräver stora insatser och påverkar skolmiljön. SKR:s skolchefsnätverk arbetar med ett förslag om tydligare nationella riktlinjer för att ge placerade elever bättre förutsättningar för att nå kunskapsmålen.

Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela ön. Det kommer att krävas många typer av åtgärder, både kortsiktiga och långsiktiga. En del i detta är alltså vikten av att Region Gotland har en balans i lönebildningen och fortsätter utveckla attraktiva arbetsplatser för att så väl behålla befintlig personal som att kunna nyrekrytera. Gotland påverkas även av Uppsala universitets beslut att inte erbjuda lärarutbildning för årskurs 4–6, vilket påverkar rekryteringen av mellanstadie lärare. För att ge förutsättningar för obehöriga lärare att läsa in det som krävs för behörighet behöver förvaltningen äska om medel.

Arbetsutskottet

Arbetsutskottet tog emot informationen om det pågående arbetet.

Ärendets behandling under sammanträdet

Föredragande: Ekonomichef Jimmy Söderström

Yrkande

Ordförande Oscar Lindster (S), föreslår att Mål och budgetskrivelse för 2026 – 2028 fastställs.

Ordförande ställer proposition på sitt förslag och finner att det vinner bifall.

Beslutsunderlag

Mål- och budgetskrivelse 2026-2028 BUN
Förvaltningens tjänsteskrivelse 2025-03-17
Bilaga Lokalbehov
Bilaga Investeringsbehov

Skickas till

Regionstyrelsen

Protokollsanteckning.

Leifh Berggren (L) inkommer med följande protokollsanteckning:

Liberalerna Gotland har under lång tid begärt och försökt initiera en strukturdiskussion. Vi har även presenterat realistiska förslag som ger bättre planeringsförutsättningar. Både begäran om debatt, och förslag har hittills kategoriskt avvisats av majoriteten. Vi hoppas att majoriteten vaknar och även politiskt inser den allvarliga situationen.

GVN § 19 Mål- och budgetskrivelse

Ärendenummer: GVN 2025/6

Paragraf föregående instans: GVN au § 18

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut

Mål och budgetskrivelse för 2026 – 2028 fastställs, inklusive bilagorna 1 - 2.

Nämndens högsta prioritet ska vara en ramförstärkning till Lärcentrum på vuxenutbildningen om 2,5 miljoner kronor samt ramförstärkning om 500 000 kr för läromedel och därtill investeringsmedel om 3,8 miljoner med anledning av start av energiinriktning på gymnasieskolans el- och energiprogram. Prioriteringarna görs utifrån hela Gotlands kompetensförsörjningsbehov.

Mål och budgetskrivelsen ger besked om gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens uppdrag, vilka mål som ska uppnås, vilka resurser som behövs samt hur de ska finansieras under perioden 2026 - 2028.

Nämnden möter både utmaningar och möjligheter inom ekonomi, kompetensförsörjning och integration. Flera statliga reformer påverkar verksamheten, främst inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen, samt förändringar inom den statliga arbetsmarknadspolitiken.

Elevflödet är avgörande för ekonomin i Wisbygymnasiet, där elevantalet förväntas öka de närmaste åren. Nya utbildningsprogram utvecklas för att matcha arbetsmarknadens behov och stärka kopplingen till lokala företag. Wisbygymnasiet möter samtidigt omfattande förändringar, inklusive det nya ämnesbetygssystemet Gy25 och allt fler elever i behov av särskilt stöd.

Migration och förändrade regelverk kräver resurser och samverkan, särskilt kring flyktingar från Ukraina. För att möta kompetensbehov erbjuds möjlighet att läsa högre utbildning på distans genom Lärcentrum på Vuxenutbildningen. Flera omvärldshändelser understryker behovet av att intensifiera arbetet med säkerhets- och beredskapsfrågor.

Nämnden visade för helåret 2024 ett positivt resultat på 8,8 miljoner kronor. Nettokostnaden ökade med 13,5 miljoner kronor och motsvarade 3,7 procent. I den kommunala gymnasieskolan blev det 9 elever fler än budgeterat, vilket medförde ett negativt resultat på 1,2 miljoner kronor i resursfördelningen. De interkommunala utbetalningarna och ersättningarna till fristående huvudman gjorde ett positivt resultat på 1,9 miljoner kronor.

Arbetsutskottet

På arbetsutskottet beslutades att ärendet lämnas öppet till nämnden.

Ärendets behandling under sammanträdet

Yrkande

Ordföranden Rolf Öström (M) föreslår att besluta i enlighet med förvaltningens förslag samt att nämndens högsta prioritet ska vara en ramförstärkning till Lärcentrum på vuxenutbildningen om 2,5 miljoner kronor samt ramförstärkning om 500 000 kr för läromedel och därtill investeringsmedel om 3,8 miljoner med anledning av start av energiriktningsprogram på gymnasieskolans el- och energiprogram. Prioriteringarna görs utifrån hela Gotlands kompetensförsörjningsbehov.

Ordförande ställer proposition på sitt förslag och finner att det vinner bifall.

Rolf Öström (M) föreslår avslag på Anna Andersson (C) yrkande.

Anna Andersson (C) föreslår att nämnden antar ett nytt mål om att antal kursdeltagare som avslutat kurs på vuxenutbildningen utan betyg skall minska årligen och med minst 5 procentenheter till 2027.

Ordförande ställer proposition på båda förslag och finner att sitt vinner bifall.

Votering

JA för Rolf Öströms yrkande och NEJ för Anna Andersson yrkande.

Det som röstade JA var: Roger Wärn (M), Lena Broén (S), Erik Bäckström (S), Jan- Håkan Lindqvist (S), Victoria Öjefors Quinn (V), Per Vretling (SD)

De som röstade NEJ var: Anna Andersson (C), John Unosson (C) och Hilda Glansholm (C)

Ordförande finner att Anna Anderssons (C) yrkande avslås.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteskrivelse, 2025-03-17

Investeringsbehov 2026–2030

Lokalbehov 2026–2035

Skickas till

Regionstyrelsen

SON § 38 Mål- och budgetskrivelse 2026-2028

Ärendenummer: SON 2025/6

Paragraf föregående instans: SON/AU § 28

Socialnämndens beslut

- Socialnämnden antar Mål och budget 2026-2028.
- Socialnämnden begär att regionfullmäktige tilldelar socialnämnden driftbudgetmedel enligt *Grundläggande behov av tillskott till driftbudgeten* samt *Högt prioriterade behov av tillskott till driftbudget 2026*.
- Socialnämnden begär att regionfullmäktige tilldelar socialnämnden investeringsmedel enligt sammanställning Investeringsförslag 2026-2030

Sammanfattning

Socialförvaltningen föreslår inte några förändringar av nuvarande mål.

Socialförvaltningens ekonomi var inte riktigt i balans för 2024, bedömningen är att förvaltningen har ett förbättrat ekonomiskt läge 2025. Möjligheten att nå en ekonomi i balans försämras dock av effektiviseringskravet på 17 mnkr.

Grundläggande behov av tillskott till driftbudgeten

De grundläggande förutsättningarna för att klara en ekonomi i balans framåt är att budgettillskott ges för:

- demografiska förändringar, från resursfördelningsmodell äldreomsorg
- ökade kostnader för löner och prioriterade grupper
- ökade kostnader för externa avtal 22,3 mnkr.

Högt prioriterade behov av tillskott till driftbudgeten, i prioritetsordning

1. **Stödboende:** För att införa stödboende behövs 9,4 mnkr. Det finns ett stort behov av att inrätta stödboende idag och det är en förutsättning för att genomföra föreslagen lagstiftning runt skadligt bruk och beroende (samsjuklighetsutredningen).
2. **LSS-verksamhet:** För att finansiera LSS-verksamheten, som är en rättighetslagstiftning, behövs 45 mnkr för att nå en ekonomi i balans. För 2025 tillfördes 40 mnkr i budgettillskott vilket täcker del av kostnads- och volymökningarna bakåt i tiden. Under 2024 tillkom flera nya platser på bostad med särskild service, en kostnadsökning på över 30 mnkr per år. Att sänka kostnaderna kan gå i viss mån men verksamheten bedrivs redan i ett nationellt perspektiv med mycket låga kostnader.
3. **Avhopparverksamhet:** I de fall där behovet av avhopparverksamhet finns verkställs insatsen genom placering. Bedömning är att två

individer per år kan vara aktuella för denna insats. Budgettillskott behövs därför med cirka 2 mnkr.

Det är också kostnadsökningar till följd av ny socialtjänstlag, ökat och förändrat lokalbehov, kommunikationsplattform, allmänna kostnadsökningar och centrala beslut om friskvård och införande av Microsoft 365.

För **äldreomsorgen** väntas ett litet överskott för helåret, dock kommer det att bli svårt att få ihop ekonomin framåt. Behovet av insatser ökar i takt med åldrande befolkning. Detta ger ökade kostnader vilket ska finansieras av tillskottet från resursfördelningsmodellen, men effektiviseringskravet och de senaste årens besparingar har minskat tillskottet. I förlängningen finns risk för att det kommer att leda till besparingar för samtliga verksamheter.

Hemsjukvårdens ekonomi är i balans men det behövs budgettillskott för utökade uppdrag samt ökade behov framåt med allt fler äldre.

Det är fortsatt stora underskott för **LSS-verksamheten**, trots budgettillskott. Underskottet beror nu främst på ökade kostnader för placeringar. Det har varit ett uppdämt behov av insatsen bostad med särskild service LSS, och under 2024 tillkommit flera nya platser så att behoven av placering har kunnat tillgodoses.

Individ- och familjeomsorgens ekonomi är numera i princip i balans, efter flera års arbete med att ändra arbetssätt. Dock slår nationella prisökningar igenom, ett exempel är rejält ökad dygnskostnad för placeringar på statliga SiS-hem.

För att nå en ekonomi i balans måste socialförvaltningen fortsätta att arbeta med att sänka sjuktalet, arbeta med schemaläggning och bemanning efter behov samt ha god ekonomisk hushållning genom effektiva processer. Förvaltningen behöver också fortsätta att ha kontroll på externa avtal, detta förebygger också välfärdsbrott. Arbetet med att införa nya arbetssätt måste fortsätta. Arbetet med förebyggande insatser är viktigt, till exempel vad gäller anhörigstöd och barn och ungdomar som begår brott.

Ny eller förändrad lagstiftning ställer ofta krav på utökad verksamhet, så som att inrätta stödboende, arbeta med avhoppverksamhet samt arbeta med skyddat boende. Utökade uppdrag, till exempel som följd av förändrad lagstiftning, kan i regel inte finansieras inom befintlig budget. Det ekonomiska läget påverkas också av effektiviseringskrav, allmänna kostnadsökningar och osäkerhet kring statsbidrag.

Investeringsförslag 2026-2030

Investeringsbehov, tkr	2026	2027	2028	2029	2030	Summa
Säbo 1			135 000	135 000		270 000
Utrustning säbo 1				7 000		7 000
Säbo 2						0
Utrustning säbo 2						0
Summa säbo	0	0	135 000	142 000	0	277 000
Stödboende beroende	45 000					45 000
Bmss SoL			45 000			45 000
Bmss LSS gruppbostad				38 000		38 000
Summa övriga bostäder	45 000	0	45 000	38 000	0	128 000
Summa SOF	45 000	0	180 000	180 000	0	405 000

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att mål- och budgetskrivelse 2026-2028 följer anvisningarna från regionstyrelseförvaltningen och tjänar som underlag inför regionstyrelsens budgetberedning.

Bedömningen är att förvaltningen kan nå en ekonomi i balans framåt men det kräver budgettillskott samtidigt som det interna arbetet med att sänka kostnaderna måste fortsätta och ge planerad effekt.

Ärendets behandling under mötet

Anna-Lena Gutedal, ekonomichef, och Øystein Berge, kvalitetschef, deltar i ärendet och svarar på frågor om Mål och budget 2026-2028.

Beslutsunderlaget, Mål och budget 2026-2028, har färdigställts inför socialnämndens sammanträde och korrigerats med de medskick som gavs av arbetsutskottet.

Diskussion förs specifikt om prioritering nummer fyra under rubriken 3.3.2 *Högt prioriterade behov av tillskott till driftbudget, i prioritetsordning* som handlar om hemsjukvården, om ansvaret för patienter med ansvarsövertag ska flyttas över från hälso- och sjukvårdsförvaltningen till hemsjukvården. Både förvaltningen och nämnden ser värdet av detta och att det skulle kunna bli en kvalitetshöjning för individerna som berörs. Nämnden och förvaltningen anser dock båda att dialog behöver fortsätta med hälso- och sjukvården i frågan innan det tas vidare till regionstyrelsen i *Mål- och budgetskrivelse* och det därmed sker äskande om ekonomiska medel för detta. Förvaltningen bedömer att det kan bli mer tydlighet i det här under hösten 2025. Nämnden är enig om att punkt fyra om hemsjukvården därför bör tas bort under rubrik 3.3.2 vilket också skulle innebära att text behöver ses över på fler ställen i dokumentet *Mål och budget 2026-2028*.

Socialnämnden ber ekonomichefen att titta över detta direkt och återkomma till nämndsammanträdet senare under eftermiddagen med förslag på hur en sådan ändring skulle bli för att därefter kunna fatta beslut i frågan. Socialnämnden pausar därför ärendet om *Mål och budget 2026-2028* till samma eftermiddag då beslut kan tas i ärendet.

Ärendet återupptas igen sist på dagordningen för beslut.

Ekonomichefen visar hur *Mål och budget 2026-2028* skulle se ut efter en ändring där punkten om hemsjukvården tas bort under rubriken *3.3.2 Högt prioriterade behov av tillskott till driftbudget, i prioritetsordning* och även annan text i dokumentet behöver förändras som en följd av detta.

Yrkande

Ordförande yrkar att socialnämnden beslutar enligt följande:

- Socialnämnden antar Mål och budget 2026-2028 med följande tre justeringar:
  - Under rubriken 3.3.2, *Högt prioriterade behov av tillskott till driftbudget, i prioritetsordning*, tas nuvarande punkt 4 bort om hemsjukvården.
  - Under rubrik 1.2.1 stryks punkt nr 4 (under ”Högt prioriterade behov av tillskott till driftbudgeten”)
  - Under rubrik 3.2.2 stryks de sista tre meningarna i andra stycket.
- Socialnämnden begär att regionfullmäktige tilldelar socialnämnden driftbudgetmedel enligt *Grundläggande behov av tillskott till driftbudgeten* samt *Högt prioriterade behov av tillskott till driftbudget 2026*.
- Socialnämnden begär att regionfullmäktige tilldelar socialnämnden investeringsmedel enligt sammanställning *Investeringsförslag 2026-2030*

Ordförande finner bifall till yrkandet.

Frans Brozén (L) lämnar en protokollsanteckning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse socialförvaltningen, Mål och budget 2026-2026, daterad 2025-03-17

Mål och budget 2026-2028, daterad 2025-03-20

Skickas till

RS registrator

RSF ekonomi och styrning

SOF Anna-Lena Gutedal, ekonomichef

Protokollsanteckning

Frans Brozén (L) lämnar följande protokollsanteckning:

Förvaltningen bör innan 2029 komma med tankar och idéer om hur vi bör göra med de boende vi hyr. Fortsätta hyra, köpa tillbaka bygga nytt eller? Detta skall införas under investering 2026-2030.

HSN § 31 Mål- och budgetskrivelse 2026-2028

Ärendenummer: HSN 2025/11

Paragraf föregående instans: HSN-AU § 25

Hälso- och sjukvårdsnämndens beslut

- Hälso- och sjukvårdsnämnden antar mål- och budgetskrivelse 2026-2028 och begär av regionfullmäktige att:
  - Utöver kompensation för lönerrevision och interna avtal kompensera hälso- och sjukvårdsnämnden med 99,6 miljoner kronor enligt sammanställning i mål- och budgetskrivelse 2026-2028.
  - Tilldela hälso- och sjukvårdsnämnden investeringsmedel enligt sammanställningen i mål- och budgetskrivelse 2026-2028.
- Hälso- och sjukvårdsnämnden godkänner förslagen till mål och lämnar de vidare till regionfullmäktige för beslut.

Sammanfattning

Mål- och budgetskrivelsen är ett dokument som innehåller nämndens förslag till drift-, investerings- och exploateringsbudget, motiv till äskanden och eventuella förslag till nya eller förändrade mål. Inför 2026 har nämnden förslag på revidering av tre av nämndens mål. Revideringarna är främst språkliga för att förtydliga målsättningen, men i några fall även en förändring av målvärdena.

Hälso- och sjukvårdsnämndens underskott för 2024 uppgick till 107 miljoner kronor. Bruttokostnadsutvecklingen jämfört mot föregående år var 2 procent att jämföra med 8 procent 2023. Arbetet pågår kontinuerligt med att identifiera områden som kan effektiviseras, men kostnadsutvecklingen är allt för snabb inom områden som inte är direkt påverkbara för hälso- och sjukvården.

Flera större digitaliseringsprojekt pågår parallellt de närmsta åren. Tillsammans med ökade kostnader för lokaler och investeringar är det ekonomiska realiteter som behöver hanteras.

Tilldelning av budgetmedel inför 2025 var utifrån regionens förutsättningar på relativt låg nivå vilket även inneburit att hälso- och sjukvårdsförvaltningen framförallt arbetat med att i budgeten uppnå kostnadstäckning i största möjligaste mån. Inräknat nya statsbidrag bedöms gapet fortsatt vara minst cirka 80 miljoner 2025. För att kunna hantera befintliga underskott skulle det krävas en negativ bruttokostnadsutveckling på cirka 2 procent.

I dagsläget är den sammantagna bedömningen att sjukvårdens resurser för att hantera alla de krav och förväntningar som ställs, inte minst på grund av det osäkra omvärldsläget, starkt begränsade. För att skapa den robusthet och säkerhet som efterfrågas så behöver sjukvården resurssäkras på flera plan.

Utifrån målet att uppnå en budget i balans behöver hälso- och sjukvårdsnämnden kompenseras ekonomiskt. Nämnden gick in i 2025 och går med största sannolikhet även 2026 in med ett underliggande underskott att arbeta bort. Att dessutom kunna hantera alla kända tillkommande kostnader bedöms inte realistiskt.

Förvaltningen äskar därmed om 99,6 miljoner kronor, enligt tabell nedan, för dessa områden som inte bedöms kunna hanteras genom effektiviseringar under 2026.

	Önskad kompensation, MSEK
Resursfördelningsmodell	57,1
Nytt journalsystem	10,0
Prisjustering köpt vård	7,0
Nytt avtal tvätt	2,5
Hysesökning akutmottagning och bårhus	2,5
Hyra havspaviljongen	10,4
Kapitalkostnader	6,5
Externa avtal enligt tabell under avsnitt 3.2	3,6
Totalt	99,6

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att mål- och budgetskrivelse 2026-2028 följer anvisningar från regionstyrelseförvaltningen och tjänar som underlag inför regionstyrelsens budgetberedning.

Ett underliggande underskott, tillsammans med ökade kostnader inom ett flertal områden gör att de effektiviseringar som genomförs löpande inte räcker för att balansera ekonomin fullt ut. Ett budgettillskott behövs för att förvaltningen ska ges rimliga förutsättningar för att bedriva den vård som förväntas enligt lagstiftning, nationella krav och lokala förutsättningar, med ambitionen att upprätthålla en god och jämlik vård för de gotländska medborgarna.

Ärendets behandling under mötet

Johanna Handelin, förvaltningscontroller, *Markus Swahn*, ekonomichef, *Marie Looß*, hälso- och sjukvårdsdirektör, och *Yvonne Skovshoved*, beställarchef, föredrar ärendet.

Yrkande

Ordföranden Filip Reinbag (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Ordföranden finner bifall till yrkandet.

Bakgrund HSN-AU § 25

Underlaget kommer att uppdateras till nämndens sammanträde.

Arbetsutskottets förslag till hälso- och sjukvårdsnämnden

- Hälso- och sjukvårdsnämnden antar mål- och budgetskrivelse 2026-2028 och begär av regionfullmäktige att:
  - Utöver kompensation för lönerrevision och interna avtal kompensera hälso- och sjukvårdsnämnden med 99,6 miljoner kronor enligt sammanställning i mål- och budgetskrivelse 2026-2028.
  - Tilldela hälso- och sjukvårdsnämnden investeringsmedel enligt sammanställningen i mål- och budgetskrivelse 2026-2028.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse hälso- och sjukvårdsförvaltningen daterad 2025-03-10

Mål- och budgetskrivelse 2026-2028

Investeringsäskanden 2026-2030

Skickas till

Regionfullmäktige